

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Knud Thomsen

En dreng på Christianshavn

Barndomsskildring fra 30'erne

Knud Thomsen

En dreng på Christianshavn

Barndomsskildring fra 30'erne

Gjellerup

2

»En dreng på Christianshavn.

Barndomsskildring fra 30'erne« 1. udgave, 1. oplag 1979.

Bindtype: Garnhæftet omslagsbog.

Skrift: Aldus.

Trykmetode: Offset. Th. Laursens Bogtrykkeri a-s, Tønder.

Grafisk tilrettelæggelse: Pia Maanssen og Krista Stentoft.

Fotografier: Jørgen Gregersen side 153, øvrige fotografier forfatterens.

Copyright © Jul. Gjellerup Forlagsaktieselskab, København 1979.

ISBN 87-13-02716-6

Indledning

ved Harald Bertelsen

I efteråret 1976 sad en familiefar i København og så fjernsyn. Han sad ved aftenteen og så en udsendelse, der hed *Bytinget*. På skærmen så man en del personer, der sad og hørte på andre, der var kommet for at sige noget om forældres ret til at straffe deres børn. Der var også nogle, der sagde noget om børns ret til at klage over deres forældre.

Manden, der sad og så fjernsyn, hedder Knud Thomsen. Han er født i 1923.

Den aften blev Knuds te kold. Det plejer den ikke. Disse mennesker i fjernsynet sad og snakkede om, hvad forældre har ret til. Nogle af dem blev ophidsede og sagde, at vold mod børn er lige så stor en forbrydelse som vold mod voksne, hvis det da ikke er værre. Andre blev lige så ophidsede og sagde, at det ikke rager andre mennesker, hvad forældre gør, så længe de ikke mishandler deres børn. Der var ingen børn med i udsendelsen.

Knud sad og tænkte på sin egen barndom. Han fik tidligt lært, hvad en røvfuld er, og hvad det er at være bange. Han fik også lært, hvad det er at være en artig dreng. Men han havde egentlig aldrig tænkt over, om han havde været udsat for vold eller velment opdragelse. Teen blev kold, men denne bog begyndte i Knuds hoved.

Han kunne huske det hele. Han havde altid været god til at huske. Nu væltede billederne ind over ham. *Minder* kalder man det. Folk elsker at snakke om deres minder. Knuds minder fik hans hænder til at ryste, da han ville løfte koppen. Han kunne ikke sidde stille. Han begyndte at gå rundt i stuen. Knuds minder var for voldsomme. Han ville aldrig kunne skrive en bog om sig selv.

Den første måneds tid prøvede han at få styr på sine minder ved at lege, at det handlede om en anden dreng. En, der hedder Svend Erik. Så gik det bedre. Knud prøvede at se Svend Erik for sig. Men Knud er vant til, at der skal være orden i tingene, så han tænkte endnu længere tilbage, til 1906. Da blev Svend Eriks mor født - den 21. februar, i Ålborg. Hun blev døbt Karla og var den yngste af 6 søskende. Faderen arbejdede i havnen. Han var en streng mand, der stillede store krav til sine børn. Hvis de ikke var ordentlige, fik de øretæver. Han

4 stillede også krav til sig selv. Han rørte f.eks. ikke spiritus, og det kunne godt give problemer for en havnearbejder.

Moderen stillede også krav til børnene. Hun var katolik og forlangte, at de gjorde, som hun lærte dem og som de lærte i skolen. Det var den katolske skole i Ålborg. Hun havde mest glæde af de to yngste, Karla og hendes et år ældre søster Thora. De var altid de dygtigste i skolen.

Da Karla var 14 år, døde hendes mor. Karla kom ud at tjene som pige i huset. Hun var forskellige steder, som 16-årig kom hun i et hjem, hvor de snakkede meget om Jesus og indre-mission. Manden i huset snakkede også om andre ting. Han prøvede at lokke Karla til at gå i seng med sig.

- Vi kan bede til Gud bagefter, sagde han.

Karla ville ikke, men han blev ved med at plage hende. En dag kom han ind på Karlas værelse og prøvede at vælte hende om på sengen. Karla vred sig fri og løb hen til vinduet med en vase i hånden.

- Et skridt til, råbte Karla - og vasen ryger ud ad vinduet.

Mærkelig nok fik det manden til at besinde sig, men Karla gik ned til fru og sagde sin plads op.

På sin 17 års fødselsdag var Karla til bal i en forening i Ålborg. Hun dansede med en mand, som hun blev vildt forelsket i.

Han fulgte hende hjem efter ballet. Det blev ikke den eneste gang, og nogen tid efter, blev Karla klar over, at hun var gravid. Manden var gift og havde tre børn i forvejen. Han ville ikke vedkende sig, at han også var far til Karlas barn.

Karlas familie var heller ikke til nogen hjælp. Så gik hun på kommunekontoret. De spurgte, om hun ville adoptere barnet bort, når det var født? Det ville hun ikke. Så blev det ordnet sådan, at den nyfødte kunne komme på kommunens børnehjem Haraldslund, indtil Karla selv kunne tage sig af det.

Men først skulle hun have barnet. Karla fik plads hos en læge i Klarup sydøst for Ålborg. Der skulle hun arbejde for føden og klæderne, så længe hun kunne, og så ville lægen hjælpe hende med fødslen. På den måde havde lægen billig hjælp i huset, og Karla havde et sted at bo.

Den 19. november 1923 fødte Karla sin søn klokken halv seks om morgenen. 14 dage senere tog hun til Ålborg med sin dreng. Hun fik lov at bo hos sin bror, og den 11. december gik hun til den katolske præst og fik døbt sin søn Svend Erik. Karlas ældste søster bar drengen.

Efter dåben tog de direkte ud til børnehjemmet og afleverede ham. Karla græd, da de gik fra Haraldslund. Om aftenen gik hun om bord på rutebåden til København.

I København boede hun på hotel et par dage, indtil hun fik plads som enepige i et herskabshjem i Store Kongensgade. Karla skulle klare alt i den store lejlighed. Der var syv værelser, hun skulle gøre rent i, hun skulle lave mad og vaske tøj for hele familien. Hun blev der i halvandet år. Så skiftede hun plads og blev stuepige hos bagermester Eskebæk i Burmeistergade. Om eftermiddagen hjalp hun i butikken. Der var en ung fyr fra nabolaget, der fik et godt øje til Karla. De begyndte at komme sammen, og Nikolaj besøgte Karla på hendes værelse. Det opdagede bagerkonen, og så blev Karla smidt ud.

Karla fik en ny plads, men Nikolaj blev ved med at besøge hende. I marts 1926 opdagede Karla, at hun var gravid igen. Hun sagde sin stilling op og flyttede ud på Christianshavn til Nikolaj.

Den 17. november 1926 fødte Karla en pige, der fik navnet Johnna.

Karla fik arbejde som avisbud og boede stadig hos Nikolaj. Den 15. september 1929 fik de sønnen William. Svend Erik var stadig på Haraldslund. Han så sin mor første gang i januar 1930 da han lige var fyldt 6 år. Da kom Karla til Ålborg for at se sin dreng og besøge sin far og to søskende. En måned senere kom hun igen og hentede Svend Erik med til København.

Nikolaj var ganske vist ikke gift med Karla, men han var indstillet på, at nu skulle han være far til Svend Erik.

Nikolaj var født den 12. november 1901 i en kælderlejlighed på Christianshavn. Det var i Prinsessegade 12. Der var 11 børn. Nikolaj var nummer ni. To af børnene døde som små. Nikolajs far var også havnearbejder ligesom Karlas. Han var heller ikke karrig med at dele øretæver ud, men han var ikke afholdsmand. Han var faktisk tit fuld, og så vankede der klø. Da Nikolaj var 12 år, kom faderen en dag fuld hjem. Han var ondsksfuld, som han plejede at være, når han havde drukket, og denne dag gik det ud over Nikolaj, som blev slynget ind mod kakkelovnen. Den væltede, og de brændende koks fløj ud på gulvet i stuen. De andre børn fik slukket ilden, men faderens drikkeri blev værre og værre. Han blev syg af det og døde, da Nikolaj var 14 år. Faderen blev 55 år, og nu var moderen alene med sine fire yngste børn. De andre var kommet ud at tjene. Nikolaj kom snart i lære som blikkenslager.

Han stod læretiden ud og blev svend. Han fik arbejde ved nybyggeriet på Sønder Boulevard. Der var meget drikkeri blandt håndværkerne, og Nikolaj holdt sig ikke tilbage. Til daglig var der brændevin på bordet både til frokost og i de andre pauser. På lønningsdagen stod den også på øl, og efter fyraften havnede Nikolaj tit på det nærmeste værtshus.

Da han var 21 blev han gift med Karen, som arbejdede på en tobaksfabrik. De fik en etværelses lejlighed i Prinsessegade 65 over gården på 1. sal. Nikolaj holdt sig til Christianshavn. Han og Karen fik en søn i 1923 og en datter i 1925.

Nikolaj fortsatte med at drikke på arbejdspladsen. En lønningsdag blev han så fuld, at nogle af hans arbejdskammerater ville lave grin med ham. De slæbte ham op på taget af skuret og sømmede hans tøj fast. Han lå sanseløs af druk og så ud, som om han var korsfæstet. De andre gik ned i skuret og drak videre. Nikolaj blev først hjulpet ned længe efter at de andre var gået. Det var en mand fra et hus i nærheden, der havde fået øje på skikkelsen oppe på taget, og hjalp Nikolaj ned. Næste dag var han til grin for alle de andre, men Nikolaj blev klar over, at han var godt på vej til at blive lige så fortrukket som sin far. Han sagde sit arbejde op, gik arbejdsløs et stykke tid og holdt sig fra brændevin og øl. I begyndelsen af 1925 blev han lagerarbejder hos oliefirmaet Alfred Olsen & Co. i Frihavnen.

Men da havde Karen fået nok. I april 1925 tog hun sine to små børn med sig og forlod Nikolaj.

Fra vinduet i sin etværelses lejlighed kunne han se bagsiden af husene i Burmeistergade. En dag så han en dejlig, kraftig pige i vinduet over for hos bageren. Nikolaj vinkede. Pigen smilede og vinkede tilbage. Nikolaj og Karla havde fået kontakt med hinanden.

Historien om Karla og Nikolaj er begyndelsen til fortællingen om Svend Erik. Da Knud havde fået rede på de begivenheder, der gik forud, skrev han beretningen om sin barndom, sådan som han selv huskede den. Han skrev den med de ord, de brugte i hjemmet. Der er ikke mange bandeord imellem. Hvis børnene bandede, fik de en på skrinet. Karla ville ikke høre på det. Der var heller ikke noget med at sige du. Det hed mor og far. Hvis Svend Erik ville spørge Karla, hvornår hun kom hjem, hed det: »Hvornår kommer mor hjem?«

Men først skulle Svend Erik hjem.

Da Svend Erik var 5 år gammel, skete der mange ting omkring ham på børnehjemmet. I sovesalen på 1. salen lå der ca. 10 drenge mellem tre og seks år. I vintermånederne var der meget koldt i sovesalen, og det skete af og til, at mus rendte hen over gulvet om natten. De større drenge drillede og gjorde de mindre drenge bange ved at fortælle spørgelses- og røverhistorier, så de lå og græd.

Når døren til sovesalen blev åbnet, og frøkenen kom ind, var der absolut ro. Havde der været støj, spurgte frøkenen:

- Hvem har lavet ballade?

Men hun fik som regel ikke svar. Kom frøkenen ind og tog nogle drenge i at lave ballade eller uro, vankede der altid et par flade øretæver. 3-årige Lars, som lå i sengen ved siden af Svend Erik, var altid meget bange, både for musene og for de store drenges historier og drillerier. Så græd Lars og gemte sig under dynen. Svend Erik forsøgte mange gange at trøste Lars. En dag Lars var meget bange, sagde Svend Erik til ham: - Kom over til mig.

Så krøb Lars ind under Svend Eriks dyne og puttede sig ind til ham.

Det varede ikke længe, før han faldt i søvn, men Svend Erik skulle passe på, for hvis frøkenen så, at Lars sov hos ham, blev der ballade. Svend Erik skulle også passe på de større drenge, som drillede ham, fordi Lars sov hos ham. Svend Erik sov altid uroligt, når Lars lå hos ham. Hørte han nogen på gangen, bar han Lars over i hans seng.

Det uundgåelige skete! En aften, de begge var faldet i dyb søvn, kom frøkenen ind i sovesalen og opdagede, at Lars sov hos Svend Erik. Hun ruskede i dem begge og råbte:

- Har jeg ikke sagt, I skal sove i jeres egne senge - se og kom over i din seng, Lars, og du Svend Erik, hvis jeg ser Lars i din seng en gang til, skal du få med mig at bestille!

En aften Lars var meget bange og lå og græd, kravlede han igen op i sengen til Svend Erik og hviskede: - Jeg fryser, og jeg er så bange.

Svend Erik lagde armen om Lars, som hurtigt faldt i søvn. Det gjorde Svend Erik også, for pludselig var der en, der stod og ruskede i ham. Han åbnede øjnene og så frøkenen. Hun var meget vred. Hun tog fat i Svend Erik:

- Har jeg ikke sagt, du ikke må sove med Lars?

8 Svend Erik rejste sig halvt op, Lars var vågnet, og da han så frøkenen, hylede han op og klamrede sig til Svend Erik, som holdt fast om Lars. Pludselig fik Svend Erik en knaldhård lussing af frøkenen, så det sang i hele hovedet, hvorefter hun flåede Lars til sig:

- Kan du så komme over i din egen seng, og hvis du nogensinde vover dig ud af din seng om natten, kommer du over til spædbørnene og sove!

Da frøkenen var gået, lå flere drenge vågne, de var blevet vækket af larmen, nogle grinede og råbte:

- Det har I rigtig godt af, I er nogle værre tøs drenge.

Svend Erik trak dynen op over hovedet og græd, medens han tog sig til sin sviende kind.

Svend Eriks legekammerat

Svend Eriks bedste legekammerat hed Leif og var også fem år. Leif havde sine særheder. En af dem var at gå med våde bukser. Leif tissede ikke selv i sine bukser, men når han kunne se sit snit, tog han et par tissevåde bukser på.

Svend Erik sagde: - Det er da noget underligt noget.

- Nej, sagde Leif - du kan tro, det er en dejlig fornemmelse, du kan selv prøve.

Men det ville Svend Erik ikke.

Når frøknerne opdagede, at Leif gik med våde bukser, skældte de ham ud, og han fik mange klø og kom også i kælderens, men lige meget hjalp det. En dag lod Svend Erik sig alligevel overtale til at tage et par våde bukser på. Om formiddagen, hvor der var skiftet bukser på de mindre drenge, og de våde bukser var lagt til side, så Leif igen sit snit til at snuppe et par våde bukser. Han tog dem på.

- Åh, hvor er det dejligt, nu skal du prøve.

Svend Erik var ikke meget for det, men smed alligevel sine bukser og tog de våde på, hvor var det væmmeligt!

- Nej-nej, du skal beholde dem på, sagde Leif.

- Nej, sagde Svend Erik og skyndte sig at smide de våde bukser og tage sine egne tørre på.

Mange gange gik Svend Erik for sig selv. Han legede ikke med andre

end Leif, som tit var i skammekrogen eller nede i kælderens bag hovedtrappen, hvor de meget uartige drenge kom ned. Svend Erik havde også prøvet at være i kælderen. Det var gerne, når han havde været uvenner med de store drenge, som altid var efter ham, fordi han stammede og ikke kunne tale rent. Da Svend Erik også var godt i stand, blev han kaldt for Tykke.

Når han blev drillet, blev han helt rød i hovedet, tudede og for ind på de større drenge. Selv om frøknerne kom og forsøgte at berolige ham, fór han også løs på dem. Så fik han som regel klø og blev hevet hen til kældertrappen, og Svend Erik måtte ned i den mørke kælder.

Det var det værste, man kunne gøre ved Svend Erik. Han var ræd, hver gang han var i kælderen, det eneste lys var det, der kom fra sprækken ved dørtrinnet. Når Svend Erik havde siddet en times tid, blev han igen lukket ud.

Svend Erik var gode venner med gangpigerne. Når de vaskede gulve og trapper, kunne han ikke lade være med at beundre den måde, de behandlede gulvkludene på. Når gulvkluden var vredet op, tog de kluden i den ene hånd og svup drejede de hånden og svingede gulvkluden på gulvet, så lå den nok så flot helt udfoldet på gulvet. Svend Erik morede sig, når en af gangpigerne tog gulvkluden og kastede den under sprækken på en lukket dør, hvor der ingen dørtrin var, og når døren blev åbnet, lå gulvkluden nok så flot på den anden side.

Det kneb tit for gangpigerne at forstå, hvad Svend Erik sagde, når han ivrigt fortalte om, hvad han havde set og oplevet, når drengene havde været en tur i skoven. Så tog en af pigerne gerne Svend Erik om skulderen og sagde: Så-så, Svend Erik, tal nu ikke så hurtigt, så vi ikke forstår, hvad du siger.

Mange gange havde pigerne kage eller brød med til ham, det var han meget glad for. Svend Erik elskede at spise. Til måltiderne kunne han næsten ikke få mad nok, og han fik tit skæld ud af frøknerne, fordi han slugte maden og ikke spiste ordentligt.

Svend Eriks seks års fødselsdag

Da Svend Erik fyldte seks år, blev der sat flag på bordet og så vankede der chokolade og kage. Det var lige noget for Svend Erik, men det

10 bedste var det besøg, der ventede ham. En af frøknerne sagde til Svend Erik, at hans gudmor stod ude ved lågen, (Svend Erik blev helt konfus - gudmor - hvem var det?).

- Din gudmor må ikke komme ind, da vi har børnesygdom, så du må tage din trøje på og gå ud til hende.

Svend Erik skyndte sig ud til lågen. På den anden side stod hans gudmor, som han så for første gang.

- Nå, er du Svend Erik, goddag med dig og tillykke min dreng. Jeg er din gudmor og jeg har en fødselsdagsgave med til dig.

Gudmor kastede gaven over lågen og Svend Erik greb den.

- Du må godt pakke den ud, og det gjorde Svend Erik.

- Nej, det er en bold, tak!

- Jeg har noget at fortælle dig, sagde gudmor, - jeg har fået brev fra din mor!

Svend Erik begyndte at græde.

- Nej, nej, du må ikke græde, jeg skal fortælle dig, at din mor snart kommer fra København og besøger dig, og så varer det ikke så længe, før din mor tager dig med over til København.

Svend Erik stak sine fingre gennem lågen og krammede sin gudmors fingre.

- Åh, kommer mor! Han lyste helt op. - Hvornår kommer mor?

- Det har jeg jo sagt dig, Svend Erik, når det har været jul, kommer din mor lige efter og besøger dig.

- Åh, Svend Erik var helt lykkelig, - mor kommer, mor kommer!

Lidt efter sagde gudmor farvel og lovede at komme igen til jul.

Da Svend Erik kom ind i stuen, løb han hen til Leif.

- Min mor kommer og besøger mig, og så skal jeg hjem til mor i København.

Leif kiggede på Svend Erik og var ved at få tårer i øjnene, så vendte han sig om og løb bort.

Svend Erik huskede, de tit havde snakket om deres far og mor, som de ikke kendte. De havde mange gange stået tilbage i haven og set, når andre drenge fik besøg af deres far og mor, så var de gerne gået ind for at lege - uden at sige noget til hinanden.

Det blev jul og gudmor kom og besøgte Svend Erik. Hun omfavnede Svend Erik.

- Åh, hvor er det dejligt at se dig så glad. Her skal du se, jeg har en pakke fra din mor, og jeg skal hilse mange gange og sige, at nu varer det ikke længe, før din mor kommer og besøger dig.

Da gudmor gik, omfavnede hun igen Svend Erik.

- Kan du nu have det godt, til jeg kommer sammen med din mor om nogle uger.

Svend Erik gik med ud til lågen og vinkede farvel. Han havde endnu pakken fra mor under armen og skyndte sig ind i stuen og hen i et hjørne og åbnede pakken. Pakken indeholdt malebog, farveblyanter og chokolade. Svend Erik begyndte at spise af chokoladen, for det var bare med at få den spist, inden de store drenge opdagede, der var chokolade. De plejede gerne at stjæle den fra de mindre børn og true dem til ikke at sladre.

Leif kom, han fik også chokolade, og den var hurtigt spist. Svend Erik viste Leif de fine farveblyanter og malebogen, og de begyndte straks at farve billederne.

Juleaften fik de risengrød og flæskesteg. Der blev danset om juletræet, som drengene selv havde hentet på slæde i skoven. Bagefter fik alle godtepose. Svend Erik tog sin godtepose med over i et hjørne, fik den åbnet, og så at der var appelsiner, æbler, nogle nødder og marcipankonfekt i den. Svend Erik spiste det med det samme, også her gjaldt det om at være på vagt over for de større drenges tyveri af godter.

Svend Erik får besøg af sin mor

Midt i januar fik Svend Erik at vide, at nu kom hans mor en af dagene.

Det var meget svært at få tiden til at gå, men endelig oprandt dagen, hvor Svend Erik skulle se sin mor for første gang, siden han blev afleveret på børnehjemmet tre uger gammel. Gudmor kom sammen med mor.

Svend Erik kastede sig i armene på mor, græd og lo, det gjorde mor

også, og mor kyssede Svend Erik:

- Åh, min egen store dreng, hvor er mor glad for at se dig.

- Ja, og hvor han ligner dig, grinede gudmor - men han er alligevel tykkere end dig, Karla!

I mellemtiden var forstanderen kommet, og han sagde til Svend Erik:

- Nu skal du med din mor til byen og bo nogle dage, kan du nu være en flink dreng, så din mor kan være stolt af dig?

- Ja, det skal jeg nok, mumlede Svend Erik.

Derefter fik mor en pakke med tøj til Svend Erik og de tog til byen.

De næste dage var en rus for Svend Erik. Han boede sammen med mor på hotelværelse, og hver nat sov han hos mor, kyssede hende godnat og faldt i søvn med hendes hånd i sin. Om dagen var de rundt omkring i Ålborg. Svend Erik kiggede sig meget omkring, det var første gang, han så så store butikker og så alle de mange biler og busser.

De var også hos en dameskrædder, som mor kendte. Hun skulle sy ny kjole til mor, som hun skulle have med hjem, når hun næste gang kom til Ålborg for at hente Svend Erik.

Men glæden varede kort, efter fire dage sagde mor til Svend Erik:

- Nu skal du tilbage til børnehjemmet, men det varer ikke længe, før mor kommer og henter dig.

Svend Erik begyndte at græde! - Jeg vil ikke tilbage, jeg vil blive hos mor, mor må ikke gå fra mig!

- Så-så, Svend Erik, sagde mor og omfavnede ham - mor kan ikke have dig med til København nu, men du kan tro, det varer ikke længe, før jeg kommer og henter dig. Du kan tro, far også glæder sig til at se dig, og husk på, du har to små søskende, som du vil blive glad for. Og du, min store dreng, skal hjælpe mor at passe på de små, så vær nu rolig og glæd dig til mor kommer igen.

Svend Erik faldt til ro, og turen gik igen tilbage til børnehjemmet.

De første dage var Svend Erik helt utrøstelig og græd næsten hele tiden.

Svend Erik kommer til København

En dag i februar 1930 kom mor igen, og gensynsglæden var stor. Mor havde nyt undertøj, skjorte, strømper og sko med, og det fineste af det hele et sæt nyt matrostøj.

Nej, hvor var Svend Erik glad og stolt, da han havde fået tøjet på. Han sagde pænt farvel til forstanderen og frøknerne, men da Svend Erik ville sige farvel til Leif, var han ikke til at finde.

Om aftenen sejlede de hjem med Ålborg-båden til København, og Svend Erik sov hos mor i en fælleskøje på anden klasse!

Svend Erik vågnede, da han hørte mors stemme:

- Så, min dreng, nu er vi i København, se nu at få dit tøj på, så skal jeg følge dig hen til toilettet, så du kan få tisset, og så må du vaske dig, så godt du kan.

Da Svend Erik var færdig, ventede mor på ham, og de gik fra borde. Svend Erik var nu i København.

- Vi tager en taxa, det er hurtigere, sagde mor.

Ih, hvor var det spændende, det var første gang Svend Erik sad i en bil, og han slugte alt, hvad han så på sin vej, indtil vognen stoppede ud for Prinsessegade 65.

De stod ud, og mor betalte. Derefter gik de gennem porten og over en mørk gård til bagbygningen, op på første sal og ind i lejligheden. Svend Erik hilste på naboen, fru Jansen, som havde passet hans søskende.

- Her er din lillesøster, Johnna, sagde mor.

Svend Erik omfavnede sin 3-årige søster,

- og her ligger William.

-Åh, hvor er han sød, sagde Svend Erik, og klappede sin halvt år gamle lillebror på kinden.

- Du må vente med at hilse på far, far kommer ikke hjem før til aften.

Ved femtiden kom far hjem. Da han kom inden for døren, stod han foran Svend Erik, som kiggede meget på den høje, slanke mand med de brune øjne og det sorte glatte hår.

- Goddag min dreng, sagde far.

Svend Erik gik frem og omfavnede far. - Goddag far. Og han blev længe stående, omfavnende far.

Farmor, kaldet »Bedste«, kom også på besøg og hilste Svend Erik velkommen til København. Svend Erik syntes, Bedste var en flink gammel dame.

Alt var så nyt for Svend Erik, så efter at aftenmaden var spist, blev der redt op på sofaen, og det varede ikke længe, før Svend Erik sov.

Svend Eriks hjem

Prinsessegade 65 over gården var bagbygningen som var på 5 etager. På hver etage var der to to-værelses lejligheder på ca. 30 m² og seks

Prinsessegade 65 over gården, dec. 1930.

William på armen af en ung pige. Johnna nr. to fra venstre, så Svend Eriks samt »den beskidtes« tre piger med legekammerat.

et-værelseslejligheder med alkove på ca. 15 m². På hver etage var der en gang til hver side, hvor lejlighederne lå, men der var kun ét lampested lige midt for trappen, så der var meget mørkt for enden af gangene. Til højre for trappen gik der en gang, som førte ud til bageste baggård og køkkentrappen, hvor der ikke var lys, ligesom der heller ikke var lys i kælderen. Der var toilet i gården, som i daglig tale hed lokum, samt pissoir og et potterum. Uden for potterummet var der en vandpost med rist, hvor potterne blev skyllet. Skraldebøtterne stod til venstre i gården langs væggen ind til nabogården nr. 63.

Afstanden i gården mellem for- og baghus var ca. otte meter. I baghuset lå vaskeriet med indgang i bageste baggård, ligesom der var tørrestativer i gården og bageste baggård.

I forhuset var der to opgange med to lejligheder på hver etage. Hver lejlighed var på to værelser med korridor, stort køkken og lys på hovedtrappen. Mellem de to opgange lå en træskobutik. Der var fire trin op til døren, med udstillingsvindue til venstre, som var fyldt med træsko. Til butikken hørte en 2-værelses lejlighed.

De, der boede i forhuset, blev i daglig tale kaldt de fine. De havde udsigt ud over Bådsmandsstrædes kaserne. Fortovet nedenfor var flisebelagt, medens der på den modsatte side var plankeværk rundt om kasernen. Her var der fortov uden fliser, som i daglig tale blev kaldt for jordvejen. Stykket fra Prinsessegade 57 og ud til Holmen blev kaldt for Forlængelsen.

Lejligheden, far og mor boede i, var en et-værelses med alkove, ca. 15 m² stor. Fra gangen gik man lige ind i stuen. I stuen til højre stod først et lille klædeskab, så en sofa, hvor Svend Erik sov, et spisebord ved siden af med fire stole, og i forlængelse af sofaen en kommode samt en puf under vinduet. Inden for til venstre var alkoven, her stod en halvandenspænderseng ca. 1,25 meter bred, her sov far og mor med William mellem sig, og i en barneseng ved siden af lå Johnna.

Køkkenet var på ca. 1½ m², og når mor var i køkkenet, kunne der ikke være andre. Til venstre i køkkenet var der gasbord med to gasapparater, på hylden under stod gryder og pander. Over gasbordet var en hvælving, det var fra den tid, da der var brændekomfur. For enden af køkkenet hang en tallerkenrække, til højre stod et lille køkkenbord og en jernvask, hvor afløbet (uden vandlås) gik gennem muren og ned i kloakken gennem nedløbsrør. Midt i loftet i stuen hang en hvid glasskærm med grønne glasfrynser.

Svend Eriks hverdag

Den hårde hverdag begyndte nu for Svend Erik. Når han skulle på WC, skulle han ned på lokummet, det kunne han ikke lide. Når døren var lukket, var der meget mørkt, og der lugtede væmmeligt. Når døren stod åben, kunne man se ned i hullet på al afføringen, som to gange om dagen blev skyllet væk. Det værste for Svend Erik var at gå ned med potten. I starten nægtede han, men da mor blev vred og gav Svend Erik lussinger, var han klar over, at det blev han nødt til, og efterhånden blev det en vane.

De første dage gik med at hilse på børnene i gården, og de fleste grinede ad Svend Eriks jyske sprog, ligesom de havde svært ved at forstå, hvad han sagde. I stuen boede en familie, i en et-værelses med alkove. Der var far, mor og fire børn (tre piger og en dreng). Johnna legede med to af pigerne, som var jævnaldrende. Deres far blev kaldt »den beskidte«, fordi han var klunser. I stuen til venstre boede et midaldrende ægtepar, det var hr. og fru Pedersen, i daglig tale kaldet tante Lierlej og Jakob. Far sagde, de var slomme til at drikke Pullimut (Friborg), og når Jakob var fuld, blev han onskabsfuld, så børnene skulle passe på ham.

Svend Eriks største problem var maden. Når de skulle spise, åd han, så han var ved at brække sig. Far var meget vred, men mor sagde:

- Lad ham spise, det er den bedste afvæjning. Hun gentog ofte overfor Svend Erik: - Der er ingen, der tager maden fra dig.

Men det varede ikke længe, før Svend Erik fik klø, når han ikke spiste ordentligt, og det hjalp noget.

En af de første store oplevelser, Svend Erik havde, indtraf en dag, han stod og kiggede op ad Prinsessegade mod Torvegade. Pludselig hørte han kraftig klokkekimen. Den kom fra en skinnende rød brandbil med messingblanke vandbeholdere og haner. Foran sad to brandmænd, den ene kimede på en stor messingklokke, mens den anden holdt hestetømmerne. De fire heste løb, så gnisterne slog op fra brostenene. Hestene var flotte med alt det blanke seletøj, ligesom brandmændene på brandbilen var flotte i deres uniformer, skinnende hjælme og læderbælte med økse. Svend Erik stod helt måbende. Bagefter kom en stigesprøjte og andre mindre, hestetrukne køretøjer, der fortsatte ad Prinsessegade og Refshalevej.

En søndag kort efter Svend Eriks hjemkomst besøgte familien Bedste, som boede i en to-værelses lejlighed Overgaden oven Vandet nr. 44 på 1. sal med lokum i gården. Det var en gammel ejendom, lavt til loftet, men hyggelig. Når man kom ind i stuen, var der en forhøjning foran vinduet, hvor der stod to små kurvestole og et lille rundt kurvebord. Det bedste af det hele var gadespejlet. Svend Erik og Johnna skiftedes til at kigge i spejlet. Der var dog også meget at kigge på fra vinduerne. Der var småbåde med sejl, fiskerbåde, motorfærge og på den anden side af kanalen kunne man leje robåde. Fra vinduet kunne man se den nyeste »Snorrebro«, som blev indviet 1924. (Navnet »Snorrebro« stammer fra den første trægangbro fra ca. 1700 (også kaldet »Røde Bro«, da den var rødmalet).

I hver ende af gangbroen var der en træsnorre, for at forhindre ridning og kørsel på gangbroen. Gangbroen blev bygget, for at folk ikke skulle gå den store omvej ad Børnehusbroen over Torvegade, når de skulle til gudstjeneste i Vor Frelzers Kirke.

Den første »Snorre-Bro« blev afløst af en bred køre- og gangbro 1786 efter indsamling blandt Christianshavnerne. Denne indsamling gav i alt 3000 Rigsdaler.

I 1920'erne blev denne bro nedrevet og erstattet med den nuværende bro, som blev indviet 1924 og broen kaldes den dag i dag »Snorre-Broen«).

De voksne drak kaffe, medens Svend Erik og Johnna fik rød sodavand og frisksmurt franskbrød med smør, som de nød, medens de så ud ad vinduet.

Inden de skulle gå, spurgte Bedste Svend Erik, om han ville gå ned med skraldespanden, der var så mørkt i gården, og så var der mange rotter.

- Jo, det skal jeg nok, sagde Svend Erik og gik ned med skraldespanden, men var lidt betænkelig. Skraldebøtterne stod helt tilbage i en mørk slugt, der gik ud i en spids. Svend Erik skyndte sig at tømme skraldespanden, fik den skyllet - og så op.

- Tak skal du ha', det er Bedste glad for, og så håber jeg du kigger hen til Bedste en gang imellem, så kan du gå ned med skraldespanden for mig.

- Ja, det skal jeg nok, hvis jeg må for mor, så kommer jeg, sagde Svend Erik, medens han skævede til mor, der lod som ingenting!

»Indianeren«

Far havde en lille åben 17 fods motorbåd, som blev døbt »Rylen«, men i daglig tale kaldt for »Indianeren«. På »Indianeren« kunne der opsættes metalbøjler, hvorpå der blev påsat sejldug som kaleche, som far selv havde syet. »Indianeren« havde hidtil ligget i Christianshavn Kanal i »Ben-enden« (Overgaden oven Vandet fra Christianshavns Torv og ned til Bodenhoff's Plads blev kaldt for »Ben-enden«). Fra sommeren 1929 havde far sammen med andre bådejere ligget for anker ved en lille plads på Refshaleøen, lige over for trappen, hvor B&W's arbejdere gik ned for at sejle til og fra Toldboden. Ankerpladsen stødte op til to små indhegnede haver med anløbsbro, som ejedes af havnefogeden og toldinspektøren.

Bådejerne talte med havnefogeden om muligheden for at leje det lille areal, hvor de havde bådplads. Havnefogeden anbefalede, at bådejerne ansøgte havnevæsenet om leje samt tilladelse til at bygge en lille anløbsbro. Denne tilladelse forelå i begyndelsen af 1930.

Man fik udarbejdet en ti-årig kontrakt, som bl.a. indeholdt, at der skulle opsættes stakit, ligesom man fik tilladelse til at bygge et klubhus

»Kineser-
broen«.

på ca. 30 m². Samtidig startede bådejerne »Refshaleøens Sejlklub« med far som den første formand.

Til hverdag, når der var spist aftensmad, cyklede far gerne til Refshaleøen. Svend Erik plagede far for at komme med. - Det kan du ikke, jeg kan ikke have dig på cyklen.

Men mor sagde: - Jeg synes, du skulle tage Svend Erik med, han kan løbe ved siden af cyklen, han har godt af at røre sig.

Svend Erik fik lov til et par gange om ugen at følges med far, og hvor han svedte, men han nød det! Og det varede ikke længe, førend han havde tabt en halv snes pund.

Ellers foregik turen til Refshaleøen om søndagen gående med William i barnevognen, Johnna sad på et bræt foran, medens Svend Erik gik ved siden af mor, som kørte barnevognen.

Børnene nød at lege på det lille grønne areal. I et hjørne var der en sandbunke, som børnene legede meget i, men Svend Erik ville gerne have en lille have.

- Det må du vente med til næste år, her skal først graves, sagde mor.

Far var sammen med de andre bådejere ved at bygge en anløbsbro. De havde selv lavet en rambuk til at slå bundpælene ned med, og i løbet af en fem-seks søndage var bådebroen færdig. Svend Erik og Johnna måtte ikke løbe ud på broen og lege, da de ikke kunne svømme.

Enkelte søndage sejlede familien en tur med »Indianeren«, og det hændte, far lagde til ved B&W's badebro, som lå lige bag det store marketenteri. Her gik far og mor i vandet. Der var så dybt, at Svend

Mor i døren til klubhuset.

Erik ikke kunne bunde. Han turde heller ikke gå ud ad badebroen og hoppe i til mor. Hun havde ellers en stor automobilring pustet op, som Svend Erik kunne holde fast i.

Svend Erik havde aldrig tidligere været i vandet.

- Jamen, du skal lære at svømme, sagde mor - husk på du skal lege ved vandet hver søndag. Når du kommer i skole, får I også svømmeundervisning på Langebro's badeanstalt, så håber vi, du får lært at svømme inden næste sommer.

Derimod var Johnna glad for at komme ned til far i vandet. Han havde også en autogummiring, som Johnna sad i, medens far svømmede rygsvømning, så han kunne holde øje med hende.

Mor havde gerne smurt madpakker hjemmefra, som blev nydt i den frie luft. Senere på eftermiddagen tændte far primussen og mor lavede kaffe, hvortil man spiste franskbrød med smør, og en wienerbrødsstang til 25 øre blev skåret ud.

Indmeldt i skolen

Svend Erik var sammen med mor henne for at blive skrevet op til 1. klasse på Sofiegade skole, derfra tog de ud til Seruminstituttet på Amager Boulevard, hvor Svend Erik blev vaccineret mod kopper.

Legekammerater

Svend Erik lærte efterhånden de fleste af børnene at kende i nabolaget, og han legede meget med dem i gården og især på jordvejen, hvor man hinkede, hoppede i sjippetov, legede tagfat, brandbil eller hestevogn.

En af drengene havde selv lavet en hestetømme på garntresse ca. seks meter lang i forskellige farver. Når man skulle lave et tospand, fik Svend Erik og en af drengene tømme bundet om deres ene arm, hvorefter de tog hinanden i hånden. En tredje dreng holdt tømme og sagde: »hyp mine heste«, og så løb Svend Erik og hans kammerat alt, hvad remmer og tøj kunne holde, medens drengen, der havde tømme, råbte dingeling, dingeling eller ba-bu, ba-bu, som den motordrevne

ambulance sagde. Det var særlig spændende, når man skiftedes til at være kusk og holde tømme.

Tiden gik også med at se på de store drenge, som spillede klink med 5-ører til streg eller spillede terrespil med selvlavede terninger af beg eller tjære. Havde de ikke det, brugte man sten fra jordvejen. Inde i gården legede man skjul og spillede rundbold. Men det skete, at Svend Erik en gang imellem gik med nogle drenge ned for enden af Prinsessegade over broen mod Holmen, og før indgangen til Holmen gik de til venstre langs hegnet, hvor der var gangsti med skråning ned mod vandet. Her kunne de slå smut og fange krabber, og gik de videre ad stien, kom de ud til havneløbet, men det var med at skynde sig hjem, for Svend Erik havde fået besked på ikke at gå væk fra nr. 65, hvor de boede!

Mor gik med avisen »Børsen« hver morgen i den indre by. Som regel var hun hjemme ved halvtottetiden. Desuden gik hun med avisregningerne tre-fire dage om måneden. På disse dage gik mor gerne hjemmefra ved 9-tiden og kom igen ved middagstid, så når hun gik med avisregninger skulle Svend Erik passe på William og se efter Johnna.

Når vejret var godt, blev William som regel lagt i barnevognen nede i gården, og Svend Erik fik besked på ikke at forlade gården, før mor kom hjem.

Men det skete alligevel, når William sov og Johnna legede med en legekammerat, at Svend Erik rendte ud på gaden for at lege med andre jævnaldrende.

En dag, mor kom hjem, havde en af naboerne sagt, at William havde ligget og skreget i barnevognen, og naboen havde kigget efter Svend Erik, men ikke kunnet finde ham. Mor blev vred og fik fat i Svend Erik på gaden, og så vankede der et par lussinger, og mor sagde: - Hvis det sker igen, så får du en endefuld af far, du aldrig glemmer.

En dag, mor igen var ude med avisregninger og Svend Erik skulle passe William, og Johnna var inde hos en pige og lege, kom en af Svend Eriks bedste legekammerater fra nr. 67. Han hed Erik. Han plagede Svend Erik for at få ham med til Bodenhoffs Plads.

- Jeg tør ikke, jeg skal passe William.

- Jamen, han sover.

Og det gjorde han. Svend Erik skævede igen til William: - Ja, han har lige fået tørt på, inden mor gik, men jeg går kun med et øjeblik, jeg skal holde øje med William.

Så løb de ned ad Prinsessegade til Bodenhoffs Plads, hvor linie otte havde endestation.

Da de havde rendt lidt rundt på pladsen, kom der en linie otte-sporvogn, og Erik udbrød: - Avra, den vognstyrer kender jeg, vi går over til ham.

Han skulle til at fylde sand gennem en lem foran i sporvognen.

- Hvad gør De det for, spurgte Svend Erik.

- Jo, det skal jeg sige dig, det er til skinnebremsen.

Da vognstyren var færdig med at fylde sand på, sagde han:

- Nu skal I bare se, hvordan det fungerer, nu går jeg op i førerhuset og trækker i stangen til skinnebremsen.

Det gjorde han, og de kunne se, at der kom sand på sporvognsskinnerne.

- Når vi kører, kan I køre med ad Burmeistergade til hjørnet af Prinsessegade, så skal jeg bruge bremsen, så kan I rigtig se, hvordan det fungerer.

Det varede ikke længe, før sporvognen og vognstyren satte god fart på, så da han skulle holde ved hjørnet af Prinsessegade, bremsede han hårdt, og Svend Erik og Erik kunne tydelig se sandet hvirvle op som støv, medens det gav et ordentlig ryk i sporvognen.

- Nå, se så at komme af sted med jer!

Erik og Svend Erik løb ned og de sludrede meget om turen.

- Nej, gud! Svend Erik blev helt rød i hovedet. - Jeg må skynde mig hjem og se, om William stadig sover.

Men da Svend Erik kom ind i gården, stod mor ved barnevognen sammen med en nabo, og da hun så Svend Erik, kan det nok være, der blev ballade.

- Hvor har du været, kom her. Mor tog fat i Svend Erik og gav ham et par lussinger. - Du kan være glad for, der ikke er sket noget med William, for hvis ikke fru Jansen var kommet, ville William være faldet ud af barnevognen. Har jeg ikke sagt til dig, at du ikke må gå fra William? Nu kan du bare vente dig til far kommer hjem, så skal du få dig en endefuld.

Svend Erik flæbede.

- Hold mund, og tag dynerne her, medens jeg bærer William op.

Da de kom op, og mor havde lagt William på sengen, vendte hun sig om mod Svend Erik:

- Og skraldespanden står der og flyder, hvorfor lyster du ikke? Her

går mor og tror, at jeg har fået en flink dreng hjem, og så går du bare og fjøtter, hvad har I lavet?

Svend Erik fremstammede, hvor han havde været.

- Nå så det har du, og tju, igen et par øretæver. - Nu går du ned med skraldespanden, og når du kommer op, går du i seng. Du får ingen mad, og så kan du bare vente til far kommer hjem, så skal du få dig en endefuld, og så kan du nogen sinde prøve på at rende med Erik mere - så skal jeg lære dig.

Svend Erik småflæbede, men gik ned med skraldespanden. Da han kom op, tog han sit tøj af, og lagde sig på divanen, medens han tænkte på, hvad der ville ske, når far kom hjem.

Da far kom hjem, havde han Johnna med op. Mor var ved at lave mad.

- Hvad ligger han i sengen for? spurgte far.

Mor fortalte, hvad der var sket: - Og jeg har sagt til Svend Erik, at han fik endefuld, når du kom hjem.

Far så vred ud:

- Hvad, kan du ikke lystre? så skal jeg få dig på andre tanker. Og ned fra væggen tog far den brede læderrem, som han sleb barberknive med. - Så skal du få lov at smage denne her, rejs dig op, lad det gå lidt villigt!

Svend Erik stod ud af sengen, kun iført livstykke, han småklynkede og tog fat om fars ben og sagde:

- Bé, bé far, jeg gør det aldrig mere, far må ikke slå!

- Jo, råbte mor, - bare giv ham en endefuld, han kan mærke, så ved han, hvad der venter ham igen, hvis han ikke lystrer.

Far tog fat om Svend Eriks nakke og bøjede ham ned over divanen og slog med læderremmen. Svend Erik hylede op, far slog et par gange til. Johnna, som stod og så på, begyndte også at skringe op.

- Hvad skriger du for? sagde mor - det er ikke dig, der skal ha' klø.

Hun tog Johnna med ud i køkkenet og satte hende på køkkenbordet. Svend Erik skreg hysterisk op.

- Hvis du ikke holder mund øjeblikkelig, får du flere tærsk, og far hævede hånden igen.

Svend Erik skyndte sig i seng, kravlede langt ned under dynen og holdt igen på sin hulken, medens han samtidig følte på sin varme ende og de mærker, læderremmen havde afsat.

Svend Erik kunne høre far og mor sætte sig for at spise, han følte

24 ikke sult, derimod stor tørst, men han turde ikke komme op over dynen og spørge, om han måtte tage vand.

Lidt efter døsede Svend Erik hen og faldt i søvn, vågnede og følte sig meget tør i halsen. Det var mørkt og far og mor var gået i seng, så han listede ud i køkkenet og drak et par kopper vand. Om morgenen, da mor kom hjem fra avisturen, var Svend Erik stået op og klædt på. Mor sagde ikke noget, før hun skulle gå med regninger:

- Nå, nu ved du hvad der venter dig, hvis du ikke hører efter. Nu går jeg, og du passer ordentlig på William og Johnna!

- Ja, det skal jeg nok, sagde Svend Erik lavmælt.

Ny lejlighed

I begyndelsen af juni måned flyttede far og mor ned i stuen til venstre for enden af gangen i en to-værelses lejlighed på ca. 30 m². Der var stue til gården, som var meget mørk, med udsigt til skraldebøtterne, der stod lige nedenfor langs væggen til nabogården. Det andet værelse med alkove lå ud til bageste baggård med plankeværk til nabogården mod Burmeistergade.

Fra gangen kom man ind i en lille korridor med døre til stue og soveværelse, ligesom der var dør mellem de to stuer. I soveværelset var der alkove til højre, hvor fars og mors seng stod. På modsatte væg var et klædeskab, en køjeseng, hvor Svend Erik lå øverst og Johnna nederst, en kommode og puffen foran vinduet. Køkkenet var mægtet til det på førstesalen.

I stuen var der en kakkellovnskrog med divanen og et lille skab, hvor radioen med stor høretragt og antenne stod ovenpå. Foran vinduet stod det lille kurvebord og stol, og til venstre for vinduet var der et dæk-ketøjsskab. Ved divanen stod spisebordet med stole om. Over divanen var en stor hylde med familie billeder i små fine messingrammer, som far selv havde lavet, samt Johnnas og Svend Eriks sparebøsser i hamerslået zink, som far også havde lavet. Lysekronen var af messing. Midt i var der en glaskuppel med fem pærer i. Den havde far også lavet. Alle var glade for den nye større lejlighed. Far lavede trækasser til at stå under køjesengen, hvor Svend Erik og Johnna kunne have deres legetøj med mere.

Midt i juni følte Svend Erik sig dårlig, han havde ondt i maven og fik feber.

Mor sagde: - Du må hellere lægge dig i fars og mors seng, så må vi se, hvordan det går i dagens løb. Du har nok spist for meget.

Det var meget varmt. Svend Erik fik havresuppe til frokost og syntes, det gik bedre.

Mor sagde: - Jeg tager en tur på volden med børnene, så de kan få lidt sol, så kan du hvile dig, men vi er hjemme igen ved halvfjretiden.

Medens mor var væk, blev Svend Erik mere og mere dårlig og fik febevildelse. Ind imellem så han hele soveværelset fyldt med slanger, og han svedte, så han var helt våd. Da mor kom hjem, så hun, hvor galt det stod til.

- Vi må have fat på en læge hurtigt.

Da lægen kom, sagde han: - Det er akut blindtarmsbetændelse, vi må ha' Svend Erik på hospitalet med det samme.

Lægen gik ud hos bageren og ringede efter ambulancen. Svend Erik døsede, men mærkede pludselig, at nogen tog fat i ham og bar ham ud til en bære, og ambulancefolkene bar ham ud gennem porten. Svend Erik kunne skimte en hel masse børn ved ambulancen. Mor satte sig ind ved siden af Svend Erik, og så kørte ambulancen med udrykning til Kommunehospitalet. Svend Erik vågnede op på operationsbordet, da en sygeplejerske stod og ruskede i ham: - Kan du tælle til ti?

Svend Erik nikkede. Så blev der lagt en maske over næsen. - Tæl så.

Svend Erik mærkede en stærk lugt og begyndte at tælle, men det varede ikke længe, før han var helt væk.

Da han vågnede, var det mørkt. Ved sengen stod en sygeplejerske: - Nå, det var godt, du vågnede.

- Jeg har så ondt i maven, og jeg skal kaste op, sagde Svend Erik.

- Nej, det må du ikke, nu skal du få en tår koldt vand, og så skal du sove.

Svend Erik drak det dejlige kolde vand og faldt hurtigt i søvn.

Da han vågnede, lå han på en stor 10-sengs stue lige midt på gulvet, og alle de andre patienter var voksne mænd. Dagene gik, og Svend Erik blev forkælet af både sygeplejersker og især mændenes koner. Når de kom på besøg om middagen, vankede der chokolade, frugt og legetøj.

Far og mor skiftedes til at komme onsdag aften og søndag middag.

En af sygeplejerskerne kunne Svend Erik mægtig godt lide. Når hun kom om aftenen for at sige godnat, viste Svend Erik hende gerne sin store billedeventyrbog, som en dame havde foræret ham. Der var en lille tekst ved billederne, men Svend Erik kunne ikke læse, og så spurgte han sygeplejersken, hvad der stod, og hun fortalte om eventyrene fra billedbogen.

- Så, nu skal du sove, og Svend Erik følte sig meget lykkelig.

Om dagen sad Svend Erik meget hos sygeplejerskerne på kontoret og fik chokolade, kaffe og kage.

Svend Erik lå 28 dage, mest fordi operationssåret ikke ville læges, men dagen oprandt, da han skulle hjem. Da mor kom, stod Svend Erik sammen med den sygeplejerske, han så godt kunne lide. Mor kom imod dem, og Svend Erik klamrede sig til sygeplejersken.

- Nå, så skal du hjem, din mor har tøj med til dig.

Svend Erik klamrede sig endnu mere til sygeplejersken og sagde: - Jeg vil ikke hjem.

- Jamen, hvad er det du siger? sagde sygeplejersken.

- Jeg vil ikke med hjem - jeg vil blive her! og Svend Erik begyndte at græde.

- Hør nu, Svend Erik, sagde mor, - nu har du været længe væk hjemmefra, og Johnna glæder sig sådan, til du kommer hjem, kom nu med mor!

Svend Erik begyndte at tude højere.

- Hold så op, sagde mor.

Sygeplejersken bøjede sig ned over Svend Erik: - Jamen, Svend Erik, vi har været så glade for dig, men vi kan ikke have dig mere, nu er du rask, og du må da ikke gøre din mor ked af det, tænk på, du skal hjem til din søster og lillebror og far.

Sygeplejersken tog Svend Erik i hånden. - Kom, nu går vi over i badeværelset. Mor fulgte med, men da de kom ind i badeværelset, gik sygeplejersken med det samme, og Svend Erik var alene med mor. Hun tog fat i ham og sagde: - Se så at få tøjet af, så du kan få dit eget på.

- Jeg vil ikke med hjem, hylede han op.

- Kan du så tie stille, mor tog fat i Svend Eriks arm og kneb meget hårdt, og han skulle til at hyle højere op, men mor kneb endnu hårdere i armen: - Hvis du hyler mere, får du en endefuld, kan du så holde op med at skabe dig.

Svend Erik måtte give op, og grædende tog han sit eget tøj på. Med mor ved hånden, forlod han grædende Kommunehospitalet. Om aftenen da Svend Erik klædte sig af, var han meget øm på armene, og de var da også sorteblå af de kneb, mor havde givet ham.

Dagen efter måtte mor til lægen med Svend Erik, blindtarmsarret var sprunget op, lægen badede såret og kom gaze og plaster på, og sagde til Svend Erik, at han skulle holde sig i ro. Men der gik betændelse i såret, og Svend Erik måtte til lægen mange gange, før det var lægt.

Svend Erik begynder i skolen

Tiden nærmede sig, hvor Svend Erik skulle i skole. Mor havde købt rygtaske (tornyster) samt tavle med griffel. Bedste gav ham nyt penhalhus med blyanter, viskelæder og elastikpen, ligesom hun havde syet nye plusfours og mor havde strikket pullover.

Dagen oprandt, og da havregrøden var spist, fulgte mor Svend Erik til skole. Da de kom til Torvegade, stod der en stor betjent og dirigerede færdselen. Der var mange drenge, der skulle i skole, og der var ikke meget plads på det smalle fortov. Torvegade var ikke ret bred. Der var sporvognsskinner i begge retninger, og der var så smalt, at en cyklist ikke kunne passere en sporvogn. Da betjenten havde sat skiltet på »Stop«, gik han ind på fortovet, tog nogle drenge i hånden og sagde: - Kom så, bette børn!

Svend Erik kiggede meget nøje på betjenten med den skinnende hjælm. Han var meget høj og tyk, og hvor så han rar ud.

Indgangen til Sofiegade skole var fra Prinsessegade, hvor man gik gennem porten og over gården, som igen førte ind til skolegården. Klokkeren ringede kl. 8, og drengene stillede op i rækker. Der stod en lærer og råbte førsteklasse drengenes navne op. De blev stillet op i række med besked på at være stille. Mødrene stod ved siden af rækkerne. Pludselig trådte inspektøren frem, han hævede hånden, og der blev dødsstille. Derefter bød inspektøren velkommen til det nye skoleår og en særlig velkomst til førsteklasse: - Jeg håber, I bliver flittige elever, til glæde for far og mor!

Da inspektøren var færdig med sin tale, gik klassefrøkenen i spidsen for Svend Eriks klasse op og ind i klasseværelset på 1. sal. Drengene

fik besked på at sætte sig ved pultene to og to, medens frøkenen satte sig ved katederet. Forældrene satte sig langs væggen på stole, medens andre stod op.

- Goddag, mit navn er Frk. Petersen, jeg skal være jeres klasselærer i de kommende år, og jeg skal have jer i dansk, skrivning og religion. I får andre lærere i regning, tegning og sang. Jeg håber, I vil være nogle flinke drenge.

Så blev alle drengene råbt op, og alle 35 var mødt. Derefter blev der udleveret ABC-bog, kladde- og stilehæfte samt regnebog.

- Og så må I huske jeres tavle, den skal I bruge i regnetimen.

Der blev udleveret et skema for ugen mandag til lørdag kl. 8 til kl. 13, og efter en halvanden times tid gik alle førsteklasseerne hjem.

Da Svend Erik kom hjem, fik han travlt med at kigge i bøgerne, også Johnna var nysgerrig efter at se ABC'en. Mor forklarede de forskellige bogstaver, som Svend Erik ikke forstod meget af.

- Jeg skal nok hjælpe dig med dine lektier. Nu må jeg afsted med avisregninger, husk nu at passe ordentlig på William.

Næste morgen gik Svend Erik alene til skolen, der var flere af klassekammeraterne, hvis mødre fulgte med. De blev drillet meget i frikvartererne som tøs drenge. Det var igen med at stå i række i gården, og alle gik op i deres klasseværelse i rad og række, og vé den, der brugte mund undervejs. På etagerne stod lærerne og tog imod deres klasser, og var der nogle, der lavede uro eller snakkede, så vankede der tre slag med spanskrøret, når man kom ind i klassen eller eventuelt en sveder.

Når man kom i klasseværelset, skulle man stå ret uden for pulten, indtil læreren havde sat sig på katederet og sagt »sid ned«. Var læreren ikke i klasseværelset og kom ind ad døren, skulle drengene øjeblikkelig rejse sig og blive stående til der blev sagt »sid ned«. Og drengene skulle rejse sig for alle, der kom ind i klasseværelset.

Mange af Svend Eriks klassekammerater kendte alfabetet og kunne sammensætte ord, medens Svend Erik aldrig havde lært bogstaver. Så i starten var det meget svært for ham at følge med, men Svend Erik syntes det var spændende, især ABC'en. Han var en af de ivrigste, når hele klassen skulle gentage alfabetet og sammensætte ord i kor, og når Frk. Petersen spurgte drengene, hvad sammensatte ord betød, var det med at få hånden rakt op i en fart.

Skrivningen voldte Svend Erik kvaler, det havde han heller ikke prøvet før. Også her skrev man samlet. Frk. Petersen dikterede f.eks.

a, skråt op og lige hen, lidt tilbage og så ned, skråt op, så lige ned og skråt op. Det blev nogle kantede bogstaver, der skulle gentages som hjemmearbejde.

Når Svend Erik kom hjem, gik han straks i gang med hjemmeopgaverne, og mor holdt streng kontrol. Han kom ikke ud at lege, før lektierne var læst.

Regnelæreren var et ubehageligt bekendtskab for de fleste drenge. Hans øgenavn var »Nimmerbasse«. Han var høj, næsten skaldet og bar guldbryller. De første timer gik med at skrive på sin egen tavle, hvad »Nimmerbasse« havde skrevet op på den store tavle, $1+1 = 2$, $1+2 = 3$ osv.

Ligeledes fik man små regneopgaver, som man skulle skrive i regnebogen som hjemmearbejde.

Efter kort tid skrev »Nimmerbasse« opgaver op på tavlen, og drengene skulle nu regne dem ud på deres egen tavle, for derefter at komme op til katederet, så »Nimmerbasse« kunne se, om de var regnet rigtigt. Hvis de var forkerte, og drengen ikke kunne regne stykket, sagde »Nimmerbasse« - Nåh, det kan du ikke, så skal jeg lære dig det.

Han tog drengen i det ene øre eller kind, medens han med den anden hånd gned den anden kind og sagde: - Nåh, så lille dengse kan ikke regne.

Pludselig gav han drengen en ordentlig ørefigen, så det sved. Derefter bad han om ro i klassen, vendte sig mod tavlen, hvor der også var en stor kugleramme, og drengen fik så med »Nimmerbasses« og andre drenges hjælp regnet stykket rigtigt ud.

Drenge, der var urolige i regnetimen, blev kaldt op til katederet: - Nå, du er uartig? »Nimmerbasse« tog ham i kinden og processen gentog sig. - Men du skal mærke, hvad det vil sige at være uopmærksom i timen, træk dine bukser ned.

Og det måtte han. Så tog »Nimmerbasse« spanskørret, holdt om drengens nakke, medens han med spanskørret i den anden hånd aede numsen:

- Nåh, skal den lille numse ha' smæk! Og svup fik han tre slag i rumpen og hylede op.

- Hold op med det hyleri og sæt dig.

Også Svend Erik var oppe og få en endefuld, men undgik at skulle trække bukserne ned. »Nimmerbasse« sagde bare »stram buks« og så tre slag i rumpen. Det gjorde ondt, men selv om tårerne løb ned ad

kinderne, holdt han gråden tilbage og skyndte sig ned på plads.

Når Svend Erik gik op til katederet for at få rettet regnestykkerne på tavlen, og der var et stykke, han ikke kunne regne, tog »Nimmerbasse« ham i kinden og da Svend Erik var tykkindet, fik han ordentlig fat. Svend Erik så op i »Nimmerbasses« runde, blanke, rødmossede ansigt med den lille mund og de små stikkende øjne bag guldbillerne. Nogle gange havde »Nimmerbasse« svedperler på sin skaldede pande, når han sagde: - Nå, min lille dengsebasse.

Lillebror

I begyndelsen af september blev mor syg og måtte ligge i sengen. Om dagen lå hun på divanen i stuen. Om morgenen, inden Svend Erik gik i skole, hjalp han med at vaske William og give ham tøj på, gik over gården med potten og skyllede den. Johnna klarede sig selv, og far lavede havregrød, inden han tog på arbejde. Når havregrøden var spist, skyllede Svend Erik tallerkenerne af og så af sted til skole. Når han kom hjem, var Bedste der gerne. Bedste og mor var ikke de bedste venner, de sagde altid De til hinanden. Svend Erik havde hørt mor sige: »Mig kommer hun ikke til at bestemme over, som hun gør det med mine svigerinder«.

Når Bedste var der, vankede der gerne kaffe og frisk franskbrød med smør, som man ellers kun fik om søndagen. Bedste lavede mad, så den var parat, til far kom hjem. Nogle dage var Bedste der ikke, så hjalp Svend Erik mor, så godt han kunne, når han kom hjem fra skole. Han lavede kaffe, men var der ikke mere kaffe, løb han til købmanden og købte et halvt pund kaffe og en stor Rich's. Han hjalp også mor med bækkenet, som far havde lejet på apoteket på Christianshavns Torv. Når mor var færdig med bækkenet, tog Svend Erik det - puh, hvor det lugtede - hurtigt låget på og så over i potterummet og skylle under vandposten i gården. - Ih, hvor er mor glad for, at du er sådan en flink dreng, det får vi også brug for, jeg skal sige dig, du skal have en lillebror eller lillesøster.

Svend Erik blev helt ør i hovedet:

- Føl og lyt til mors mave. Han følte og lyttede og kunne mærke noget, der bevægede sig.

- Jamen, hvordan kommer et barn ud?

- Det kommer ud ved navlen, men det skal du ikke gå og spekulere på.

Svend Erik kunne ikke lade være med at tænke på det, mor havde sagt, han havde altid hørt, at børnene kom med storken, og nu ligger der et barn i mors mave, og det skulle komme ud af navlen. Det forstod han ikke rigtigt!

Mor var dårlig på Williams fødselsdag den 15. september, men Bedste var der og lavede chokolade, og William fik nogle gummidyrl fødselsdagsgave.

Tidlig næste morgen vækkede far Svend Erik.

- Du må skynde dig at ta' tøj på og løbe hen til jordemoderen i Burmeistergade 4 st.th. og sige, hun skal komme med det samme!

Svend Erik fik hurtigt tøjet på og så af sted. Han ringede på hos jordemoderen, som kom ud i nattøj, og Svend Erik fik fremstammet:

- Jeg skulle sige fra far, at De skulle skynde Dem hjem til mor i Prinsessegade 65 st. over gården.

- Jeg kommer straks, kan du løbe hjem og sige.

Da han kom hjem, havde far klædt William på, og Johnna havde taget sit tøj på.

- Tag din skoletaske og gå op til fru Jansen på 2. sal, indtil du skal i skole, far har talt med hende, og hun venter jer.

Fru Jansen var enlig og havde en pige på to et halvt år samt en dreng på ét år. Hun havde boet på 2. sal et års tid i en et-værelses med alkove. Mor og fru Jansen talte meget sammen og var blevet veninder.

Da Svend Erik kom i skole, fortalte han nogle klassekammerater, at hans mor skulle have et barn, og at det kom ud af navlen. En af drengene grinede.

- Nå, du tror på storken, næh du, børn kommer ud forneden, fordi din far og mor har bollet!

Svend Erik blev helt rød i hovedet, han forstod ikke rigtigt, hvad drengen mente. De andre klassekammerater fnisede, og så blev der ikke talt mere om det.

Da Svend Erik kom hjem, var fru Jansen og andre naboer hos mor, og der var blomster alle vegne.

- Nåh, min store dreng, kom skal du se din nye lillebror.

Svend Erik gik hen til en tøjkurv. Der lå en lille buttet dreng med store brune øjne.

- Er han ikke sød.

- Jo, sagde Svend Erik og tog fat om de små fingre. - Nej, sikke små fingre og så er han helt skaldet!

Mor så rask og glad ud. - Kom, lad mig kysse min store dreng.

Han blev helt flov, men fik et rigtigt knus af mor.

Maden

Man var meget plaget af vilde katte, som næsten hver nat besørgede på dørmåtterne. Der blev strøet peber og hældt salmiak ud, men alligevel kunne man ikke holde kattene væk, så der stank altid på trappen af kat.

Svend Erik og de andre børn var bange for de vilde katte. Nogle gange, når Svend Erik skulle ud ad døren, sad der en vild kat. Den blev forskrækket, hvæsedede og styrtede af sted ned ad gangen og ned i kælderen. Andre gange kunne han se de lysende katteøjne for enden af den mørke gang, så var det med at skynde sig hen ad gangen og ned til højre ad trappen til gården.

Når Svend Erik gik med far i kælderen for at hente koks og brænde, havde far som regel en lille petroleumslampe i hånden, som ikke lyste meget op, og der var mange sidegange i kælderen. Svend Erik syntes, det var uhyggeligt og havde sagt nej til at gå med i kælderen, men far sagde: - Det skal du, der er ikke noget at være bange for og til næste år skal du hjælpe med at hente brænde alene.

Svend Erik gøs ved tanken.

I kælderen var der også mange vilde katte, og man kunne se deres lysende øjne. De gemte sig gerne i nogle bestemte kældre, hvor de holdt til og fødte deres killinger. Far var gal på de lejere, der ikke sørgede for at jage kattene væk, men tværtimod lagde foder til dem i deres kældre.

Hver søndag formiddag i vinterhalvåret var Svend Erik som regel med far i kælderen. Så skulle der saves og hugges brænde. Far tændte den store »Petromax«. Så der var meget lys i kældergangen, hvor savbukken blev stillet op, og hvor brædder, som far havde samlet og fået kørt hjem fra Frihavnen, skulle skæres til klodser og optændingsbrænde. Far var kejthåndet, og når Svend Erik skulle hjælpe med at save, var det en fordel. Svend Erik tog fat i den ene ende af saven og far

sagde: - Så skal du bare følge mine bevægelser.

Det var lidt svært i starten.

- Det skal nok komme og det hjælper mig meget, sagde far. - Men hugge brænde får du ikke lov til, det må du vente et par år med!

Efterhånden som far huggede brænde, bar Svend Erik det ind i kælderen, hvor der var rum til klodser og optændingsbrænde. I den anden ende af kælderen havde far et lille kælderrum, som blev fyldt op med koks, som far købte på arbejdet gennem den faglige klub, og afbetalte med et lille beløb hver uge vinteren igennem.

Det, Svend Erik glædede sig mest til, når de var i kælderen og save brænde, var, når Johnna kom hen til kældervinduet og råbte: - Jeg skulle sige fra mor, at maden er færdig.

Om søndagen havde mor gerne en grydesteg eller en eller anden grøntsagssuppe med masser af ben og grisetæer, og så vankede der som regel dessert bagefter i form af budding, sveskegrød eller lignende. Til daglig var der kun én ret. Selv om der blev spist havregrød hver morgen, stod den gerne to til tre dage om ugen på grød som aftensmad. Det var gerne vandgrød, mannagrød, sødgrød, risengrød, vælling eller sødsuppe. Var man mere sulten, fik man en humpel rugbrød med fedt.

Andre dage i ugen stod den på medisterpølse, rørt fars-frikadeller, stegt soflæsk og fisk, som far som regel selv havde fanget, især småtorske, som blev stegt som filetter eller hakket til fiskefrikadeller. Så var der rigelig mad på bordet, og det var der også, når far kom hjem med måger og ænder, som han havde skudt ude i Øresund eller på Saltholm.

Pålæg blev der ikke brugt meget af. Far fik madpakke med på arbejdet, ligesom Svend Erik fik fire halve med i skolen. Det var gerne leverpostej, spege- og rullepølse og ost, alt sammen på rugbrød smurt med margarine. Smør brugte man kun om søndagen.

Om morgenen når mor kom hjem fra avisturen, blev Svend Erik gerne sendt ud til bageren efter to liter mælk i mælkespanden, og når der skulle laves grød til aftensmad, hentede han mælk, når han kom fra skole. Denne gang to liter skummetmælk, og han fik samtidig besked på at holde øje med ekspeditricen, når hun øste mælk op, at det var det rigtige mål, hun brugte. Det var det som regel. Der kom endda næsten altid ekstra i spanden, og når Svend Erik kom ind i opgangen, drak han gerne en lille tår direkte fra spanden.

Den første karakterbog

Svend Erik havde nu gået i skole nogle måneder og havde fået de første karakterer med hjem i karakterbogen. Mor var ikke særlig tilfreds!

- Du har kun gode karakterer i regning, men det er sløjt med dansk og skrivning, det må du gøre mere ved.

I klassen fik drengene numre efter deres karakterer, og af 35 drenge fik Svend Erik nr. 19. De, der havde de højeste numre, sad foran, medens de dygtigste med de lave numre sad bagest i klassen, så Svend Erik sad lige i midten.

Frk. Petersen var den flinkeste af lærerne, de havde, og drengene havde hørt, at hendes øgenavn var »Bælam«, fordi Frk. Petersen ikke ville tæve drengene. Alle i klassen kunne godt lide hende, for hun var trods alt en bestemt dame på sin egen måde, hvorimod andre klasselærere altid brugte spanskroret i timerne, og det var især »Nimmerbasse«.

Drengene var begyndt at lære hovedregning og det var noget af det bedste Svend Erik vidste. Det var meget nemmere at lære tabeller og anden hovedregning end at regne på tavle og regnebog. På vejen hjem fra skole gik han og gentog tabellerne, og godt for det, for de drenge, der ikke kunne tabellerne, fik »Nimmerbasses« øretæver og endefulde at føle.

En gang om ugen skulle alle klasserne i brusebad. Det foregik i kommunens badeanstalt i Sofiegade lige bag skolen. Alle drengene fik udleveret et lille bundt træuld og et lille stykke mandelsæbe og kom to og to ind i kabinerne.

Svend Erik havde stadigvæk talebesvær. Han talte alt for hurtigt og snublede over ordene, ligesom det var svært at udtale ord med hårde lyde, som f.eks. skr, pr, kn osv. Mor hersede med ham for at få den rigtige udtale. Det kostede af og til et par flade øretæver, når hun syntes, Svend Erik ikke gjorde sig umage nok.

På vej hjem fra skole havde Svend Erik set opløb på hjørnet af Torvegade og Dronningensgade. Selv om han skulle gå lige hjem fra skole, var han alligevel nysgerrig og gik sammen med nogle klassekammerater hen for at kigge på, hvad der skete.

I Dronningensgade holdt der store politibil (Salatfade). Man var ved at flytte de sidste fanger fra kvindefængslet. Drengene kunne se de kvindelige fanger i lange sorte kjoler og de kvindelige fængselsbe-

tjente, som også havde sorte kjoler på, men med stram linning om halsen og bælte om livet. Ligeledes så Svend Erik de mange sprittere, der holdt til på hjørnet af Prinsessegade og Sofiegade, hvor der lidt tilbage i en lav bygning lå et bageri. Der stod altid en 15-20 mænd og kvinder, som drak kogesprit og pullimut. De fleste af dem boede og holdt til i Dødens Hule, som lå lige over for skolen. I Dødens Hule var der ikke indlagt vand og el, og der var lokum og pissoir i gården.

Lille Per bliver døbt

Lille Per blev døbt i Vor Frelzers Kirke en søndag formiddag i oktober.

Mor gik alene med Bedste og fru Jansen. Hun bar selv Per, som hun også havde båret Johnna og William. Far var ikke med, da han aldrig gik i kirke. Per havde Williams dåbstøj på, som var holdt i blå farver. Da man kom fra kirke, blev der holdt en lille fest, hvor et par sejlervenner og fru Jansens ven var med. Der blev festet til ved 22-tiden, og da var Svend Erik og hans søskende for længst gået i seng.

Om morgenen var det med at komme tidligt op, for som regel blev der aldrig taget af bordet, når der havde været gæster, og der stod gerne lækkerier tilbage i form af kager, brød m.m. Først når mor kom hjem fra avisturen, blev der taget af bordet.

Svend Erik fylder syv år

Svend Eriks første fødselsdag hjemme nærmede sig. Johnnas fødselsdag var den 17. november og Svend Eriks den 19. november, så fødselsdagene blev slået sammen, og festen holdt på Svend Eriks fødselsdag. Johnna fik sine gaver på selve dagen. Bedste var der også med gaver til hende.

Om morgenen på Svend Eriks fødselsdag fik han plusfours på. De blev ellers kun brugt om søndagen, eller når man skulle på besøg. Til daglig havde han korte bukser på samt lange strømper, som sad fast med elastik i livstykket. Desuden havde han pullover på, og som overtøj en tyk, hjemmestrikket trøje. På fødderne sko med tykke lædersåler.

I skolen havde flere haft fødselsdag, og mange af klassekammeraterne havde haft en blikdåse med fyldte bolcher med til at dele ud af. Svend Erik ville også gerne have en dåse med fyldte bolcher med, men mor sagde, at det var der ikke råd til, så der blev købt et pund blandede bolcher i løs vægt hos købmanden.

Da han mødte i klassen kom Frk. Petersen hen og sagde tillykke med de 7 år og satte et lille dannebrogslag foran ham, hvorefter hun udråbte et leve for fødselsdagsbarnet - og alle råbte hurra. Derefter sang man fødselsdagssangen (»I dag er det Svend Eriks fødselsdag, hurra, hurra, hurra, han sikkert sig en gave får, som han har ønsket sig i år, med dejlig chokolade og kager til«). Så fik han lov til at gå klassen rundt to gange og uddele bolcher, hvorefter Frk. Petersen læste en historie af H. C. Andersen.

Da Svend Erik kom hjem, var Bedste kommet, og hun forærede ham hjemmestrikkede sokker og et stykke chokolade. Af far og mor fik han farvelade, en malebog og en ny skjorte. Mor havde lavet rigtig chokolade og en lagkage, og da far kom hjem, havde han købt et stykke chokolade til Johnna og Svend Erik.

Den bedste juleaften

Julen nærmede sig, og den 1. december tegnede Frk. Petersen en stor grangren med farvekridt på venstre side af tavlen, hvorefter hun tegnede 24 lys i forskellige farver. Hver morgen tegnede hun en gul flamme på et af lysene. Drengene fik lært julesalmer, men da ikke alle kunne læse, lærte de et vers ad gangen. Man startede med »Dejlig er den himmel blå« og bagefter »Et barn er født i Bethlehem«.

Det var Svend Eriks første jul hjemme, så han fulgte meget spændt med i, hvad der skete rundt omkring ham.

Om aftenen, når aftensmaden var spist, blev der vasket op. Når de små var lagt i seng, fik Svend Erik og Johnna lov til at være oppe til kl. otte, og så sad man samlet om bordet og lavede julestads

Far lavede flotte paraplyer af silkepapir i forskellige farver, ligesom han lavede små kurve. Mor lavede roser af tyndt rødt crepepapir. Det blev klippet ud i 5 cm brede og ca. 8-10 cm lange strimler, som blev rullet på en strikkepind, hvorefter man stødte strimlerne sammen. Så

blev de rullet op. Når man havde en 10-12 stykker, blev de bundet sammen med ståltråd og rettet ud, så man havde de flotteste roser.

Svend Erik fik lov at klippe kræmmerhuse og kurve fra kartonark. Johnna lavede urkæder, som blev hængt op inden jul og hang nytåret over.

Hos bageren blev der hængt gran om vinduet, også store hjemmebagte honninghjerter blev hængt op.

Hos grønthandleren og andre handlende var der lavet små snehuler af vat med nisser i, og som lys brugte man el-pærer indviklet i rødt crepepapir.

Men det bedste var søndagen før jul! Hele familien med Per i barnevognen gik ind til byen.

- Nej, hvor er det flot, sagde Svend Erik. - Se alle de guirlander med lys.

I vinduerne var der masser af mekaniske nisser, der dansede og bevægede sig, og så alt det dejlige legetøj hos Thorngreen.

- Mor, får vi også legetøj til jul?

- Ja, hvis I er artige, kan det godt være, der bliver en lille pakke til jer.

Uh, hvor det var dejligt - og så til Rådhuspladsen. Nej, se det store juletræ, børnene var helt benovede. Der var julemænd, som hilste pænt på dem. De var helt fortumlede, og på vejen hjem blev der købt julekage til eftermiddagskaffen.

Ved juletid havde mor travlt i det lille køkken. Hun bagte klejner, pebernødder, lavede sylte, rullepølse m.v., der var nok at glæde sig over.

Den 22. december var sidste skoledag før jule- og nytårsferien. Frk. Petersen tændte de sidste lys på tavlen og læste historien om Jesu fødsel, hvorefter drengene sang de julesalmer, de havde lært udenad. Efter et par timers forløb ønskede Frk. Petersen alle god jul og godt nytår.

Juleaftensdag var far på arbejde til kl. 14, og da han kom hjem, bad mor ham om at gå hen til bageren med flæskestegen. - Så kan Svend Erik tage mælkespanden til skyen.

Svend Erik gik med far til bageren, der var mange der skulle have stegt deres and, gås eller steg. Far fik et nummer magen til det, der blev stukket ned i stegen, og Svend Erik afleverede mælkespanden til skyen.

- Stegen er klar kl. halv seks, sagde bageren.

Da de kom hjem igen, blev børnene gennet ind i soveværelset, og Svend Erik fik besked på at passe dem, medens far pyntede juletræet. Døren til stuen blev lukket, for ingen måtte se træet, før der skulle spises. Mor havde travlt med at dække bord og lave risengrød, og sidst på eftermiddagen kom Bedste, som også blev gennet ind til børnene. Kl. halv seks gik Svend Erik med far ud og hentede stegen, og da de kom ind i bageriet, udrød han: - Nej, hvor her lugter dejligt.

De fik stegen, og Svend Erik bar spanden med skyen, som mor skulle bruge til at lave sovs af. Men før stegen skulle der serveres risengrød. Mor øste portioner op på tallerkener i køkkenet, og i en af dem havde hun lagt en mandel. Da alt var klart, blev døren til stuen lukket op og - nej, se, juletræet! Børnene stod helt lammede. Det lille grantræ stod oven på dækketøjsskabet med mange levende lys, der skinnede så fint med fehår, det lignede englehår fra glansbillederne, og Svend Erik kunne nikke genkendende til nogle af de ting, han havde lavet til juletræet.

Bordet var pyntet med juledug, hvorpå der var nisser og trolde, og der stod en hel hvidtøl med en julemand på. De satte sig, og Svend Erik og Johnna fik besked på at hente risengrøden. De gik i køkkenet efter tallerkenerne og fordelte dem ved bordet. Det var spændende at se, hvem der fik mandelen. Det blev William, som fik en marcipangris. Bagefter spiste man den dejlige steg, og så skulle der vaskes op, inden der skulle synges julesalmer.

- Åh, mor, vi skal skynde os, sagde Svend Erik.

- Ja, vi når det nok, min dreng.

Da opvasken var færdig, blev der sunget julesalmer, og endelig kom det store øjeblik, hvor far uddelte gaver - en ad gangen. Det var spændende at se, hvad de forskellige fik, men det var allerbedst, når man selv fik gave, syntes Svend Erik. Åh, de dejlige gaver! Han fik tinsoldater, modellérvoks, undertrøje, livstykke og strømper af far og mor. Af Bedste fik han nye plusfours og hjemmestrikkede sokker. Bagefter var der nødder, appelsiner, pigeoner, pebernødder, marcipankonfekt, dadler, figner o.m.m., og det var den bedste juleaften, Svend Erik havde oplevet. Bagefter fik børnene lov til at tænde stjernekastere og trække knallerter.

Nytårsaften skulle Svend Erik og søskende tidligt i seng, men mor lovede at vække Svend Erik ved halvtolvtiden, så han kunne opleve fyrværkeriet og alt halløjet i gården.

Svend Erik var meget spændt. De store drenge havde snakket meget om nytårsaften, især om juletræsbrandene helt nede i Forlængelsen samt de store hjemmelavede kanonslag og andre bomber og kinesere.

De store drenge gemte juletræerne, efterhånden som de blev smidt ned i gården, fordi civile politibetjente gik rundt i gårdene og så efter i kældre og på lofter, om der var gemt juletræer til nytårsbrandene.

Far og mor havde gæster, og Svend Erik kunne høre fra soveværelset, at de skålede og sang, men inden børnene var lagt i seng, havde de fået chokolade og æbleskiver.

Det havde været en lang dag for Svend Erik med alt det spændende, der foregik på gaden - især når de store drenge skød kinesere og bomber af eller smed med stjernekastere, så han var træt og faldt hurtigt i søvn. Ved halvtolvtiden vækkede mor ham, han tog tøj på og fik lov at sidde ved vinduet.

- Åh, mor, må jeg ikke gå ud på gaden?

- Nej, det går ikke, der sker alt for meget på gaden, det må du vente med til næste år.

Han blev siddende ved vinduet og der var meget at se på. Der blev sunget og hujet. Der blev skudt kinesere og kanonslag af, og der blev tændt rød- og blålys samt stjernekastere. Da klokken var tolv, blev der skålet og råbt godt nytår, og mor kysede Svend Erik.

- Hvor er jeg glad for, at min store dreng er kommet hjem, og fordi du er så flink til at passe børnene. Men om nogle måneder kommer du nok til at hjælpe mor endnu mere, så får mor en større avistur om morgenen og så kan mor ikke nå hjem til den tid, hvor børnene skal i vuggestue og på asyl. For jeg skal sige dig, vi har fået plads på vuggestue til Per, og Johnna og William kan komme på asyl. Men det varer nok en månedstid endnu, og så skal du hjælpe mor, ved at tage Johnna og William med om morgenen på asylet. Det ligger i Amagergade, men indgangen er i Christianshavns Voldgade, næsten lige ved siden af din skole. Så må mor se at køre Per i vuggestuen på Envelopevej, du ved, lige ved Seruminstituttet.

Nytårshalløjet fortsatte og Svend Erik kunne se og høre glimt af brandbilerne. De var nu motordrevne og havde udrykningshorn, som brandmændene betjente. Det sagde ba-bu, ba-bu. Det var ikke så spændende, som da man brugte heste og hørte de kraftige klokker. Svend Erik var ved at falde i søvn, så mor kyssede ham godnat i det nye år 1931.

William

I begyndelsen af februar måned havde mor fået plads til Per på vuggestuen, ligesom der var blevet plads på asylet til Johnna og William. Da mor først kom hjem fra avisturen ved halvottetiden, skulle Svend Erik sørge for at børnene kom op om morgenen.

Hver morgen vækkede far Svend Erik, inden han kørte ind og hjalp mor med at omdele Børsen, før han selv skulle møde på sit arbejde.

Når Svend Erik var stået op og havde tværet lidt vand i ansigtet, tog han mælkespanden og løb til bageren efter to liter mælk.

Når han kom tilbage, vækkede han Johnna, hvorefter han gik ud i køkkenet og lavede havregrød. Så tog han William op og satte ham på potten. Når han var færdig, blev han vasket i ansigtet, hvorefter Svend Erik øste havregrøden op til Johnna og William. Selv slugte han sin portion ude i køkkenet, for derefter at lave semouljevælling til Per. Når Johnna var færdig med at spise, sendte Svend Erik hende over med potten. Det var hun ikke altid lige villig til.

Mor havde skiftet og gjort Per i stand, inden hun gik om morgenen, så Per skulle bare have flaske. Samtidig skulle der fyldes semouljevælling på to JENA-flasker til vuggestuen, som Per skulle have i dagens løb. Flaskerne fik Svend Erik med retur, når han hentede Per om eftermiddagen.

Når mor kom fra avisturen, så hun efter, om Per skulle skiftes, og de fik alle besked på at tage overtøj på og så af sted. Mor kørte barnevognen, og ved hjørnet af Prinsessegade og Christianshavns Voldgade fortsatte Svend Erik med Johnna og William til asylet, hvorefter han gik videre til skolen. Der havde været et problem med om William kunne komme på asylet, fordi han ikke var fyldt to år, men da han havde sin større søster, Johnna med, fik han lov.

I slutningen af februar blev William syg. Han havde meget ondt i maven og kunne næsten ikke trække vejret, så mor måtte tilkalde læge. Lægen sagde, det var brok, og William blev indlagt på hospitalet på Forchammersvej.

William blev undersøgt, og foruden brok havde han også bronchitis. William blev sløjere og sløjere, og lægerne kunne ikke finde ud af, hvad der var galt. Svend Erik plagede mor for at komme med ud og besøge William, men der måtte ikke komme børn med.

Der gik en tre ugers tid, uden at Williams tilstand var forbedret, tværtimod kom han i ilttelt og fik flydende kost. Men en eftermiddag mor havde været på hospitalet for at besøge William, og Svend Erik og Johnna spurgte, hvordan han havde det, svarede mor:

- William bliver mere og mere bleg, det her går ikke.

Da far var kommet hjem fra arbejdet, diskuterede far og mor Williams sygdom, og mor sagde til far:

- Nu, da William er så syg, kan vi lige så godt tage ham hjem. William kan ligeså godt dø hjemme som på hospitalet, men jeg tror, at hvis vi får ham hjem og giver ham noget ordentlig mad, så bliver han rask igen.

Dagen efter hentede mor William. Han fik lov at spise, hvad han havde lyst til, og i løbet af en 3-ugers tid var han frisk igen, men han måtte gå med brokbind et halvt års tid.

Af sted til vuggestue og asyl

I begyndelsen af april fik mor den store avistur, hun havde gået og ventet på. Fra at gå med Børsen, skulle hun nu gå med samtlige københavnske morgenaviser alle ugens syv dage - undtagen Børsen. Turen var Nybrogade, Gl. Strand, Højbro Plads, Læderstræde, Naboløs, Hyskenstræde, Klostergården og Amagertorv.

Mor tjente også mere. Hun fik 11 kr. for at gå med Børsen, men skulle nu have 18 kr. om ugen. Hun stod op ved halvfiretiden og gjorde Per i stand, smurte madpakker og så af sted. Senere vækkede far Svend Erik, inden han skulle hjælpe mor med at omdele aviser.

Mor kunne nu ikke nå hjem førend ved ottetiden, så Svend Erik måtte sørge for at Per kom på vuggestuen.

Når de kom til hjørnet ved asylet, tog Svend Erik William ned fra brættet på barnevognen og Johnna gik med William ved hånden hen til asylet, medens Svend Erik fortsatte til vuggestuen på Envelopevej. Her afleverede han Per og de to flasker semoulje, hvorefter han satte barnevognen under halvtaget og så af sted tilbage til skolen. Ligeledes hentede Svend Erik Per om eftermiddagen, når lektierne var gjort.

Når far kom fra arbejdet kl. halv fem, hentede han Johnna og William på asylet. William sad gerne overskrævs på stangen, medens Johnna sad på sadlen, og far trak cyklen hjem.

Der havde længe været store problemer med Johnna, idet hun suttede på sin højre tommelfinger, så den næsten var defekt. Især var det galt om natten, så mor prøvede at binde klude om tommelfingeren, men dem bed Johnna i stykker og suttede videre. Mor prøvede også med jod, sennep og meget andet, men intet hjalp, så til sidst måtte mor til lægen med Johnna. Lægen sagde, at Johnna suttede på tommelfinger grundet nervøsitet, og at det ville fortage sig med alderen. Han skrev noget medicin op, som skulle smøres på tommelfingeren hver aften, men det varede længe, før Johnna holdt op med at sutte.

En søndag formiddag

En søndag formiddag, Svend Erik legede på gaden, kom der en taxa og holdt uden for nr. 67. Den dyttede, og Svend Erik så en kvinde og en mand komme ud af opgangen. De så meget alvorlige ud. Manden bar på en lille, hvid barnekiste. Chaufføren lukkede døren op, manden satte barnekisten under sædet og satte sig ind i vognen sammen med kvinden, hvorefter bilen kørte. Svend Erik stod tavs og så til - han havde før set den samme situation i gaden og spekulerede meget på det, han lige havde set. Svend Erik gik ind til mor, som var alene med Per:

- Mor, der er noget, jeg gerne vil spørge mor om.

- Ja, er der noget galt, du ser helt forkert ud, du har vel ikke gjort noget galt?

- Nej, nej, mor, skyndte han sig at sige, - men jeg har lige set en mand og en dame fra nr. 67 køre bort med en lille barnekiste, hvad sker der med sådan et lille barn?

- Jamen, Svend Erik, afbrød mor ham - sådan noget må du ikke gå

og spekulere på, men jeg kan sige dig, at mange små børn er syge, når de bliver født, og nogle af dem dør ret hurtigt. Så må de puttes i en lille kiste og begraves på kirkegården.

Svend Erik ville spørge om mere, men mor ville ikke tale mere om det.

- Gå ud og leg og tænk på noget andet!

Om aftenen, da Svend Erik var kommet i seng, lå han længe og spekulerede på, hvad der skete med en, når man var død. Han svedte, og det tumlede og bruste i hovedet. Når han lå med øret mod hovedpuden, kunne han tydeligt høre sin puls som en hel torden.

Dette gentog sig de følgende aftener, og Svend Erik kunne stadig ikke forstå, hvad der skete med én, når man lå i en kiste nede i jorden. Hvordan kunne man tænke og tale? Hvad hvis det var dig selv, der lå nede i jorden? Det summede forfærdeligt i hovedet og Svend Erik blev helt våd af sved og havde hovedpine i flere dage.

En splint i fingeren

Når far og mor kom hjem fra avisturen om søndagen, gik turen igen til Refshaleøen. Alle blev hurtigt færdige til at tage af sted.

Far og mor kørte i forvejen på cykel med mad i cykelkurvene, og Svend Erik fik besked på at køre barnevognen hurtigt ud til bådpladsen med William på sædet foran og Johnna ved siden af.

Ved titiden startede Svend Erik ud ad Refshalevej. Det var en meget fin vej, og det første, man mødte af bygninger på højre side, var Hærens våbenarsenal, hvor der også var boliger til officersfamilier. Længere fremme var der et lille vagthus med portgennemgang i mursten.

Lige efter begyndte det åbne voldterræn ved stadsgraven, derefter et par små huse, hvor der boede familier, ansat i havnevæsenet. De havde meget fine haver med masser af blomster, grøntsager og frugttræer. Derefter kom der igen et åbent voldterræn med krudthuset indhegnet midt ude i sivene. Her var der store buske og træer. Her plejede Svend Erik at lege røvere og soldater med drenge fra gaden på skolefridage.

Længere nede svingede vejen skarpt til højre, og man kom ud til

»Margretheholm«, hvor luftflådestationen lå. Derefter til venstre gennem en portgennemgang af mursten, og så videre ad lavt voldterræn til højre, indtil man nåede lige over for B&W-arbejdernes ankomstbro.

Det skete nogle søndage, at turen til bådpladsen tog længere tid, der var så meget nyt og spændende at se på. På den anden side af Refshalevej og voldterrænet var der vand med en lille strandkant (søminegraven), så tiden gik også med at kigge på hundestjler, glasål og hesterejer m.m. Når Svend Erik med søskende kom til bådpladsen, stod mor gerne på vejen og ventede på dem, og hun var vred, så der vankede et par lussinger til Svend Erik.

Når han om aftenen fulgte sine søskende hjem, blev Svend Erik igen formanet om at gå lige hjem - ellers vankede der med remmen.

Der var ellers travlt på bådpladsen. Man måtte bygge den nye bro om, idet isen havde løftet pælene, så broen stod og svævede oppe i luften.

- Vi må have nogle kraftigere bundpæle, sagde far. I løbet af et par søndage var broen færdigbygget, og far skulle nu igang med at bygge kahyt på »Indianeren«, ligesom der skulle sættes bøjler op til oversejl i forlængelse af kahytten hen over motoren.

Svend Erik var lykkelig, han havde nu fået sin lille have, og mor havde købt forskellige frø. Svend Erik fik travlt med at få sået, og det varede ikke mange uger, før der var karse og radiser, senere kom der masser af dejlige gulerødder, ærter og sommerblomster.

Børnene på bådpladsen legede med resterne af de træstykker, som blev tilovers fra brobyggeriet. Svend Erik var så uheldig at få en splint op under venstre tommelfinger-negl. Den sad dybt inde og var ikke til at få ud. I løbet af en uges tid var tommelfingeren tyk og bullen, så den brændte. Mor lavede kogende sæbevand, som Svend Erik skulle dyppe tommelfingeren i.

- Nej, det er alt for varmt, sagde han.

- Vrøvl, sagde mor og tog fat om Svend Eriks hånd og stak tommeltotten ned i det næsten kogende sæbevand, og selv om han hylede op, holdt mor tommeltotten i vandet. - Ellers hjælper det ikke, sagde hun.

I løbet af nogle dage blev det værre og betændelsen bredte sig til hele tommelfingeren.

Mor tog Svend Erik med op til sygekasselægen, som boede i Torvegade 25. Det var en gammel militærlæge, høj, helt hvidhåret og ca.

80 år. Han kiggede på fingeren. Ja, den ser slem ud, jeg bliver nødt til at klippe hul i huden, så vi kan få betændelsen ud. Neglen skal også fjernes, for at få splinten ud.

Svend Erik var rædselsslagen. Mor tog fat om ham, og holdt ham som i en skruestik. Hun tog fat om hans hånd, så lægen kunne behandle tommeltotten. Lægen hældte jod på, tog en saks og klippede hul i huden og betændelsen væltede ud. Svend Erik tudede.

- Hold op med det tuderer, sagde mor, og Svend Erik bed tænderne sammen, medens han så, hvordan betændelsen blev trykket ud. Lægen klippede derefter huden af rundt under neglen. Han tog en tang, og med et snuptag hev han neglen af. Svend Erik skreg op, medens lægen fjernede splinten. Blodet piblede frem over hele tommeltotten. Der blev hældt jod på, og Svend Erik skreg igen.

- Nu kan du godt holde op med det hyleri, splinten er taget og der sker ikke mere, sagde mor.

Derefter blev der lagt gaze om den nøgne tommeltot, ligesom der blev bundet meget vat og gaze om. Lægen lavede en slynge af gazebind til at holde underarmen oppe og sagde til Svend Erik, at han skulle holde armen i den stilling. - Så gør det ikke så ondt, og din tommelfinger læges hurtigere.

Da de kom ned på gaden, omfavnede mor Svend Erik og sagde: - Jeg ved godt, det gjorde meget ondt, men jeg synes, du var tapper. Nu går vi ind og køber et stykke chokolade til dig.

Hver gang Svend Erik var med mor til lægen for at få skiftet forbinding, gjorde det meget ondt, indtil huden igen var vokset om tommelfingeren og den nye negl groet ud.

Bedste

Det blev pinse, og alle skulle have nyt tøj. Svend Erik fik nye, korte grå flonelsbenklæder, William fik et par mage til, og mor havde strikket blå pullovere til dem. Johnna fik en blomstret kjole, som Bedste havde syet, og de fik alle hvide gummisko. Hver søndag morgen var det Svend Eriks job at kridte skoene. Han tog posen med kridtet frem, hældte det op i en kop, kom vand i og rørte det ud, og med en lille børste blev skoene smurt ind og sat til tørre. Det var ikke altid, de var

*Bedste på
bådpladsen.
1931.*

tørre, når man skulle have dem på, men det var der ikke noget at gøre ved!

Pinsesøndag formiddag var alle på gaden i deres fine nye tøj. Alle børnene og især pigerne promenerede på gaden i deres nye kjoler og sko. De løb i flokke og småfnisede, medens de større drenge piftede efter dem.

De fleste mænd tog stråhatten i brug, og Svend Erik lærte at »slå stråhat«. Hver gang man så en mand med stråhat, skulle man skynde sig at slikke på højre pegefinger for derefter at trykke den midt i håndfladen på venstre hånd, knytte højre hånd og slå den ned i håndfladen på venstre hånd. Alle drengene sloges om at komme først til at slå flest stråhatte.

Bedste skulle med på Refshaleøen og spise pinsefrokost. Hun fulgtes med Svend Erik og søskende, og selv om de snakkede og pludrede løs,

sagde Bedste aldrig ret meget til dem. Det gjorde hun heller ikke til mor, da de kom til Refshaleøen. Mor og Bedste var stadig væk uvenner, og det var sjældent, hun kom på besøg hjemme. Når Bedste var på besøg, gjorde hun altid vrøvl over et eller andet, bl.a. at der ikke var ordentlig rent. En dag, Bedste havde passet William, medens han lå syg og mor skulle ud med avisregninger, havde mor gjort rent, inden Bedste kom, men da hun kom hjem, sagde Bedste:

- De skal være klar over, at jeg har gjort rent, her var forfærdelig beskidt.

- Nå, men det havde jeg gjort, inden jeg gik, sagde mor.

Næste gang, Bedste skulle passe William, havde mor intet lavet, og det var det første, Bedste bemærkede, da hun kom.

- Nå ja, sagde mor, det er jo ligemeget om jeg gør rent, inden jeg går, for når jeg er gået ud ad døren, gør De det jo bare om.

Bedste havde en lille have ude i Vasbygade i Sydhavnen, hvor hun boede det meste af sommeren. Svend Erik havde spurgt mor, om de skulle besøge Bedste.

- Nej, vi har rigeligt med Refshaleøen, den ene dag om ugen, vi har fri.

Den første skoleferie

Det første skoleår nærmede sig sin afslutning, og det gik bedre for Svend Erik. De seneste karakterer var bedre, og han var nu placeret som nr. 15 i klassen. Der havde været standpunktsprøver, som også var gået godt, især var det blevet bedre med skriftlig regning, og mor var nogenlunde tilfreds med hans karakterer.

En gang om ugen gik hele klassen samlet til Langebros badeanstalt, og Svend Erik måtte sammen med andre drenge, der ikke kunne svømme, gå i soppebassinet med korkbælte på. Så kom der en gymnastiklærer med en lang stang med bøjle på, og drengene blev nu efter tur placeret i denne bøjle. Gymnastiklæreren dikterede svømmebevægelserne, og selv om det var svært, lykkedes det for Svend Erik i sommerens løb at svømme nogenlunde. Han var glad for, at han nu kunne gå med far og mor i vandet på Refshaleøen.

Det blev eksamenstid, også her fik Svend Erik nogenlunde gode

karakterer og skulle begynde i en anden klasse til august. Men der var fem drenge, som dumpede, og de skulle i hjælpeklasse efter sommerferien.

Sommerferien var begyndt, og når Svend Erik om morgenen havde afleveret Per i vuggestuen, og Johnna og William var på asylet, gik han gerne på gaden og legede, når han kom hjem, idet mor gerne sov om formiddagen efter avisturen. Men der var ikke mange børn hjemme. De fleste var kommet på landet gennem Børnenes Kontor. Svend Erik havde også fået tilbudt plads på en gård i Jylland, men mor havde sagt, at hun ikke kunne undvære sin store dreng til at passe børnene.

Da Svend Erik havde haft ferie en uges tid, blev mor igen syg og måtte ligge i sengen. Bedste var rejst til en datter i Risskov ved Århus, og fru Jansen var hos familien med børnene en 14-dages tid, så Svend Erik hjalp mor, så godt han kunne. På apoteket lejede far et bækken som Svend Erik gik ud med, når mor havde brugt det.

- Jeg mangler sådan rene bukser, sagde mor.
- Jeg skal nok vaske dem, sagde Svend Erik.
- Ja, hvis du kan, vil mor blive meget glad.

Han satte vand over og da det kogte lagde han bukserne i blød i soda for senere at vaske dem med brun sæbe på vaskebrættet, som han lige kunne nå, når det stod i vandfadet. Da bukserne var vasket og skyllet, gik han ud i gården, og en dame hjalp ham med at trække snoren, så han kunne hænge bukserne op.

Pers bleer og bukser skulle også vaskes. Når mor skiftede ble på Per, plejede hun at smide bleen med afføringen under vasken. Det havde Svend Erik også gjort i nogle dage, men nu skulle de vaskes, og han lovede mor at gøre det, så godt han kunne. Svend Erik tog bleerne frem under vasken. De var helt sammenfiltrede, og da han fik dem løst op, var afføringen helt levende af orm! Han tog køkkenkniven og skrabede afføringen af, medens han lod vandet løbe i vasken. Han var nødt til at binde en karklud om vandhanen, ellers kunne den ikke løbe. Så han løftede risten i jernvasken og lod afføringen med ormene gå lige gennem nedløbsrøret og ned i kloakken.

Der kom altid en væmmelig lugt op fra vasken, fordi der ikke var vandlås, det blev først sat op senere i alle køkkenerne. Da bleerne og bukserne var vasket, hængte Svend Erik dem ud i gården til tørre.

Man var meget plaget af fluer i stuelejligheden, især når det var varmt, og det var nødvendigt med åbne vinduer. Da skraldebøtterne

stod lige uden for, kunne flueplagen ikke undgås, så blev der købt fluefangere hos købmanden! De blev hængt op og trukket ud, så alt det brune klæbrige klister kunne fange fluerne, og det varede kun et par dage, så var de fyldt og nye fluefangere måtte sættes op.

Da mor havde ligget i sengen en uges tid, måtte lægen tilkaldes, og Svend Erik blev sendt ud at lege, efter at han havde sørget for rent vandfad. Sæbe og håndklæde lå klar i køkkenet til lægen.

Da lægen var gået, gik Svend Erik ind til mor, som bad ham om at lave kaffe samt hente et stykke wienerbrød. Da Svend Erik havde serveret kaffen, sagde mor:

- Svend Erik, mor er syg, fordi mor igen skal have et barn, men det sker først om et par måneder. Jeg regner med at komme op om et par dage. Lægen sagde, jeg skulle tage den med ro, så mor er glad for, at jeg har dig til at hjælpe! Men nu skal jeg se at blive rask, ellers mister jeg min avistur og de penge kan vi ikke undvære.

Efter nogle dage var mor oppe igen, og ugen efter begyndte hun igen at gå med aviser, men var meget træt, når hun kom hjem.

Sidst i juli kom Bedste hjem fra Århus, og en søndag tog hun med ud på Refshaleøen. Men ved middagstid blev mor syg, og hun begyndte at få veer. En sejlervens kone sagde, at vi måtte skaffe en vogn til Karla.

- Hvad med børnene? sagde far - hvor gør vi af dem så længe?

- Svend Erik og Johnna kan komme og bo i haven hos mig, sagde Bedste.

- William og Per kan komme op til fru Jansen, når vi kommer hjem, sagde mor.

Der blev skaffet en vogn, og mor kørte hjem sammen med sejlerveninden, medens far startede båden og sejlede Svend Erik, Johnna og Bedste ind til Sydhavnen ved Vasbygade. Bedste fulgte dem over til sin lille have, medens far sejlede tilbage.

Efter en uges tid kom Svend Erik og Johnna hjem igen. Bedste havde fortalt, at de havde fået en lillesøster 1. august. Da de kom hjem, lå mor i sengen, men der var ingen lillesøster! Mor havde født ca. tre uger for tidligt, og selv om lillesøster var lille, havde mor fået lov til at beholde hende hjemme, men efter få dage blev hun syg og indlagt på Dr. Louises Børnehospital i Farimagsgade med difteritis.

Nogle dage efter var mor oppe igen, og straks efter begyndte hun avisturen.

Der var kun få dage til Svend Erik skulle i skole, og han spurgte mor, om han måtte komme med på hospitalet og se lillesøster.

- Nej, det kan du ikke, der må ikke komme børn på besøg.

Da der ingen bedring var med lillesøster, blev far og mor af lægerne anmodet om at lade lillesøster døbe. Mor talte med hospitalspræsten, og der blev foretaget dåb på hospitalet. Lillesøster blev døbt Inge.

Inden de sidste dage af skoleferien var forbi, var alle børnene i gaden kommet hjem fra ferien. De var dejligt solbrændte og nogle talte ravjysk. De fortalte om de mange oplevelser, de havde været ude for, og Svend Erik lyttede misundelig til deres beretninger.

I 2. klasse

Dagen kom, da 2. klasse A skulle starte det nye skoleår. Men inden Svend Erik mødte, skulle han som sædvanlig sørge for, at hans søskende kom op om morgenen samt give dem morgenmad. Derefter på vuggestue med Per, men uden de to flasker semouljevælling, idet vuggestuen nu sørgede for maden.

Den første morgen var det meget svært for lærerne at få ro i skolegården, men da inspektøren kom frem for at byde velkommen til det nye skoleår, blev der ro øjeblikkelig.

I klassen var de nu 30 drenge, og i første time fik de udleveret nye skolebøger. Frk. Petersen meddelte, at nu skulle de skrive med pen:

- Og så må I alle huske at have penneskift og pen med, ellers får I en eftersidning.

For Svend Erik blev det nye skoleårs begyndelse dramatisk. Han kunne godt lide at være med til at lave sjov i timerne, hvilket han også blev straffet for af klasselæreren i form af tre slag i rumpen. Det var dog værst i »Nimmerbasses« timer. Det var altid de samme 10-12 drenge, der lavede uro ved at kaste med papirkugler, når »Nimmerbasse« sad og rettede hjemmeopgaverne. Eller man hjalp hinanden med regnestykkerne ved at bytte tavler, så »Nimmerbasse« ikke så det. Men det hændte, at han så drenge bytte tavler, og så vankede der det sædvanlige kindkniberi.

En dag, Svend Erik var sent på den hjemmefra om morgenen, glemte han sit pennalhus, og de skulle have regning i første time. Gode råd var dyre. Der var ingen andre klassekammerater, der havde ekstra griffel

med, og Svend Erik vidste, at de drenge, der havde glemt griflen, fik en endefuld. I lommen havde han et søm, som godt kunne bruges i en nødsituation. Han skulle bare sørge for ikke at skrive for hårdt på tavlen. Svend Erik besluttede sig til at bruge sømmet, selv om han var en smule betænkelig. Da han gik op til »Nimmerbasse« for at få rettet regnestykkerne, kunne »Nimmerbasse« da også se, at der ikke var brugt griffel.

- Hvorfor har du ikke brugt griffel, lille dengsebasse? - Hans øjne lynede!

Svend Erik stammede: - Jeg, jeg har glemt pennalhuset hjemme.

- Nå, så lille dengsebasse har glemt ...

Han rejste sig, tog hårdt fat i Svend Eriks kinder og kneb meget hårdt, medens han med den anden slog et par hårde lussinger, som også ramte ørerne, så det sang i hovedet. Svend Erik begyndte at småtude.

- Hold bøtte! »Nimmerbasse« satte sig, idet han sagde: - Du er klar over, at det bliver skrevet i strafprotokollen, at du ikke har dine ting i orden, når du kommer i skole.

Han tog strafprotokollen frem og begyndte at skrive i den.

Svend Erik havde nu samlet mod og råbte: - Min mor siger også, at De ikke har ret til at knibe os så hårdt i kinderne og slå os på ørerne.

»Nimmerbasse« kiggede over sine guldbryller uden at sige noget og fortsatte derefter med at skrive i strafprotokollen. Pludselig for der en djævel i Svend Erik. Han hadede »Nimmerbasse«. Lynhurtigt tog han tavlen, der lå på katederet - løftede den med begge hænder og slog den oven i hovedet på »Nimmerbasses« skaldede isse, så tavlen knækkede og gik i stykker.

»Nimmerbasse« rejste sig chokeret op og tog fat i Svend Erik:

- Hvad fanden bilder du dig ind, din lømmel. Jeg skal lære dig.

Han tog spanskkrøret, bukkede Svend Erik fremover og slog ham en fem-seks gange i rumpen, så det sved. Men Svend Erik bed smerterne i sig og sagde ikke en lyd.

- Sæt dig på plads, og så bliver du her i klassen efter timen. Og må jeg så få ro i klassen! »Nimmerbasse« løftede spanskkrøret, og der blev død stille.

Efter timen blev Svend Erik siddende, da klassekammeraterne gik ned til frikvarteret, de skævede til »Nimmerbasse«, som sad og skrev på et stykke papir. Kort efter kaldte han Svend Erik op til katederet. Han gik skælvende op.

- Her er et brev til din far og mor, og jeg forlanger svar fra dem i morgen, jeg skal vise dig, hvordan man opfører sig - og skrub så af.

Klassekammeraterne var meget spændte på, hvad der var sket, så da Svend Erik kom ned til frikvarteret, blev han omringet og mødt med mange spørgsmål. Han viste det lukkede brev, som han skulle aflevere hjemme. På vejen hjem fra skole gik han og spekulerede på brevet og tænkte: Jeg tør ikke aflevere det hjemme, så får jeg bare af læderremmen igen. Og efter en pludselig indskydelse tog han brevet frem fra skoletasken og rev det i stykker og smed det ned i en kloak.

Da han kom hjem, sagde han til mor, at han havde tabt tavlen, så den var gået i stykker.

- Ja, det må du selv om, skal du have en ny tavle, må du tage penge fra din egen sparebøsse.

Svend Erik tog sparebøssen ned fra hylden, og med en kniv tog han penge til den nye tavle, som han måtte gå op i Torvegade og købe.

Næste dag var Svend Erik meget bange for at gå i skole, og da det blev regnetime, var han helt våd af sved. Han havde ikke turdet sige noget til sine klassekammerater, selv om de havde plaget ham med spørgsmål.

»Nimmerbasse« kom ind i klassen, - og hvor mærkeligt det end lyder, sagde han intet og spurgte ikke Svend Erik om noget. »Nimmerbasse« omtalte aldrig brevet, heller ikke, når Svend Erik fik straf for fejl i regnestykker. Da han fik karakterbogen med hjem, skyndte han sig at kigge efter under bemærkninger, men der stod intet, og han åndede lettet op.

En af klassekammeraterne hed Kristian. Han var en af dem, der havde de dårligste karakterer i klassen, og han blev ofte drillet af klassekammeraterne.

En dag ved en times begyndelse var Frk. Petersen ikke kommet, og drengene snakkede og råbte i munden på hinanden, da Kristian viste en af klassekammeraterne nogle barberblade, han havde med. Skolekammeraten grinte og råbte højt: - Kristian har barberblade i tasken.

Det varede ikke længe, før de fleste i klassen råbte i kor: - Kristian har barberblade i tasken, Kristian har barberblade i tasken.

Kristian begyndte at tude og jo mere han tudede, jo mere blev han drillet, men pludselig kom Frk. Petersen ind i klassen. Alle rejste sig øjeblikkelig - der blev ro. Men i frikvarteret fortsatte klassekammeraterne drilleriet mod Kristian.

Svend Erik syntes, det var synd for ham, og i næste frikvarter gik han hen og talte med ham og sagde, han ikke skulle være ked af det. Svend Erik lovede at følge ham hjem efter skoletid, da Kristian var bange for at blive drillet på vejen hjem.

Efter skoletid var der nogle, der begyndte at drille ham, men Svend Erik sagde: - Kom vi går bagom hjem til dig.

I stedet for at gå ad Amagergade gik de ned ad Skt. Annægade mod Volden og til højre og rundt ved Acciseboden til Torvegade 73, hvor Kristian boede.

Huset blev kaldt for »Skibet« efter et skilt, hvorpå der var et maleri af et skib. Svend Erik syntes, det var et flot hus, især inde i gården med alt bindingsværket over det hele, og der var svalegange, hvor taget gik helt ned. Han fulgte Kristian op ad en udvendig trætrappe til svalegangen på førstesalen, hvor Kristian boede hos sine bedsteforældre. Svend Erik hilste på dem, og han syntes, det var meget gamle bedsteforældre, Kristian havde, og hjemmet så også gammelt ud. Han blev budt på kaffe, men sagde nej tak. - Jeg skal skynde mig hjem til mor, ellers bliver mor vred. Han skyndte sig hjem.

Den følgende tid forsøgte Kristian mange gange at overtale Svend Erik til at følge ham hjem, men det ville han ikke, han brød sig ikke meget om at være legekammerat med Kristian.

Væggelus

En morgen, Svend Erik gik hjemmefra, så han at der hos overboeren (far, mor og to små piger), var klistret avispapir i kanten af vinduesrammerne. De havde ikke boet der længe.

Om aftenen, da far kom hjem, sagde han: - Nu har Meyer fået væggelus, og der er blevet svovlet, så varer det ikke længe, førend vi har væggelus, for de løber bare andre steder hen, når der bliver svovlet!

I løbet af en uges tid opdagede far, at der var væggelus, idet børnene og mor havde røde mærker på arme og ben, efter at væggelusene havde bidt og suget blod fra dem.

Far fik fat i viceværten, som sørgede for, at der kom kammerjægere. En tidlig morgen skulle lejligheden være forladt, ligeledes måtte der ikke være fødevarer i lejligheden.

Kammerjægerne kom. De havde gamle aviser med, som de klippede i lange strimler og smurte lim på, hvorefter strimlerne blev sat op langs vinduesrammerne, så der blev tæt. Derefter blev to jerngryder opklodset på jernplader. Der var brændbart materiale i bunden af gryderne, som kammerjægerne satte ild til, hvorefter de lagde svovlstænger i gryden. Når der var god ild, forlod de lejligheden. Gryderne med svovlet brændte langsomt i ca. 10 timer. Så kom kammerjægerne tilbage, lukkede vinduerne op og tog svovlgryderne med sig.

Derefter gik Svend Erik sammen med far og mor ind i lejligheden og hjalp til med at få avispapiret på vinduerne gjort vådt, så det var nemt at tage af. Men selv om der blev luftet ud, stank der af svovl i lang tid i lejligheden.

Inge

Lille Inge lå stadig på hospitalet og blev mere og mere syg. Når de andre spurgte mor, hvordan lille Inge havde det, sagde hun:

Lille Inge skal vi ikke tale om, jeg tror aldrig, I kommer til at se hende. I begyndelsen af oktober måned døde hun.

Far og mor var meget kede af det. Den dag Inge skulle begraves, hentede mor en lille hvid kiste og kørte i taxa til Dr. Louises Børnehospital. Her lagde mor selv lille Inge i kisten sammen med lyserøde roser. Kistelåget blev lagt på og skruet fast, hvorefter mor tog kisten under armen, gik ud til taxaen og kørte til Sundby Kirkegårds kapel, hvortil far var kommet cyklende fra arbejdet. Bedste og fru Jansen var der også. Efter højtideligheden blev lille Inge begravet på den gamle del af Sundby Kirkegård.

Svend Erik spekulerede igen over døden. Hvordan ser man ud, når man er død? Dagen efter begravelsen, da mor hjalp ham med lektierne, spurgte han mor:

- Hvordan ser børn ud, når de er døde?

- Jeg har sagt til dig, at du ikke må gå og spekulere på sådant noget, og du ved, at mor er meget ked af, at vores lille Inge er død. Men jeg skal fortælle dig, at jeg selv lagde lille Inge i kisten, og hun lignede en lille dukke, der lå og sov, for når mennesker er døde, sover de på en måde. Jeg kan huske, da jeg gik i den katolske skole i Ålborg og var

10 år gammel, da døde en klassekammerat. Den dag hun skulle begravnes, blev hun stillet ind i et stort, tomt klasseværelse i åben kiste, og hun så også ud, som om hun sov. Alle klassekammeraterne skiftedes til at stå vagt ved hende, indtil hun skulle køres til begravelsen i den katolske kirke. Først da blev kistelåget lagt på. Der var slet ikke noget at være bange for. Og lad så være med at spekulere mere på det.

Svend Erik fortsatte sine lektier, men han kunne alligevel ikke lade være med at tænke på det, mor havde fortalt.

Far

Lige før efterårsferien var Svend Erik til skolelægen sammen med andre klassekammerater. De blev undersøgt og vejjet, og efter at lægen havde undersøgt Svend Erik, spurgte han hvor mange søskende de var, hvor gamle de var, går din far og mor på arbejde, hvad laver de, hjælper du til hjemme o.m.m. Svend Erik svarede på spørgsmålene, hvorefter lægen sagde: - Jeg tror, du har godt af at få varm mad på skolen tre gange om ugen, du trænger til at få noget mere sul på kroppen. Du får en seddel med hjem, som din far og mor skal udfylde.

Svend Erik afleverede sedlen til mor, og hun syntes det var en god idé med mad i skolen.

Da efterårsferien var forbi, skulle Svend Erik sammen med fire andre drenge spise varm mad mandag, onsdag og fredag. Det var som regel vandgrød med æblemos, men om onsdagen var det altid en eller anden kødret med kartofler (labskovs, frikadeller eller bøf med asier og rød-beder).

I efterårs- og vintermånederne havde far en del uvarslet overarbejde. Så ringede han gerne til bageren og bad ham give mor besked om at komme ud med mad og kaffe. Svend Erik måtte da hente Johnna og William i børnehaven, når han havde hentet Per på vuggestuen.

Når der var spist aftensmad, pakkede mor gerne varm mad samt kaffe på en sodavandsflaske med patentprop ned i cykelkurven, hvorefter hun kørte ud til Redmolen i Frihavnen. Det skete, at mor på vejen stoppede op hos cigarhandleren ved Jernbanebroen i Århusgade og købte en frisk æske Gøteborgsnus til far. Det holdt han meget af. I sine unge dage havde han røget cigaretter, men det smagte ham ikke altid

Såfremt den bidragspligtige undlader at foretage de i Lov om folke-registre af 14. marts 1924 påbudte anmeldelser til disse registre i den hensigt derved at unddrage sig bidragspligten, anses han ved fængsel på sædvanlig fangekost eller tvangsarbejde indtil 2 måneder jfr. lov nr. 268 af 3. nov. 1924.

Dette brev modtog far kort før jul. Far og mor blev enige om, at de kun ville betale børnepenge, hvis Karen ville gå med til månedlige afdrag, men det ville hun ikke. Hun indbragte igen sagen for myndig-hederne.

Jul og nytår igen

Julen nærmede sig igen, og man forberedte sig til julen med at lave julepynt m.m. Den 22. december var sidste skoledag, og ligesom sidste år var der julestemning. Midt under det hele sagde Frk. Petersen, at der var kommet gaver fra Børnenes Kontor til fem drenge i klassen.

Hun råbte navnene op enkeltvis, og drengen, der gik op, fik sin gave. Det gav et ryk i Svend Erik, da hans navn blev råbt op. Han blev rød i hovedet, men gik op til katederet og fik udleveret et par lange rib-rib strømper samt et par træsko med røde kanter. Han bukkede pænt, sagde tak og gik ned på plads.

Svend Erik og de andre fire drenge var sure over træskoene med de røde kanter. De havde sidste år set drenge, der også havde fået træsko med de røde kanter, blive drillet af deres klassekammerater for at gå med tøsetræsko. Men da Svend Erik kom hjem og viste mor dem, syntes hun ikke, det kunne gøre noget med røde kanter, når så mange drenge havde fået magen til - og strømperne, dem trænger du til, for dem du har er fulde af huller.

Bedste var også hjemme juleaften. Efter at de havde nydt maden og der var vasket op, blev der uddelt gaver. Svend Erik var meget glad for de soldater af krydsfinér, som far selv havde skåret ud med løvsav og klistret en papirsoldat på. Far havde også lavet små kanoner af blik, som kunne skyde med ærter. William fik mage til, men i andre farver.

Hele aftenen lå far, Svend Erik og William på gulvet inde i soveværelset og rejste soldater op, for derefter at skyde dem ned med kano-

nerne, og inden de vidste af det, var klokken så mange, at de skulle i seng.

Nytårsaften nærmede sig. De store drenge havde igen travlt med at samle juletræer, og nytårsaftensdag plagede Svend Erik mor for at få lov at blive oppe.

- Nej, du må i seng samtidig med dine søskende, men mor skal nok vække dig og Johnna ved ellevetiden, så I kan følge med i, hvad der sker ved årsskiftet.

Klokken elleve vækkede mor dem, og de kom hurtigt op og fik tøj på. De fik lov til at komme med ud i gården og tænde rødlys, blålys og stjernekastere.

Da klokken var et par minutter i tolv, gik alle ind, og der blev skålet nytår og spist æbleskiver. Svend Erik og Johnna fik sodavand. Derefter gik de igen ud og stod i porten.

- I skal blive her, sagde mor, der er alt for meget ballade nede i Forlængelsen. Det kunne de ikke undgå at se og høre. Der var ustandselig juletræsbrande, sprøjterne og politibilerne kørte med udrykning forbi porten ned til Forlængelsen. Ved et-tiden kyssede mor dem godnat. Det var nu år 1932!

William

Det var nu et år siden, William kom hjem fra hospitalet. Han var en lille, vild krabat, som var svær at styre. Det var et problem, at han ikke kunne holde sig tør om natten. Om dagen gik han på potten, som han skulle, men om natten måtte mor tage ham op for at få ham til at tisse. Det skete alligevel, at han tissede i sengen.

Han var nu så stor, at mor sagde han skulle sove i overkøjen hos Svend Erik, og det var William meget glad for. Han elskede at kravle op på høje ting, og han kunne med sine knap toethalvt år snildt klatre op i overkøjen, når han skulle i seng, for at lægge sig i fodenden hos Svend Erik. Far havde lavet et rækværk, så han ikke kunne falde ud, og der blev lagt et stort gummistykke under lagenet, hvor William lå. Barnesengen blev sat i kælderen, og Per lå nu hos far i halvandenspændersengen, medens mor sov på divanen i stuen.

Far og mor skulle giftes den 16. januar, og der skulle være en lille fest, hvor farbror Thomas, Bedste og nogle sejlervenner var inviteret.

Brylluppet foregik på Københavns Rådhus, og da far og mor kom hjem, var der naboeer, der kom og ønskede til lykke. Inden gæsterne kom, fik børnene mad og kom i seng. Svend Erik havde set lagkage i køkkenet og plagede mor for at få et stykke.

- Nej, det må du vente med til i morgen, der bliver sikkert noget tilbage.

Gæsterne kom, og det varede længe, inden Svend Erik faldt i søvn. Han kunne høre dem spise, skåle og synge. Omsider faldt han i søvn og vågnede ved at døren smækkede. Det var far og mor, der gik for at bringe søndagsaviserne ud. Svend Erik stod op, gik ind i stuen og tændte lyset. På bordet var der rester af wienerbrød, smørrebrød m.m., så han begyndte at smovse i resterne. Der lå også en pakke med to cigaretter i, dem tog han og gemte inde i sin kasse under sengen. Han gik ud i køkkenet og så, at der var lagkage tilbage, men han turde ikke skære et stykke, for det ville mor kunne se.

Da far og mor kom hjem, stod han op igen. Der blev drukket kaffe, og Svend Erik fik lov at spise et stort stykke lagkage.

Bagefter sagde mor: - Nu tager vi børnene op og gør dem i stand, så må du lege med dem herinde i stuen, men I skal ikke larme alt for meget, for far og mor skal i seng, vi har slet ikke sovet i nat.

Da Svend Erik om mandagen gik ned i kælderens efter optændingsbrænde og koks, havde han de to cigaretter med, han havde taget på bordet søndag morgen. Han havde aldrig prøvet at ryge før, men han havde hørt klassekammerater prale af, at det havde de. I kokskælderen tændte han den ene cigaret. Puh, hvor var det stærkt. Han hostede og prøvede at suge indad igen. Han kom igen til at hoste og fik kvalmeformommelser. Han slukkede cigaretten, for det brød han sig ikke om, og da han kom op og skulle ud med skraldespanden, smed han stumpen og den anden cigaret i skraldebøtten.

Halsbetændelse

Det var meget koldt om morgenen, når Svend Erik gik til vuggestuen, og i slutningen af januar havde han stadig korte bukser på, men lange strømper. Træskoene med de røde kanter havde han også på, og som overtøj havde han en tyk, strikket trøje. Han frøs meget, og det endte med, at han blev syg og fik halsbetændelse med høj feber og måtte blive liggende i sengen.

Om dagen fik han lov at ligge på divanen i stuen. Halsbetændelsen var så tyk, at han næsten ikke kunne synke og kun kunne få kamillethe og havresuppe ned med stort besvær. Mor måtte tilkalde lægen, som konstaterede halsbetændelse og hævdede mandler. Han skrev medicin op samt opskrift på noget til at gurgle hals i. Endvidere sagde lægen til mor:

- De bliver nødt til at give Svend Erik nogle varme omslag på halsen.

Da lægen var gået, kogte mor vand i en gryde, hvori hun kom et linnedstykke. Fru Jansen var kommet på visit, og da mor kom ind fra køkkenet med gryden, stillede hun den på en avis på bordet, hvorefter hun tog et lagen. Med en grydeske tog hun linnedstykket op og lagde det i lagenet, som blev lagt sammen. Mor og fru Jansen vred derefter lagenet med linnedstykket indeni, hvorefter hun pakkede det ud, idet hun bad Svend Erik knappe sin skjorte op, så halsen blev fri. Han gjorde, som mor sagde, men så rædselsslagen ud, da mor med et snup-tag tog linnedstykket og lagde det om halsen. Nej, hvor Svend Erik hylede op:

- Av, hvor det brænder, mor.

- Ja- ja, det er slemt første gang, men det hjælper på din halsbetændelse.

Derefter kom mor et afrevet stykke linned om halsen, og til sidst blev der bundet et halstørklæde om.

Denne proces gentog sig tre-fire gange om dagen, og Svend Erik vænnede sig efterhånden til de varme omslag. I løbet af en uges tid var han feberfri, så han kunne stå op og blive fri for de varme omslag. Halsen var blevet helt hudløs og runken af omslagene.

Fru Jansen havde under Svend Eriks sygdom hjulpet mor med at få børnene op om morgenen og Per på vuggestuen, medens mor selv hentede ham om eftermiddagen.

Det varede ikke længe, før Svend Erik igen kunne overtage sine pligter og begynde at gå i skole igen. Her gik det godt for ham. I den sidste karakterbog havde der været ug i hovedregning og ug÷ i dansk. Han var nummer 10 i klassen, og mor var godt tilfreds.

- Det eneste, vi mangler, er at du kan tale ordentlig rent, men det skal nok komme, bare du tænker dig om, inden du begynder at snakke løs, sagde mor.

Børnepenge

Der kom igen brev fra myndighederne. Far *skulle* betale børnepengene forud, men han var ikke i stand til at betale. Han fik en kort frist, ellers skulle han i fængsel.

Fars søn af første ægteskab, Egon, gik i samme klasse som Svend Erik. De talte næsten aldrig sammen, men en dag på vej hjem fra skole, kom han hen til Svend Erik og sagde: - Jeg skal hilse fra mor og sige, at du godt kan sige til din far, at hvis han ikke betaler børnepengene nu, så skal min mor nok sørge for, at han kommer i fængsel.

Svend Erik havde ikke hørt meget om dette emne hjemme. Han fortalte det til mor, som sagde, jo det var rigtigt nok, Egons mor ville have mange penge af far, men vi havde dem ikke. - Det er skrup forkert af Egons mor, at hun bruger ham til at fortælle dig, at far skylder børnepenge.

Et par dage efter, da Svend Erik igen var på vej hjem fra skole, blev han standset af Karen.

- Jeg er Egons mor, og nu kan du godt gå hjem og sige til din mor, at hvis Nikolaj ikke betaler børnepenge senest i morgen, skal jeg sørge for, at han kommer i fængsel.

Svend Erik så op på hende. Hun så meget vred ud. Han blev bange og løb hjem og fortalte mor, hvad Egons mor havde sagt.

Mor blev rasende: - Hvad bilder hun sig ind, nu skal jeg lære hende.

Mor gik ind i nr. 63 over gården, hvor Karen boede, og skældte hende ud for at true hendes børn med, at deres far skulle i fængsel.

Men der var ikke noget at gøre. Da far ikke betalte fik han brev fra myndighederne, at han skulle afsone børnepengene fra den første uge i april og to måneder frem.

Mor var meget ked af det, da far var kommet i fængsel og græd tit.

- Hvad skal vi gøre, når far ingen penge tjener?

Der skulle betales husleje, og Svend Erik blev sendt hen til viceværten for at betale 22 kr. for næste måned.

- Det er vi nødt til, ellers bliver vi smidt ud, sagde mor.

Da der var gået ca. tre uger, og mor havde besøgt far på Vestre fængsel, kom hun grædende hjem. Svend Erik blev også ked af det.

- Vi kan ikke få mere kredit og jeg har ingen penge at købe mad for, de sidste penge brugte jeg til vuggestuen og børnehaven.

- Jamen, mor, ved du hvad, der er nogle klassekammerater, der siger, at man kan få mange penge for uld hos marskandiseren i Prinsessegade 16, og vi har nogle gamle uldtrøjer under sengen, dem kunne vi sælge.

Mor tog om Svend Erik. Det er godt, jeg har dig. Hvis du kan klare det, bliver jeg glad.

Mor gik ind og fandt nogle uldne trøjer, og Svend Erik løb hen til marskandiseren, som gav 50 øre for dem. Mor havde sagt: Hvis du får penge nok, så gå ind til fiskehandleren og køb sild, samt kartofler hos grønthandleren.

Der blev til et kg sild og tre pund kartofler. Mor blev glad, da han kom hjem, og han sagde også til mor, at hun kunne få de penge, der var i sparebøssen.

- Nej, jeg vil ikke have dem, men jeg vil gerne låne dem.

Så sparebøsserne blev tømt.

En uge hen i maj måned sad mor igen og græd, da Svend Erik kom hjem fra skole. På bordet lå et brev.

- Det er fra far. Du må godt læse det, selv om du ikke forstår meget af det.

Svend Erik tog brevet og begyndte at læse det langsomt. Det var først i den seneste tid, han rigtigt kunne begynde at læse aviser og ugeblade:

Kære Karla.

Samme dag, du modtager dette brev, må du gå til Karen og få en ordning på sagen, men hold på 25-30 kr. månedlig, så må vi se at klare os alligevel.

Jeg kan ikke holde det ud, jeg er bange for mine nerver, jeg kan ikke undvære dig og børnene, de er jo det bedste, vi har. Du så, hvor galt det var med lillesøster som døde, og tænk så på at undvære jer alle på en gang!

Du må gøre alt, hvad du kan for at få mig løsladt. Hvis du da får en ordening, må du straks gå til kontoret her på Vestre fængsel med den, men den skal selvfølgelig være skrevet af Karen og dateret og underskrevet af hende.

Du kan måske bløde hjertet på hende mere end nogen anden, og hermed håber jeg, du gør alt, hvad du kan for at få mig ud herfra.

De kærligste hilsener fra din Nikolaj - i håb.

Svend Erik forstod ikke alt, hvad der stod i brevet, men mor var nu rolig og sagde: - Medens du henter børnene, går jeg ind og taler med Karen.

Mor talte med Karen og forklarede hende, at hun ikke fik børnepenge, så længe Nikolaj var fængslet. Det måtte da være bedre for hende og børnene at få et månedligt afdrag på 30 kr. end slet ikke at få noget.

Karen lod sig overtale og skrev et brev til myndighederne, hvor hun godkendte børnebidragene som månedlige afdrag på 30 kr., og det var en glad mor, der var hjemme, da Svend Erik kom tilbage fra vuggestuen.

Dagen efter kom far hjem og der var gensynsglæde med kys og kram til dem alle sammen.

Klaus fra forhuset

Klaus på 11 år, som boede i forhuset, var meget dominerende i gården, når der blev leget. Svend Erik plejede ikke at lege eller snakke med ham. Men en dag, de var alene i gården, spurgte han ham, om han ikke ville gå med ham på lokummet. Det var Svend Erik ikke meget for. Han havde godt nok set pigerne gå sammen på lokummet, men det var fordi de var bange for at være alene i mørket.

- Jo, kom bare med ind, så skal jeg vise dig noget skægt. Ham Olsen på tredje er inde på det første lokum, og du kan tro han har nogen store nosser, kom skal du se.

Han tog Svend Erik i armen.

- Åh, der er ikke noget at være bange for.

Han gik modvilligt med ind på lokummet. Klaus satte krogen for,

hvorefter han kiggede gennem hullet i lokumsbrættet - rejste sig og grinede.

- Avra, skynd dig og kig, inden Olsen er færdig.

Svend Erik stak hovedet ned gennem hullet og så Olsens meget store nosser. Han var ved at lave. Han småfnisede da han rejste sig op.

Derefter begyndte Klaus at tale om pik og kusse. Pludselig sagde han: - Skal vi ikke lege med vore tisse-mænd, jeg skal lære dig at spille pik. Han tog fat i Svend Eriks buksegylp.

- Nej, nej. Svend Erik skyndte sig at tage krognen af, idet han sagde: - Jeg skal skynde mig ind og hjælpe mor.

- Åh, din tøsedreng, vrissede Klaus, men for fremtiden undgik Svend Erik Klaus, når han var i gården.

Tante Lierlej

Naboen Jakob var Svend Erik og Johnna meget bange for at møde, når de skulle ind i lejligheden. Jakob fægtede altid vildt med armene og råbte: - Nu skal jeg slå jer ihjel.

Ligeledes var der ballade, når han skulle på lokummet, han gik altid ind i potterummet. Når han kom ud derfra, grinede børnene i gården og råbte efter ham, og så blev Jakob tosset og rendte efter børnene og råbte: - Forbandede unger, jeg slår jer ihjel.

Far sagde, han var sindssyg af al det pullimut, han drak.

Hans kone, tante Lierlej, var meget flink. Når hun også havde drukket, kunne hun godt råbe op, men hun truede aldrig børnene. Tværtimod var hun altid sød mod børn, især dem i barnevogne. Når Jakob var helt ude af jaketten, kom hun gerne ud i gården, og selv om hun var lille, tog hun fat i ham, og han fulgte med som et lille barn.

Den første cykel

Eksamenstiden nærmede sig igen, og Svend Erik fik pæne karakterer. Han var nu placeret som nr. 9 i klassen og skulle op i tredje klasse. Ligesom sidste år havde han fået tilbudt en ferieplads, men mor sagde

igen: - Det kan ikke nytte, så har jeg ingen til at hjælpe mig.

Da skoleferien begyndte, var der som sædvanlig næsten ingen børn at lege med i gaden, men far havde lovet Svend Erik en cykel, og en dag havde han den med hjem. Den var brugt og med fast nav (ingen friløb eller bremses), og den trængte meget til maling.

- Det kan du selv klare, nu du har ferie, sagde far. Svend Erik gik i gang med at skrabe den gamle maling af, og far købte cykellak. Svend Erik fik malet cyklen, så godt han kunne.

Han skulle nu lære at køre på cykel. Det foregik på Refshalevej om aftenen, og der gik kun en ugestid, så kørte Svend Erik alene om dagen. Far havde sagt, at han ikke måtte, men det var alt for spændende til at lade være. Det værste var bare, at den ikke kunne bremse, så da han i løbet af et par uger kørte bedre, sagde far:

- Du må ikke køre stærkt på cyklen, for så går det galt.

Men en dag, en af drengene fra Burmeistergade kom på cykel, spurgte han, om de ikke skulle køre kapløb rundt i Prinsessegade, Burmeistergade og Bodenhoff Plads.

- Jo, lad os det, sagde Svend Erik.

Det gik meget godt, men det kneb med at komme hurtigt rundt om hjørnerne, da han ikke kunne sætte farten ned, som den anden dreng. Det varede ikke længe, før han var kørt langt bagud. Så satte han farten op. Da han kom ad Prinsessegade og skulle om i Burmeistergade, holdt linie 8 ved stoppestedet. Han kunne ikke nå at springe af cyklen, som han så ofte havde gjort, og med stor fart kørte han ind i siden på sporvognen.

Svend Erik fik nogle ordentlige knubs. Det blødte fra en flænge i kinden, og han havde slået sig slemt i skridtet på cykelstyret, men der var intet sket med sporvognen. Vognstyreren kom ud og skældte ham huden fuld, så han skyndte sig at tage cyklen, som der heller ikke var sket noget med og løb grædende hjem. Mor vaskede blodet af kinden, kom plaster på, og gav igen Svend Erik formaning om ikke at køre for stærkt på cyklen.

- Du må lære at køre ordentlig, for du bliver nødt til at hjælpe mor med aviserne om morgenen, når vi kommer et par måneder hen. For jeg skal sige dig, vi har fået mange nye abonnenter, og aviserne kommer senere om morgenen, og vi skal være færdige med omdelingen ved halvtotte-tiden. Hvis mor skal beholde den store tur, må jeg have hjælp. Jeg får fire kroner mere om ugen. Du skal nok få noget for at hjælpe.

- Åh, det bliver spændende.

- Ja, ja, fortsatte mor - men du skal selv køre ind til Nybrogade om morgenen, og dér kan du ikke køre væddeløb.

Bedste havde ikke have mere, idet haverne i Vasbygade var nedlagt, da grunden skulle bruges til industribyggeri.

Hun var igen rejst over til sin datter i Risskov, og kom ikke hjem før midt i august. Svend Erik havde været hjemme hos Bedste om dagen og gået ned med skraldespanden og i byen for hende. Han elskede at sidde i vinduesforhøjningen, kigge i gadespejlet og drikke chokolade og brød, som Bedste serverede. Ligeledes var det spændende at kigge over på den anden side af kanalen, hvor der lå et pakhús. Dagen lang kom der hestevogne med forskelligt gods. Så blev lugerne lukket op, en udvendig krog hejst ned, og så blev det forskellige gods i kasser, sække m.m. hejst op. Når det nåede den rigtige luge, blev det hevet ind af en mand, som tog krogen af. Og så begyndte det hele forfra igen. Svend Erik fortalte hjemme om sine oplevelser.

- Ja, ja, sagde mor - men du må ikke glemme dine pligter, du har været for sen til at hente Per i nogle dage, det går ikke.

Sommer igen

Svend Erik og søskende havde lært at svømme, selv lille Per kunne holde sig oven vande med sin pjasken, så de fik alle lov til at lege på »Kineserbroen«, som den nye bro blev kaldt. De fangede krabber og hundestejler, som de puttede i et stort glas.

Svend Erik var også stadigvæk meget glad for sin have.

Far havde ikke selv robåd, men han lånte gerne en, når familien skulle over til B&W's badeanstalt. Svend Erik fik også lov til at ro.

- Det er ingen skade til, at du lærer det, sagde far.

Der var også kommet klubhus på bådpladsen. En af bådejerne havde set et træhus til salg i en nedlagt have på Nørrebro, og på et klubmøde blev det vedtaget at købe huset, som blev opstillet i foråret. Bådejerne havde selv lavet tilbygning med køkken og redskabsskur, så det var rart, at alle kunne gå indendørs, når det var dårligt vejr.

En sommerdag så Svend Erik kong Christian X komme ridende gennem Prinsessegade, og sammen med andre børn stillede han sig op

William, Svend Erik og lille Per, 1932. I baggrunden B & W's badeanstalt.

og vinkede. Mange, der gik på fortovet, bukkede, medens de fleste kvinder nejede dybt for kongen, som smilede, gjorde honnør og vinkede til alle.

Denne oplevelse gentog sig, idet kongen red ad Prinsessegade tre-fire gange i sommerhalvåret.

På de varme sommerdage var det festligt at løbe efter vandvognen, som kom to-tre gange på de hede dage. Det var en hestetrukken vogn, hvorpå der var monteret en stor vandtank. Bagude var der flere sprederer, som kusken kunne dirigere med stænger fra sit sæde. Når sprederen sendte vandet ind over fortovet, og der kom nogen, hev kusken i stangen og lukkede for vandet, indtil de gående var passeret. Det samme var tilfældet, når der holdt biler eller hestevogne i gaden.

Men det bedste for drengene var at løbe bagefter de store sprederer,

som kunne gøre hele den asfalterede gade våd på en gang. Så var der dejlig koldt brusebad. Det skete, at nogle af de mindre drenge smed tøjet, inden de løb bag efter vandvognen. Alle drengene løb barbenet, for det var sjældent, at drengene havde fodtøj på, når de legede på gaden i sommerferien.

Lus

Skoletiden nærmede sig igen, og 12. august begyndte Svend Erik i 3. A. Han fik en ny sidekammerat, Børge, som han ikke brød sig meget om, men ved et tilfælde fik han i løbet af kort tid en anden. I en time, hvor man havde læsning, så Svend Erik en loppe hoppe på Børges bog og nok én. Børge sad foroverbøjet, og Svend Erik kunne se, at han havde både lus og lopper. Det var der også nogle klassekammerater, der havde haft i anden klasse, og alle drengene havde fået seddel med hjem fra skolen, med besked til forældrene om at vaske deres hår og kæmme det.

I frikvarteret sagde Svend Erik det til sin tidligere sidekammerat, som sladrede til Frk. Petersen, og i næste time kaldte hun Børge op og kiggede ham i hovedbunden. Hun skældte ham ud og skrev en seddel til hans forældre, og han blev sendt hjem med besked på først at komme igen, når han var fri for lus og lopper.

Derefter blev alle drengene én efter én kaldt op til katederet, og Frk. Petersen så efter, om de havde lus. Det havde en fem-seks drenge, deriblandt Svend Erik, og de fik alle seddel med hjem.

Da han kom hjem, gav han mor sedlen. Hun blev vred, for det viste sig, at Johnna og William også havde lus. Alle fik vasket håret i sebedille-eddike, hvorefter de en efter en blev finkæmmet. Mor havde et vist tag, hun tog Svend Erik mellem sine ben så han sad fast som i en skruestik, medens hun kæmmede håret, så tårerne trillede ned ad kinderne på Svend Erik. Bagefter viste hun ham de mange lus, der sad i kæmmekammen, inden hun knuste dem med sin negl.

Vilde katte

Katteplagen var ved at være et problem for alle beboerne. Der var mange vildkatte, især i kældrene. Hver gang Svend Erik skulle i kælderen efter brænde og koks, mødte han altid en fem-seks vildkatte. Han sørgede gerne for at have et brændestykke i hånden, som han kylede efter dem, især når han skulle op fra kælderen. For mødte han en vildkat, ville den ikke gå tilbage, men stod bare og hvæsedede.

En søndag, Svend Erik havde hjulpet far med at save brænde, og da var på vej op fra kælderen, var der en sort vildkat, som ikke ville flytte sig. Far gik hen mod den og forsøgte at jage den væk, men den hvæsedede og sprang lige mod ham og forbi hans ansigt. Med den ene klo lavede den en flænge i fars kind.

- Satans til kat, den har sgu nok unger i en kælder, siden den ville forbi.

Da far kom op fra kælderen, måtte mor bade flængen og komme plaster på. Der var blevet klaget til viceværten, og han meddelte, at det varede ikke længe, før de vilde katte ville blive indfanget.

På en skolefridag kom der kattefængere, som satte store trækasser op med lokkemad i, rundt omkring i alle gårde og kældre i kvarteret. I løbet af en uges tid var der indfanget og aflivet en halvt hundrede vildkatte.

Fra sovekammervinduet kunne Svend Erik se kattefængerne komme med kasserne, hvori der var katte, som var gået i fælden. De skulle aflives. Kattefængerens havde en aflang, meget svær jutesæk som han satte foran lemmen. Han vendte kassen og lukkede lemmen op, og katten faldt ned i den smalle sæk, hvor den ikke kunne røre sig. Der blev bundet for enden af sækken, og kattefængerens tog fat om kattens hoved med den ene hånd, i den anden hånd havde han en kraftig luftpistol med stældornstift, som han rettede lige mod kattens isse, og så trykkede han af. Katten sprællede lidt inden den var død.

Katten blev taget ud af sækken og puttet i en større sæk sammen med andre døde katte, og næste kasse blev sat frem osv.

Det hjalp. Det var en hel befrielse for beboerne, især var man fri for den forfærdelige stank, og Svend Erik gik mere trygt i kælderen.

Avisturen

I begyndelsen af september skulle Svend Erik begynde at hjælpe mor med aviserne. Der blev købt cykellygte med specielle tællelys. Den blev tændt indendøre, da den var svær at få ild i udenfor. Far og mor tog nu af sted sammen ved halvfemtiden, men inden de gik vækkede mor Svend Erik:

- Nu kan du godt stå op og gå ud og vaske dig, og når du er færdig, husk så at køre ad Gammel Strand til Nybrogade, så er vi der med aviserne, som vi har hentet i Hestemøllestræde på Bladkompagniet. Men husk nu at køre forsigtigt.

Da han var færdig, tændte han cykellygten og kørte ind til far og mor. Klokken var ca. fem. På fars og mors cykler var der store lærredsposer fyldt med aviser. Lærredsposerne havde far selv syet. Mor sagde til Svend Erik:

- Her er en bog med navne og adresser på de opgange, du skal ha', ligesom der står, hvilke aviser abonnenterne skal have. Du får alle opgangene med elektrisk lys. Men husk, du må ikke lave spektakel, så bliver der bare klaget over os, og husk også at lægge aviserne i de rigtige brevsprækker. Hvis der ikke er brevsprækker eller -kasser, skal du sørge for at sætte avisen godt fast i dørhåndtaget. I starten må du tage aviserne fra min pose, men når du bliver mere kendt med turen, får du din egen pose.

Det varede ikke længe, før han kunne sin tur udenad, men mange gange blev han forskrækket, fordi der af og til lå nogle mænd og sov på trapperne eller i opgangene. De gjorde aldrig noget, og mor sagde:

- Dem skal du ikke være bange for, de gør ikke noget, de har bare ingen steder at sove om natten.

Mange gange sprang han i fuldt firspring flere trin ad gangen, og så hændte det, at en dør blev åbnet, og han blev skældt ud.

Svend Erik skulle være færdig med sin tur kl. 6.15 for derefter at tage hjem og hente mælk, lave havregrød og få sine søskende op, sætte Per på potten, vaske og klæde ham på, spise havregrød og af sted med Per i klapvognen, medens Johnna tog William med i børnehaven.

Det værste ved avisturen var om søndagen, da var de så tykke, og det tog mere end dobbelt så lang tid som om hverdagen. Både Berlingske Tidende, Politiken og Nationaltidende måtte skilles ad og foldes på langs, for at de kunne komme i brevsprækkerne.

En morgen, mor havde vækket Svend Erik, inden hun gik, var han så træt, at han faldt i søvn igen, men vågnede med et sæt, og så på klokken, den var fem, nu skulle han være hos mor! Han kom hurtigt op og fik tøjet på og så af sted på cykel i susende fart. Da han kørte ad Nybrogade med fuld fart på, så han pludselig en mælkebil dreje ud fra Naboløs. Han kunne ikke nå at springe af cyklen, og med fuldt drøn kørte han lige ind i siden på mælkebilen, fløj over styret og ramlede ind i mælkekasserne. Han slap med nogle slemme knubs og et ekset forhjul. Mælkekusken hjalp ham på højkant.

Far havde set, hvad der var sket, og kom løbende. Mælkekusken sagde til far, at det skulle forbydes, at nogen måtte køre med cykel med fast nav, og at det var et held, at der ikke var sket mere med drengen. Far mumlede noget og rettede det eksede hjul op, så Svend Erik kunne trække cyklen med avisposen på. Mor kom også til stede, og Svend Erik fortalte, hvad der var sket, og hvorfor han kom for sent. Hun sagde til far:

- Vi må finde en anden, god brugt cykel, hvor der er friløb og bremses på, inden der sker en alvorlig ulykke med Svend Erik.

Det var så heldigt, at en af drengene hjemme i gaden skulle have større cykel, og den, han havde, var til salg. Far købte cyklen til Svend Erik, og han var meget stolt over at have fået cykel med friløb og bremse.

Gadesælgere

Året igennem var der altid frugt- og fisketrækvogne i gaden. Det var skægt at høre fiskemanden råbe: - Sild er gådt, sild er gådt, levende rødspætter, skrubber og ål!

Vinduerne til gaden blev lukket op, og nogle store drenge løb ind i gården og råbte: - Sild er gådt, sild er gådt, fiskemanden er her.

Svend Erik kunne genkende måden, fiskemanden flædede fiskene på. Det havde han tit set far gøre, når han havde været ude at fiske.

Fiskemanden blev der ikke skældt ud over, men når frugtvoغن kom og manden råbte:

Æbler, pærer, bananer og søde sager! og han kom i nærheden af grønthandlerens butik i nr. 63, blev grønthandleren helt tosset. Han for

ud af butikken og bad frugthandleren skrubbe af med sin vogn.

Det endte en gang imellem i klammeri, og så var der opløb, der ofte endte med, at nogle damer kom op at skændes med grønthandleren, fordi han var efter frugtvognshandleren. Alle drengene stod og jublede og nogle af dem så deres snit til at stjæle frugt fra de udstillede kasser uden for butikken. Det så grønthandleren nogle gange, og så for han under stor jubel efter drengene, medens andre stjal mere frugt.

Det var også fristende for drengene at gå forbi grønthandlerens frugtkasser på gaden om efteråret, men han holdt strengt øje med kasserne, og vé den han opdagede, han fik et par flade øretæver.

Hvis han ikke fik fat på dem, men genkendte dem, så sladrede han til deres forældre, når de handlede og skulle have kredit.

Svend Erik havde tit set en mor stikke sin søn nogle på skrinet, fordi han havde stjålet frugt hos grønthandleren.

De største drenge havde fundet en effektiv måde at stjæle frugt på, uden at han opdagede, hvem det var. Drengene løb gerne en fem, seks stykker frem og tilbage udenfor hans butik, medens de råbte op og skændtes. Grønthandleren stod og skævede ud på dem, medens han ekspederede. Pludselig for et par drenge ind i butikken og begyndte at slås. Grønthandleren blev vred og forsøgte at skille dem ad, og medens han skældte og langede øretæver ud, huggede drengene udenfor æbler og pærer fra kasserne, inden grønthandleren igen holdt øje med sine frugtkasser.

Grønthandleren opdagede aldrig dette trick.

Brændelskælderen

Det var nu Svend Eriks daglige pligt at gå i kælderen efter brændsel, når han kom hjem fra skole. Som regel havde mor tændt op, når hun havde et par timer om formiddagen efter avisturen. De dage, hvor hun gik med avisregninger, tændte Svend Erik op, når han kom hjem.

Der skulle hver dag hentes optændingsbrænde og store klodser, som blev brugt for at få hurtigt varme, inden der kom koks på kakkelovnen.

Svend Erik kunne ikke lide at gå i kælderen, fordi der var meget mørkt og ingen elektrisk lys. Han tændte den lille petroleumslampe, der hang i køkkenet, og gik til kældertrappen, ned ad gangen og hen til

højre, hvor deres kælder lå i en lille sidegang.

Han skyndte sig altid at fylde brænde i sækken, som han bar op, for derefter at gå ned i kokskælderen og hente en spand koks. Der var stadig enkelte vildkatte, hvis øjne lyste i halvmørket, og mange gange forsøgte Svend Erik at overtale andre drenge til at gå med i kælderen, men der var ingen, der havde lyst.

Mange gange, når han stod i kælderen og fyldte brænde i sækken, hørte han trin i gangen og stod så helt stille. Det var som regel nogen, der også var nede efter brændsel, men i begyndelsen af oktober hørte han slæbende trin, som pludselig holdt op og han blev rædselslagen. Trinene forsvandt ad kældertrappen.

Nogle dage efter hørte han igen de slæbende trin, og de kom nærmere. Han stod helt stille, og det gøs i ham. Men de slæbende trin forsvandt igen.

Da det havde gentaget sig nogle gange, blev han endnu mere bange for at gå i kælderen, så hver gang han skulle derned, og kom til kældertrappen, kiggede han henad gangen. En gang mente han at kunne se et ansigt, der stak hovedet frem fra et kælderhjørne, og så turde han ikke mere gå i kælderen, og sagde det til far og mor.

- Pjat, du har en vild fantasi, du skal ikke stå og glo, men bare gå hen til kælderen efter brændsel.

En dag stod Svend Erik igen i kælderen og fyldte brænde i sækken, da han pludselig hørte de slæbende trin, men denne gang hørte han også en hæs stemme, der grinende sagde: - Hæ, hæ, hæ.

Han blev stiv af skræk.

Gud ske lov, de slæbende trin og stemmen forsvandt, og han kiggede sig meget omkring i alle krogene, da han gik til kældertrappen og op. Mor kunne godt se, der var noget galt med Svend Erik, han så helt forvildet ud. Han fortalte, hvad han havde oplevet i kælderen, også om de andre gange han tidligere havde hørt slæbende trin.

Da far kom hjem og fik det at vide, kunne han ikke forstå, hvem der havde gjort ham bange. Far talte med andre beboere, men ingen havde hørt eller set noget.

De første dage efter gik Svend Erik kun i kælderen om aftenen sammen med far, men i løbet af kort tid gik han igen alene i kælderen, men først når far var kommet hjem med Johnna og William.

Svend Erik var stadig meget bange, og han overtalte mange gange Johnna til at gå med ned i kælderen. Et par uger efter, hvor han igen

havde overtalt Johnna til at gå med i brændekælderen og de skulle til at fylde brænde i sækken, hørte han pludselig de slæbende trin, tjuczz, tjuczz. Johnna ville skribe, men Svend Erik lagde hånden på hendes mund. De slæbende trin - tjuczz, tjuczz kom nærmere og den hæse stemme hæ, hæ, hæ, nu kommer jeg og ta' r jer!

Svend Erik tog en rask beslutning, han løftede Johnna op i brændekassen, pustede lyset ud og kravlede op ved siden af Johnna. Så tog han en tyk klods i hånden, lagde en tom sæk over dem, og krammede Johnna ind til sig. Hun rystede, og han var selv meget bange, for nu kom de slæbende trin nærmere. Tjuczz, tjuczz - hæ, hæ, hæ, nu kommer jeg og ta' r jer! De slæbende trin var helt henne ved kælder døren. Der blev rusket i kælder døren samtidig med de hørte den hæse latter.

Svend Erik skævede i halvmørket mod kælder døren, men den blev ikke lukket op. Pludselig blev der stille. Svend Erik kunne høre sit hjerte banke, men de slæbende trin forsvandt hurtigt, og han måtte trøste Johnna, da hun pludselig græd meget voldsomt.

Han skyndte sig at fylde sækken med brænde, tændte petroleums lampen, tog sækken på nakken, Johnna og lampen i den anden hånd og skyndte sig op i lejligheden.

Johnna skreg op, og Svend Erik fortalte far og mor, hvad der var sket. Far blev rasende og for ud ad døren og ned i kælderen for at se om manden var der, medens mor trøstede Johnna. Far kom tilbage uden at have mødt eller set nogen i kælderen. Han spurgte om Svend Erik kunne genkende stemmen, men det kunne han ikke, kun at det var en hæse stemme, men det var som om manden ikke talte rent.

- Jakob kan det ikke være, men det kan godt være Meyer ovenpå, han er arbejdsløs og hjemme hele dagen og han taler med en smule accent, sagde far.

- Jeg går op og taler med ham.

Svend Erik stod ude på gangen i stuen og kunne høre far skændes med Meyer, og han hørte far sige, at hvis ham nogensinde hørte, der var nogen efter hans børn i kælderen, og han opdagede hvem det var, så skulle han personligt slå vedkommende ihjel.

Da far kom ned, spurgte han igen Svend Erik om han kunne genkende stemmen.

- Du har lige hørt Meyer, var det ham?

- Nej, det var ikke den stemme, jeg hørte, sagde Svend Erik.

Efter denne episode skete der aldrig mere forfølgelse af børnene i

kælderen, men Svend Erik var meget rystet over hændelserne. Når han gik i seng, lå han længe og spekulerede og fik gang på gang kuldegysninger og afføringsfornemmelser, men han turde ikke stå op og gå over på lokummet i mørket. Pludselig skete det, han lavede i sengen, og han var bange for, at mor skulle opdage det, så han tog pølsen og gemte den ved hovedgærdet. Men om morgenen glemte han at fjerne den, og da mor skulle rede sengen, opdagede hun pølsen og blev meget vred:

- Det plejer du ikke at gøre, du er næsten ni år, hvorfor har du gjort det?

Svend Erik kunne ikke forklare det, bare at han pludselig havde lavet i sengen.

- Jamen, hvorfor gemme afføringen, du kunne have lagt den i potten. Lad det ikke ske mere, så skal du få med mig at bestille!

Svend Erik fylder ni år

Svend Eriks ni års fødselsdag nærmede sig, og han plagede mor for at få lov til at invitere et par skolekammerater hjem.

- De fleste drenge jeg leger med, er til fødselsdag hos hinanden.

- Jamen, vi har ikke plads og heller ikke råd til det, sagde mor og fortsatte: - Du er jo heller aldrig blevet inviteret af dine klassekammerater, når de har fødselsdag, så det kan vi ikke, men mor går ind i Farimagsgade og køber en fin dåse med fyldte bolcher, som du skal have med til at dele ud af i din klasse.

Det var han glad for. Svend Erik havde selv 25 øre, som han ikke havde puttet i sparebøssen. Dem købte han små kinesere for, og da fødselsdagssangen var sunget og Frk. Petersen havde læst historie op for klassen, sagde Svend Erik, at han havde købt små kinesere.

- Kom her op med dem, så skyder vi dem af.

Frk. Petersen lagde forsigtigt kineserne på kanten af katederet og tændte dem en ad gangen. Hun holdt sig for ørerne, medens kineserne knaldede. Hele klassen jublede, det var vel nok en fødselsdag.

Om eftermiddagen kom Bedste til Johnnas og Svend Eriks fødselsdagsfest, og der var igen rigtig chokolade og lagkage. Svend Erik fik farvekridt og for første gang en pyjamas. Nej, hvor var han glad for den.

Da de havde spist aftensmad og der var vasket op, var klokken blevet syv og det var børnenes sengetid, men Svend Erik fik lov at være længere oppe, og han spurgte mor, om han ikke måtte skifte til pyjamassen og beholde den på resten af aftenen. Det fik han lov til.

Nytårsbål

Julen nærmede sig stærkt. Til juleafslutningen på skolen fik Svend Erik igen lange, brune strømper og træsko med røde kanter. Hjemme var juleaften som sædvanlig meget hyggelig. Da julegaverne var uddelt blev Svend Erik klar over, hvad det var far havde lavet om aftenen, efter han sammen med sine søskende var gået i seng.

Han havde hørt lyden af løvsav og kunne lugte maling, men kunne ikke forstå, hvad det var. Men nu havde han og William fået pakhus med luger og krog til at hejse ting op med samt en lastbil fyldt med små sække, som mor havde syet, og hvorpå der stod mel, sukker eller gryn. Willians pakhus og bil var malet rød, medens Svend Eriks var grønne.

- Nej, råbte Svend Erik - det er ligesom Bedstes pakhus, lige overfor hvor hun bor.

Der blev kørt og hejst meget den juleaften. Far havde også lavet en lille dukkestue med møbler i, til Johnna. Også her havde mor syet betræk til møbler og gardiner. Per var lykkelig for de byggeklodser, han fik at lege med. Alle fik også tøj, som Bedste havde syet. Svend Erik fik som sædvanlig plusfours og hjemmestrikkede sokker.

Nytårsaften havde far og mor gæster. Svend Erik fik lov at være oppe hele aftenen. Han fik en æske med blålys og små enøres kinesere som han brændte af i gården.

Far havde lavet bomber, og ved ellevetiden var han sammen med andre gæster ude i gården. De larmede og var i godt humør. Far tog en skraldebøtte og vendte bunden i vejret på den, tændte en hjemmelavet bombe og lagde den under skraldebøtten. Nej, hvilket brag. Skraldebøtten blev løftet op til første sal og faldt ned igen med et brag. Far og gæsterne jublede, men mor sagde til far:

- Du er ikke rigtig klog, du må gå ud på gaden og fyre dine bomber af.

Alle gik ud på gaden, og far tændte igen bomber og kastede dem over

på jordvejen. Man blev næsten døv, når de eksploderede, men hele tiden blev der passet på, at politiet ikke var i nærheden. Det kunne man som regel høre, for så blev der råbt: - Det lyner, det lyner.

Der var tændt bål nede i Forlængelsen, men dem slukkede brandvæsenet hurtigt.

Da klokken var tolv, og der var skålet nytår og alle igen for ud på gaden, skete der ting og sager. Kanonslagene og de hjemmelavede bomber bragede, og bragene tog til i styrke. Rundt om i ejendommene tændte folk stjernekastere, og når de var brændt halvt ned, blev de smidt ud på gaden. Pludselig var der nogen, der smed juletræer, gamle møbler, sofaer m.m. ud ad vinduerne, og de store drenge fik hurtigt slæbt disse ting ned i Forlængelsen ved hjørnet af Bodenholms Plads. Her blev der tændt et kæmpebål midt i sporvognsskinnerne, hvor linie 8 drejede af. Da sporvognen kom, kunne den ikke komme til endestationen, så vognstyren vendte stangen og sporvognen kørte tilbage, hvor den kom fra.

Brandvæsenet og politiet kom, fik slukket ilden og fjernede det brændte affald. Men de var dårligt kørt, før der igen kom ny forsyning af juletræer og gamle møbler. Nogle unge mennesker klatrede over plankeværket til militærets materiallager på hjørnet af Refshalevej. De løsnede bommene indvendig fra, fik åbnet en port, og trillede store tjæretønder til bålet. Så slog de lågene af og tjæren løb ud på gaden. Så kan det nok være, der blev bål, og det var så voldsomt, at der var ved at gå ild i plankeværket. Sort røg og ild væltede mod himmelen.

Mange, der sad ved vinduerne, måtte gå væk på grund af den voldsomme varme fra bålet, og der kom igen masser af sprøjter og politi, ba-bu, ba-bu.

Svend Erik nød synet og gyste samtidig. Politiet dannede ring om bålet, medens brandfolkene forsøgte at slukke ilden. Svend Erik lagde især mærke til de meget unge politibetjente, der var med. Dem havde han ikke set før, det var som regel store og kraftige ældre betjente med hjelme, der plejede at komme. De unge politibetjente havde ikke hjelme, men kasketter på. Svend Erik lagde især mærke til en ung betjent, som stod og smilede, medens han kiggede på brandfolkene og hørte børnene råbe - mere ild, mere ild.

Svend Erik kiggede længe på betjenten som havde et venligt ansigt, når han smilte, fik han smilerynker ved øjne og mund. Svend Erik syntes betjenten var smuk. Pludselig var der en, der slog en klo i ham.

Det var mor, der sagde han skulle hjem i seng.

Da han nytårsdag 1933 var nede i Forlængelsen og kigge, hvor der havde været bål om natten, så han, at der var et stort hul i vejen, og sporvognsskinnen var ødelagt. Linie 8 måtte vende ved Burmeistergade, indtil vejen i løbet af nogle dage var repareret og ny skinne lagt i.

Fastelavn

Fastelavn nærmede sig, og mor havde lovet at lave kostumer til Svend Erik og Johnna. Ved juletid havde hun syet et par lange, marineblå benklæder og en jakke til Svend Erik på den lille håndsymbaskine. Mor syede nu guldbændler langs siderne af benklæderne, og der blev syet guldbændel på den nye kasket. Svend Erik blev den flotteste søofficer. Til Johnna havde mor syet en hyrdindedragt, medens William overtog Johnnas klovnedragt.

Mor havde købt pyntede fastelavnsris uden slik, men hun købte lakrids og chokolade, som hun bandt på risene, som børnene fik søndag morgen, når far, mor og Svend Erik kom hjem fra avisturen. Til morgenkaffen fik de strutter med smør. Da børnene havde fået deres kostumer på, tog de Rich's-sparebøsserne, de havde fået af købmanden og raslede hos naboerne om formiddagen.

Klokken et var alle børn i gaden inviteret til at slå katten af tønden hos bageren i nr. 63, og der mødte over 100 børn i gården. De stod i række helt ud på gaden.

Tønden var meget stor. Den var malet hvid med sorte katte på og fyldt med æbler og appelsiner. Det varede længe, inden tøndebåndene og bunden faldt ud sammen med alle æblerne og appelsinerne. Så styrtede alle børnene sig over frugten!

Man kunne først fortsætte med tøndeslagningen når al frugten var samlet op, men omsider skulle der kåres kattedronning og kattedronning. Der blev råbt hurra og de fik begge krone på hovedet. Bagefter var der chokolade, som blev indtaget i bageriet, hvor der på bordene var stillet porcelænskrus og store bakker fyldt med fastelavnsboller. Børnene blev lukket ind i hold, og det varede et par timer, inden alle havde fået.

Om mandagen gik rasleturen til de handlende og rundt i gårdene. Svend Erik og Johnna fulgtes ad, idet Johnna havde fået lov at blive

hjemme fra asylet. Hos de handlende startede de med at synge: »Faste-lavn er mit navn«, de fleste gav dem to eller fem øre. De gik også ind i gårdene i Brobergsgade og Andreas Bjørnsgade, hvor de sang populære sange, som de kendte fra rejsegrammofonen hjemme, bl.a. Svend Eriks yndlingsmelodi »Hvor er du nu, min lille glade ven fra dengang vi var små«. De spillede også Kazoo, kazoo, det lød som om man spillede på redekam.

Da de kom hjem om eftermiddagen, blev raslebøsserne skåret op, og sammen med mor blev dagens høst gjort op. De havde hver især raslet en 5-6 kr. ind, hvoraf de fik lov at tage 25 øre til slik, medens resten blev lagt i sparebøssen.

Nogle af Svend Eriks klassekammerater, hvis fædre arbejdede på B&W, Refshaleøen, havde været ude i den store kantine i frokostpausen, hvor flere af dem havde spillet på harmonika og mundharpe og sunget viser. De havde raslet 25-30 kr. ind - og det var mange penge!

Rulleemor

Træskomanden i forhuset måtte lukke, omsætningen af træsko faldt katastrofalt. Også reparationerne var gået tilbage.

Far sagde: - Det er fordi arbejderne er blevet rigere og ikke mere vil gå med træsko, som deres forældre. Det er kun de helt fattige, der går med træsko nu, og dem kan han ikke leve af.

I stedet kom der rulleforretning med elektrisk rulle. Det var første gang i kvarteret, der var elektrisk rulle. Når Svend Erik gik ud med rulletøj, stod han og betragtede rullen, der gik frem og tilbage drevet af en lille motor.

Damen, der havde rulleforretningen, blev i daglig tale kaldt »Rulle-mor«. Men drengene fandt et nyt øgenavn til hende, nemlig »Skal-demor«. Det kom sig af, at en dag hun skulle på lokummet og kom over gården med toiletrullen under armen, kom der et pludseligt vindstød, så hendes paryk blæste af. Hun blev helt rød i hovedet. De større drenge måbede først ved at se en kvinde, der var skaldet, for derefter at skoggerle og råbe »Skaldemor« efter hende, så blev hun vred og skældte ud, og det blev det ikke bedre af.

Jakob

Far havde besluttet sig til at bygge en fladbundet jolle på 15 fod. Det skulle ske i bageste baggård, og farbror, som var uddannet snedker, havde lovet at hjælpe.

I begyndelsen af marts måned havde far købt træ til bygning af jollen, og det blev foreløbig lagt ned i kælderen. Om søndagen samt de fleste aftener huggede far og farbror kølen til, lavede ribber og knæ, så de kunne påsætte spanterne for til sidst at lægge dæk m.m. Far huggede også selv mast og bom til, og senere syede han storsejl og fok til jollen.

I denne tid var Jakob skruptosset. Han havde enkelte gange overfaldet børnene i gården, når de drillede ham. Jakob gik altid med kridtpibe, og den stak han ind i maven på naboer, der skældte ham ud, når han havde været efter børnene.

En dag, mor havde mødt ham ude på gangen og skældt ham ud, stak han pludselig kridtpiben i panden på mor, så der gik hul, og det blødte. Far blev meget vred og ringede på hos Jakob, men der blev ikke lukket op, selv om han kunne høre Jakob råbe og skrig i lejligheden. Far råbte højt, at hvis Jakob ikke kunne lade hans kone og børn i fred, så skulle han få et lag tærsk.

En dag, far havde været i kælderen og var kommet forbi, hvor Jakob var ved at hugge brænde, truede Jakob pludselig far med øksen. Far løftede hånden, som ville han slå, og Jakob tog øksen ned og fortsatte med at hugge brænde.

Når Svend Erik gik i kælderen efter brændsel, passede han meget på ikke at møde Jakob, som havde kælder lige neden for kældertappen. Stod han og huggede brænde, gik Svend Erik tilbage og ventede med at gå i kælderen, til han hørte Jakob lukke sin gangdør.

I den seneste tid havde Jakob været meget efter Johnna i gården og på trappen. Johnna fik besked på at passe på. Hun måtte ikke gå alene ind i lejligheden, det var gerne Svend Erik eller klassekammerater, der gik med hende.

En søndag formiddag arbejdede far og farbror på den nye jolle, medens mor sad og strikkede. Johnna legede med Per, og Svend Erik sad i stuen og læste lektier, da det pludselig bankede på døren. Han gik ud og lukkede op - der stod Jakob med økse i hånden og råbte:

- Hvor er Johnna, jeg skal slå hende ihjel.

Svend Erik blev helt forskrækket og forsøgte at lukke døren, men Jakob lagde hele sin vægt på døren. Svend Erik slap håndtaget, løb ind til sovekammervinduet og råbte til far:

- Far, far, Jakob kommer ind med økse i hånden og vil slå Johnna ihjel.

Farbror stod lige neden for vinduet. Han sprang ind i sovekammeret, medens far, der stod lidt længere henne, løb ind ad køkkentrappen. Farbror løftede lynhurtigt Svend Erik ud af sovekammervinduet, inden han stoppede Jakob, som stod i soveværelset og råbte op:

- Jeg skal slå Johnna ihjel.

Far kom ind og tog fat i Jakob og gav ham nogle ordentlige knytnæveslag i ansigtet. Jakob skreg op og styrede om på gulvet, hvorefter far satte sig overskrævs på ham og fortsatte med sine knytnæveslag. Man kunne høre, at det hamrede på døren. Det var tante Lierlej, der råbte og skreg som en besat. Der begyndte at blive opløb i gården. Farbror sagde til far: - Nu har han fået nok!

Det blødte fra Jakobs næse og mund, og han skreg hele tiden. Pludselig blev han rolig, og far holdt op med at slå på ham. Farbror lukkede dørene op, og far slæbte den store tunge Jakob ind i hans lejlighed, hvor tante Lierlej stod og skreg op. Far og farbror løftede ham op på divanen og gik.

Svend Erik klatrede ind ad vinduet og så, at gården var fyldt med folk, som råbte og diskuterede. Pludselig kunne han høre politibilen komme og holde udenfor, og ind i gården kom en fem-seks betjente løbende. Da de stod ude i gangen, gik far ud og talte med dem. Da han kom ind igen, spurgte Svend Erik, om far nu skulle i fængsel for at have slået Jakob.

- Nej, det skal jeg ikke, jeg har slået Jakob og givet ham en røvfuld inden for hjemmets fire vægge, det har jeg lov til.

Nu var mor kommet. Hun var dybt rystet og fik travlt med at trøste Johnna, som havde hørt, at det var hende, Jakob ville slå ihjel.

Det varede længe, inden Jakob igen kom på højkant, men han kom aldrig ud mere, og efter et par måneder blev han syg og kørt på hospitalet, hvor han døde få dage efter.

Den ny jolle

Det lavede vældig støj, når far slog kobbersøm i spanterne på jollen, og mange beboere råbte ud ad vinduerne og bad om ro. Men der var også naboer, som syntes, det var spændende at se på, og nogle af dem hjalp far med at holde spanterne, når han skulle slå søm i.

I midten af maj stod jollen færdigbygget, og far fik naboer til at hjælpe sig, da jollen skulle over plankeværket og ud gennem en gennemgang til Burmeistergade ved bager Eskebæk.

Det var kun med nød og næppe, man fik jollen ud, da der i gennemgangen var et lille knæk, som far ikke havde regnet med. Men efter nogle timer lykkedes det at få den ud og sat på ruller, hvorefter den blev rullet til kanalen ved Bodenhoffs Plads, hvor den blev søsat og døbt »Ternen«. Så blev der drukket dåb og skålet for alle, der havde hjulpet.

Far hentede »Indianeren« og sejlede ind til kanalen, hvor han tog »Ternen« på slæb og sejlede tilbage til Refshaleøen.

Potteplanten

I skolen havde Frk. Petersen i begyndelsen af april måned købt ti små sommerplanter i urtepotte, og hun sagde, at nu skulle der trækkes lod om, hvem der skulle have en plante med hjem.

Svend Erik var en af de heldige. Alle planterne var i knop, og drengene fik besked på, at potteplanterne skulle afleveres igen om to måneder. Der var bogpræmier til de drenge, som kom med de største og flotteste planter med blomster.

Da Svend Erik kom glad hjem og fortalte mor, hvorfor han havde fået planten, sagde hun:

- Det er ikke så godt, den plante skal have megen sol, og vi ser aldrig en solstråle her i stuen.

Svend Erik passede planten med vand, men det varede ikke længe, før alle knopperne faldt af, og det var en slukøret Svend Erik, der tog planten med i skole to måneder senere, da der nu kun var en stilk tilbage uden blade. Han blev rent til grin over for sine klassekammerater, som afleverede deres flotte planter med masser af blomster på.

Der var især to planter, som var meget flotte, og drengene fik da også bogpræmierne af Frk. Petersen.

I frikvarteret fortalte flere klassekammerater, at det var deres mor, der havde passet sommerplanterne for dem.

Den gale

En forårsdag, Svend Erik gik hjem fra skole, var der stort opløb og politibil uden for Prinsessegade 57. På anden sal hang der en mand ud af vinduet og råbte:

- Nu kommer Jesus og frelser os - jeg er hans søn - dommens dag er over os.

Svend Erik kendte godt manden, det var Jens fra 3 B's far. Jens og Svend Erik fulgtes mange gange hjem fra skole sammen med Jens' lillebror, som gik i første klasse.

Deres mormor, som boede i Burmeistergade, havde været henne på skolen og hente dem, Svend Erik havde hørt mormoderen sige, at de skulle med hende ind til byen hos familie, da deres far og mor var syge. Der var sket det frygtelige at Jens' mor og far havde fået religionsvanvid og Jens' mor var sprunget ud af vinduet fra 2. sal en time før Svend Erik kom hjem. Han kunne godt se, hvor hun var faldet, da der var en stor blodpøl neden for det vindue, hun sprang ud fra.

Jens' far havde forskanset sig i lejligheden, så politiet ikke kunne komme ind. Fra gaden kunne man tydeligt høre betjentene oppe på etagen råbe ind til Jens' far:

- Hvis ikke døren bliver lukket op, sprænger vi den.

Andre politibetjente stod neden for på gaden og råbte op til Jens' far, der stod i det åbentstående vindue. Men han fortsatte med at råbe:

- Jesus kommer, dommedag er nær, hvis I kommer nærmere, springer jeg ud ad vinduet.

Men pludselig var det lykkedes politiet at få sprængt døren og fjernet det, der stod foran den. Nede fra gaden kunne man nu se betjente tage fat i Jens' far og hive ham ind i lejligheden, medens han fortsat råbte op.

Fire betjente kom ned med ham og bar ham ud til politibilen. Han var bundet på hænder og fødder og skreg hele tiden på Jesus. Jens' mor

døde dagen efter, og hans far døde en uge senere. Jens og hans lillebror så Svend Erik aldrig mere, de var sendt til familie i provinsen.

Alle damers kæledægge

William var nu knap fire år gammel og alle damers kæledægge, han havde langt, lyst pagehår, brune øjne og var en rask lille dreng. Mor var glad, når nogle af damerne i kvarteret ville passe William om søndagen. Mor sagde:

- Damerne er helt vilde med William, fordi de ikke selv kan få børn efter ulovlige abortindgreb, og nogle, fordi de havde mistet deres børn kort efter fødslen.

Der var især en af damerne, der boede nede i Forlængelsen som holdt meget af William, og hun fik lov at beholde ham en uge ad gangen. Hun købte meget tøj til William, han fik skræddersyet jakkesæt, korte bukser af fløjl og bluse i silke, åh, han var så fin, men det passede ham ikke altid. William kunne bedst lide at røre sig, fare rundt, kravle op på alt højt, han kunne se, og han var slem til at rive sit tøj i stykker.

Johnna, Svend Erik, William og lille Per, 1932.

Sengetider

Efter at far havde bygget »Ternen«, var han næsten aldrig hjemme om aftenen. Lige så snart han havde spist aftensmad, cyklede han ud til bådpladsen, og når Per var lagt i seng, cyklede mor ud til ham. Mange gange kørte de begge samtidig, og Svend Erik fik besked på at lægge Per og William i seng klokken syv, medens han selv og Johnna skulle gå i seng ved ottetiden.

Det skete ofte, at de glemte tiden, og det fik de at mærke, når far og mor kom hjem ved 10-tiden. Så blev mor meget vred og sagde: - Ind med jer.

Da de var kommet ind, blev Johnna beordret i seng, og mor gav Svend Erik nogle ordentlige lussinger. Han havde længe været uvenner med mor, da han gentagne gange ikke havde overholdt sengetiden. Af og til var han også gået ud at lege om eftermiddagen, og havde helt glemt at hente Per i vuggestuen. Svend Erik havde i den senere tid fået mange klø af mor, især lussinger, og hun slog forbandet hårdt. Da hun nu igen slog Svend Erik, løftede han armene op til forsvar, og mor slog sig på hans arme. Hun blev rasende.

- Kan du få armene ned, jeg skal lære dig, du er selv ude om de øretæver, du får, du kan bare gøre, som jeg siger.

Men mange gange, når Svend Erik havde gjort noget forkert og mor kom mod ham, løftede han uvilkårligt armene op foran ansigtet.

- Hvad er du bange for? sagde mor, - jeg gør dig ikke noget.

Det værste for Svend Erik var, når han blev jaget i seng uden mad og lå og ventede på, at far kom hjem, så vidste han, at der vankede flere slag af læderremmen, som hang i korridoren.

Søndagsture

Søndagsturene gik igen til Refshaleøen, men nu kørte Per med far, som havde lavet en lille sadel på stangen, hvor Per sad. Han var meget stolt og sjov at se om søndagen, inden de skulle køre. Per holdt fast i fars cykel og råbte: - Min cykel, min cykel. Selv om han snart var tre år, havde Per næsten ingen hår på hovedet. Men han havde et dejligt smil,

Johnna, mor og Svend Erik i vandet. 1937.

og ingen kunne stå for den lille charmetrold.

Svend Erik måtte ikke cykle med, han skulle gå sammen med Johnna og William, og de fik altid besked på at skynde sig, men det skete næsten hver gang, at de legede på vejen derud, især William, som elskede at klatre i træerne. Det hændte ofte at han rev sit tøj i stykker, og så vankede der, både til ham selv og Svend Erik, fordi han ikke passede bedre på William. Det var værst, hvis hjemturen varede så længe, at far og mor mødte dem, når de var på vej hjem, så fik William også læderremmen at mærke i den bare ende, inden han skulle i seng, og han hylede altid højt, hvorimod Svend Erik aldrig sagde noget, men bed smerterne i sig.

Nogle søndage sejlede de alle med »Indianeren« ud i Øresund, og far sejlede hen i nærheden af Amager Strand, hvor de soppede i vandet. Det var altid skægt at se mor flyde i vandet, hun kunne ikke synke, selv om hun holdt sig i storetæerne eller havde Per på maven. Hun blev ved med at flyde. De legede alle med bilringene og talte 10, 20, 30, 40 osv. Alle børnene var efterhånden blevet gode svømmere.

Der var ingen ferskvand på bådpladsen eller i klubhuset. Det havde man fået lov at hente ovre i tolderens gård, som lå skråt overfor. Det var gerne Svend Erik og Johnnas job at gå med vanddunkene.

Øl og vand havde man med hjemmefra, men det hændte, at det slap op, og skulle der købes noget, skulle det hentes på Kjærs Hotel helt ude

på Lynetten. Svend Erik havde været der mange gange med far, og det var gerne ham, der blev sendt af sted sammen med Johnna. De fik en pose med tomme flasker og besked på, at det ikke måtte vare for længe. På denne tur var der også meget at se på, inden de nåede frem til hotellet. Der var først B&W's store marketenteri, derefter var der et lille fiskerleje på højre side ud mod Øresund, hvor der var små huse og fiskegarn, som hang til tørre på store stativer. For enden drejede vejen skarpt til venstre, og til højre var der en bro over til Lynetfortet, hvor der stod marinevagt, og lige frem ad vejen var der B&W-bådværftet til venstre, medens der på højre side var en oplagsplads, som tilhørte havnevæsenet. For enden gik vejen lidt til højre og man kom til Kjærs Hotel, Sandersens og Svendsens træbådeværft og selve Lynethavnen. Længere ude var der kulplads ved havneløbet.

Værten på Kjærs Hotel blev af alle kaldt for Jørgen. Han var en høj, kraftig og hyggelig mand, altid smilende og venlig. Han holdt til i krostuen, og hans kone passede køkkenet. Der var også slyngelstue, hvor fiskere og andre gæster opholdt sig. Svend Erik og Johnna gik ind i krostuen og købte øl og vand, hvorefter de skyndte sig tilbage til bådpladsen.

Sejlturen til Saltholm

Far havde længe lovet børnene en sejltur til Saltholm og op til en søndag, hvor mor skulle have storvask, sagde hun til far:

- Jeg har fået fru Jansen til at hjælpe mig med storvasken på søndag, så kan du tage børnene med til Saltholm.

Søndag morgen efter avisturen smurte mor madpakker. Svend Erik gik med far til vaskekælderen med tøjet og i kælderen efter brændsel.

Far fyrede op under kedlen og gjorde det hele klar til mor, hvorefter maden blev pakket ned. Far kørte i forvejen med Per, medens Svend Erik, Johnna og William for en gangs skyld havde fart på til bådpladsen.

Der var også andre bådejere, der skulle til Saltholm. Far fik startet »Indianeren«, og efter halvanden times tid lagde han til ved »Barakkerbroen«. Far fortalte, at det navn havde den fået efter de barakker, der havde ligget i nærheden, for her havde kalkarbejderne boet for godt en

halv snes år siden. I dag er der kun en barak tilbage, og den bliver brugt som skole for øens seks børn. I daglig tale hedder den »Skolebarakken«.

Kalk-arbejderne blev i sin tid kaldt for »Kalkbisser«, de arbejdede i den nærliggende åbne kalkgrav, hvor de læssede kalk på tipvogne, som efter påfyldning blev kørt ad en dæmning på tipvognsskinner til en kalkbro, hvor kalken blev lastet i store pramme. Når de var fyldt, kom slæbebådene og sejlede prammene til Kastrup havn, hvor kalkfabrikken lå.

Bag dæmningen ved kalkgravene var der store, grønne enge og græsarealer, hvor der gik mange kreaturer. De fleste var sejlet til Saltholm i specielle pramme fra Kastrup. I vinterhalvåret blev kreaturerne igen sejlet tilbage til Kastrup og bondegårdene på Amager.

På Saltholm var der fire gårde, og en restauration, hvor jægere kunne overnatte.

Svend Erik og hans søskende løb tur over græsset og så på kreaturerne, gik videre over engene, hvor der var fugleskrig fra måger og terner, som havde æg i deres reder. Mange af fuglene, især ternerne, fløj skrigende lige ned over hovedet på dem, så børnene blev helt forskrækket. Der var også mange forskellige ænder. Da de kom tilbage til båden for at spise frokost, spurgte Svend Erik far, hvad det var for ænder, de havde set, for dem havde han ikke set før.

- Joh, sagde far - her er edderfugle; gråand, skeand, toppet skalde-sluger, spidsand, krikand, atlingand og grågæs. Jeg kan ikke vise dig, hvordan de ser ud, men det kan være, at vi skyder nogle af dem, når vi skal på jagt til august.

- Jamen, vi så også andre fugle, sagde Johnna.

Far fortsatte: - Her er også viber, strandskader, præstekrave, rødben, brushane, klyde, ryler og mange flere.

Børnene var helt imponeret over denne viden. Da de havde spist frokost, fik de lov at lege langs strandkanten, hvor de fandt mange sjove sten og muslingeskaller, som de tog med hjem. I løbet af eftermiddagen blæste det voldsomt op, og far udsatte hjemturen.

- Vi må se, om den ikke flover senere.

Men det gjorde vinden ikke, og far besluttede sig til at sejle og gjorde »Indianeren« klar, selv om flere bådejere advarede far mod at sejle i den lille motorbåd med alle børnene.

Men far sagde: - Jeg skal hjem med ungerne, hvorefter han startede »Indianeren« og sejlede hjemad.

Der var mægtig bølgegang, og vandet skyllede hen over kahytten og oversejlet. Johnna blev søsyg og kastede op, hun var altid søsyg, bare der var en smule bølger. Da »Indianeren« nærmede sig sejlrenden, blev bølgerne højere og højere, og det huggede i båden. Pludselig rev ankeret sig løs og faldt ned. Hver gang båden ramte en bølge, huggede ankeret ind i siden af stævnen med en dump lyd. Samtidig opdagede far en finsk damper i sejlrenden. Han sagde til Svend Erik, som sad ved siden af ham ved rorpinden:

- Det er ad helvede til, for jeg tør ikke skifte sejlretning, for så risikerer vi at ankeret slår hul i siden, og så er vi fortabt, og hvis vi fortsætter sejladsen, risikerer vi at blive sejlet i sænk af den finske damper! Der er ikke andet at gøre, end at jeg må gå ud i stævnen og hive ankeret indenbords, men så må du overtage rorpinden og holde båden ret op i vinden, og du *skal* holde den der, ellers falder jeg over bord.

Svend Erik overtog rorpinden og håbede, at far hurtigt kunne få ankeret indenbords. Far var hurtigt ude i stævnen, fik hevet ankeret ind, og så tilbage og overtage rorpinden, hvorefter han lagde armen om Svend Erik og sagde: - Det klarede du godt, sønneke.

Far observerede, at den finske damper havde set, at der var noget galt med den lille båd, idet den ændrede kursen en smule i sejlrenden.

Far åndede lettet op, og sagde: - Det var sgu meget, han kunne se »Indianeren« i det møgvej.

Det var en lykkelig far, der lagde båden til ved kineserbroen, og så gik det hjemad i susende fart. Mor var glad for at se far, hun var blevet betænkelig, da det begyndte at blæse op og klokken var blevet mange. Far havde lovet at være hjemme ved femtiden, og nu var klokken otte.

Far fik travlt med at hjælpe mor med at slæbe vasketøjet ind og bære noget af det på tørreloftet. Da Svend Erik kom hjem med sine søskende, smurte han nogle stykker mad til dem, inden de skulle i seng efter en begivenhedsrig dag.

»Ternen«

Den nye jolle »Ternen« var nu helt sejlklar, og far skulle prøvesejle den. En søndag, der var frisk vind, lå han og krydsede frem og tilbage uden

for bådpladsen, men pludselig tog han en alt for hurtig vending og kuldsejlede. Far var hurtig og satte sig på lønningen, medens en af sejlervennerne startede sin båd og hentede »Ternen« og far ind.

»Ternen«, den båd far byggede i baggården.

»Ternen« brugte far mest til ålekiggeri, torskepilkteri, og når han skulle på jagt og skyde måger ovre ved mellemfortet, hvor der holdt mange måger til.

Op i 4. klasse

Eksamenstiden nærmede sig igen, og Svend Erik klarede sig fint og var nu nr. fem i klassen og sad bagest sammen med de fine drenge. De fleste boede i de store lejligheder helt nede i »Benenden« af Overgaden oven Vandet, i Brobergsgade og Andreas Bjørnsgade. Der var en enkelt, der dumpede til eksamen, men de øvrige skulle starte i 4. klasse A.

Det var sidste skoleår i Sofiegades skole, og Svend Erik skulle begynde det nye skoleår i Prinsessegades skole, som lå lige over for Vor Frelzers Kirke. Den eneste af lærerne, der skulle følge med, var Frk. Petersen. Hende skulle de have i 4.A, hvorefter hun skulle tilbage til Sofiegade. Drengene var glade for at slippe af med »Nimmerbasse«, der

som sædvanlig havde været efter dem skoleåret igennem. Han skulle i det nye skoleår også undervise på Dronningensgades pigeskole, hvor Johnna skulle starte i 1. klasse.

Per kommer på hospitalet

En morgen efter at Svend Erik havde været med aviser og skulle tage Per op, græd han meget og holdt sig for det ene øre. Svend Erik kiggede på øret, som var rødt af at Per havde kløet sig, men ellers var der ikke noget at se. Han satte Per på potten, gav ham tøj på, lod ham spise havregrød og kørte ham så til vuggestuen. Men da han ville aflevere Per, så en af frøknerne, at Per holdt sig for det ene øre og smågræd.

Hun kiggede på ham og sagde: - Du må tage Per med hjem igen, han er syg og har feber og skal til læge, er din mor hjemme?

- Ja, mor kommer hjem fra aviser ved ottetiden.

Svend Erik måtte køre Per hjem igen. Mor var kommet og sagde, at hun var godt klar over, at Per ikke havde det så godt, da hun havde badet ham i aftes, men troede, at det var noget forbigående.

Mor tog hans temperatur, og Per havde høj feber. Hun gik ud til bageren, lånte telefonen og ringede efter lægen, som kom og undersøgte ham og sagde, at Per måtte på hospitalet. Han gik ud og ringede efter en sygevojn, og Per blev kørt til Sundby Hospital.

Da mor kom hjem fra hospitalet sagde hun, at Per havde sår og betændelse i øret. Svend Erik spurgte, om han måtte besøge Per.

- Joh, det må du godt, du kan besøge ham hver dag ved middagstid, for mor kan ikke besøge Per de første dage. Jeg skal ud med avisregninger.

Svend Erik glædede sig til at besøge Per. Han cyklede ud til Sundby hospital og fandt hurtigt børneafdelingen. En sygeplejerske viste ham ind på stuen, hvor Per lå sammen med otte børn. De lå i store barne-senge med meget høje sidestykker på, det var for at børnene ikke skulle falde ud af sengen.

Per lå i bunden af sengen og blundede, men da han opdagede Svend Erik smilte han så dejligt, selv om Svend Erik godt kunne se, at han ikke havde det alt for godt. Han gav Per en lille pose bolcher, men han kunne ikke selv putte dem i munden, da han havde papmanchetter på

armene, så han ikke kunne klø sig i øret. Svend Erik fik lov at tage sidestykket ned, tog Per ud af sengen og krammede ham, snakkede og legede med ham. Da det var spisetid, spurgte han sygeplejersken, om han måtte made Per.

- Joh, det må du godt, vil du ikke selv have en portion mad bagefter?

- Ja, tak, det vil jeg gerne, sagde Svend Erik og madede Per, som spiste op. Derefter spiste han selv den dejlige mad, sygeplejersken havde givet ham.

Per skulle sove til middag, og Svend Erik lagde ham i seng og løftede sidestykket op. Han lovede Per at komme igen næste dag.

I de fjorten dage, Per lå på hospitalet, var der gensynsglæde hver dag, når Svend Erik besøgte ham. Svend Erik nød også den daglige midt-dagsmad, han fik af sygeplejerskerne.

Da Per var kommet hjem fra hospitalet, skulle han igen på vuggestuen.

Ferie

Nogle dage i ferien var Svend Erik med på Gabriel Jensens ferieudflugter. Han var en tur i Dragør, hvor starten gik med toget fra Uplandsgade til Dragør. Drengene gik til stranden, hvor de legede og gik i vandet.

En anden dag tog han linie 5 sporvogn fra Stormgade til endestationen i Husum, for derefter at gå til de gamle voldarealer, hvor drengene også legede og spiste deres medbragte madpakke.

Desuden var han en tur i Julebæk strand nord for Helsingør. Her foregik afgangen fra Østerport station.

Midt i ferien kørte Svend Erik med brød for bageren i nr. 63, da hans bud var på landet med sine forældre. Svend Erik kørte en lille ladcykel med en brødbakke spændt på. Han kørte til Kjærs hotel på Lynetten og til Hærens Våbenarsenal på Refshalevej samt andre småture. Han fik gerne en 25 øre og en varm wienerbrødsstang, som han spiste på stedet. Han gik også i byen for nogle beboere i forhuset, og her vankede der gerne en femøre, som gik til muslingeis hos »Sukkermor«.

Der var ikke mange at lege med i gaden, så Svend Erik fandt et gammelt cykelhjul, som han lavede til tøndebånd ved at fylde fælgen

med korkpropper, som han havde samlet og tigget sig frem til hos naboer.

Han fandt også en lille kæp og løb sig nogle ture med tøndebåndet rundt om Burmeistergade, Bodenhoffs Plads og hjem igen.

Besøg fra Ålborg

Mor fik brev fra Ålborg, at hendes søster (Svend Eriks gudmor), bror og svigerinde kom på besøg omkring 1. august. Gudmor skulle bo hos nogle bekendte i Borgergade, medens morbror og hans kone skulle bo på Missionshotellet.

Svend Erik sagde til mor: - Jeg kan ikke huske, hvordan gudmor ser ud!

- Det gør da ikke noget, hun er højere og tyndere end mig, men hun har de samme tykke ben, som mor har, det er noget, alle pigerne har i vores familie.

Dagen oprandt og Svend Erik kunne kende det jyske sprog, som mange af børnene i gården talte, når de kom hjem fra ferie.

Gudmor kom med udbredte arme hen til Svend Erik og omfavnede ham: - Goddag, min dreng. Kan du ikke genkende mig?

- Næh, sagde han beklemt.

- Nåh, det gør ikke noget, du er vel nok blevet stor, siden jeg sidst så dig, og tynd er du også blevet, dig kan din mor være stolt af.

Svend Erik hilste på farbror og tante, og mor sagde: - Nu kan du gå ind og tage dine nye korte bukser, skjorte og pullover på, så går du med din gudmor. Imens går jeg med de andre til byen. Det er første gang, de er i København, og der er meget, vi skal se, så mor er ikke hjemme før sidst på eftermiddagen.

Da Svend Erik var færdig, gik han med gudmor ned til Bodenhoffs Plads, hvor de tog motorfærgen til Kongens Nytorv. Da de gik i land, sagde gudmor: - Vi går en tur til Langelinie, der er så kønt!

På vejen købte hun is til dem. Hun sagde ikke meget, og Svend Erik kedede sig. Bagefter var han med hjemme hos gudmors bekendte i Borgergade, dér fik de frokost. Efter frokosten gik de tilbage til Kongens Nytorv og tog færgen til Snorrebroen, hvor Svend Erik viste gudmor det hus, hvor Bedste boede.

De gik ned til nr. 65. Mor var ikke kommet, og det var tiden, hvor Per skulle hentes, så gudmor sagde: - Farvel og ha' det godt min dreng!

Da mor kom hjem, sagde Svend Erik: - Gudmor er da mærkelig, hun siger ikke meget, og da hun gik, fik jeg ikke noget af hende, men jeg har jo heller aldrig før fået noget af hende. Hun besøgte mig aldrig på børnehjemmet, det var først da jeg fyldte seks år og skulle hjem til mor, hun kom med en gave.

- Næh, sagde mor, - du får heller aldrig nogen gave af hende, hun tænker kun på alt det hellige, siden hun er begyndt at arbejde på det katolske vaskeri i Ålborg. Hun kommer kun her, fordi hun er nysgerrig for at se, hvordan det er gået os, så hende ser du aldrig mere. Men jeg er glad for, at min bror kom. Ham har jeg altid godt kunnet lide. De kommer om et par dage og spiser til middag. Jeg håber, at farmand er kommet hjem fra jagt på Saltholm inden i morgen aften, så vi har noget at servere for dem!

Skolen begynder igen

Det nye skoleår begyndte, Johnna skulle starte i 1. klasse. Mor havde skyndt sig med aviserne, så hun kunne følge hende til skole.

Per havde fået plads på asylet. Det var nu nemt for Svend Erik at køre ham i klapvognen med William ved siden af, inden han for første gang skulle møde i Prinsessegades skole. Her gik der kun elever fra 4.-7. klasse. De var nu kun 28 drenge i 4.A, og klassefrøkenen var Frk. Petersen. De fik ny regnelærer, som hed Rasmussen, ham skulle de også have i sang. Svend Erik måtte sande, hvad de store drenge havde fortalt, at det var en streng skole. Alle lærerne brugte spanskrøret, og han var stadig mellem de drenge, der fik de obligate tre slag af Mester Erik, som lærerne yndede at kalde spanskrøret. Der var også gymnastiklæreren, kaldet »tykke Olsen«, han var tidligere officer i hæren, godt i stand, havde et stort kop-arret ansigt og nogle ondskabsfulde brune øjne. De drenge, der så meget som prøvede at lave uro eller grine i gymnastiktimen, fik af spanskrøret, og han slog meget hårdt - det kunne Svend Erik bekræfte. De havde også tykke Olsen i fodbold, hvor klassen gik samlet til søværnets område på Holmen, hvor der var store fodboldbaner. Det foregik gerne i sidste time, men Svend Erik

spillede næsten aldrig med, han havde ikke nogen fodboldstøvler, men en dag fik han et par brugte sko af en skolekammerat. De var smurt med fernis på snuden gentagne gange, så den blev hård. Han spillede med enkelte gange, men da der var drenge til mere end to hold, blev han sjældent valgt af de to dygtigste drenge, som skulle vælge dem, de ville spille sammen med. Endvidere gik fodboldtiden en time ud over normal skoletid kl. 14, så Svend Erik måtte alligevel gå fra fodboldspillet, da han skulle hente sine søskende på asylet. Far plejede ellers tidligere at hente Svend Eriks søskende, men da klapvognen nu skulle med hjem hver dag, kunne han ikke mere hente dem.

Svend Erik hos frisør

Svend Erik var hurtig færdig med avisturen om morgenen, og når han kom hjem og skulle af sted med Per og William, var han tidligt på den og var allerede ved asylet ved godt syvtiden og i skole et kvarter senere. Så blev skolebetjenten vred og skældte ud. Han sagde, at det ikke lignede noget at møde så tidligt, og han måtte komme igen kvart i otte.

Johnna gik ikke så tidligt om morgenen. Hun fulgtes hver morgen med to piger fra gården, som gik i samme klasse. Svend Erik var stadig tidlig på den, men så fandt han ud af at gå hjem til en skolekammerat og spørge, om de skulle følges ad til skole. Han gik hjem til en klassekammerat, Kjeld, som boede i Dronningensgade nær ved asylet. Svend Erik bankede på og Kjelds mor lukkede op. Svend Erik sagde godmorgen og at han gerne ville følges med Kjeld til skole.

- Kom indenfor, vi er ved at drikke morgenkaffe.

Han gik indenfor og sagde goddag til Kjeld, som nikkede.

- Jeg vil godt følges med dig til skole, sagde Svend Erik.

- Jamen, du er tidligt på den, sagde hans mor - vil du ikke have en kop kaffe og et stykke brød med?

- Joh tak.

Så blev der serveret kaffe. Da de var færdige og skulle til at gå, kom Niels, Kjelds sidekammerat, og de fulgtes ad til skole. Men da Svend Erik havde været hjemme hos Kjeld tidligt om morgenen i en ugestid og fået morgenkaffe hver dag, sagde Kjeld til ham på vejen til skole:

- Min mor vil ikke have, du kommer så tidligt om morgenen og henter

mig, og du ved godt, jeg plejer at følges med Niels.

- Ja, brød Niels ind, - du kan bare holde dig væk, vi har ikke bedt dig følge os til skolen - din beskidte møgunge!

Svend Erik blev rød i hovedet og holdt sig bag dem resten af vejen til skole.

Han trængte til at komme til frisøren for at blive klippet, men mor sagde, det kunne vente. Mange i klassen drillede ham for det lange hår, og en morgen han kom hjem fra avisturen, tog hen en saks og begyndte at klippe håret.

- Nej, sagde Johnna - at du tør, hvad tror du mor siger?

- Det ved jeg ikke, men jeg vil ikke gå med det lange hår.

Klokken blev mange, og han skulle være gået. Johnna var taget i skole, men Svend Erik kunne ikke få håret til at sidde ordentligt, så han klippede mere af og så efterhånden farlig ud. Nu var klokken langt over otte, og mor kunne komme hvert øjeblik. Han tog sin alpehue og skyndte sig til asylet og derefter i skole.

Han kom næsten en time for sent, og det plejede han aldrig. Han stod uden for klasseværelset, bankede på og hørte Frk. Petersen sige: - Kom ind.

Han gik ind i klasseværelset og beholdt alpehuen på.

- Undskyld, jeg kommer for sent, men aviserne var forsinket og så kunne jeg ikke nå det, løj han.

- Hvorfor tager du ikke alpehuen af?

- Nej, jeg har fået noget sår i hovedet!

- Må jeg se?

Alle drengene i klassen stirrede på ham, da Frk. Petersen tog hans alpehue af, og så begyndte de alle at grine højt. Han blev flov og rød i hovedet.

- Hvordan er det dog, du ser ud, hvem har klippet dig?

- Det har jeg selv.

- Hvordan kan du finde på sådan noget, hvad tror du din far og mor siger? Du er klar over, du skal sidde en time efter i dag for at komme for sent, sæt dig ned på plads.

Han gik ned på plads, og på vejen blev han drillet med tilråb, men Frk. Petersen bad om ro og timen fortsatte.

I frikvarteret måtte Svend Erik igen stå for skud for de andre drenges drillerier, og da han kom en time senere hjem, spurgte mor, hvorfor han havde siddet over. Han tog huen af og fortalte, hvad han havde lavet.

Mor blev vred og gav ham et par lussinger. Derefter tog hun ham med hen til barberen, som rettede håret, så godt han kunne, hvilket resulterede i, at han næsten blev helt skaldet.

Væggelus igen

De havde igen fået væggelus, flere lejere i ejendommen havde fået svovlet.

- Men det hjælper ikke, sagde far, - væggelusene flytter bare hen til en anden lejlighed, der ikke er svovlet, vi må selv gøre noget.

De var alle blevet bidt. Især mor, hun havde store plamager på armene, og da far så efter i madrasserne og divanen, var der hundredvis af væggelus i folderne, også bag skilderierne i stuen var der hele kager af væggelus.

- Der må være tusinder, sagde far, - de må kunne lide varmen fra bagerens ovn, som støder op til vores stue. Jeg har fået noget tetraklor på arbejdet, det skal være godt. Når mor skal i vaskekælderen på søndag, skal Svend Erik hjælpe mig med at flitte væggelusene.

Da mor om søndagen var gået i vaskehuset, og Johnna så efter Per, hjalp Svend Erik far. Alle dynerne blev rystet og hængt på tørresnoren i bageste baggård. Derefter tog de madrasserne, der var stoppet med træld. Svend Erik holdt dem, så man kunne se væggelusene. Far tog flitsprøjten med tetraklor i og sprøjtede på væggelusene, for bagefter at børste dem ned i en bøtte eller tvære dem ud med neglen.

Far havde lukket alle vinduerne op, så der var gennemtræk, men da madrasserne var rensat for væggelus og skulle til tørre i gården, følte Svend Erik sig svimmel. Han havde kvalmefornemmelser, og sagde det til far.

- Sådan har jeg det også - det er nok tetrakloret, vi må ud og ha' frisk luft.

De gik ud i baggården og op i vaskehuset til mor, hvor de spiste de madpakker, hun havde smurt om morgenen.

Da de var færdige, sagde far: - Vi må ind og skille køjesengen ad og flitte den, vi skal også have fat på divanen i stuen og vaske alle skilderierne bagpå.

De gik ind og fortsatte. Det var begyndt at blæse, og der var godt

med gennemtræk. De blev færdige, men Svend Erik var stadig svimmel og kunne ikke spise aftensmad. Det varede længe, før tetraklorlugten forsvandt men det havde hjulpet. Alle skilderierne i stuen blev lakerede på bagsiden, så de blev glatte.

- Det skal nok holde væggelusene væk, sagde far.

Til fødselsdag

Der var flere klassekammerater, der holdt sammen og blev inviteret hos hinanden på fødselsdage. Svend Erik kunne ikke undgå at høre det og blev helt misundelig. Han havde aldrig været til fødseldagsfest og da en af de dygtigste drenge, Igor, inviterede fem klassekammerater hjem til sin fødselsdag, spurgte Svend Erik ham i frikvarteret, om han ikke måtte komme med.

- Nej, det tror jeg ikke, vi kan ikke være flere. Men da Svend Erik kom hjem, fortalte han mor, at han var inviteret til fødseldagsfest i Brobergsgade hos en klassekammerat.

- Er det nu rigtigt?

- Ja, det er mor.

Da fødselsdagen oprandt, sagde Svend Erik ikke noget i skolen til Igor, men han hørte, at festen startede kl. 15. Da han kom hjem, havde mor købt en bog som gave. Svend Erik vaskede sig og tog sit pæneste tøj på, og mor sagde indprentende:

- Du ved godt, vi ikke kan gøre gengæld, og du må ikke sige ja, når du fremover bliver inviteret, for du kan ikke være bekendt at sige ja til andre, når du ikke selv kan invitere.

Svend Erik gik over til Brobergsgade. Han havde sommerfugle i maven, men gik op og ringede på. Igors mor lukkede op og så forbavset ud. Hun kaldte på Igor, som kom, og Svend Erik fik fremstammet:

- Jeg kommer for at ønske dig tillykke.

- Jamen, jeg har ikke inviteret Svend Erik, mor, sagde Igor.

- Jamen, nu han er kommet med gave til dig, synes jeg, vi skulle invitere Svend Erik indenfor.

- OK, kom ind, sagde Igor.

Svend Erik gik med ind i stuen til de andre klassekammerater og sagde goddag, også til Igors far, men der var ingen, der kom med

bemærkninger. Svend Erik fik en god eftermiddag, først med chokolade og lagkage, derefter sodavand og frugt. Igors far tryllede for dem, det var han dygtig til, og til sidst blev de alle inviteret på en køretur i Igors fars bil. Alle drengene kunne lige være der, og Igors far kørte dem en tur til Kongelunden, hvor de gik en lille tur langs stranden, inden de kørte hjem.

Hjemme fortalte Svend Erik om den dejlige fødselsdag, han havde været til, og om køreturen til Kongelunden.

Næste morgen i skolegården gik Svend Erik hen til Igor og sagde:

- Tak for i går, du er vel ikke vred på mig - jeg gør det aldrig mere!

- Det er i orden, sagde Igor - men du kan være glad for, at min mor er så flink, og så gik han hen til sine legekammerater.

Svend Erik var lettet, han havde frygtet, at Igor havde sladret til de andre klassekammerater, så han var blevet drillet.

Spanskrøret

Ved første standpunktsprøve var Svend Erik stadig nummer fem i klassen. Han havde fået nogenlunde gode karakterer, lige bortset fra religion, som han kun fik g i, men far sagde: - Det er vigtigere, at du kan skrive, læse og regne, religion har du ikke brug for.

Svend Erik havde snydt sig fra at læse på bibelhistorie og lære salmevers udenad, men straffen kom i form af tre slag af spanskrøret, som han ikke mærkede ret meget. Han mærkede heller ikke de tre slag, han fik af regnelæreren for forkerte regnestykker, selv om han slog meget hårdt. Svend Erik havde lært at lade som ingenting, når han stod strambuks og bed smerterne i sig uden at sige noget. Men der var klassekammerater, der var hunderød for spanskrøret, og de prøvede at komme et stilehæfte eller lignende i bukserne, når de vidste, de skulle have af spanskrøret. Det blev mange gange opdaget, og til straf fik de tre slag i den bare ende - sikken et hyleri, der blev.

Svend Erik fik ny sidekammerat, som hed Ole, og de blev meget fine venner. De havde ellers aldrig tidligere snakket sammen. Ole var enebarn og en stille type, og han havde aldrig fået klø i skolen. De hjalp hinanden med lektierne i timerne og sludrede meget sammen i frikvartererne.

Svend Erik skulle fortsat spise varm mad på Sofiegade skole, og sammen med tre andre drenge fik han en halv time fri tre gange ugentlig for at gå til Sofiegade skole.

»Sukkermor«

Søndagene var festlige for børnene. Foruden en eller anden slags steg lavede mor altid dessert, og det var som regel budding med rød sovs eller enkelte gange blommegrød, som Svend Erik holdt meget af. Efter søndagsmiddagen fik børnene gerne 10 øre og Svend Erik 25 øre, fordi han hjalp til med aviser. Så gik turen til »Sukkermor« i nr. 53. Det bedste, Svend Erik vidste, var 10 øres kandiserede æbler, som sad på pinde, som igen var sat ned på et bræt med huller. Det så festligt ud, når brættet var fyldt med kandiserede æbler. Hans søskende købte saltpastiller eller lignende.

»Sukkermor« havde også rulle, men den var ikke elektrisk som den i nr. 65, den blev drevet frem ved håndkraft, og mange af de store drenge i gaden tjente 10 øre på en eftermiddag ved at betjene rullen. På siden af rullen var et stort hjul med et lille håndtag, som drengen trak rundt, og rullen som var fyldt med brosten, kørte frem og tilbage, medens »Sukkermor« lagde og tog rullestokkene, når rullen blev løftet, inden den vendte og rullede tilbage.

Efterårsferie

Svend Erik og Johnna havde efterårsferie, og den havde de glædet sig meget til, for så skulle de rigtig lege hele dagen på jordvejen eller ude på voldterrænet på Refshalevej, men de slap ikke for at lave lektier, det holdt mor strengt øje med. De fik lov at være oppe til kl. godt otte om aftenen i stedet for kl. syv. Det var spændende at være oppe og se far forsåle sko. Han købte et stort stykke bjørnelæder hos skomageren i Brogade. Far var ferm til at skære såler og hæle til, slå pløkke og søm i, og aller sidst, når skoene var forsålet, blev kanterne rettet til med en skomagerkniv for til sidst at blive slebet med grovfil. Det var helt

utroligt, hvor fine de skæve og forslidte sko kunne blive. Træskoene blev også rettet op og forsålet med læder.

Den sidste dag i skoleferien havde mor bagt pandekager og kogt chokolade. Medens alle nød pandekagerne, fortalte mor, at hun skulle have barn til december. - Og jeg håber, det bliver en lille pige, for vi har jo kun Johnna og mine tre dejlige drenge.

- Åh, mor, må jeg godt passe den lille? spurgte Johnna.

- Nej, det er du ikke gammel nok til, det må Svend Erik nok klare indtil videre.

Lillesøster

Johnna blev syv og Svend Erik ti år og begge fik de en dåse med fyldte bolcher med i skole. Fødselsdagene blev igen slået sammen, og de fik nyttige gaver.

Den 3. december havde mor det ikke så godt, far sagde, at mor snart skulle føde. Skete det tidligt på aftenen, skulle børnene være klar til at gå op til fru Jansen. Klokken fire om morgenen den 4. december vækkede far Svend Erik og sagde:

- Du må tage fru Jansen med til at hjælpe med aviserne, du kender jo turen, men gør det nu ordentligt, jeg kan ikke gå fra mor nu, for jordemoderen kommer om lidt.

Svend Erik fik hurtigt tøjet på og slugte en tår kaffe og en humpel rugbrød. Fru Jansen kom, og de fulgtes ad til Hestemøllestræde. Svend Erik fortalte, hvad der var ved at ske hjemme, medens han talte aviserne op sammen med fru Jansen, og så gik den vilde jagt op og ned ad trapperne, Svend Erik havde givet fru Jansen sin egen tur, medens han selv løb den store tur. Det havde han prøvet nogle gange på skolefride, når mor ikke havde det så godt i benene.

Da de kom tilbage, havde mor i mellemtiden født en lille pige, og Svend Erik fik lov at se hende. Nej, hvor var hun sød, hun lignede en dukke. Far skulle på arbejde, medens fru Jansen blev hos mor. Svend Erik tog af sted til asylet og i skole, hvor han fortalte, at han havde fået en lillesøster, og hun var så sød. Frk. Petersen sagde til lykke og spurgte ham, hvor mange børn de nu var.

- Jo, vi er da fem og så far og mor.

- Og I bor stadig væk i en to-værelses lejlighed?

- Ja, det gør vi, men der er plads nok, sagde Svend Erik - for William sover hos mig og Per sammen med far.

Nogle af klassekammeraterne grinede og forsøgte at drille ham, men han lod som ingenting.

Da han kom hjem, var Bedste kommet og fru Jansen var der stadig. Der vankede kaffe og kage, og han så igen sin lillesøster, som de andre søskende også var meget glade for. Johnna og William fik tøj på og blev sendt ud at lege. Bedste gik ud i køkkenet for at skrælle kartofler og stege medisterpølse, og Svend Erik var tilbage i stuen sammen med mor og fru Jansen, da mor sagde til ham:

- Fru Jansen er meget vred på dig, hun siger, du regerede og dirigerede med hende i morges på Bladkompagniet, som om det var dig, der ejede avisturen.

- Ja, sagde fru Jansen, - du var rigtig uartig og fræk, og så talte du forkert, så vi manglede aviser, skal jeg hjælpe med aviser, må du opføre dig ordentligt.

- Så er det godt, at far er med i morgen, sagde mor - så må han og fru Jansen tælle aviserne. Du er ikke voksen nok til at opføre dig, som du har gjort.

Svend Erik var helt lammet og blev rød i hovedet, han var ved at tude. Han havde været så glad i morges og følt, at nu skulle han rigtig vise, at han kunne hjælpe mor og klare det hele. De par aviser, han havde talt forkert havde han selv hentet på Bladkompagniet og delt ud, og fru Jansen havde været så længe om sin tur, at han også havde taget nogle af hendes trapper. Nej, hvor var det uretfærdigt. Han sagde slet ikke noget, men gik ud og hjalp Bedste i køkkenet.

De første dage efter fødselen var det Svend Erik, der skulle rende ud med mors ildelugtende bækken i potterummet, hælde i, og så ud og skylle bækkenet under vandposten.

Allerede femtedagen efter at mor havde født, startede hun igen på avisturen.

- Det er jeg nødt til, sagde hun - fru Jansen skal have alt for meget for at hjælpe, det har vi ikke råd til.

En uge før jul var Svend Erik med mor ude på vuggestuen for at få lillesøster skrevet op, og mor fik besked på, at lillesøster kunne komme på vuggestue sidst i januar 1934.

Hver morgen hentede Svend Erik to liter spandemælk og en liter

børnemælk på flaske hos bageren. Der var kommet speciel børnemælk på helliter flasker, som læger og sundhedsplejersker anbefalede at bruge til spædbørn, grundet frygten for tuberkulose, og børnemælken blev brugt til at lave semouljevælling af til lillesøster, som skulle hedde Erry.

I ugerne op til jul sad familien samlet om spisebordet og lavede julestads, men inden man gik igang, ammede mor Erry, og da hun var madet, blev børnene vasket. Svend Erik hjalp mor med at vaske Per og William, da far arbejdede meget over. Bagefter blev Erry badet i den lille zinkbalje, det varme vand fik man fra kedlen i kakkelovnen. Svend Erik fik lov til at hjælpe med at vaske hende efter mors anvisning og give hende ble og nattøj på. Erry var sød og buttet, hun havde brune øjne og var helt sorthåret.

Medens Svend Erik hjalp mor, fortalte hun, at hun håbede på at få noget andet arbejde, helst på fabrik: - Mine ben kan ikke holde til alle de trapper, jeg har så mange åreknuder.

Svend Erik måtte sande, hvad mor sagde, hendes ben var meget tykke, helt nede fra ankelen var de næsten lige så tykke som over knæet.

Juleafslutning på asylet

Juleafslutningen på skolen var den samme som i Sofiegade, Frk. Petersen fortalte historier, og Svend Erik fik den sædvanlige gave fra Børnenes kontor, lange strømper og træsko med røde kanter. Da han kom hjem med gaverne, sagde mor:

- De lange strømper får du ikke mere brug for, dem kan Johnna få. Bedste har syet så mange plusfours og strikket mange sportstrømper til dig, og dem skal du slide op.

Svend Erik var glad for ikke mere at skulle gå med lange strømper. Han hadede at blive drillet af klassekammeraterne, når han havde lange strømper på, især i gymnastiktimerne, når han skulle tage livstykket af og knappe strømpen af den brede elastik, som sad fast i livstykket med knap. Ofte var der ingen knapper i livstykket, og han brugte sikkerhedsnål, og det var Svend Erik tit blevet drillet for. Også når de var i det ugentlige brusebad i Sofiegade, da skulle de være to drenge i kabinen, så var det med at komme sammen med en, der ikke drillede.

På asylet skulle der også være juletræsfest i lighed med foregående år, og Svend Erik blev inviteret med. I asylet var der over 100 børn, selv om der kun måtte være 60, men den daglige leder, som blev kaldt Frk. Ruud, elskede børn, og kunne ikke sige nej til forældre, som hun selv havde haft på asylet, da de var børn.

Der var to lokaler, i det ene opholdt de store børn sig, når de var indendørs. Fra midten af lokalet var der en trappe, bygget op med cirka seks trin til bagvæg, og der sad børnene som regel og hørte på historier, eller de legede forskellige børnelege i den anden halvdel af lokalet. I det andet lokale spiste børnene deres medbragte mad ved borde, hvor der om middagen blev serveret havre-, vand- eller byggørød. Her legede de mindre børn med hjælpepiger.

I julemåneden havde børnene været beskæftiget med at lave urkæder, hjerter, kræmmerhuse, engle, kurve m.m. Ved juletræsfesten blev spisestuen ryddet, og der kom et stort juletræ fra gulv til loft. Børnene hjalp til med at pynte det, og Frk. Ruuds voksne søn satte julelys på. Han satte fem på hver af de bæredygtige grene, så der var flere hundrede lys på træet.

Børnene mødtes i det ene lokale, tog hinanden i hånden og gik ind i spisestuen, hvor der lød mange udbrud: - Nej, hvor er det flot, se alle de lys osv. Der blev dannet tre-fire ringe om juletræet for at alle kunne være med, og så sang man julesalmer. .

Svend Erik kunne ikke lade være med at kigge på Frk. Ruud, når hun sang. Hun havde en høj klar og smuk stemme, som brægede lidt, og han kunne ikke undgå at høre hendes forlorne tænder klapre i munden, når hun sang meget højt.

Frk. Ruuds søn passede lysene på juletræet, han havde en gulv-spand, gulvskrubbe og gulvklud samt et skaft med våd svamp til at slukke lysene med, når de var brændt ned.

Når alle lysene var brændt ned og slukket og gaveposerne delt ud, fik børnene lov til at plyndre juletræet. Der var pebernødder, småkager o.lign. i kræmmerhusene og kurvene. Der var en vældig larm, og når børnene blev for voldsomme, og der skulle skabes ro, var det gerne Frk. Petersen der klarede det, hun var en stor kraftig dame, og når hun hævdede stemmen, blev der som regel ro. Hun havde sin egen stilfærdige, men bestemte måde at få børnene til at lystre uden at bruge vold.

Inden alle skulle hjem, blev der gerne råbt hurra for asylet og Frk. Ruud.

Mor havde søgt om julekurv gennem Børnenes kontor, og den 22. december hentede mor kurven. Der var skinkesteg, risengryn, kaffe med Rich's i kurven og også forskellige dåser konserver, spegepølse og andre røgvarer samt en pose med juleknas og julehæfter. En af de handlende havde desuden sagt til mor, at hun skulle søge Christianshavns Handelsforening om tre gange ugentlig varm mad fra spisekøkkenet i Strandgade 46 i kælderen. Mor havde søgt og fået spisebilletter, gældende fra 2. januar - 31. marts 1934. En uge var det tirsdag, torsdag og lørdag, og næste uge mandag, onsdag og søndag.

Juleaften var meget hyggelig, men der var ikke meget legetøj til børnene, derimod nye sko til alle, skjorter, strømper og undertøj.

Bedste var rejst til Risskov i julen, men hun havde afleveret gaverne i forvejen. De bestod af strikkede halstørklæder og fingervanter til børnene. Per var helt vild med den tredelte gravhund af træ, han havde fået, han trak den i snor hele aftenen mellem stuerne. Erry sov det meste af tiden, men vågnede og blev ammet af mor. Bagefter var der knas, og man læste i de julehæfter, man havde fået af Børnenes Kontor.

Nytår

Nytårsaften havde far ikke lavet hjemmelavede bomber, men i stedet havde han lavet sort krudt-patroner (uden hagl) til sit dobbelte jagtgevær. Far stod på lur i porten, og når der ingen betjente var at se i nærheden, gik han frem og skød begge skud ud over kaserneområdet. Det gav nogle mægtige drøn. Der stod en hel ildsøjle ud af geværet, og det røg voldsomt. Der var en betjent, der gik og luskede for at finde ud af, hvor skudene kom fra. Han gik rundt og spurgte (også far), om de havde set nogen skyde med gevær, for det var farligt og forbudt, men ingen havde set eller hørt noget. Far grinede, da betjenten gik, og han fik da fyret en snes skud af uden at blive opdaget.

Mor havde bagt æbleskiver til klokken tolv og bagefter var Johnna og Svend Erik nede at se bål i Forlængelsen - men kun et øjeblik, sagde mor. De kom hurtigt tilbage og sagde godnat til far og mor i det nye år 1934.

Spisekælderen

Fra begyndelsen af januar begyndte Svend Erik og Johnna at hente mad i spisekælderen, Strandgade 46 i kælderen. Spisekælderen lå på hjørnet af Bådsmadsstræde og Strandgade. Det var et aflangt rum med skranke helt tilbage i lokalet, hvor maden blev bestilt, og det var værtsparret selv, der lavede maden og serverede den for gæsterne ved de seks store, gamle, forskellige spiseborde med tilhørende stole.

Det var for det meste havnearbejdere og løsarbejdere fra Wilders Plads, der spiste deres varme middagsmad her til rimelige priser.

Svend Erik og Johnna startede gerne hjemmefra ved halvfemtiden med barnevognen, hvori de havde gryder og skåle til maden. Når de ankom til spisekøkkenet, stod de i kø, for der var mange, der havde fået udleveret spisebilletter, men på det tidspunkt var der sjældent gæster i spisekælderen.

I køen gik snakken om, hvad middagen bestod af. Når de var fremme ved skranken, afleverede de spisebilletterne til værten samt gryder og skåle, hvorefter han lukkede klappen op ud til køkkenet og råbte fem gange middag. Mange gange kunne de lugte og se, hvad middagen bestod af, da konen og en medhjælper stod ved komfuret med store gryder og pander og tilberedte måden.

Når Svend Erik og Johnna havde fået maden, pakkede de den godt ned i barnevognen, så den kunne holde sig varm, hvorefter de skyndte sig hjem.

Der var næsten altid to retter mad og det var ellers noget, de kun var vant til om søndagen. Middagsmaden bestod af forskellige slags vælling og suppe, og en hovedret bestående af kartofler og kød i form af frikadeller, bøf, medisterpølse, labskovs, krebinetter eller boller i selleri. De dage, hvor der var oksekødssuppe, gule ærter eller grønkål med kød, var der ingen forret.

Om søndagen var der gerne kalve-, okse- eller flæskesteg, og til dessert som regel frugtgrød eller frugtsuppe. Mange gange blev smagen af den dejlige mad ødelagt, fordi alle skulle have deres daglige torskelevertran efter aftensmaden. Det var svært for de små at tage, fordi levertranen, som de fik på spiseske, lugtede væmmeligt og var meget tyk, så de havde smagen på tungen længe efter, og det hændte da også, at nogle af børnene brækkede sig, når de fik levertran.

Sidst i januar var Svend Erik, Johnna og William til juletræsfest i Klerkegade. Mor havde fået billetter af købmanden, som fortalte, at det var en loge, der holdt juletræsfest for børnerige familier, og at der var fine gaver til børnene.

Det var en meget fin juletræsfest. De fik store godteposer, chokolade og kager, der blev vist film med bl.a. Chaplin, Katten Felix m.fl. Da de skulle gå, fik alle børnene lov til at vælge to stykker tøj. Svend Erik valgte pullover og skjorte til sig selv og benklæder og sko til William. Johnna valgte kjole og undertøj. Det blev mor meget glad for, og på vejen hjem var de enige om, at det var den bedste juletræsfest, de havde oplevet.

Erry kommer på vuggestue

Først i februar var der plads til Erry på vuggestuen, og Svend Erik fik igen nok at bestille om morgenen. Inden mor gik, gjorde hun Erry i stand, hvorefter hun vækkede Svend Erik, som efter avisturen skyndte sig hjem for at gå til bageren efter mælk, og så ind og lave morgenmad til de små. Mor havde sagt, at Johnna skulle hjælpe med at lave havregrøden, men Johnna var søvnig om morgenen, så Svend Erik rørte selv i havregrøden, medens han lavede semouljevælling til Erry. Når de alle var færdige, tog Svend Erik Erry og lagde hende ud i Pers gamle barnevogn sammen med to flasker semouljevælling. Per kom op på sædet foran, og William holdt fast i barnevognen, medens Johnna gik lidt senere med sine klassekammerater. Når de nåede hjørnet af Christianshavns Voldgade blev Per sat af og William tog ham i hånden. Sammen gik de til asyllet, medens Svend Erik gik til vuggestuen og afleverede Erry og de to flasker semoulje, for derefter at gå til skole.

Vinter

Det var meget koldt i januar og februar måned og der faldt meget sne, som fik lov at ligge på fortovene. Når solen skinnede om dagen, blev der meget glat på trappetrin og fortove. Så gik naboer og handlende ud med askeskuffen fra kakkellovnen-og strøede indholdet på trappetrinene foran opgangene i ejendommen og foran butikkerne.

På fortovet lavede drengene glidebaner, og det fik de skæld ud for, da flere folk var ved at falde på de glatte baner, som godt kunne være op til ti meter lange. Drengene blev tit uvenner med folk der kom ud og strøede askeskuffens indhold på glidebanen, så den var ødelagt.

Far havde fået en gammel kælke, som han satte et gammelt strygebræt med tæppe på, de kunne nu sidde fire på kælken. Enkelte gange, når aftensmaden var spist, sagde far til mor: - Jeg går en tur med børnene på volden.

Så blev der jubel. Far og Svend Erik trak kælken op til Lillebakke lige over for asylet, og så gik det ellers op og ned ad bakke. Svend Erik havde gummistøvler på, og han stod ned ad bakken ligesom mange af de andre drenge gjorde, men det var om at holde balancen, så man ikke faldt og slog sig. Far ville ikke have, at Svend Erik stod ned ad bakken, for alle vidste, at flere drenge var faldet og havde fået svære hjernerystelser, men når Svend Erik var alene på volden, var han altid med til at stå ned ad kælkebakken. Der var også Djævlebakken ved »Rabeshave« (bag Langebrogade), men det var kun for de store drenge, og her turde Svend Erik ikke stå ned ad bakken, men der var store drenge, der skulle vise sig over for pigerne, ligesom de skulle vise sig, når der var store sneboldkampe på volden efter skoletid.

Mange drenge og piger løb på skøjter i stadsgraven på begge sider af Amagerbrogade, og far fortalte, at da han var dreng, kunne de løbe helt op til Langebro. Men nu var der sat rækværk op, og på den anden side af dette måtte der ikke skøjtes. Svend Erik kunne godt tænke sig at løbe på skøjter, men han havde ingen, og selv om nogle klassekammerater godt ville låne ham skøjter, kunne det ikke nytte noget, da det var umuligt at fæstne skøjter på gummistøvler.

Når frosten tog af, og solen begyndte at tø sneen, gik gårdmændene ud og hakkede sneen i stykker på fortovene, og kastede flagerne ud i rendestenen. Fortovsfliserne kom igen til syne, og de var helt hvide. Gårdmanden sagde, at det var sneen, der gjorde fliserne rene.

Mellemskoleprøven

I skolen gik det godt for Svend Erik, han og fem andre klassekammerater fik at vide, at de kunne komme op til mellemskoleprøve, så de kunne komme i mellemskolen fra næste skoleår.

I frikvarteret snakkede de seks drenge meget om denne eksamen, og de spurgte hverandre, hvad de kunne tænke sig at læse til, når de blev store, et par stykker ville være skolelærere, én ingeniør, Svend Erik og en klassekammerat sagde, at de godt kunne tænke sig at blive læge.

De grinede alle sammen, var kåde og glade, men da Svend Erik kom hjem og fortalte mor det, blev han meget skuffet. Mor sagde:

- Du kan nok forstå, Svend Erik, vi er glade for at du er flink i skolen, men vi har ikke råd til, at du skal læse! Du kan også nok se, at herhjemme kan du ikke få ro til at læse de mange lektier, du får for. Vi må vente og se, om vi ikke kan finde en læreplads til dig, når du skal ud af skolen.

Det var en skuffet Svend Erik, der kom i skole dagen efter og måtte sige nej. To andre drenge havde heller ikke fået lov at gå op til mellemskoleprøven.

Mor får nyt arbejde

Siden nytår havde der været megen ballade, når aviserne blev hentet i Bladkompagniet. Den seneste udbringning fra Bladkompagniet var kl. seks morgen, men de fleste bladbude hentede aviserne mellem kl. halv fire og fem. Nu var Politiken næsten daglig forsinket, grundet produktionsvanskeligheder, og kom mange gange først ved syvtiden, men bestyreren for Bladkompagniet forlangte, at der skulle startes med udbringningen af de aviser, der var udkommet. Det vil sige at bladbudene først gik med de aviser, der var udkommet, og når turen var færdig, måtte de tilbage for at hente Politiken og gå turen en gang til uden at få ekstrabetaling. Mor var rasende, og sammen med andre bladbude gjorde hun vrøvl, men bestyreren var ubøjelig. En morgen overværede Svend Erik, at mor skændtes med bestyreren. Hun sagde:

- Det er meningsløst, at vi skal gå turen to gange uden ekstrabetaling.

Jeg forlanger ekstrabetaling.

Men bestyreren vendte bare ryggen til mor, og selv om den klub, bladbudene havde stiftet, prøvede at kræve ekstrabetaling, fik de ikke noget resultat.

En dag, Politiken igen var meget forsinket, skændtes mor igen med bestyreren, men han grinede bare ad hende. Hun blev aldeles rasende på ham og skældte ham ud for det værste, der var til, og de kom rigtig op at skændes. Det endte med, at han fyrede mor på stående fod, selv om hun var en af de mest stabile damer, han havde. Mor var ulykkelig og rasende, hvad skulle hun nu gøre. Understøttelse kunne hun ikke få, da hun ikke kunne være medlem af nogen arbejdsløshedskasse.

Mor forsøgte at få arbejde mange steder. Et af stederne var Laurits Knudsen i Haraldsgade, men de havde ikke brug for damer før senere på foråret, så mor måtte tage forefaldende arbejde. Hun gjorde rent og vaskede storvask for herskabsfolk inde i byen, men når hun kom hjem fra en storvask, var hun meget træt og havde ondt i sine ben. Hendes knoer på hænderne var nogle gange helt hudløse af at stå og skrubbe på vaskebræt hele dagen. Så var hendes humør helt nede i kælderens. Det fik Svend Erik at mærke, når han ikke havde lavet alt det, han havde fået besked på om morgenen. Tænde ild i kakkelovnen, gøre lektier, skrælle kartofler, feje, gøre rent og rede senge samt hente Erry. Havde han glemt en af tingene, blev mor vred. En dag, Svend Erik havde hentet Erry, legede børnene tagfat i gården, og de spurgte, om han ikke ville være med.

- Joh, men hvad er klokken?

En af dem, der havde ur på, sagde - lidt over fire.

- Ja, men kun et kvarter, jeg skal ind og rede senge og skrælle kartofler inden mor kommer hjem.

Svend Erik legede tagfat og glemte tiden. Pludselig kom mor gående med cyklen ind i gården, nej, hvor Svend Erik fik travlt, han skyndte sig at tage Erry op af barnevognen, bar hende ind i stuen, og tog tøjet af hende. Mor var kommet ind og tog sit overtøj af, og Svend Erik skyndte sig at sige:

- Jeg skal nok skynde mig at gå ud og skrælle kartofler.

- Hvad, har du ikke lavet det, jeg har bedt dig om?

Mor var nu nået ind i soveværelset:

- Og du har heller ikke redt senge og fejjet?

Svend Erik var på vej ud i køkkenet, da mor tog fat i ham og stak

ham flere lussinger. Der gik panik i Svend Erik, da mor fortsatte med at slå, han forsvarede sig og langede ud efter mor.

- Hvad, slår du på din mor, jeg skal lære dig!

Svend Erik væltede om på gulvet i soveværelset, mor tog gulvskrubben, der stod i hjørnet, og gentagne gange slog hun Svend Erik oven i hovedet og på kroppen. Han holdt hænder og arme op over hovedet, mens mor råbte:

- Her går jeg og slider og slæber, for at vi kan få det hele til at løbe rundt og kommer træt hjem, så kan man begynde forfra igen, du har bare at gøre, hvad der bliver sagt til dig!

Svend Erik råbte:

- Jeg skal nok være sød. Jeg skal nok være sød, mor!

Mor holdt op med at slå og gik ind i stuen til Erry, som vrælede. Svend Erik gik ud i køkkenet og skrællede kartofler, men det var svært for ham at holde på kniven, for hænderne var opsvumlede af slagene fra gulvskrubben, og i løbet af nogle dage var arme og hænder lilla og blå af slagene. Der var nogle, der spurgte Svend Erik, hvor han havde dem fra, han løj og sagde, at han var faldet ned ad kældertrappen.

Lige så gal og uligevægtig mor kunne være, lige så kærlig kunne hun være. Når far og mor om aftenen vaskede børnene, og Svend Erik hjalp til med at give Erry ble på, kunne mor godt omfavne ham og sige:

- Åh, hvor er jeg glad for min store søn, hvad skulle jeg gøre uden dig? Og så kyssede og krammede hun ham.

Budplads

Svend Erik fik en morgenplads, idet mor havde hørt, at kiosken i Burmeistergade 4 søgte et bud til at gå med morgen- og eftermiddagsaviser fra kl. seks til syv morgen, om eftermiddagen kl. tre til fire, og søndag fra kl. seks til syv. Svend Erik var med mor henne hos kiosk-ejeren, og de blev enige om, at han skulle starte næste morgen og have 3 kr. om ugen.

Da de kom hjem, sagde mor: - Så får du selv 10 øre, det må være nok, for Ravn sagde, at der vankede drikkepenge, når du skulle ud med regninger.

Svend Erik var glad for denne plads, den var nemmere og hurtigere,

end da han hjalp mor, men han skulle have fart på om morgenen for at nå vuggestuen, inden han skulle i skole. Det var også svært om eftermiddagen at nå alt det, han skulle, inden mor kom hjem.

Hos skolelægen

I slutningen af marts måned var Svend Erik til skolelægen sammen med andre klassekammerater. De blev alle vejret og målt, og lægen talte med dem enkeltvis. Skolelægen spurgte Svend Erik ud om, hvad han lavede om dagen, og hvilke pligter han havde hjemme. Svend Erik svarede på spørgsmålene, hvorefter skolelægen sagde til ham: - Jeg er meget utilfreds med din sundhedstilstand, du er meget nervøs, du stammer og har nervøse trækninger!

Det sidste måtte Svend Erik give skolelægen ret i. Til daglig var han slem til hele tiden at trække den ene mundvig helt op mod øret, så han så helt skæv ud i ansigtet, og det havde mor skældt ham ud for mange gange.

Efter undersøgelsen spurgte skolelægen Svend Erik, om han ikke kunne tænke sig at komme en tur på landet.

- Joh, det kunne jeg godt, sagde Svend Erik - men jeg skal passe min budplads og hjælpe mor hjemme.

- Ja, ja, Svend Erik, men nu får du brev med hjem til din far og mor, at du må en tur på julemærkehjem, og det skal jeres læge hjælpe til med.

Da mor så brevet, blev hun meget ked af det og sagde: - Du har nu også slidt godt i det, og når skolelægen siger, du må på landet, må vi hellere tale med vores læge om det.

Dagen efter måtte mor tage fri fra sit rengøringsjob for at gå med Svend Erik til lægen. De havde fået en ny kvindelig læge, Karen Svejstrup, som Svend Erik havde hilst på en dag, lægen havde været hjemme. Hun var meget flink, og han kunne godt lide hende. Efter undersøgelsen sagde dr. Svejstrup til mor, at Svend Erik virkelig trængte til at komme på landet og spurgte: - Hvordan går det i skolen?

- Joh, sagde mor - Svend Erik klarer sig fint, han er en flittig dreng og skal op i femte klasse.

Dr. Svejstrup spurgte mor, om hun troede, at han kunne klare at komme i femte klasse uden eksamen, da opholdet på landet varede

næsten tre måneder, og på julemærkehjemmet er der ikke skoleundervisning.

- Det tror jeg bestemt, sagde mor, - jeg tager hen og taler med inspektøren i morgen.

- Det er godt, sagde dr. Svejstrup - så indstiller jeg Svend Erik til ophold på julemærkehjem, og jeg vil tro, der går en tre ugers tid, inden han skal af sted.

Da de gik, sagde dr. Svejstrup: - Farvel og husk, jeg vil se Svend Erik, når han kommer hjem fra julemærkehjemmet!

Dagen efter var mor henne at tale med inspektøren, som havde fået besked fra skolelægen. Inspektøren sagde til mor: - Jeg har talt med Svend Eriks lærere, de er enige om, at Svend Erik automatisk rykker op i 5. klasse uden eksamen.

Et par uger senere kom der brev fra julemærkekomiteen, at Svend Erik skulle på julemærkehjemmet »Lindersvold« ved Fakse Ladeplads i april måned. Mor sagde, at nu måtte Johnna overtage Svend Eriks tjans med at få sine søskende op om morgenen og i vuggestue og asyl, inden hun gik i skole.

Svend Erik var bange for at miste sin budplads, da han skulle fortælle Ravn, at han skulle på julemærkehjem, men han svarede: - Jeg er glad for at have dig, du er en af dem, der kan komme op om morgenen, og hvis du stadigvæk vil beholde din budplads, er den din, når du kommer hjem. Det sagde Svend Erik tak for.

Julemærkehjemmet

Midt i april skulle Svend Erik af sted til »Lindersvold«, og det var Johnna, der nu skulle overtage en del af hans pligter. Selv om Svend Erik var noget beklemmt ved at skulle tage afsked med sine søskende om morgenen, glædede han sig meget til at komme på landet og var meget spændt på, hvordan der var på julemærkehjemmet. De havde fået en liste over de ting, Svend Erik skulle have med. Der blev købt tandbørste og tandpasta, brevpapir, konvolutter og frimærker. Mor gav ham en krone at snolde for, selv havde han 75 øre. Mor fulgte Svend Erik til hjørnet af Roskildevej og Pileallé, hvor bussen holdt.

Mor omfavnede Svend Erik og ønskede ham god ferie: - Og se nu

at blive rask, så mors store dreng igen kan hjælpe til hjemme. Jeg vil savne dig meget og hvis far og mor får råd til det, kommer vi ned og besøger dig snart.

Svend Erik gik op i bussen til de andre drenge, som også skulle til »Lindersvold«, og alle vinkede farvel til deres pårørende.

Flere af drengene var meget højroastede under turen, men Svend Erik nød køreturen og den dejlige udsigt, da de kørte ad de sjællandske landeveje.

Lindersvold som julemærkemotiv det år Svend Erik var der første gang.

Efter halvanden times kørsel var der et skilt med en pil på, hvorpå der stod »Julemærkehjemmet Lindersvold«. Bussen drejede ned ad alleen med lindetræer på begge sider, og for enden af alleen drejede bussen til venstre. Pludselig så drengene bygningerne på »Lindersvold«, og en masse drenge, der stod opstillet for at byde dem velkommen sammen med forstanderen, Kragh-Müller, med frue i spidsen. De blev hilst velkommen og vist ind i forhallen, hvor de skulle indskrives og aflevere deres kontanter for ikke at friste nogen, sagde forstanderen. Svend Erik afleverede sine 1,75, og det blev skrevet op i en bog. De fik besked på, at skulle de bruge penge, kunne de hentes hver dag lige efter middagen. Derefter gik turen op til førstesalen, hvor alle drengene afleverede deres eget tøj. Derefter kom de i brusebad, blev vejjet, og på skift fik de alle klippet deres finger- og tånegle. De fik undertøj, hvid skjorte, korte bukser og jakke (hospitalsstribet blå/hvid), som de tog på. Derefter fik de udleveret spartasko, gummisko, træsko, vindjakke og et blåt forklæde. Til sidst blev drengene vist op på sovesalene, som lå på første sal. Svend Erik skulle ligge i den største sovesal, hvor der var tyve senge, og hver især fik besked på, hvilken seng de skulle ligge i. Der blev ringet til middagsmad - og hvilken middag - to retter, og til aftensmad blev der serveret dejligt smørrebrød med æg, pølse og reven gulerod, og de fik al den mælk, de kunne drikke til.

Da de skulle i seng ved ottetiden, blev alle sendt ud for at vaske sig

og børste tænder. Det var noget Svend Erik ikke var vant til hjemmefra. Da alle var vasket, tog de deres natskjorter på og gik i seng. Svend Erik nød at komme i den dejlige bløde seng og ligge alene.

Den vagthavende frøken kom ind for at sige godnat: - Men først skal vi have vores godnatsang. Jeg synger den først igennem alene, så lærer I nye drenge den hurtigt.

Da frøkenen havde sunget verset, sang de alle bagefter med på sangen:

*Lyset slukkes - alt er stille
hør, i nåde - Gud, den lille
tak for dagen, tak for livet
tak for alt, hvad Gud har givet.*

Frøkenen sagde godnat og gik, men der var nogle store drenge, som var meget urolige og sloges med puder. Så kom frøkenen og bad om ro, og sagde: - Er der nogen der laver uro eller ballade om aftenen, bliver de sendt hjem omgående.

Klokken syv om morgenen blev de vækket og skulle ud og vaske sig og børste tænder, derefter skulle de rede deres senge. De havde hver to store uldtæpper og to lagner, hvoraf det ene blev brugt som overlagen. Først skulle lagenet rettes, derefter kom det andet lagen ovenpå, så kom de to tæpper, og striberne i tæppet skulle ligge ens på alle sengene. Overlagenet, der gik et lille stykke ind over tæppet ved hovedgærdet, skulle ligge på linie med de andre senge. Svend Erik blev hurtigt færdig, men der var nogle af de mindre drenge, der ikke rigtig kunne klare det, og Svend Erik hjalp dem med at rede seng, så striberne fra tæpperne lå nøjagtig ens, når man kiggede hen ad sengene. Der var nogle, der sjuskede, og frøkenen hentede dem ind i sovesalene og viste dem, hvordan sengen skulle redes.

Klokken otte var der morgenmad, som bestod af havregrød med al den mælk, der kunne drikkes til. Efter morgenmaden fik alle drengene deres forskellige daglige pligter, som de skulle udføre. De største drenge hjalp til med at dække borde, rydde af og vaske op, andre fejede og vaskede sovesale, gange og hovedtrappen helt ned til stuen, i brunt sæbevand, medens en gangpige vaskede toilet og baderum. Det var forstanderinden og en frøken, der holdt øje med arbejdet og hjalp drengene ved at vise dem, hvordan arbejdet skulle udføres. Andre drenge var ude i haven og parken, hvor de hjalp gartneren med at rive

og skuffe de mange gange, og luge og rive i blomsterbedene. Andre hjalp til i køkkenet, og nogle af de største drenge hjalp til i hønsegården, herfra fik de de æg, der blev brugt i den daglige husholdning.

Svend Erik ville gerne hjælpe i køkkenhaven og parken, og det fik han lov til, hvilket han var meget glad for. Han hjalp til med at så gulerødder, salat, rødbeder, lægge løg og kartofler samt så sommerblomster.

Hver formiddag var der en pause, hvor der blev serveret tykke fedtemadder på rugbrød med groft salt. Der var også franskbrød med smør, så der kunne laves en amagermad. Om formiddagen vidste drengene hvad tid der kom fedtemadder, for inden gongongen lød, kom der hver dag en flyvemaskine hen over »Lindersvold«. Klokkeren ti præcis. Når man så eller hørte den, kiggede drengene automatisk efter pigerne, som kom med de store bakker fyldt med fedtemadder. I daglig tale blev flyvemaskinen derfor kaldt for »Fedtebrødsflyveren«.

Kl. halv tolv var dagens arbejde forbi, og drengene gik ind i mellemgangen, hvor de hængte deres blå forklæder op på knagen, skiftede træskoene ud med spartasko for derefter at gå op og vaske hænder.

Kl. tolv var det spisetid. Efter maden skulle der soves til middag. I de varme sommerdage foregik det nede i liggehallen, hvor drengene hvilede sig i liggestole med uldtæpper over. Undtagen herfra var de tolv til fjorten-årige, som selv måtte bestemme, om de ville sove til middag, men de måtte ikke være i nærheden af liggehallen eller sovesalen. Efter hviletiden var eftermiddagen fri, og de fleste drenge gik ud og legede, medens andre gik i fællesstuen, som lå i stue-etagen med store fløjdøre ud til terrasse og park. I fællesstuen læste nogle i bøger, enkelte skrev hjem, medens andre spillede bob, dam, mølle, ludo, skak m.m. til de skulle spise aftensmad ved halvseksiden.

Svend Erik skrev flittigt hjem og fortalte om, hvor dejligt han havde det, men det værste for ham var søndagene, når der var besøg af forældre. Forældrene startede i bus fra Pileallé i København og kørte direkte til »Lindersvold«. Når bussen kørte op ad indkørselen, stod drengene opstillet foran hovedtrappen. Flere af dem var mere eller mindre nervøse af at spekulere på, om der nu var besøg til dem, eller de skulle stå tilbage sammen med nogle få andre drenge og se til.

Bussen var kommet helt op til trappen, og drengene sang »Lindersvoldsangen« (omkvædet på FDF's klinteborgsang):

*Det er det bedste hold
 det er det bedste hold
 det er det bedste hold på Lindersvold
 det er de raske lindervoldske drenge,
 vi er fra morgen tidlig rask på spil
 og man kan i Danmarks vang og vænge
 ikke finde mage til
 det er de raske lindervoldske drenge,
 spørg dem og de dig sige vil,
 stedet, hvor de helst vil blive længe:
 Lindersvold - Lindersvold - Lindersvold.*

I mellemtiden var forældrene steget ud af bussen, og drengene løb dem i møde. Det var tre søndage efter, at Svend Erik var kommet, og der var heller ikke besøg til ham i dag, han løb over i baghaven og gik grædende tur i parken, mens han spekulerede på, hvordan det gik derhjemme, hvorfor skrev mor ikke, han havde skrevet mindst to gange om ugen, mon far og mor havde fået hans breve? Han gik tilbage til hovedbygningen ind i fællesstuen. Her havde drengene hver et lille aflåst rum. Svend Erik tog brevpapir frem og skrev igen til far og mor og spurgte, om der var sket noget, siden han ikke hørte hjemmefra.

Efter en uges ophold fik de drenge, der havde lyst til det, et lille stykke jord, hvor de kunne så og plante. De fleste tog imod tilbuddet, men det var kun en syv-otte stykker, som gjorde noget ud af det. Svend Erik var meget glad for sin have. Han fik den anlagt, og såede karse, radiser, gulerødder m.m. Han købte selv blomsterfrø og planter hos gartneren, som boede et stykke ude ad landevejen mod Roholte. Også frøknerne havde fået have, men ingen af dem passede deres haver ordentligt. En af dem hed Frk. Ella, hun var lille, med mørkt, langt, krøllet hår og meget lyse blå øjne. Svend Erik var vildt forelsket i hende. Hun var så sød, altid smilende, med dejlige øjne, altid så glad i stemmen. Når drengene var i det ugentlige brusebad og skulle skifte til rent tøj, fik de klippet negle, og Svend Erik sørgede altid for, at det var hos Frk. Ella. Hun havde sådan nogle fine lange, smalle og bløde hænder, åh, hvor var hun dejlig.

Frk. Ellas have så forfærdelig ud, og en dag, Svend Erik havde ordnet sin have og ikke havde lyst til at lege med de andre drenge, ordnede han Frk. Ellas have, fjernede alt ukrudt og rev den, så den blev så fin. En

af drengene havde set det og sladrede til Frk. Ella. Dagen efter, da Svend Erik igen var i sin have, kom Frk. Ella smilende hen til ham og sagde:

- Svend Erik, er det dig, der har ordnet min have så fint?

Han blev helt rød i hovedet og stammede - ja.

- Det er jeg glad for, jeg har så dårlig tid, hvis du vil passe min have, skal du få 25 øre om ugen.

Svend Erik var lykkelig og sagde ja. Frk. Ella gav ham 2 kr.: - Dem kan du købe blomster for til min have, så den bliver lige så fin som din, og her er 25 øre for den første uge.

Svend Erik bukkede og sagde tak. Også en af de andre drenge passede have for en frøken.

Svend Erik led af tilbagevendende hoste og ondt i halsen. Hver formiddag var han hos sygeplejersken, Frk. Madsen, som gav ham hostesaft. Det hjalp meget, og han havde desuden fået en ekstra tyk striktrøje, som han skulle have på, når han var udendørs.

Endelig kom der brev. Når middagen var ved at være forbi, rejste forstanderen sig op og tog det bundt breve, der var kommet med formiddagsposten og læste navnene op. Det gav et helt sæt i Svend Erik, da hans navn blev nævnt: Han havde ikke hørt hjemmefra i næsten fire uger. Han hentede brevet, og efter middag gik han ind i fællesstuen og læste det, inden han skulle op og sove til middag.

Kære Svend Erik.

Tak for alle dine breve, jo vi har fået dem alle og mor var så glad for det du skrev til mors dag, det havde du nok gjort dig umage med. Du må ikke være ked at, at mor ikke har skrevet før, derfor har jeg ikke glemt dig, tværtimod, du kan tro mor savner dig. Mor er nemlig begyndt at arbejde igen ude hos LK, så nu må vi jo se, hvordan det kan gå, når du ikke er hjemme til at holde styr på de små. Det er jo kedeligt, du har hoste, men nu må du se at blive rigtig rask og rigtig nyde den lange ferie, så du har mange kræfter til du skal hjælpe mor, når du kommer hjem igen. Det var jo børnehjælpsdag i går. William og Johnna var oppe og køre i karrusel, så fik de en ispind hver, mere var der ikke råd til. William var ude og få kopper i går, så er det overstået til han skal i skole. Far har hentet mange mågeæg på Saltholm, der var over 1000 stk.

Nu kan jeg ikke finde på mere i dag, men jeg skal nok snart skrive

igen, og når mor har arbejdet et par uger, skal du nok få en pakke fra mor.

*Kærlig hilsen fra os alle herhjemme
far og mor.*

Åh, sagde Svend Erik til sig selv, hvor var det dejligt at høre hjemmefra, og læse, at mor havde fået arbejde, det bliver skønt, når der kommer pakke hjemmefra.

Svend Erik skrev hjem og fortalte, at han havde ligget nogle dage med ondt i halsen, men det var gået hurtigt væk.

Der var nogle af drengene, som Svend Erik legede godt med. Det var de drenge, som også var glade for deres have. De spillede langbold, pind, legede røvere og soldater i parken eller legede med de mindre i den store sandkasse, der var i liggehallen. Sammen med de små drenge lavede de en mægtig sandborg med lange og snoede gange i, og så tog de en bold og lod den trille igennem hele borgen. Det kunne vare et minut, før bolden kom frem forneden. De små var imponerede og henrykte. På regnvejrsdage var de også meget i liggehallen, som blev ryddet for liggestole, og her opførte nogle af drengene små sketches, andre fortalte historier, og ind imellem legede de forskellige sanglege. Men desværre, de legekammerater Svend Erik bedst kunne lide, skulle hjem - de havde nu været på »Lindersvold« knap tre måneder. Når drengene skulle hjem, blev de alle vejet, og de fleste var blevet adskillige kilo tungere.

Afskeden foregik ved titiden, der blev råbt farvel, og drengene gik op i bussen og sang afskedssangen som sluttede med følgende:

*Afsked vi tager - hjemad vi drager
siger farvel til Lindersvold
men vi vil aldrig derhjemme
minderne glemme,
tit lade tanken gå til Lindersvold.*

Alle vinkede. Enkelte af drengene græd, fordi de skulle hjem. De havde været så glade for opholdet og glædede sig slet ikke til at komme hjem.

Få dage før pinse fik Svend Erik pakke hjemmefra, nej, hvor den var dejlig! Der var også brev fra mor, som han læste:

Kære Svend Erik.

Vi hører af dit brev, at du har været syg. Det er jo ikke så rart, særlig ikke, da du jo skulle nyde din ferie og have det rigtig godt, så du er forhåbentlig blevet rask, så du atter kan tumle dig i haven og parken.

Mor sender en lille pakke, så du kan have lidt kræns nu til pinsen, også nogle frimærker.

Hvis du må for forstanderen eller lignende, kan du jo godt købe en is eller flere, for nogle af dine penge, så skal mor nok sende flere frimærker en anden gang.

Det går ellers som sædvanlig. Mor er bare så træt, når mor kommer fra arbejdet, og far har været syg i otte dage af influenza, men nu er far kommet op igen.

Du må ikke spekulere på, om far eller mor skulle komme en svips derned til dig, det kan vi ikke, da det bliver alt for dyrt. Det koster 7-8 kr. for hver enkelt, kun for rejsen, så vi må nøjes med at skrive og en gang imellem sende lidt til dig, men derfor glemmer vi jo ikke vor store dreng Svend Erik.

Nu har jeg ikke mere denne gang at grifle op. Jeg håber, du er tilfreds med pakken - og så en rigtig glædelig pinse og mange kærlige hilsener fra os alle far og mor.

I pakken var der bolcher, saltpastiller, karameller og chokolade. Svend Erik nød at gå og slikke lidt hver dag. Også mange af de andre drenge fik pakker hjemmefra, og forstanderen havde formanet dem alle, at de skulle lægge chokoladen i deres skabe, og ingen måtte slikke, medens andre drenge så på.

De fleste drenge fik besøg i pinsen, men Svend Erik var ikke ked af det, han var glad for at have hørt hjemmefra, og han nød de smukke omgivelser. Haven og parken var meget smuk. Rundt om indkørslen til hovedbygningen var der langs kanterne over tusind pinseliljer, der var i blomst, og der var en vidunderlig krydret duft. Til højre for hovedbygningen var Danmarks største kastanietræ, som havde 12 stammer. Det var flere hundrede år gammelt, og der skulle 10-12 drenge til at nå omkring træet, når de holdt hinanden i hænderne. I parken bag hovedbygningen var der meget smukke tulipanbede og blomstrende rhododendroner, ligesom syrenbuskene i alle farver udsendte deres sødlige duft. Guldregnen var begyndt at blomstre, og den så flot ud til de hvide

bænke og borde, som stod nedenunder. Der var masser af dyreliv i parken og haven. Der var bl.a. ugler, og i grantykningen bag køkkenet i parken kunne drengene næsten hver dag finde uglegylp. Af uglegylpen kunne de se, at det var mest mus, uglen levede af. Der var også mår og ilder, som af og til bed de fritgående høns ihjel. I hønsegården var der også et påfuglepar, som hed Hans og Grete. Hannen var meget flot, når den rejste sine lange flotte fjer. Grete havde flere gange lagt æg, men selv om hun forsøgte at gemme dem, fandt Hans dem alligevel og hakkede dem i stykker, og så skreg han sit høje og lange skrig: Augh, Augh.

Det var også spændende for Svend Erik at arbejde med gartner Jensen, han fortalte mange historier om »Lindersvold«. I østgavlen var der et malet vindue i første sals højde. Jensen sagde, at der før i tiden havde været et rigtigt vindue. Men i forrige århundrede havde en adelsmand hængt sig i et af træerne i alleen op til østfløjen, fordi han ikke kunne få sin elskede, som boede i det værelse, hvor vinduet havde været. Hendes far havde beordret vinduet muret til, og i stedet blev der malet et vindue. Når man kom gående ad alleen i øst, kunne man ikke se, at vinduet var malet, før man kom tæt på. Jensen viste også drengene det træ, hvori adelsmanden havde hængt sig. Det var kun fem træer fra østfløjen, og en fem-seks meter oppe på stammen kunne de se en jernkæde, som nu lå dybt inde i træet, som adelsmanden havde hængt sig i.

Jensen fortalte også om fruén på »Lindersvold«, som hed fru Merete Sofie Urne. Hun havde levet i det 17. århundrede, og overtroen sagde, at hun gik igen, som den hvide dame om natten i en løngang, som går fra hovedbygningen og helt op til Roholte Kirke.

- Jeg kan ikke sige jer, hvor løngangen går fra, men i Roholte Kirke ligger fru Merete begravet med alle sine tolv børn, som døde, medens de var ganske små. Hendes mand, som hun var meget uvenner med, ligger begravet i Lestrup skov.

Endvidere fortalte Jensen, at der havde været opført et skuespil om fruén på Lindersvold på Det kgl. Teater i København 1925.

Drengene slugte alt, hvad Jensen fortalte, og gik selv på opdagelse, men kunne ikke finde løngangen. Der var alligevel lejlighed til at udfolde sin fantasi i den store park. Der var en busk helt nede ved engdraget, som drengene kaldte selvmorderbusken. Det var en udgået ildtorn med lange spidse torne, og busken var helt fyldt med døde

humlebier, som fløj lige ind i tornene og blev spiddet.

Midt i juni skulle der være præmieuddeling for de mest velholdte haver. I den anledning blev der afholdt en sammenkomst på spisestuen lørdag den 16. juni om eftermiddagen, hvor der blev serveret chokolade og hjemmebagt kage. Svend Erik var meget spændt på, om han fik førstepræmie. Nogle af de andre drenge havde sagt til ham: - Du er altid nede i din have, er det for at få førstepræmie?

Svend Erik blev altid rød i hovedet, når de andre talte om ham, men han fik fremstammet: - Nej, men jeg holder så meget af min have, og jeg kan ikke li', når der er så meget ukrudt.

Svend Erik vidst godt, at han var favorit til 1. præmien, da forstanderen rejste sig op og sagde, at førstepræmien for drengenes haver var gået til Svend Erik. Der blev klappet, og han blev kaldt op. Forstanderen ønskede Svend Erik til lykke og gav ham bogen »Rasmus fra Rodskov«. Anden og tredjepræmien var også bøger. Der var også præmie til frøkernes have, og Frk. Ella fik 1. præmie, som bestod af en æske chokolade. Bagefter gik Frk. Ella hen til Svend Erik og sagde: - Tak fordi du har passet min have så fint, du skal have det halve af chokoladen.

Svend Erik var lykkelig. Dagen efter skrev han hjem og fortalte om den dejlige eftermiddag.

I de varme sommerdage gik drengene samlet til stranden lige efter middag for at gå i vandet og tage solbad. Enkelte gange gik turen til »Feddet«, hvor der var en fin badestrand. I midten af juni gik der en hedebølge hen over landet, og få dage efter præmieoverrækkelsen for de pæneste haver tog drengene sammen med frøknerne til stranden og gik i vandet, for bagefter at ligge og sole sig. Det gjorde Svend Erik også. Han faldt i søvn og vågnede først ved, at Frk. Ella ruskede i ham: - Vågn op, nu skal vi hjem.

Svend Erik vågnede og følte sig mærkelig, og Frk. Ella sagde: - Er der noget i vejen med dig, du ser mærkelig ud?

Svend Erik kiggede på hende og sagde: - Jeg har så ondt i hovedet, og det gør ondt i halsen.

Frk. Ella hjalp Svend Erik tøjet på: - Nu må vi se at komme hjem.

Men Svend Erik var svimmel og sagde: - Jeg kan ikke gå, det hele sejler for mig.

Han var ved at falde om, så Frk. Ella tog fat i ham. Hun kaldte på to store drenge, og de bar Svend Erik hjem i guldstol.

Da de kom tilbage til hjemmet, blev Svend Erik lagt op i sygeværelset, og lidt efter kom Frk. Madsen.

- Jamen er det dig igen, Svend Erik? Hun tog hans temperatur, - du har næsten 40 i feber, den er gal, jeg må give dig noget febermedicin.

Svend Erik fortalte, at han næsten ikke kunne synke, og det gjorde ondt i halsen lige under ørene.

- Det er dine mandler og kirtler, det er galt med.

Frk. Madsen gav Svend Erik medicin og havresuppe i en tud-kop. Han kunne dårligt få havresuppen ned. Dagen efter var det ikke bedre. Lægen blev tilkaldt, han ordinerede mere medicin og gurgling i menthol: - Og vi bliver nødt til at give dig varme omslag, har du prøvet det før?

- Ja, det har jeg prøvet flere gange, sagde Svend Erik, - men da jeg fik det sidste gang lige efter nytår, fik jeg skoldet halsen, fordi min søster ikke vred hårdt nok. Mor troede, at linnedstykket var vredet tørt. Det gjorde meget ondt, og jeg fik store vabler på halsen.

- Nåh, det var nok et uheld, sagde lægen - men det sker ikke her, Svend Erik. Frk. Madsen skal nok gøre det ordentligt.

Da lægen var gået, varede det ikke længe, før Frk. Madsen kom med et mørklilla fad med låg på, hun tog låget af, tog det varme omslag op og lagde det om halsen på Svend Erik.

- Det er du flink til at ta', sagde Frk. Madsen, hvorefter hun lagde gaze og linned om halsen.

De varme omslag skulle han have tre gange om dagen, men feberen ville ikke falde, og der var kun få dage til Stk. Hansaften. Der skulle være stor fest i parken, hvor de store drenge skulle opføre et skuespil, og der skulle også være stort bål og festfyrværkeri. Svend Erik spurgte Frk. Madsen, om han blev rask nok til lørdag?

- Det tror jeg ikke, men hvis du ikke har høj feber, kan vi køre din seng ud på altanen, så du kan se det hele oppefra. Svend Erik glædede sig allerede, men det blev værre med halsen.

Skt. Hansaftensdag ved middagstid, da Frk. Madsen kom med havresuppe og varmt opslag, var Svend Erik meget sløj. Han var helt våd af sved. Han hviskede til Frk. Madsen, at hele værelset sejlede rundt. Det føltes som om sengen drejede rundt hele tiden, og han kunne næsten ikke synke eller sige noget. Halsen var efterhånden hævet så meget, at hals og hoved næsten gik ud i et. Frk. Madsen tog hans temperatur og den var 40,5.

- Jeg må ringe til lægen med det samme.

I løbet af en halv time kom lægen og så, at Svend Erik havde det endnu værre. Lægen spurgte Svend Erik, om han kendte telefonnummeret på en baker, købmand eller lignende hjemme i gaden, for vi vil gerne i forbindelse med din far og mor. Det hele svirrede i hovedet på Svend Erik, men pludselig kom han i tanke om bagerens telefonnummer og fik hvisket Central 1761.

- Det er godt min dreng, nu ringer vi til din far og mor og siger, at du skal på hospitalet med det samme.

Svend Erik døsede hen, men hørte i det fjerne en ambulances ba-bu, ba-bu, og pludselig var der nogen, der tog ham og bar ham over på en bære, hvorefter han blev båret ned i ambulancen. Den kørte igen med udrykning mod Fakse sygehus.

Frk. Madsen sad ved siden af Svend Erik og holdt ham i hånden. Hun talte hele tiden til ham, men han døsede og forstod ikke, hvad Frk. Madsen sagde til ham.

Han vågnede ved at noget rev i næsen. Det var æter. Han lå på operationsbordet, og lægerne var ved at bedøve ham. Kort efter sov Svend Erik ind igen. Han vågnede igen og følte sig meget svimmel og så, at han lå et fremmed sted. I sengen ved siden af lå en midaldrende mand. Svend Erik faldt i søvn igen og vågnede ved, at en læge stod og kaldte på ham: - Nu må du vågne op.

Svend Erik slog øjnene op og var lysvågen:

- Nå, det var godt, sagde lægen - du er på Fakse sygehus og vi har opereret dine mandler væk, så nu får du ikke mere ondt i halsen, og om få dage kan du spise, alt det du vil.

Svend Erik kunne næsten ikke tale, men der gik kun et par dage, så var han ved at være frisk igen. Manden ved siden af var gårdejer. Han var meget flink, også hans kone og voksne børn forkælede Svend Erik med is, chokolade og jordbær hver dag i de ti dage, han lå på sygehuset. Sygeplejersken kom en af dagene og sagde, at Frk. Madsen havde ringet. Hun skulle hilse mange gange, også fra alle drengene på julemærkehjemmet. Det var Svend Erik meget glad for at høre, men hvad med far og mor, havde de fået besked? Han spurgte sygeplejersken, om der var noget brevpapir, da han skulle skrive hjem.

- Ja, det kan du godt få.

Svend Erik skrev hjem og fortalte, hvad der var sket, og at han havde det så godt på hospitalet og snart skulle tilbage til »Lindersvold«.

Den første uge i juli kom forstanderen i bil og hentede Svend Erik tilbage til »Lindersvold«. Han fik besked på, at han ikke måtte deltage i det daglige arbejde, ligesom han skulle holde sig indendørs en ugestid.

Forstanderen sagde til Svend Erik: - Du skal se at få kræfter, inden du skal hjem om et par uger, så du må spise godt og hvile dig meget.

Svend Erik spurgte, om der var brev hjemmefra.

Nej, det er der ikke.

Det kunne Svend Erik ikke forstå, men et par dage efter, da han sad i fællesstuen og læste en bog, kom forstanderens kone pludselig ind og så sig omkring. Hun gik hen til Svend Erik og gav ham et brev, idet hun sagde: - Værsgod, det er brev til dig fra din mor, og så gik hun.

Svend Erik syntes, det var mærkeligt, et brev hvor der bare stod til Svend Erik, og der var ingen frimærke på. Har mor mon skrevet til forstanderen om min sygdom? Nå, Svend Erik lukkede brevet op og begyndte at læse, men hvad var dog det, der var sket. Han sad som stivnet et øjeblik, men så rejste Svend Erik sig op og gik over til vinduet og læste forfra igen:

Kære Svend Erik.

Mor har lige fået brev i dag, at du er blevet rask og er kommet til hjemmet. Du kan tro far og mor var bedrøvet, da vi hørte du var kommet på hospitalet. Mor har også så meget sørgeligt at skrive til dig. Vi har ikke haft det godt herhjemme. Alle børnene har været syge og på hospitalet og far har ligget hjemme og været syg, men det er ikke det værste. Da børnene kom hjem, var de en tur på volden dagen efter, og så gik vores lille Per ud i vandet og druknede fra os. Du kan nok forstå, far og mor har været kede af det. Kan du tænke dig vores søde lille Per er død. Han blev begravet i søndags.

Nu ønsker vi bare, at du rigtig må blive rask og have det godt, og vi glæder os til du kommer hjem igen.

Så må du skrive hjem selv, hvorledes du har det. Vi længes efter brev fra dig. Du skal ikke skrive til Bedste, da Bedste er rejst til Århus.

Til lykke med præmien for haven, næste uge skal du nok få en lille pakke.

*Mange kærlige hilsener fra os alle herhjemme
far og mor.*

Svend Erik tog fat om gardinet, kiggede ud mod parken og tårene løb ham ned ad kinderne. Jamen, hvad er dog det, der er sket, vores lille glade Per druknet, hvordan er det gået til, han kunne jo svømme, det kunne Johnna og William også. Svend Erik kunne ikke forstå det og forsøgte at læse brevet igen, men han kunne ikke for tårene, og Svend Erik turde ikke vende sig om. De andre drenge skulle ikke se ham græde. Han stod længe, inden han foldede brevet sammen og lagde det ind i bogen, hvorefter han lagde bogen ind i sit skab og låste det. Svend Erik måtte ikke gå ud, men han gik alligevel, tog sin tykke trøje på og gik ned i sin have, som trængte til at blive gjort i stand. Medens han ordnede haven, spekulerede og græd han over det forfærdelige, der var sket med lille Per.

Nu kunne dagene ikke gå hurtigt nok, Svend Erik tænke kun på at komme hjem. Han skrev til mor og fortalte, hvor ked af det han var, og at han glædede sig til at komme hjem.

Dagen oprandt, hvor Svend Erik skulle hjem, han pakkede sine ting i skoletasken og tog afsked med sin have, som en af de nye drenge skulle overtage. Gartner Jensen kom med to flotte påfuglefjer fra Hans, som Svend Erik skulle have med hjem, og endelig, farvel til alle.

Frk. Madsen omfavnede ham og sagde: - Det var godt, du blev rask, men pas nu godt på dig selv.

Svend Erik var helt ør og havde en klump i halsen, da bussen begyndte at køre, og de skulle synge afskedsangen.

*Afsked vi tager - hjemad vi drager
siger farvel til Lindersvold
osv.*

Hjemme igen

På vejen hjem talte Svend Erik overhovedet ikke med nogen, men stirrede tomt på alt det, de passerede på vejen.

Endelig var de i København og da bussen vendte ved Vesterbrogade/Pileallé kunne Svend Erik se mor blandt de mange forældre, der skulle hente deres drenge, og det var et hjerteligt gensyn.

Mor sagde: - Du er noget bleg, Svend Erik, det må være efter din

sygdom, men du er da blevet lidt tykkere.

De gik over til linie 6. Det var nemmere at skifte til 2'eren ved Christiansborg end at køre med 9'eren hele vejen rundt.

De fik to siddepladser og Svend Erik spurgte mor, hvad hun lavede på LK, og hun svarede:

- Jeg er kommet i støbegods-afdelingen, og det er strengt arbejde. Jeg står op hele dagen ved en stor boremaskine med op til otte bor i. Jeg skal bore huller i de støbte måle- og samleklusser til kabler. Borene sidder i en stor borepatron, som igen sidder i en stor boremaskine. På boremaskinen er der et stort rat med små håndtag på, du ved ligesom på et skib, men jeg står ikke, som jeg styrer, rattet er vendt en halv omgang, så jeg tager fat om de små håndtag et ad gangen og trækker derefter nedad, så borene borer ned i støbegodset, som kan være op til 30 cm på hver led. Der er nogle, der er større, men dem borer arbejdsmændene. Det er meget hårdt arbejde, og det er på akkord, så der skal knokles for at tjene penge og følge med i akkorden, ellers risikerer man at blive fyret. Det er også meget svært at få fri fra arbejdet, men jeg har fået lov at holde fri i dag.

Da de kom hjem var der stor gensynsglæde. Alle børnene var hjemme, for mor syntes, at de skulle være hjemme, når deres storebror kom, og de var meget benovede over de flotte påfuglefjer, Svend Erik havde med hjem. Svend Erik havde penge tilovers og gav dem hver 25 øre til at snolde for, og Johnna og William løb hen til »Sukkermor«.

Svend Erik pakkede sine småting ud og viste mor den bog han havde fået i præmie for sin have. Han sagde til mor:

- Jeg synes, her er så lille plads og meget mørkt.

- Det er fordi, du har boet og opholdt dig i store lyse lokaler på landet, men det vænner du dig hurtigt til igen.

Svend Erik gik ud i køkkenet for at lægge tandbørsten og tandpastaen et sted, men det var svært, for ingen brugte tandbørste i det daglige. Svend Erik besluttede sig til, at han ville børste tænder hver morgen og aften, så han lagde tandbørsten i tallerkenrækken.

Far kom hjem, og under middagen fortalte Svend Erik om sine oplevelser. Da de havde spist, tog far af sted til bådpladsen, mor gjorde Erry i stand, medens Johnna og William var ude og lege. Svend Erik spurgte mor, hvordan det kunne gå til at Per var druknet, når han kunne svømme?

Mor fik tårer i øjnene. - Det vil jeg helst ikke tale om.

- Jamen mor, hvor ligger Per begravet?

- På Sundby kirkegård, svarede mor.

- Må jeg ikke godt komme ud og se, hvor Per ligger begravet?

Mor var færdig med Erry og lagde hende i kurven, derefter tog hun Svend Erik ind til sig og sagde:

- Det skal du nok få lov til, men du må forstå, at det er svært for far og mor at tage på kirkegården, husk på, der ligger lille Inge også, og nu, du er kommet hjem, må du være med til at passe godt på de små, vi skulle nødig have flere ulykker at slås med.

Da Svend Erik skulle i seng, følte han det væmmeligt igen at ligge sammen med William. Han var stadig ikke renlig om natten, og madrassen lugtede af tis. Åh, bare man havde en seng som på »Lindersvold«, tænkte han, inden han faldt i søvn oven på en lang dag.

Hverdagen begyndte igen. Mor og far tog tidligt af sted om morgenen. Svend Erik stod op og ordnede Erry og sørgede for, at William kom op, hvorefter han tog på asyl og vuggestue. Da han kom hjem, var Johnna vågnet, og hun var glad for at Svend Erik var kommet hjem, så hun kunne blive fri for at stå tidligt. op. Det var halvdårligt vejr, så de blev inde, og Svend Erik spurgte Johnna, hvordan det skete med lille Per?

- Joh, sagde hun tøvende - vi havde alle været på Blegdamshospitalet til observation for paratyfus, og lægerne sagde, at vi alle var blevet syge af at spise mågeæg. Far havde ligget hjemme, og der havde været en professor fra Blegdamshospitalet her for at se og undersøge ham. Da vi havde ligget en uge på hospitalet, skulle vi hjem, og mor kom fra arbejdet og hentede os. Mor fik besked på, at vi ikke måtte komme på asylet, før der var gået ti dage. Far var også blevet rask og skulle begynde at arbejde igen.

Næste morgen da jeg stod op, var far kørt på arbejde. Mor havde fået fri den første dag vi var hjemme, og hun sendte mig ud til bageren efter mælk, hvorefter hun lavede havregrød til os. Ved nitiden sagde mor, at jeg skulle gå en tur med børnene, for hun ville gerne hvile sig et par timer. Hun havde ikke lukket et øje hele natten fordi hun havde spekuleret på, hvad der var sket med dig. Bageren havde om aftenen været inde for at sige, at der var blevet ringet fra »Lindersvold«, at du var kommet på hospitalet.

Vi skulle gå en tur på Refshalevej ved de grønne områder, men vi mødte nogle legekammerater, som skulle på volden, og vi gik med.

Medens jeg passede Erry i barnevognen, var William, Per og nogle andre gået ud i soppebassinet, og da der var gået et stykke tid, råbte William: »Per ligger ude i vandet med hovedet nedad«. Per var gået ned ved sivene for enden af soppebassinet, og der var der ikke stakit. Jeg så Per ligge ved sivene og blev bange, jeg turde slet ikke gå ud i vandet. Jeg stoppede en dame, der kom gående, og sagde, hvad der var sket, men hun sagde, at hun ikke havde tid og gik videre. Jeg løb op til Amagerbrogade og råbte, at min bror var faldet i vandet, men ingen havde tid til at høre efter. Pludselig var der en mælkemand, der stod af cyklen og løb ned til soppebassinet og ud i vandet og hentede Per ind. Der kom flere mennesker til, og der blev ringet efter en ambulance, medens mælkemanden gav Per kunstigt åndedræt. Men selv om ambulancefolkene kom hurtigt, var der ikke noget at gøre, lille Per var død. En politibetjent holdt mig i hånden hele tiden, og pludselig fik jeg øje på den dame, der ikke ville hjælpe. Jeg sagde til politibetjenten, at det var den dame, der ikke ville hjælpe med at få Per op af vandet. Betjenten gik hen og talte med hende, hun blev helt hysterisk. Der kom en anden betjent, som tog hende med i politibilen, men hvad der skete med hende, ved jeg ikke.

Politibetjenten fulgte mig og Erry hjem, William kunne vi ikke finde. Mor sov, og da hun vågnede, var hun helt rundt på gulvet, og blev meget ulykkelig, da betjenten fortalte, hvad der var sket. Noget efter kom far hjem, en betjent havde ringet efter ham. Der kom også nogle journalister, dem smed far ud, men det værste var, at ingen kunne finde William. En overgang troede politiet, at han også var druknet, og der blev trukket vod på volden. Ved mørkets frembrud kom William, han havde været bange for at komme hjem og få klø, fordi de ikke havde passet bedre på lille Per.

Medens Johnna havde fortalt alt dette til Svend Erik, græd hun næsten hele tiden, Svend Erik havde også tårer i øjnene. Han omfavnede Johnna og de græd begge, og Johnna sagde: - Hvor er det godt, du er kommet hjem!

Svend Erik fik igen travlt med at vaske bleer. Der lå en hel stabel under køkkenvasken og de var fyldt med afføring og orm, som han skræbde af, hvorefter han kom bleerne i den store kogegryde for bag-efter at vaske dem på vaskebrættet. Svend Erik kunne mærke, at det var længe siden, han havde vasket, hans knoer blev helt hudløse.

Svend Erik gik hen til Ravn, som var glad for at se ham:

- Det er godt, du kommer, jeg har haft brug for dig, for mange af de drenge, jeg har haft, har jeg ikke kunnet stole på. Du kan godt begynde med det samme. Næh, for resten, du må hellere vente til mandag, for jeg skal lige tale med budets mor om, at jeg ikke kan bruge ham mere. For øvrigt skal du også gå med aviser fra min nye filial i Prinsessegade 61, så får du fire kroner om ugen, men søndagsaviserne skal uddeles herfra.

Svend Erik fortalte mor det, da hun kom hjem.

- Det er godt, det er ordnet, så skal du få 25 øre om ugen, men så har du jo også dine drikkepenge selv, og de kan godt give op til en krone om ugen.

I lang tid prøvede Svend Erik at overholde børstningen af tænder morgen og aften, men mange gange om morgenen fik han kun lige tørret sig i ansigtet. Om aftenen blev det heller ikke til noget, da hans søskende ikke børstede tænder, så da tandbørsten var slidt, blev den smidt ud, og der blev ikke købt nogen ny. Far havde forlorne tænder, som han skyllede under vandhanen hver aften. Mor havde meget dårlige tænder og ventede kun på at få råd til at få dem trukket ud og købe forlorne tænder.

De sidste dage inden skoleferien var forbi, legede Svend Erik med de drenge, der også havde været på landet, og tiden gik med at fortælle oplevelser. De spillede også »land« på jordvejen med lommekniv. Man skiftedes til at kaste en lommekniv i jorden og trække den i knivæggens retning. På den måde kunne man inddele hele felter af land, og den, der havde de største felter, havde vundet. De spillede også rundbold, spillede kugler og legede tagfat og skjul i gården, men skjul kunne Svend Erik ikke lide, fordi mange gemte sig i kælderen. Siden affæren med manden, der gjorde ham bange, gik han kun derned, når han var tvunget til det.

Svend Erik startede igen på sin morgentur med aviser. Der var kommet flere aviser til uddeling, efter at Ravn havde fået filial, men der var flest om eftermiddagen, hvor det var BT og Ekstrabladets tredje udgave, der blev uddelt.

Svend Erik havde opdaget, at bagermester Eksebæk i Burmeistergade 12 solgte gammelt brød om morgenen, men det var bare om at være hurtig, da andre også kendte fidusen. Et par gange lykkedes det Svend Erik at få den gamle attachétasker fyldt med gammelt brød for 10 øre. Det var som regel et daggammelt franskbrød, fem-seks rundstykker,

kryddere og en halv snes stykker wienerbrød. Mange gange om søndagen lykkedes det at få for 25 øre gammelt brød, inden han skulle gå med søndagsaviserne. Den dag var der ekstra kræse med wienerbrødstænger, gifler, rundstykker og daggamle flødekager, hvor flødeskummet var blevet surt, men de gled ned alligevel.

Venskabet med Ole

Det nye skoleår begyndte, Johnna skulle begynde i 2. klasse og Svend Erik i 5.A. Svend Erik havde ikke været i skole i næsten fire måneder, og han var meget spændt på, hvem der blev hans sidekammerat. Han var meget heldig, det blev igen Ole, som udspurgte Svend Erik om hans ophold på »Lindersvold«. Svend Erik fortalte om sine oplevelser, også om lille Pers død, men det havde Ole fået at vide af sin mor, hun havde læst det i avisen. Ole spurgte, om drengene på julemærkehjemmet havde fået øretæver eller klø af spanskrøret.

- Nej, nej, svarede Svend Erik - der var ingen, der fik klø, alle frøkerne og forstanderen havde været så flinke og venlige. Åh, hvor ville jeg gerne derned igen til næste år, sukkede Svend Erik.

I 5. klasse fik de nu Rasmussen som ny klasselærer, dvs. foruden i regning og sang skulle de også have ham i dansk og skrivning.

De skulle have tysk med viceinspektøren, Bæk Sørensen. Der var også engelsk to gange om ugen, men det foregik efter normal skoletid og var frivilligt. Selv om Svend Erik gerne ville deltage, havde han ikke mulighed på grund af sine daglige pligter hjemme.

Den første tid i 5. klasse var svær for Svend Erik. Han var kommet langt bagefter, og det var især skriftlig regning, det var galt med. Selv om Ole hjalp ham kostede det gentagne gange tre slag i rumpen af Mester Erik, og klasselærer Rasmussen var ikke karrig, når det gjaldt stram-buks.

Svend Erik var glad for Oles venskab. Ole hjalp ham tit, når han kom i klemme med lektier, og forud for en time, hvor Svend Erik ikke havde læst på lektien, overhørte Ole ham i frikvarteret.

Deres venskab var meget stærkt og resulterede i, at Ole inviterede Svend Erik hjem til sig. Svend Erik lovede Ole at spørge hjemme, om han måtte besøge ham.

Hjemme fortalte Svend Erik om Ole, og mor sagde: - Selvfølgelig skal du tage hjem til Ole på søndag, men vi kan ikke gøre gengæld, vi har jo ikke så meget plads, at I kan være jer selv.

En søndag eftermiddag gik Svend Erik hjem til Ole, som boede Overgaden oven Vandet 32, 2. sal. Oles forældre var meget flinke, men Svend Erik lagde mærke til, at de var meget ældre end hans egen far og mor, især Oles far. De boede i en treværelses lejlighed med dejlig udsigt over Christianshavns Kanal, og fra vinduet kunne de se lige over til B&W's marketenderiskib, som i daglig tale blev kaldet »Frikadellen«.

De to værelser lå til gaden, medens soveværelset lå til gården. Det ene værelse til gaden var Oles, og det andet var spise- og opholdsstue. I opholdsstuen stod Oles klaver. Han havde i flere år gået til spilleundervisning, og han gav mange prøver på sin kunnen.

De havde også en grøn papegøje, som hed Lora, den kunne tale, nej hvor var den skæg. Hver gang Svend Erik kom på besøg, skreg den »go-dav, go-dav«, og når de drak kaffe, sagde den: »Lora ha' sukker«, ligesom den nogle gange pludselig skreg »Skrub af, skrub af«.

Det meste af tiden sad de gerne i Oles værelse og lavede lektier, især skriftlig regning, og begge nød godt af den andens viden. De fandt også på at udarbejde et kodesystem i stedet for alfabetet, og hjemme skrev de i kodesproget breve til hinanden, som de udvekslede i skolen. Begge udnyttede deres fantasi, så de hver især måtte bruge lang tid, inden de fandt ud af, hvad der stod i brevene.

Jakob og Olaf

Der havde altid været spænding i skolen mellem parallelklasserne 5. A og B, hvem der havde den stærkeste dreng. I Svend Eriks klasse var der en stærk dreng, der hed Jakob, medens B-klassens stærke dreng hed Olaf.

Det var vigtigt for klassekammeraterne i A og B at bevise over for andre klasser på skolen, at netop deres klasse havde den stærkeste dreng, som de kunne se op til. Men selv om Jakob og Olaf af og til sloges i et hjørne af skolegården, var der indtil nu ikke blevet klarhed over, hvem der var den stærkeste. 5. A holdt på, at Jakob ikke var til at slå. Han var stor og altid situationens herre, når der var uvenskab

mellem drengene i A og B klasserne, men B's stærke dreng, Olaf, ville ikke finde sig i, at han ikke var den stærkeste og udfordrede Jakob.

De sloges igen i frikvarteret, uden at der kom nogen afgørelse, da drengene måtte passe på, at gårdvagten ikke opdagede, at der var slagsmål. Derfor samlede de sig omkring dem, medens de sloges, og ligeså snart der var tegn til, at gårdvagten var på vej, ophørte kampen med det samme.

Da spændingen mellem klasserne blev større og større, blev drengene enige om at tage hen på pladsen lige over for Bådsmadsstrædes kaserne og få afgjort, hvem der var den stærkeste: Jakob eller Olaf.

Efter skoletid gik næsten alle eleverne fra 5 A og 5 B til kamppladsen, hvor slaget skulle stå, og kampen kunne begynde. Opildnet af tilråb sloges de to på livet løs, tog livtag, slog hinanden, så blodet flød fra næserne og fra tænder, der var slået løse, medens klassekammeraterne råbte: - Gå til ham, gi' ham en blodtud! Da de lå ned og kæmpede, råbte nogle: - Bid øret af ham! Jakob og Olaf var efterhånden så trætte, at de ind imellem lå og sundede sig lidt, inden de igen slog løs på hinanden. Lige meget hvor mange kræfter de brugte, kunne de ikke besejre hinanden til stor skuffelse for deres klassekammerater, som også begyndte at slås indbyrdes, men til sidste ebbede kampen ud og de fleste skulle hjem til en budplads.

Dagen efter mødte Jakob og Olaf med blå øjne og rifter i ansigtet og snakken gik i skolegården. En af Rasmussens yndlings elever sladrede, og så vankede der prygl af spanskørret til begge.

På kirkegården

Mor havde lovet Svend Erik, at de alle en dag skulle på kirkegården og se på Per og Inges grave, men først en dag, hvor Svend Erik spurgte mor, hvornår de skulle på kirkegården, besluttede mor sig til søndag eftermiddag. Far ville ikke med, han kunne ikke holde ud at gå på kirkegården, så han tog på Refshaleøen, medens de andre tog sporvognen ud til Sundby Kirkegård. De gik først til blomsterhandleren, hvor mor købte to bundter lathyrus, et lyserødt til Inge og et lyseblåt til Per. Per lå i de nye børnegrave, som stødte helt op til Sundby Hospital ved Bachersvej, og Svend Erik kunne ikke lade være med at tænke på, at

han for godt et år siden besøgte Per, da han lå på Sundby Hospital.

På Pers grav var der en lille, hvid marmorsten, hvorpå der stod *Per*, den havde Bedste købt. Svend Erik rensede gravstedet for ukrudt, hvorefter de lagde de lyseblå lathyrus på det. Derefter gik de over på den gamle afdeling af Sundby Kirkegård, hvor Inge lå. Der var ingen sten på hendes grav, og den var fyldt med ukrudt. Mor sagde, at far og mor havde andet at tænke på end at gå på kirkegården om søndagen. Svend Erik rensede også Inges grav for ukrudt og lagde de lyserøde lathyrus på den.

Mor var meget nedtrykt resten af dagen, så Svend Erik turde ikke spørge, hvornår de igen skulle på kirkegården.

Far og mors venner

Far og mor kom ikke meget sammen med familien, bortset fra Bedste, men de besøgte enkelte gange farbror, som havde hjulpet far med at bygge jollen i baggården. De boede i Amagergade lige ved Skt. Annægade i en gammel ejendom på første sal, hvor de havde to små værelser med køkken og WC i gården. Svend Erik blev helt chokeret, da han så lejligheden. Han syntes selv, de boede småt, men her var endnu mindre plads, og der var et forfærdeligt rod. Farbror og tante havde seks børn, og flere af dem var næsten jævnaldrende med Svend Erik, men han kunne ikke lide at lege med dem, de var alt for vilde og voldsomme.

Dagen efter besøget, da mor kom hjem fra arbejde og skulle lave maden færdig, sagde Svend Erik til mor, at han syntes at farbrors og tantes lejlighed var meget lille, og onkel var da også fuld?

- Ja, sagde mor - farbror er næsten altid fuld og når han kommer hjem, så råber han op og skælder ud, men han tæver ikke børnene, som farfar gjorde, da han levede og også var fuld næsten hver dag. Det er godt, at vores farmand ikke kommer fuld hjem, sagde mor og fortsatte:

- Tante har det ikke nemt, hun er altid i vaskekælderen, da hun tit vasker storvask for andre, og tante er helt slidt op af alt det vaskeri. Selv om hun skal have barn, står hun i vaskekælderen lige til det sidste. Det skete også en gang for nogle år siden, at fødselen gik så hurtigt, at barnet kom ud, da hun stod og vaskede i kælderen. Hun måtte

skynde sig op i lejligheden, medens hun holdt fast i det nyfødte barn og fik en af børnene til at hente jordemoderen, som boede lige i nærheden. Hun kom og reddede tante og barnet. Da farbror kom hjem, havde jordemoderen skældt ham ud, men han var ligeglad, han drak bare videre. Det er godt, at vi ikke har det sådan.

- Ja, sagde Svend Erik, medens han gik og grublede over alt det, mor havde fortalt ham.

Far og mor kom også sammen med nogle børn af mors ungdomsvenner, som også var barnefødt i Ålborg. De boede i Adelgade og havde fire børn, som Svend Erik og hans søskende legede med, når de besøgte hinanden. De havde tre værelser og børnenes værelse lå lige over porten. Der var tre trin op til det fra stuen, og her gik den vilde jagt op og ned ad trapperne. Så fik de skæld ud og blev derefter på værelset, hvor de legede bjergbestigning i køjesengene.

Nye lænestole

Fru Jansens forlovede skulle flytte hjem til hende, og far hjalp ham med at hente møblerne, men fru Jansen havde ikke plads til alle møblerne i sin et-værelses med alkove, så far og mor købte to lænestole med træ-armlæn og et lille sofabord af dem. De nye møbler blev stillet ved vinduet, hvor kurvestolene havde stået. Svend Erik var meget stolt af disse stole, den slags var der ikke mange, der havde, og hvor var de dejlige og bløde at sidde i.

En af de første morgener, efter at de havde fået lænestolene, og mor havde kaldt på Svend Erik, inden hun gik på arbejde, stod han op og gik ind i stuen for at prøve at ligge lidt i den ene lænestol, inden han skulle ud med aviser. Han lå dejlig og blødt med trøjen over sig og faldt i søvn, men han vågnede med et sæt, da der var en der stod og bankede på ruden. Han kiggede forvirret mod rullegardinet, trak det op og så Ravn, der råbte:

- Du har sovet over dig.
- Jamen, jeg kommer nu, råbte Svend Erik igen.

Han fik fart på, og selv om han havde sovet næsten en halv time over, nåede han det hele, uden at komme for sent til skole.

Bedstes nye lejlighed

Bedste skulle flytte, da det hus, hun boede i, skulle rives ned, og der skulle bygges moderne lejligheder. Bedste var ked af at skulle flytte. Hun havde fået én anden lejlighed, men det var i en passage længere nede i Benenden, Overgaden oven Vandet nr. 68^I med wc i gården. Der var meget trist.

Det var små, toetagers boliger, som lå tæt på hinanden, og Bedste sagde: - Jeg kommer til at savne den dejlige udsigt over Kanalen. Nu skal jeg være i en baggård, for det er det eneste, jeg har råd til at betale.

Far og Svend Erik hjalp Bedste, den dag hun skulle flytte. Far havde lejet en trækvogn, og de kørte flere gange.

Da de var færdige med at flytte de sidste ting ud af lejligheden, sagde Bedste, at en meget gammel dame i opgangen havde fortalt hende, at forfatteren Martin Andersen Nexø var født i en af baggårdene. Hans mor sagde altid, at de boede i bageste bagsal på 2. sal, det lød finere end baggård. - Så nu kan jeg også sige, at jeg bor i bageste bagsal.

Petroleumlampen

Far havde i efterårsmånederne travlt med at male køkkenet og male, hvidte og tapetsere soveværelset. Køkkenet blev malet blå. I køkkenet tændte far om aftenen en ti-liniers petroleumlampe, det sparede på elektriciteten og lusede i køkkenet om vinteren, så rørene ikke frøs. Petroleum købte far billigt på arbejdet.

Efter et par ugers forløb var far færdig med arbejdet, og de skulle have en lille sammenkomst med venner en lørdag aften, hvor Svend Erik fik lov at blive længere oppe. Efter aftensmaden vaskede Svend Erik op, medens gæsterne sad og sludrede. Senere spillede de kort, og mor bad Svend Erik lave kaffe.

Han tog kedlen fra kakkelovnen og gik ud i køkkenet, skruede op for petroleumlampen og satte kedlen på gassen. Det ville ikke tage lang tid, inden vandet kogte. Han dækkede bord, smurte franskbrød og skar ost, lavede kaffen, skruede ned for petroleumlampen og gik

ind og serverede for gæsterne.

Da der var gået en lille times tid, sagde mor: - Hvad er det for noget underligt sort, der drysser ned på kortene?

Far kiggede mod døren ind til soveværelset, hvor der var sorte klatter ved karmen. Han for op og lukkede op ind til soveværelset, en vældig røg af sod væltede ind i stuen.

- Gud, sagde mor, - børnene.

Far var inde og fik lukket soveværelsesvinduerne op. Børnene lå i sengene og sov, om mund og næse var der sorte klatter af sod. Far og mor vækkede dem, og de vågnede alle, gud ske lov, der ikke var sket noget.

Årsagen til soden var, at Svend Erik havde skruet petroleumslampen til den forkerte side, så lampen osede i stedet for at brænde svagt. Han var rædselsslagen og bange for at få tærsk, men far og mor skældte bare ud og kunne ikke forstå, at han havde drejet til den forkerte side. Mor sagde:

- Sikke noget svineri, du er skyld i, nu har vi lige fået gjort i stand. Nu kan du bruge din efterårsferie til at vaske køkkenet og soveværelset rent for sod. Mor tog alt sengetøjet af og skiftede, og børnene fik rent tøj på.

Svend Erik havde sådan glædet sig til efterårsferien. Han var inviteret af Oles mor til en tur i skoven, og han skulle også have været hjemme at lege hos Ole. Han fortalte Ole, hvad der var sket, og at han ikke måtte gå nogen steder, før han havde gjort rent, og det ville tage hele efterårsferien.

Svend Erik måtte tømme køkkenet og vaske alle gryder, pander, tallerkener og tallerkenrækken af. Det var noget værre klister at få vasket af, og der gik meget brun sæbe til. Bagefter var det soveværelsets tur med vinduer og døre. Svend Erik spurgte Johnna, om hun ville hjælpe, men det havde hun ikke tid til, der var så meget, hun skulle lave sammen med sine klassekammerater.

Svend Erik brugte hele sin efterårsferie til at gøre rent i, og den følgende søndag måtte han hjælpe mor i vaskekælderen med at skrubbe det sodede tøj.

Hjemmesysler

Aftenerne i efterårsmånederne gik med hjemmesysler. Svend Erik og Johnna fik lært at stoppe strømper.

- Det er I nødt til at lære, sagde mor - når jeg går på arbejdet, har jeg ikke tid til at stoppe jeres strømper.

Mor havde købt to stoppeklodser i hver sin farve, og Johnna havde syet poser til at have garn, nåle og stoppeklods i. Det var ellers nogle ordentlige huller, der var i mange af strømperne. Svend Erik havde nogle gange om morgenen, når der var store huller på tå eller hæl, bøjet tæen om, så hullerne blev skjult, og det var mor rasende over. Mange gange var der ikke andet for Svend Erik at gøre, da der ingen rene strømper var.

Mor lærte også Johnna og Svend Erik at lave hestetømmer af uld-rester fra optrevlede trøjer. Far slog fire søm i en garntrisse, og de startede med at sno garn om sømmene. Med en hæklenål tog de den inderste tråd og løftede den under den forreste tråd og op over sømnet og ned i hullet på garntrissen. Sådan blev de ved, og ind imellem skiftede de farver, så hestetømmen så flot ud i alle farver. Det var spændende at se, hvem der kunne få den længste tømme. En af drengene i gården havde en hestetømme, hvor der kunne være ti drenge indeni, når tømmen var spændt fast på de to yderste drenges arme.

Far sad også om aftenen og lavede forskellige ting, bl.a. patroner til sit jagtgevær, og Svend Erik fik lov til at måle blykugler af i et lille bæger. Derefter hældte han kuglerne i patronerne, far var ved at lave. Far brugte de gamle patronhylstre, som han satte over en jerndorn, hvorefter han først med kniv brækkede den brugte fænghætte ud og slog en ny i med hammer, og det hændte engang imellem at fænghætten knaldede. Det skete der ikke noget ved, der blev blot slået en ny i igen. Så kom far sortkrudt i patronhylsteret, derefter en flad filtprop som blev stampet fast med dorn. Til sidst kom der blykugler i og et rundt, tykt papstykke med nummer på den størrelse blyhagl, der var kommet i. Patronhylsteret kom herefter op på en lille håndbetjent maskine, der lukkede det til med runding. Det var nu tæt, og patronen klar til brug.

Svend Erik hjalp også far med at save og hugge brænde i kælderens om søndagene i vinterhalvåret.

Sygd

Det var tiden, hvor børnene hver aften skulle have den torskelevertran, som dr. Svejstrup havde ordineret. Den smagte forfærdeligt, og det var meget svært at få William til at tage den. Der var ballade hver aften, og det endte tit med, at han fik klø.

Alle havde været syge af forkølelse og halsbetændelse. William var den første, som måtte blive hjemme fra asylet. Derefter fulgte Johnna og så lille Erry, som havde fået høj feber. Svend Erik måtte pjække fra skolen for at passe Erry, for mor sagde, at hun ikke kunne tage fri fra arbejdet, da hun risikerede at blive fyret, som flere af hendes arbejdskammerater var blevet det. Bagefter skrev mor en seddel til skolen, at Svend Erik havde været syg.

Svend Erik fik også ondt i halsen og måtte ligge et par dage. Mor var bange for, at han skulle blive alvorligt syg igen. Men nu, han havde fået fjernet mandlerne, gik det hurtigt over, og Svend Erik var lykkelig over at slippe for de varme omslag.

Bedste

Svend Erik og Johnna havde igen fødselsdag, og til deres fælles elleve og otte års fødselsdagsfest kom Bedste på besøg.

Efter aftensmaden kom mor og Bedste igen op at nappes om småting. Bedste syntes ikke, mor passede hjemmet ordentligt, og mor svarede som sædvanlig:

- Det kommer ikke Dem ved, hvis De ikke kan holde ud at se det, kan De jo bare gøre det for mig. Hvad med Dem selv, tror De selv på, at der var renere hos Dem, da De havde børn hjemme?

Midt i snakken sagde mor, at hun skulle have barn til april, og Bedste replicerede straks: - Nu igen, har du ikke snart fået unger nok?

- Nej, sagde mor, - så længe jeg ikke har fået så mange børn som Dem, klarer jeg den nok.

Så blev Bedste tavs. Det var sjældent, at far blandede sig i denne diskussion. Han blev kun gal i hovedet, når Bedste talte om de forsømte børnegrave på Sundby Kirkegård.

Bedste sagde: - Her har jeg gået og købt gravsten, men I gider ikke engang gå ud og se til jeres egne børn. Hvis jeg ikke kom der, ville der altid se forfærdeligt ud.

Efter en sådan svada kunne det godt hænde, at far lukkede døren op og råbte: - Nu kan det være nok, ud med dig.

Så tog Bedste tøjet på og gik uden at sige noget. Men hun kom igen ugen efter og snakkede så kun om ligegyldige ting.

Bedste var meget sur over, at Erry ikke kunne lide hende og ikke ville sidde hos hende. Erry holdt mest af at sidde hos Svend Erik, men også far og en af hans sejlervenner kunne hun lide at sidde hos, og mor sagde ofte: - Erry er tidlig på den, hun vil kun sidde hos mandfolk.

Kakkelovnen

Lige efter fødselsdagen var Svend Erik ved at komme galt af sted igen. Han havde sammen med andre klassekammerater lavet skæg i timen og fået en sveder af tegnelæreren, som ikke brød sig om at bruge spanskkrøret til enhver lejlighed, men kun når drengene havde været meget uartige.

Tegnelæreren forlangte svederen taget samme dag kl. 14-15. Svend Erik ville hellere have haft tre slag i rumpen af spanskkrøret end svederen, for han skulle skynde sig hjem og tænde op i kakkelovnen og ud med aviser. Men han måtte tage svederen for bagefter at styrte hjem og få tændt op. Der var gud ske lov en lille smule optændingsbrænde, så han ikke behøvede at gå i kælderen. Han fik tømt askeskuffen og rensset ud, kom avispapir og optændingsbrænde på og så en tændstik til, men der ville ikke gå ild i det forbandede træ. Svend Erik tog petroleumsflasken og hældte noget i kakkelovnen. Han satte en tændstik til, og der kom ild, men den gik ud igen. Sådan noget forbandet lort! Svend Erik bandede og hældte på ny en ordentlig slurk petroleum på, tændte en tændstik og smed den ind i kakkelovnen og lukkede kakkelovnsdøren.

Han rejste sig og kiggede i kakkelovnen, hvor det osede lidt. Så pludselig: Bang! Kakkelovnsdørene fløj op og en mægtig ildsøjle stod op mod Svend Eriks hoved. Han for tilbage, og kunne lugte brændt hår og mærke, at han blev varm i ansigtet. Han tog sig til ansigtet og gik

ud i køkkenet, hvor han kiggede sig i spejlet og kunne se, at øjenbrynene var svedet af. Noget af forhåret var også brændt af, men ellers kunne han ikke mærke andet end lidt sviden i ansigtet. Hvad nu? Klokkeren var mange, og han skulle af sted med aviser. Han fik fat på Johnna i gården, hun gloede på ham og sagde: - Hvad er der sket?

- Ikke noget, løb straks hen til Ravn og sig, jeg er forsinket og kommer om lidt.

Så løb Svend Erik ned i kælderens efter optændingsbrænde, fik atter kakkelovnen rensed og fyret med aviser. Men Svend Erik vidste, at når mor kom hjem, ville hun blive gal over svineriet, og han vidste, hvad der ventede ham.

Juleudstilling

Julen nærmede sig, og Svend Erik havde fået en idé til, hvordan han kunne tjene ekstra lommepege op til jul. Han lavede sprællemænd, som damen i Ravns filial solgte for ham. Det var mest julemænd og nisser, men den største succes havde Svend Erik med et femmandsstrygeorkester i kjole og hvidt, som bevægede sig, når der blev trukket i snoren.

Svend Erik købte store ark med sprællemænd og klippede dem selv ud, hvorefter han satte snore i. Nogle var svære at lave, men far hjalp gerne til med at gøre sprællemændene færdige. Svend Erik fik 25 øre for almindelige sprællemænd, og 75 øre for femmandsorkesteret.

Søndag før jul var Svend Erik sammen med sine søskende inde på Strøget og Rådhuspladsen for at se på juleudstilling. På vejen købte de julegaver til far og mor for de penge, der havde været i sparebøsserne. De købte håndsæbe, gastænder, barbersæbe og lommetørklæder m.m., og på vejen hjem gav Svend Erik pølser ved en pølsevogn. Det var lige noget, der passede Johnna og William. Det værste på turen var, at William ikke var til at drive væk fra de store vinduer, hvor der var mekanisk legetøj og masser af mekaniske nisser og trolde, der bevægede sig.

Julen og nytåret 1934-35 var overstået, og vinteren var begyndt for alvor med sne og streng frost. Om morgenen, når Svend Erik skulle af sted til vuggestuen, måtte han bære Erry hele vejen, da Pers gamle barnevogn og klapvogn var gået i stykker. Mor sagde, at der ikke var råd til at købe en god brugt barnevogn, før hun havde født til april.

I den koldeste tid fulgtes børnene ad om morgenen, og Svend Erik lagde et ekstra tæppe om Erry. De morgener, hvor det var snevejr, gik Svend Erik forrest med Erry på armen godt pakket ind, medens Johnna gik lige bagved, med William som skulle til asylet. Svend Erik fortsatte til vuggestuen.

Hver eftermiddag glædede Svend Erik sig til at hente Erry i vuggestuen efter avisturen, for når Erry så Svend Erik, kom hun ham altid jublende i møde med åbne arme, så hun kunne få et rigtigt knus. Derefter gav han hende overtøj og tæppe på og tog hende op på armen. Så gik det hjemad i strygende fart, for Svend Erik skulle skrælle kartofler, inden mor kom hjem.

Lærerne

I skolen havde Svend Eriks klasse fået ny historielærer. Han var ældre og havde tidligere været lærer på skolen. Han hed Jerrild og havde mange særheder. Om aftenen fortalte Svend Erik om ham, og far sagde:

- Jerrild kender jeg godt, ham havde vi som klasselærer, da jeg gik i skole, og han var en skæg fyr.

Ved hver skoletimes begyndelse tog Jerrild en stang engelsk lakrids frem, og med sin lommekniv skar han den i tynde skiver og lagde dem på kanten af katederet, så han havde dem lige ved hånden, når han bad drengene tage et stykke.

Hvis Jerrild blev vred og gav drengene nogle rap af spanskørret, som de næsten ikke kunne mærke, hylede de bevidst op. Så blev Jerrild ked af det, og de fik lov at tage et stykke engelsk lakrids fra katederet. Han gav også lakrids til de drenge, som svarede fint på spørgsmål i timerne.

Skolebillede fra 1935. Svend Erik nr. et fra højre i bageste række. Forrest lærerinde Frk. Petersen.

Jo, Jerrild var en flink lærer, havde alle lærerne bare været som han.

Når Svend Eriks klasse skulle have Jerrild i historie, var der altid drenge, der lavede skæg og ballade i timen. Hvis Jerrild blev rigtig gal, slog han ikke, men ophavsmanden til balladen blev sat ind bag et skab i hjørnet ved katederet. Jerrild skubbede selv skabet ud, og bad drengen gå ind bag det, hvorefter han skubbede skabet tilbage i krogen.

Når timen var slut og Jerrild skubbede skabet ud, blev der tit jubel i klassen. Det skete nemlig ikke sjældent at drengen, der sad i krogen, var faldet i søvn og lå og snorkede, så der skulle ruskes godt i ham, før han vågnede.

I spisefrikvarteret blev Jerrild i klassen og spiste sin medbragte madpakke sammen med drengene, og hver dag blev en af dem sendt ned efter en kvart mælk og to sugerør. Når drengen kom tilbage fik en af dem mælken. Det gik på skift i klassen. Først skulle drengen drikke det halve af mælken med det ene sugerør, og når han havde drukket det, smed han sugerøret væk og gav Jerrild resten af mælken, som han drak med det andet sugerør. Denne ordning var drengene i klassen meget glade for, da det kun var et par drenge i klassen, der fik ni øre med hjemmefra til at købe mælk for.

Når Jerrild var i rigtig godt humør, kunne han finde på at sende en

af drengene over i ismejeriet på hjørnet af Stk. Annægade og købe studenterbrød til alle i klassen. Så var der fest, og Jerrild fortalte fængslende om perioder fra danmarkshistorien.

En dag fortalte Jerrild drengene, at i april 1936 var det 300 år siden, at Vor Frelzers Kirke blev indviet, og i den anledning havde han skrevet en sang om kirken på en gammel salmemelodi. Den ville Jerrild godt have, at de skulle lære, for hans største ønske var, at den blev sunget ved kirkens 300 års jubilæum næste år.

Klasselærer Rasmussen var syg, og 5. A havde vikarer i de forskellige fag. En af dem fik de i regning. Det var 5. B's regnefrøken - i daglig tale kaldet »Rasmine«. Øgenavnet havde hun fået, fordi »Rasmine« havde en skarp, skingrende stemme. Hun var rødhåret og havde stort overbid, og B-klassen var skrækslagen for hende. »Rasmine« slog ikke med spanskkrør, men med en lineal over fingrene, så drengene næsten ikke kunne røre dem i flere dage.

Da »Rasmine« kom ind i 5.A, var drengene afventende de første dage. Men en dag »Rasmine« trådte ind i klassen og alle havde rejst sig og stod ret ved pulten, skævede flere drenge til hinanden. Klassens værste ballademager, Børge, kunne ikke længere nære sig for at lave uro. Han begyndte at kaste med papirkugler og råbte op. Straks var »Rasmine« nede med linealen hos Børge og bad ham række hånden frem, for hun skulle nok vise ham, hvordan han skulle opføre sig. »Rasmine« tog med én hånd fat i Børges fingre, og med den anden slog hun ham over fingrene med kanten af linealen, men Børge fik trukket hånden så meget tilbage, at det næsten ikke gjorde ondt.

Flere i klassen slog en latter op, fordi Børge grinede over hele hovedet deriblandt Svend Erik. Straks stod »Rasmine« foran ham og råbte: - Hånden frem.

Svend Erik ville ikke tage hænderne frem og gemte dem under bordet.

- Nå ikke, skreg »Rasmine« op, - så får du en sveder!

Men pludselig lød det fra en klassekammerat: - Er du bange for »Rasmine«?

»Rasmine« blev helt rød i hovedet og fór over til ham, der havde råbt, tog fat i hans fingre og knaldede kanten af linealen hårdt ned over hans hånd. Nej, hvor han skreg, han fór op og ud af klassen.

»Rasmine« så helt forstumlet ud, men gik op til katederet og sagde: - Nu regner I jeres stykker og kommer herop og får dem rettet, efter-

hånden som I er færdige.

Sidst i timen blev der uro i klassen, da inspektøren kom ind. Alle rejste sig og han sagde: - Sid ned.

Derefter gik han op til katederet og talte dæmpet med »Rasmine«. De fulgtes ad ud ad døren, medens inspektøren sagde til klassen: - I fortsætter med at regne, til timen er forbi og ikke nogen ballade!

I frikvarteret fik drengene at vide, hvad der var sket med deres kammerat. Han var løbet lige hjem til sin mor, og hun var straks gået til inspektøren. Det viste sig, at »Rasmine« havde brækket to af hans fingre, så han måtte på hospitalet. Dagen efter hørte de, at »Rasmine« havde fået sygeorlov, og Svend Erik var lykkelig for, at han slap for svederen.

Også tysklæreren, Bæk Sørensen, var skrap. Han var ikke ret høj, men alle drengene frygtede ham, og det var sjældent, han ikke brugte spanskrøret i tysktimen. I en time spurgte Bæk Sørensen Børge om forskellige gloser, og om, hvilken »skuffe« glosen skulle ligge i »die-der- eller das-skuffen«.

Børge råbte: I knivskuffen.

Hele klassen skreg af grin, nej, hvor blev tysklæreren tosset. Han bad Børge komme op til katederet og smage Mester Erik. Børge fik seks-otte slag og hylede og skreg, for Bæk Sørensen slog forbandet hårdt.

Bæk Sørensen havde en ækel vane, når han gik op og ned ad gangen i tysktimen, idet han altid gik med spanskrøret i hånden og brugte det til at slå takt med på drengenes skuldre, når de sang tyske sange.

En dag, de skulle lære at synge »Haren i grøften« på tysk, gik Bæk Sørensen også og slog drengene på skuldrene, og han var i det ondskabsfulde hjørne og slog hårdt. To gange havde han slået Svend Erik på skulderen, og Svend Erik blev aldeles rasende, da Bæk Sørensen kom igen tredje gang og slog ham hårdt på skulderen med spanskrøret. Svend Erik rev resolut spanskrøret ud af hænderne på Bæk Sørensen og kastede det op mod katederet. Bæk Sørensen blev rød i hovedet, han tog fat i Svend Eriks kinder og kneb hårdt til, medens han råbte: - Hvad fanden bilder du dig ind?

Svend Erik blev rasende, fordi det gjorde ondt i kinderne og kneb selv Bæk Sørensen i kinden, og der blev vild jubel i klassen. De slap begge taget, men nu tog Bæk Sørensen fat om Svend Eriks nakke: - Så er det nok, nu skal vi over til inspektøren med det samme. Han råbte til klassen: - Nu forholder I jer rolige.

Der var død stille i klassen, da Bæk Sørensen gik ud med Svend Erik. Da de var nået halvvejs ned ad gangen stoppede han op og sagde:

- Hvor vover du at opføre dig sådan, du skulle have så mange tærsk, der kunne ligge på dine rygstykker, jeg burde gå over til inspektøren med dig!

Svend Erik svarede frejdigt: - Det er jeg ikke bange for, De har ikke lov til at slå med spanskkrøret på skulderen, så det gør ondt. Min mor har sagt, at vi skal klage til inspektøren.

Bæk Sørensen kiggede på Svend Erik: - Så, nu ikke mere vrøvl med dig, nu går vi ind igen, og du vover at sige mere i timen. Hvis du nogensinde opfører dig sådan igen, forlanger jeg dig bortvist fra skolen!

Men fra den dag var Bæk Sørensen meget forsigtig med at bruge spanskkrøret som taktstok.

Mor er hjemme

I begyndelsen af marts måned blev mor fyret fra LK, fordi hun var højgravid. Hun havde håbet at klare arbejdet til omkring 1. april, da hun først ventede nedkomsten midt i april, men det havde knebet med at stå op hele dagen og bore huller i de store kasser, og hun kunne heller ikke holde akkorden. Derfor blev hun fyret, men værkføreren havde lovet mor, at hun kunne begynde igen, når fødselen var vel overstået.

Svend Erik og Johnna var glade for, at mor var hjemme hver dag, når de kom fra skole. Så vankede der gerne en kop kaffe og et stykke sigtebrød med smør. Mor hjalp også til med lektier og sludrede om den forestående fødsel. Hun sagde, at hun håbede på, at komme tilbage til LK.

- Vi kan dårligt undvære de penge, alting er så dyrt, og den understøttelse, jeg får, er ikke til at leve af. Vi skulle gerne have sparet penge sammen, så vi kan få en større lejlighed, vi kan snart ikke være her.

Svend Erik havde sine daglige pligter, men han slap for en del af dem, nu mor var hjemme. Hun sørgede for, at der var ild i kakkelovnen. Svend Erik sørgede dog stadig for at hente brændsel i kælderens. Mor overtog også arbejdet med at skrælle kartofler til aftensmaden. Det eneste, Svend Erik fortsat skulle, var at røre i gryden, når de skulle have grød, men det kunne også tage op til halvanden time.

Svend Erik og Johnna havde lovet mor at hjælpe til med storvasken på deres skolefridag (fjortendagslov). Aftenen før skulle der sættes i blød i soda. Svend Erik bar tøjet ud, og næste morgen sørgede han for brændsel og fyrede op under gruekedlen. Tøjet, der havde ligget i blød natten over, blev taget op, og der kom rent vand og sæbespånere i gruekedlen, som tøjet blev kogt i. Når det var kogt, skulle det vaskes på vaskebræt, men mor kunne ikke stå bag det, så Svend Erik og Johnna skrubbede tøjet i brun sæbe på vaskebrættet, så deres knoer blev hudløse. Bagefter hjalp de til med at skylle og vride tøjet, samt skylle det hvide kogetøj i blåelse. Til sidst fik de tøjet hængt til tørre på tørrestativerne, og dagen efter hjalp de mor med at trække det og gøre det klar til rulleemor i forhuset.

»Tykke Olsen«

Svend Erik var ikke særlig skrap til gymnastik. Det han klarede bedst var fritstående øvelser på gulv og hovedspring fra plint, men ikke spring i al almindelighed. Gymnastiklæreren, »Tykke Olsen«, talte ikke, at der blev lavet det mindste skæg og ballade, før han havde fat i spanskrøret.

I en gymnastiktime, som altid var i sidste time, skulle der udtages drenge til gymnastikopvisning senere på foråret. I første omgang af prøverne klarede Svend Erik sig godt i hovedspring fra plint og blev sammen med otte andre drenge udtaget til en sidste prøve, idet der kun skulle bruges fire drenge.

Inden sidste prøve stod flere drenge i en klump og snakkede om at lave skæg med »Tykke Olsen«. Svend Erik sagde, at han godt turde lave et skægt badutspring, og som sagt så gjort. Da Svend Erik skulle springe over plinten, lavede han et spring, hvor han spjættede med arme og ben i luften, inden han landede på madrassen. Alle klassekammeraterne hylede af grin. Nej, hvor blev »Tykke Olsen« gal, han tog fat i Svend Erik og sagde: - Nå, så du er ude på ballade, så skal du få ballade i enden.

Han tog fat i spanskrøret, som han havde inden for rækkevidde, greb fat om Svend Eriks nakke, lagde ham over en høj bænk og svingede spanskrøret. Han slog hårdt gennem de tynde gymnastikbukser. Da

han havde givet Svend Erik seks slag, slap han sit tag, men Svend Erik rejste sig op og grinede »Tykke Olsen« lige op i hans ansigt. Nok gjorde det mere ondt end det plejede, når han fik af spanskkrøret, men Svend Erik var efterhånden blevet hærdet.

»Tykke Olsen« råbte: - Griner du mig lige op i ansigtet, jeg skal gi' dig.

Han tog igen fat om Svend Eriks nakke og slog som en afsindig på hans ryg, men Svend Erik gav ikke en lyd fra sig.

Da »Tykke Olsen« havde raset ud, råbte han: - Har du så fået nok?

Det havde han. De andre drenge så rædselslagne til, men det opfattede Svend Erik slet ikke, han gik direkte ud og klædte sig på og løb grædende hjemad. Nej, hvor gjorde det ondt i ryggen.

Da han næsten var hjemme, strammede han sig op for at mor ikke skulle opdage, hvad der var sket. Men hvad var klokken. Han kiggede ind på bagerens ur, den var næsten to. Nåh, det var i orden. Svend Erik gik ind, tog forsigtigt overtøjet af og sagde goddag til mor. Han satte sig ned ved spisebordet og begyndte på sine lektier, medens mor sad og strikkede ved den anden side af bordet.

Svend Erik kunne ikke sidde helt roligt, og mor spurgte: - Er der noget i vejen med dig?

- Nej, nej, sagde Svend Erik og skrev videre. Men det gjorde forbandet ondt i ryggen, og Svend Erik var sikker på, at »Tykke Olsen« havde slået hul, for han kunne mærke, at undertrøjen sad fast til ryggen. Han vred sig og kom til at røre stoleryggen og sagde av.

- Der er noget galt med dig, sagde mor - har du fået lus?

Mor rejste sig og kom over til Svend Erik, han blev bange for, at mor skulle opdage, han havde fået tærsk, for så vidste han af erfaring, at han også risikerede klø for at have været fræk i skolen. Svend Erik rejste sig fra stolen, græd og råbte: - Mor, mor, jeg har ikke gjort noget, jeg drillede bare gymnastiklæreren og så slog han mig med spanskkrøret i ryggen.

Mor tog fat i Svend Erik: - Hvad hyler du sådan for?

Hun kiggede ham ned ad ryggen og pludselig græd mor: - Jamen Svend Erik, hvad har gymnastiklæreren dog gjort ved dig? Et er, at du får klø, når du har været fræk og uartig, men mishandle dig, det skal være løgn. Tag dit tøj på, vi skal hen til inspektøren!

Da de kom hen til skolen, var gymnastiktimen forbi, og »Tykke Olsen« var gået. Mor gik til inspektøren, som så Svend Eriks ryg, og

han beklagede meget, hvad der var sket. Mor skulle komme igen næste dag kl. 10, så skulle inspektøren nok sørge for, at gymnastiklæreren var til stede.

De de kom hjem, vaskede mor Svend Eriks ryg og smurte vaseline på de blodige striber, som spanskkrøret havde lavet, mor kom også gaze på de værste steder.

Svend Erik sagde: - Mor, klokken er mange, jeg skal af sted med aviser.

- Ja, men tag den med ro, så gør det ikke så ondt, og i morgen kommer jeg hen på skolen i ti-frikvarteret, så må du være der.

- Ja, det skal jeg nok, sagde Svend Erik og løb ud ad døren.

Dagen efter havde mor det ikke så godt, fødslen var nær forestående, men mor gik alligevel hen til skolen, hvor Svend Erik ventede. Han måtte ikke komme med ind til inspektøren, som sagde, at Svend Erik skulle vente udenfor.

Efter kort tid kom mor ud og sagde: - Du kan godt gå ned til din klasse, jeg går hjem.

Svend Eriks klassekammerater var spændt på at høre, hvad der var sket, men Svend Erik kunne kun sige, at han ikke havde været på inspektørens kontor sammen med sin mor, og hun havde ikke sagt noget.

Der var flere skolekammerater, som ville se hans ryg, men det ville han ikke. Mor havde igen om morgenen kommet vaseline og et linnedstykke på sårene. Stykket var heftet fast med sikkerhedsnål til undertrøjen, så det ikke faldt af, og Svend Erik havde lovet mor ikke at røre det, før han kom hjem. Desuden syntes han, at det gjorde helt godt med vaselinen og linnedstykket, det gjorde næsten ikke mere ondt i ryggen.

Da Svend Erik kom hjem, fortalte mor, at »Tykke Olsen« havde givet hende en undskyldning. Inspektøren havde sagt til »Tykke Olsen«, at han havde overtrådt pryglereglementet, og ved gentagelse ville han blive bortvist fra skolen.

Da Svend Erik skulle af sted med aviser, sagde mor, at han skulle skynde sig hjem og hjælpe til med maden, så den var klar, til far kom hjem.

Efter middagen lagde mor sig på divanen, og hun fortalte far, hvordan det var gået i skolen.

Far blev gal og sagde: - Det er sgu for billigt, »Tykke Olsen« skulle være meldt til politiet.

- Lad os nu tale om noget andet, sagde mor - jeg er træt, og jeg tror, jeg skal føde i nat. Henvendt til Svend Erik sagde mor: - Hvis der sker noget i nattens løb, må du sørge for, at børnene får morgenmad og kommer ordentligt af sted.

Ny lillesøster

Om morgenen den 17. april fødte mor hjemme en lille pige, og Svend Erik fik en travl tid med at vaske bleer m.m., indtil mor igen kom på højkant. Erry var gud ske lov renlig. Det var bare med at få tørret hende, når hun var færdig på potten, og få den tømt ovre i potterummet.

En dag, Svend Erik og Johnna hjalp mor med lillesøster, fik Johnna lov til at lægge ble på hende og mor sagde til Johnna:

- Du er nu så stor, så når jeg igen begynder på LK, må du sørge for at ordne lillesøster og Erry om morgenen og køre dem på vuggestuen. Svend Erik har nok at gøre med avisturene og med at skrælle kartofler, dække bord og gøre rent, inden jeg kommer hjem fra arbejdet.

I midten af maj måned kom der besked fra LK, at mor i løbet af en uges tid kunne begynde i den samme afdeling.

- Det passer mig godt, sagde mor, - vi skal have barnedåb på søndag, så er det overstået.

Johnna havde fået lov til at gå med i Vor Frelzers Kirke til lillesøsters dåb. Hun fulgtes med mor og hendes arbejdskammerat, der hed Betty. Johnna bar en dukke, som hun havde fået af Betty, og mor havde syet en dåbskjole til dukken magen til lillesøsters. Lillesøster blev døbt Elisa, og præsten døbte også Johnnas dukke og spurgte, hvad den skulle hedde, og Johnna svarede Betty. Da Johnna kom hjem fra kirken, var hun meget stolt over, at præsten havde døbt hendes dukke.

Da mor igen startede på LK, gjorde hun Elisa i stand og ammede hende om morgenen, inden hun cyklede på arbejde. Når Svend Erik kom hjem fra avisturen, fik han vækket Johnna for derefter at tilberede havregrøden, medens Johnna gik ud og hentede mælk. Der skulle ikke mere laves semouljevælling til vuggestuen, men derimod afleveres to tomme JENA-flasker om morgenen. Johnna fik de fyldte flasker med hjem om eftermiddagen, så der var mad til Elisa om natten. Der var ved

at blive bygget en ny vuggestue på Envelopevej, som skulle tages i brug 1. september. Mor havde købt en god, brugt barnevogn til Elisa, og når Johnna kørte af sted med barnevognen, havde hun Erry siddende foran på et bræt.

Ud over avisturene skulle Svend Erik sørge for, at der blev fejtet og gjort rent hver dag samt rede senge, skrælle kartofler eller koge grød. Endvidere skulle han hjælpe Johnna med at vaske op efter aftensmaden. Williams eneste pligt bestod i at gå ud med skraldespanden, men det var han ikke meget for, og det kostede ham tit et par på skrinet af mor, når han havde glemt det.

*Elisa og
William,
1936.*

Fisketure

I forårmånederne hjalp Svend Erik far med at klargøre bådene, som stod på bådpladsen. Mange gange kørte han med far ud på Refshaleøen, når de havde spist aftensmad og hjalp til med at skrabe skaller og muslinger af »Indianeren« og »Ternen«. Han fik også lov til at male bunden med rød mønje.

Når bådene var klargjorte, blev de sat i vandet fra slæbestedet. Derefter blev »Ternen« rigget til med sejl og den var sejlklar, ligesom »Indianerens« motor blev prøvekørt, og Svend Erik var med ude og prøvesejle bådene.

Far havde lovet Svend Erik, at han måtte komme med ud at pilke torsk og stange ål en af de første søndage. En søndag formiddag sejlede de fra Kineserbroen i »Ternen«, og Svend Erik fik lov at sidde ved rorpinden en del af vejen. De sejlede ud til Flakfortet nær Hollænderdybet.

Sejlene blev taget ned, og båden drev langsomt med strømmen, medens de pilkede småtorsk med blypilke som far selv havde støbt derhjemme i vinterens løb. I starten var det lidt svært for Svend Erik, men far lærte ham hurtigt, hvordan han skulle føre armen, når han trak i snoren, uden at der blev uro på vandoverfladen. Det var spændende for Svend Erik første gang at mærke bid på pilken. Han blev helt ivrig.

- Tag det roligt, sagde far - du skal hive pilken op i rolige, lange tag.

Pludselig var torsken oven vande, og med et rask snuptag var den indenbords. Far viste Svend Erik, hvordan han skulle tage torsken af krogen, som var støbt ind i pilken. Svend Erik måtte hurtigt holde op med at pilke, da han blev hudløs i hænderne, selv om far havde bundet linned om hans fingre. En anden søndag, de også var ude at pilke torsk, var de på den anden side af sejlrenden, næsten ovre ved Saltholm, hvor der gerne var store torsk. Da de skulle hjem, var det vindstille og de kunne ikke bruge sejlene. Svend Erik hjalp med at ro båden hjem til Kineserbroen. Det varede næsten to timer, og han fik ros af far for sin roning.

Andre søndage var Svend Erik med far ude at stange ål. Når de havde nået bestemmelsesstedet, overtog Svend Erik årerne, medens far gjorde vandkikkerten klar. Han skyllede den indvendig, og Svend Erik fik lov at se gennem den. Han kunne tydeligt se havbunden med det fine ålegræs.

Vandkikkerten havde far selv lavet af galvaniseret zink. Den var konisk, ca. 70 cm høj og 30 cm i diameter, hvor glasset sad, medens hullet, som far kiggede igennem, ikke måtte være større, end at han lige kunne få hovedet klemt fast i den. Far kunne da holde styr på kikkerten, når han stangede. Glasset var sat fast med cement, da almindelig kit ikke kunne bruges, fordi det fedtede glasset. Udvendig på vandkikkerten var der en stor hank til at holde den fast med, når far kiggede efter ålene på havbunden.

Far fortalte, at farfar som vandkikkert havde brugt en gammel smørkærne af træ, som han havde sat glas i. Når farfar skulle stange ål, bed han tænderne fast i kanten af smørkærnen, så han kunne styre den, når han stangede ål, men det var mange gange svært for ham, især når der var bølgegang.

Svend Erik fik besked på, i hvilken retning han skulle ro.

- Men ro meget forsigtigt, så ålene ikke bliver forskrækket og forsvinder.

Far var kejthåndet og holdt ålestagen i venstre hånd, og den svajede langt uden for båden. I højre hånd holdt han vandkikkerten. Når han så en ål, viftede han med ålestagen, og Svend Erik drejede båden svagt med den ene åre, medens far langsomt stak stagen lodret ned i vandet og tog fat højt oppe på den. Når ålen var lige under stagen, jog far den med et hug ned i ålen, og ålen sad som regel altid fast i ålejernet. Far skyndte sig at tage stagen op og skrabe ålen af på kanten af den særlige ålekasse - og så forfra igen.

Ålejern
(kaldet Vesterbrojern).

Ålejernerne købte far hos isenkræmmer Holstebro i Torvegade under navnet »Vesterbrojern«, da det var en smedemester på Vesterbro der

lavede dem. De var som regel lavet af fladjern eller en hel jernplade, som blev skåret ud, så den lignede en lang hånd med fingre. I mellemrummene var der bundet meget spidse brodder med modhager lavet af fladjern. Men de flænsede ålene ved stangningen, så dem skiftede far ud med brodder, som han bankede ud af fire til fem millimeter runde jernstænger.

Det hændte, at ålene kun gik på det dybe vand. Så havde far en forlængerstage, som blev skruet på, og den havde en længde på 22 fod (ca. syv meter). Hver gang Svend Erik var med far ude at stange ål, var han meget imponeret over den træfsikkerhed, far havde, og det blev til mange ål. Far fortalte, at han engang havde stanget 70 pund ål på en dag.

Senere på forsommeren tog far alene ud om aftenen og natten og blussede ål. Så havde han en stor karbidlampe med skærm. Den lyste havbunden op og ålene kom frem fra deres gemmer på bunden.

I slutningen af juni måned solgte far »Ternen«, da han ikke havde råd til at holde den. Det var også svært at få tid til at passe den med maling og rense den for muslinger m.m.

Pinse

Når mor kom hjem om eftermiddagen, var hun meget træt og irriteret. Det gik ud over Johnna, som nu ikke havde så meget tid at lege i, når hun om eftermiddagen skulle hente Elisa og Erry i vuggstuen. Lektierne skulle læses, og mor ville have, at Johnna skulle hjælpe til med at gøre børnene i stand, inden de skulle i seng. Da Johnna også skulle lave lektier, kom hun ikke meget ud at lege, og det brokkede hun sig over. Hun var næsvis, hvilket resulterede i, at hun fik mange klø af mor.

Til pinse havde mor købt nyt tøj til alle børnene. Svend Erik og William fik hver et par lange, grå flonelsbenklæder og mørkeblå pull-overs, som mor selv havde strikket, og som hun havde syet måger på. Johnna fik en blomstret pinsekjole, og alle fik nye hvide gummisko.

Tidligt pinsemorgen tog far af sted til bådpladsen alene. Mor ville blive hjemme og passe de små, medens de øvrige senere på formiddagen skulle ud med madpakker til far. De tog alle deres nye pinsetøj på, og da de skulle af sted, formanede mor Svend Erik om at passe på at

William ikke svinede eller ødelagde sit nye tøj. Mor pakkede madpakker ned i en lærredspose og de tog af sted ud ad Refshalevej. William forholdt sig nogenlunde roligt hele vejen.

Far var ved at male båden indvendig, solen skinnede dejligt, og Svend Erik slæbte stole ud af huset. De spiste deres medbragte mad og fik sodavand til.

Da de var færdige, sagde far: - Nu må I hellere se at komme hjem, men pas godt på jeres nye tøj.

De startede hjemad, men nåede ikke meget længere end til luftmarinestationen, før William begyndte at klatre og springe i træer. Svend

Far, mor, Svend Erik, Johnna, Erry og William, 1935.

Erik fik fat i William og skældte ham ud, og sagde: - Tag nu og pas på dit nye tøj.

Men Svend Erik var også legesyg, og da Johnna foreslog, at de skulle lege tagfat, varede det ikke længe, førend de alle tre så farlige ud. Deres hvide gummisko var også helt beskidte.

Da de kom til Refshalevej ved Søminegraven, var der mægtig larm ude ved de små anløbsbroer, som lå midt ude i vandet. Det var marinere, som sprang og svømmede i vandet fra de små broer. De badede altid nøgne, og de råbte og vinkede til alle forbigående på Refshalevej.

Også Svend Erik, Johnna og William vinkede og råbte ud til dem.

Længere inde stod de stille ved vandkanten og kiggede på glasål og hundestejler, og Svend Erik sagde: - Næste gang skal vi huske at få glas og fiskenet med, så vi kan få fanget nogle glasål.

De nærmede sig nu Prinsessegade, og Svend Erik så med rædsel, hvordan Williams nye bukser så ud. Johnnas kjole var også blevet krøllet og beskidt. Svend Erik glattede kjolen og prøvede at børste det værste skidt af William og sine egne benklæder.

Da de kom ind til mor, blev hun aldeles rasende, da hun så, hvordan deres nye tøj så ud. Hun stak Svend Erik nogle lussinger og råbte:

- Bad jeg dig ikke passe på børnene. Her slider og slæber jeg, for at I kan se ordentlige ud, og hvad er takken?

Atter fik Svend Erik nogle på skrinet, og mor fortsatte: - Nu kan I alle tre gå i seng uden mad og vente til far kommer, så skal han nok lære jer, hvordan man opfører sig.

De gik alle i seng og ventede i angst og bæven på, at far kom hjem og tog læderremmen frem.

Peter

Eksamenstiden nærmede sig, og Svend Erik og Ole hjalp hinanden med læsning og repetition. De klarede begge eksamen med gode karakterer og skulle op i 6. klasse. Også Johnna klarede sig fint og skulle op i 3. klasse.

Johnna havde i skolen fået tilbudt ferieplads ved Kalundborg, og det fik hun lov til, hvorimod Svend Erik måtte sige nej til ferietilbud, idet mor sagde:

- Jeg kan ikke undvære jer begge to på en gang, og du var på ferie sidste år. Johnna trænger hårdt til ferie, så du må tage dig af børnene om morgenen i sommerferien, men det går nok, William slipper vi for en 14-dages-tid, han skal på ferie hos den dame, som plejer at passe ham.

Far havde lovet Svend Erik at han skulle med til Saltholm og pille mågeunger. En søndag først i juli skulle de afsted sammen med en af fars sejlerkammerater, Aksel.

De startede til Saltholm i Aksels store motorbåd med fars skydepram på slæb og sejlede til den sydlige ende af Saltholm, hvor Aksel smed

ankeret ud. Alle tre tog gummistøvler på, gik ned i skydeprammen og padlede ind til en af de små holme. De steg ud af prammen og slæbte den op på land, hvor far rejste en lille stage med en klud på, så de kunne finde skydeprammen, når de kom tilbage.

Far havde taget nogle sække med til at have mågeungerne i samt rorpinden og et par mindre kæppe til at slå mågeungerne ihjel med.

Der var en skrigen i luften fra de store sølvmåger. Hættemågerne fløj hen over hovedet på dem og skreg for at vildlede jægerne og advare deres unger, så de kunne gemme sig i det lave krat, der lignede mågeungerne til forveksling. De værste til at skringe op og flyve næsten lige ind i hovedet på dem var ternerne, men deres unger var man ikke interesseret i.

Far kiggede ud over terrænet og vandet for at se, om fiskerikontrollen var i nærheden, for det var forbudt at pille mågeunger, og der vankede store bøder, hvis det blev opdaget. Fiskerikontrollen var ikke at se og far fandt hurtigt nogle store mågeunger og viste Svend Erik, hvordan han skulle tage fat om dem.

- Du skal tage fast om dem ved bagkropppen og sørge for, at vingerne sidder tæt til kroppen. Så skal du holde ungen, så hovedet peger skråt mod jorden, hvorefter du slår den hårdt i bagehovedet med kæppen.

Far viste, hvordan det skulle gøres, og mågeungen var død med det samme. Far så hurtigt en anden unge og sagde til Svend Erik: - Tag den.

Han tog fat om den, som far havde vist, men da han skulle slå den ihjel med kæppen, tøvede han. Han kunne ikke lide det, men far sagde:

- Tag nu ordentlig fat og slå kraftigt til med kæppen.

Det gjorde Svend Erik, og lidt efter lidt vænnede han sig til at slå ungerne ihjel, for han ville ikke vise, at han var bange.

Far sagde: - Nu spreder vi os, men ikke mere end at vi kan se hinanden, og husk nu, Svend Erik, at kigge godt efter i de grønlige tuer og moslignende buskads, det er der, mågeungerne gemmer sig.

Svend Erik fik udleveret en sæk til at lægge ungerne i, og i løbet af et par timer havde han fået den halvfylt. Far og Aksel kom tilbage, og deres sække var stuvende fulde.

De gik om bord i skydeprammen og padlede ud til motorbåden og spiste deres medbragte frokost. Svend Erik tændte primussen og lavede kaffe. Bagefter, medens de sejlede hjemad, vaskede Svend Erik op.

Da de kom til bådpladsen, stod nogle af de andre bådejere og modtog dem. Far gav dem nogle mågeunger, og så gik det hjemad med sækken på cykelstyret.

Da de nåede hjem, tog Svend Erik sin sæk med ind i lejligheden. Han skulle hjælpe far med at flå mågeungerne. Far viste, hvordan det skulle gøres:

- Først skærer du hals, ben og vinger af, hvorefter du med den ene hånd holder ungen med brystet opad. Så tager du fat med tommelfingeren ned i brystet og trækker til, så der bliver hul, hvorefter du trækker skindet op over halsen og videre gennem vingebenene. Til sidst tager du fat om brystet og trækker hammen helt af ungen.

Det lærte Svend Erik hurtigt, og medens han hjalp far med at flå, skar mor dem op og rensede dem.

Pludselig fik far fat på en sølvmågeunge, som ikke var død. Han sagde til Svend Erik:

- Det er dig, der ikke har slået ordentlig til.

Far skulle lige til at dreje halsen om på den, da den baskede væk fra ham. Mågeungen blev helt livlig og begyndte at skrigе på mad. Far sagde:

- Jeg må hellere skynde mig at slå den ihjel.

- Nej, nej, sagde Svend Erik - den er så sød.

Han fangede den og stak fingeren ned i næbbet på den, og den bed hårdt.

- Åh, far, må jeg ikke godt beholde den?

- Pjat, sagde far, - det kan man ikke.

Men Svend Erik plagede, og mor sagde:

- Åh, lad ham bare give den lidt mad og noget at drikke, men du må sørge for at tørre op, når den klatter.

- Ja, ja, sagde Svend Erik - jeg kalder den for Peter.

Så for han ud i køkkenet med Peter og gav den nogle brødstumper, som den slugte, og bagefter fik den vand i en lille skål.

Peter var skæg at følge. Den spænedede rundt i stuerne og havde ikke noget imod at blive taget op og kløet på brystet. Den var meget nysgerrig, når den så noget på gulvet.

Far sagde nu højt til Svend Erik: - Du er klar over, at når ungen kan flyve om en uges tid, må vi tage den ud på øen og lade den flyve. Og du må passe på, at ingen naboer opdager, vi har en mågeunge.

Far og mor fortsatte med at flå og rense. Der var mange, og far sagde:

- Vi må give nogle væk, hvad med din skolekammerat Ole?

- Joh, jeg tror nok de vil have nogle.

Svend Erik fik otte flæde unger, som han gik hjem med til Oles forældre, som var meget glade, da de godt kunne lide vildt.

Da far var færdig med at flå ungerne, sagde mor: - Du mangler den sæk der.

Far grinede og åbnede sækken, og op tog han en kæmpestor svaneunge.

- Vi skal da også have gåsesteg, grinede far højt.

- Vi må skynde os at plukke den, inden nogen opdager det, sagde mor, og henvendt til Svend Erik: - Du siger ikke et ord til nogen.

- Nej, nej, sagde Svend Erik, - men jeg vil gerne hjælpe til med at plukke.

Han hjalp mor med at plukke svaneungen, hvis fjer og dun var så fine og bløde. Mor sagde, der kunne blive fjer til en lille hovedpude.

- Åh, mor, sagde Svend Erik - jeg har en gammel hård hovedpude, må jeg ikke nok få fjerene til en hovedpude?

- Joh, sagde mor - men vi skal først have dem tørret i en pose i den fri luft, så skal jeg nok lave en fin lille hovedpude til dig.

Dagen efter gik Svend Erik med mor ud til bageren med svaneungen i bradepanden, og hun sagde til bageren:

- Vi har fået et stor gås fra landet, se hvor stor den er.

- Nej, sagde han - det er længe siden jeg har set sådan en flot gås.

Aksel og hans veninde var inviteret til »gåsesteg«. Da far kom fra arbejde, gik han sammen med Svend Erik ud til bageren for at hente den færdigste »gås«, og bageren hældte skyen over i den blå mælkespand. Det blev et festmåltid, da »gåsen« var meget mør og skindet dejligt sprødt.

Mågeungerne, som var blevet flået, blev lagt i eddikevand et par døgn. Så blev de stegt i en stor gryde, efter at de var blevet spækket. Når mor skulle lave sovsen, kom hun gerne ribsgele i, og det blev den skønneste sovs.

Mågeungen Peter trivedes godt. Den spiste madrester og gammelt brød, men det værste var bare alt det svineri, når den klattede. Svend Erik havde nok at gøre med at tørre op på gulvet, og der gik mange aviser til.

Når Svend Erik kom ind udefra, kom Peter farende lige hen til ham, og han tog den op og kælede med den. Han tog den med ud i køkkenet

og gav den mad. Svend Erik havde lavet en rede af tvist i et hjørne af soveværelset, her lagde Peter sig hver aften og sov roligt hele natten.

Der var kun Erry og Elisa hjemme. Lille Erry ville også lege med Peter, men den var for hurtig for hende. Det var kun, når Svend Erik holdt den, at Erry kunne komme til at klappe den.

I løbet af en halv snes dage baskede Peter mere og mere med vingerne og far sagde, at nu måtte den ud til de andre måger.

En søndag, de skulle på Refshaleøen puttede far den i en lille sæk og tog den med ud på bådpladsen. Svend Erik var gået i forvejen med Elisa og Erry i barnevognen.

Far tog Peter op af sækken, gik ned ad skråningen til vandkanten og satte den på en sten. Der sad Peter først og kiggede sig omkring. Andre måger kom skrigende ned mod den, og pludselig baskede Peter med vingerne og lettede, men vendte hurtigt tilbage til stenen. Peter prøvede nogle ture, men kom igen tilbage. Far havde ellers ventet, at Peter ville flyve væk med de andre måger, men den blev bange og rørte sig ikke ud af flækken. Far kastede brød ud i vandet, og de andre måger sloges om bidderne, men Peter prøvede ikke at flyve ud og spise.

Så sagde far: - Peter har været for længe væk fra naturen og kan ikke klare sig selv, så jeg bliver nødt til at slå den ihjel.

Svend Erik ville protestere, men var godt klar over, at der ikke var andet at gøre. Far tog sin slangebøsse, kom en sten i, sigtede og skød. Peter var død på stedet. Bagefter gravede far den ned i stensætningen. Svend Erik gik om bag klubhuset og fældede en tåre. Det så mor, og hun lagde armen om ham og sagde: - Nu må du ikke være ked af det, det var bedre, at far slog Peter ihjel, end at den skulle sulte ihjel eller blive jaget til døde af de andre måger.

Vejarbejde

Dagene var lange for Svend Erik i sommerferien. Efter at han havde været ude med aviser og sørget for, at Elisa og Erry kom på vuggestuen, var klokken kun otte. Han skulle først ud med eftermiddagsblade kl. 15, og som sædvanlig var de fleste børn fra gaden på landet. Svend Erik gik i byen for nogle damer i kvarteret, også for deres nabo fru Pedersen (tante Lierlej), som mor nu talte meget med.

Børnene havde fået besked på, at de ikke mere måtte sige tante Lierlej, for fru Pedersen drak ikke så meget mere efter Jakobs død, og mor sagde en dag til Svend Erik:

- Du kan tro, jeg var glad for fru Pedersen, medens du var på »Lindersvold« sidste år. Hun kiggede mange gange efter børnene, og hun gik ture med dem, og en dag tog hun dem med i Tivoli.

Svend Erik kørte også med brød for bageren til Lynetten og Kjærs hotel. Der var også ture med Gabriel Jensen, men det kunne Svend Erik ikke deltage i på grund af sin budplads og andre pligter.

Dagen gik også med at kigge på arbejdere, der reparerede sporvognsskinner, ligesom der var brolægningssarbejde helt nede i Forlængelsen.

Til daglig, når Svend Erik gik til vuggestuen, kunne han næsten altid se en arbejder, der rensede skinnerne. Han gik med en aflang metal-skuffe, hvor der for enden af skuffen var et smalt, fladt jern, der gik ned i skinnen. Denne metalskuffe sad på et skaft, som manden skubbede foran sig, og skidtet, der var nede i revnen, blev skrabet op i skuffen. Når den var fyldt, gik han ind til rendestenen og tømte den. Når arbejderen var helt færdig, hentede han en lille trillebør, som han skovlede skidtet op i. Denne arbejder, der rensede sporvognsskinnerne, blev i daglig tale kaldt for »sporvognsskinneskidtskraberassistent«. Det morede alle sig over, og far sagde, det var en hel spiritusprøve at udtale det ord.

For tiden var skinnerne ved at blive repareret, og enkelte steder blev der lagt nye skinner. Når de var svejset sammen, skulle de slibes ved sammenføjnngen. Det foregik ved, at to arbejdere stod overfor hinanden og holdt en tværstang, som igen sad på en aflang jernklods, hvorpå der sad en bred metalfil i skinnens bredde. De to mænd skiftedes til at skubbe frem og tilbage hen over svejsestedet. Det foregik i et roligt tempo, og når de var færdige, gik de hen til en ny svejsesamling, og man kunne se, hvor skinnende blank stedet var blevet.

Længere nede i gaden var skinnerne gravet fri, og der skulle svejses nye skinner til de gamle. Det var spændende at se på, gnisterne føg om svejsestedet. Når der var svejset, tog svejseren en stor hammer og bankede på svejsningen og endnu flere gnister føg omkring. Det mindede helt om stjernekastere, syntes Svend Erik.

Flere drenge stod tæt på, selv om der på svejseskærmen stod, at man skulle holde sig på afstand. Svejseren jog drengene væk, men Svend Erik og et par andre drenge var meget nysgerrige og gik tæt på, da der

blev banket på svejsningen. Pludselig var der en glødeskal, der satte sig fast på Svend Eriks skinneben. Han skreg op, men glødeskallen var ikke til at tage af, den var brændt fast.

Svejseren råbte: - Så kan du bare holde dig væk, som jeg har sagt, og han jog de andre drenge væk fra svejsestedet.

Svend Erik løb ind på fortovet og stortudede. Der stod en ældre dame, som boede i nr. 67:

- Hvad er der sket med dig? spurgte hun.

Svend Erik viste hende benet, hvor glødeskallen sad fast.

- Åh, det er forfærdeligt, kom med mig ind, så skal jeg fjerne den og forbinde såret.

Svend Erik gik med ind, og damen badede stedet og fik fjernet glødeskallen med et snuptag. Der var et stort rødt hul. Damen kom salve og gazebind på, og pludselig gjorde det ikke ondt mere. Svend Erik var lettet. Han blev inviteret på kaffe og franskbrød. Da han gik, bukkede han pænt og sagde tak, og da mor kom hjem, spurgte hun Svend Erik, hvad der var sket, og han fortalte det.

- Der har du været heldig, Svend Erik, den dame er gammel sygeplejerske. Når jeg ser hende, skal jeg nok huske at takke hende, fordi hun var så flink mod dig.

Længere nede i Forlængelsen ved Refshalevej var der vejarbejde på gade og fortov. Der var brolæggere, som sad på deres lille runde skammel. Der var også brolæggerjomfruer, som arbejderne betjente ved at løfte dem op og ned, så brostenene kom til at ligge plant.

Der var desuden en kæmpe stor brolæggerjomfru, som blev betjent af fire mand. Der var fire tværstænger på den, og når den blev brugt var det sjakbajsen, der dirigerede og angav takten, hver gang der skulle løftes. Han dirigerede nedslaget, idet han med den anden hånd tog fat om håndtaget på toppen af brolæggerjomfruen og styrede nedslaget, så den ramte et nyt sted, hver gang den bumpede ned. Når de skulle løfte den, råbte sjakbaksen »tjep«, og brolæggerjomfruen blev løftet højt op og så ned med et mægtigt bump, »tjep«, og op og ned igen, »bump«, det gungrede i jorden. Svend Erik kunne stå lang tid og se på dette arbejde.

Det gjorde han også, når han gik i Torvegade på vej til vuggestuen, hvor der ligeledes var vejarbejder, men det var ved kabellægning. Hele den ene side af Torvegade var ryddet for gamle huse, og nye huse var bygget. Nu skulle der lægges kabler i jorden, og det var der mange

mand til. Når de skulle under vejen med et kabel, blev der med et skaft trukket et tyndt kabel gennem et hul under vejen, som igen var bundet til det svære kabel, der skulle trækkes igennem. I træksiden stod ca. 15 mand og holdt fast, medens sjakbajsen dirigerede, når der skulle trækkes til. Alle mand tog fat om kablet, og sjakbajsen stod med armene foran og råbte »hey-hep«, og idet han sagde »hep«, førte han sin arm til højre og alle mand trak samtidig, og kablet var trukket næsten en halv meter frem. Svend Erik syntes, det så flot ud. Der stod altid en masse mennesker og kiggede på og fulgte med, når der blev råbt og trukket, »hey-hep«. Dette råb kunne høres langt væk.

Juletræet

En varm sommerdag, Svend Erik legede skjul i gården med nogle andre børn, kom et af dem pludselig med et visent juletræ med fod på. Det havde han fundet i en af kældrene i forhuset. De tog juletræet over i et hjørne af gården, og begyndte at danse rundt om det.

- Skal vi ikke pynte det? sagde Svend Erik.
- Joh, sagde de andre, - men hvor får vi juletræspynt fra?
- Jeg ved, hvor vores juletræskasse står, sagde Svend Erik.

Han løb ind i soveværelset, tog juletræskassen ned fra dens plads oven på klædeskabet og løb ud i gården.

- Må du godt for din mor?, spurgte de andre.
- Nej, men når vi har danset om det pyntede juletræ, piller vi pynten af igen.

Som sagt så gjort, og inden længe var det visne træ pyntet. Svend Erik satte julelys på og tændte dem og de sang julesange. Der var beboere, der råbte ned og spurgte, om de var tossede, men de fortsatte og legede samtidig tagfat.

Svend Erik opdagede pludselig, at han skulle ud med eftermiddagsaviser.

- Avra, klokken er mange, jeg må af sted med aviser, kan I ikke tage pynten af træet og stille juletræskassen ved vores gadedør, inden jeg kommer tilbage?

Svend Erik løb ud til kiosken. Da han var færdig med omdelingen og kom hjem, var mor allerede kommet, og det kan nok være, hun var

vred! Hun stak Svend Erik nogle lussinger, idet hun sagde: - Se så at komme af sted til vuggestuen efter ungerne.

Svend Erik skyndte sig, men da han kom hjem, var far kommet. Han var meget vred, og Svend Erik måtte føle læderremmen!

Drager

Det var ved at være slut med sommerferien. Johnna kom hjem fra landet og var blevet dejlig solbrun, ligesom hun talte en lille smule sjællandsk. Hun fortalte om alt det dejlige, hun havde oplevet. Ferieværten havde lovet, at Johnna godt måtte komme igen til næste år, og hun udbrød: - Åh, jeg glæder mig allerede.

Skoleåret fortsatte, Svend Erik gik nu i 6. A og Ole blev igen hans sidekammerat. De blev placeret som nummer otte og ni i klassen, hvor der igen var ca. 30 drenge. Svend Erik og Ole havde meget at tale om, Ole fortalte om sin sommerferie hos onklen og tanten, som havde spurgt Ole, om han ikke kunne tage Svend Erik med en søndag i deres kolonihave.

- Det lyder dejligt, sagde Svend Erik, jeg spørger hjemme, og jeg får nok lov, for nu er Johnna hjemme igen, så kan hun køre barnevognen til Refshaleøen.

Søndagen efter kørte Svend Erik med Ole ud til hans onkel og tantes have om formiddagen. Svend Erik syntes, det var en dejlig have, hvor der var masser af grøntsager og blomster. Han fik lov til at grave de kartofler op, som de skulle have til middag, og Oles tante havde lavet frugtgrød til dessert.

Efter den dejlige middag spillede de krocket, og de var også ude at lege med andre drenge. Om eftermiddagen havde Oles tante lavet chokolade og en lille lagkage, som de spiste helt op. Da de skulle hjem, fik Svend Erik en stor pose æbler med.

I efterårsferien var Svend Erik med Ole ude på Kløvermarken, hvor de skulle sætte Oles amerikanske drage op. Det var en kassedrage uden hale. Den havde Oles far selv lavet uden brug af moderne værktøj. Alle huller og sammenføjninger var brændt ud med glødende jern, og det havde taget lang tid for Oles far at lave dragen. Ole ville selv løbe den op, og Svend Erik skulle i rette øjeblik kaste den op i luften. De første

gange mislykkedes det, idet dragen først gik op i luften og pludselig dykkede ned mod jorden.

- Du løber ikke stærkt nok, sagde Svend Erik til Ole.
- Joh, jeg gør, det er dig, der ikke giver ordentlig afsæt.
- Nåh, så prøver vi igen, sagde Svend Erik.

Ole løb alt, hvad han kunne og Svend Erik gav slip på dragen og den steg højt op i luften. Men pludselig styrtede den til jorden, og to af stavene knækkede. Ole var grædefærdig.

- Hvad tror du nu, min far siger, når jeg kommer hjem. Tænk på, hvor længe han har været om at lave dragen!

- Jamen, der må være noget galt med den, siden den styrter til jorden hele tiden, sagde Svend Erik.

- Nej, nej og atter nej, sagde Ole bestemt, medens han samlede dragen sammen og de kørte hjemad.

Svend Erik tog med Ole hjem, og de fortalte hans far, hvordan det var gået. Han blev ikke spor vred, men sagde, at vinden ikke havde været kraftig nok til den store drage.

- Jeg skal nok reparere den, så I kan prøve den igen.

I mellemtiden havde Oles mor lavet kaffe, og de fik dejlige, hjemmebagte boller til. Bagefter spillede de bob indtil Svend Erik skulle hjem og spise.

Tuberkulose

I skolen skulle drengene til tuberkulinprøve. Det foregik på lærerværelset, hvor læge og sygeplejerske fra tuberkulosestationen stak børnene i armen og kom plastre på brystet.

Nogle dage efter kom de igen. Lægen tog plastrene af og så på Svend Eriks arm, tog en lineal og målte hævnningen på det stik, han havde fået på armen.

- Det er ikke så godt, Svend Erik, du er en lille smule positiv. Nu får du brev med hjem til din far og mor om, at du og alle dine søskende samt din far og mor skal møde på Centralstationen i Ingerslevsgade, hvor I skal undersøges og røntgenfotograferes.

Da mor kom hjem, viste Svend Erik hende brevet, og hun blev meget ked af det.

- Nu må jeg tage fri fra arbejde, og så må vi følges ad en af de første dage.

Et par dage efter var de på tb-stationen, og efter undersøgelsen fik mor besked på, at de alle skulle møde igen ugen efter. Da de kom, fik mor besked på, at Svend Erik og William skulle på hospitalet til observation for tuberkulose, men mor skulle først henvende sig hos dr. Svejstrup. Dagen efter var mor hos dr. Svejstrup med Svend Erik og William og fik besked på, at de skulle indlægges på børnehospitalet Fuglebakken.

- Jeg tror, der kun går en ugestid, sagde dr. Svejstrup.

Da de kom hjem, kunne Svend Erik lige nå at gå med eftermiddagsaviserne, og bagefter gik han over til Ravn i Burmeistergade og fortalte, han skulle på hospitalet.

- Men jeg har en skolekammerat, som godt vil passe turen, medens jeg er væk.

- Det er godt, sagde Ravn - du kan sende ham hen i morgen, så vil jeg tale med ham, men du skal nok få din plads igen, når du kommer hjem fra hospitalet.

På hospitalet

Først i november skulle Svend Erik og William på Fuglebakken. Mor købte tandbørste og tandpasta til dem begge, og fulgte dem til hospitalet. De kom begge ind på en fællestue for piger og drenge, hvor de var seks børn mellem 6 og 12 år.

William lå lige inden for til venstre, medens Svend Erik lå i midten på den modsatte side. De var sengeliggende og måtte ikke stå op. Men William var meget urolig. Han kunne ikke ligge stille, men klatrede rundt i sengen og var ved at falde ud og blev skældt ud af sygeplejerskerne. Han fik sat høje tremmer om sin seng, men det tog William sig ikke af, selv om Svend Erik skældte ham ud.

En af de første dage klatrede William op over tremmeværket, men i det samme kom der en sygeplejerske ind ad døren, og hun nåede lige at gribe William, da han styrtede mod gulvet. Så var det sket med William, han fik spændetrøje på, så han kun kunne vende sig i sengen.

De havde det ellers sjovt på stuen. I den første seng lå der en elle-

veårig dreng, som hed David, og ved siden af ham lå en pige på knap ti år, som havde rødbrunt hår med slangekrøller. Hun hed Yvonne. Så kom Svend Erik, og ved siden af ham en pige på seks år, som ikke sagde meget. David var sjov og lavede meget skæg og fortalte historier. Han var vildt forelsket i Yvonne, og han satte sig op i sengen og sang kærlighedssange til hende på populære melodier, som han selv digtede tekst til. David sluttede altid med at synge:

Yvonne - Yvonne jeg elsker dig -

Yvonne - Yvonne, David elsker dig.

Imedens lå Yvonne i sengen, hvor hun fniste og grinede ad David.

Svend Erik og William var til en række undersøgelser, hvilket resulterede i, at William blev udskrevet, da der ikke var noget galt med ham. Svend Erik skulle være der ca. tre uger endnu og fik daglig en mængde medicin, men han fik lov til at stå op og gå på WC.

Der var besøgstid om aftenen en gang ugentlig og om søndagen. Alle forældre og besøgende fik specielt gazebind for næse og mund, inden de kom ind på sygestuen, og børnene måtte ikke kysse deres forældre eller besøgende.

Det var Svend Eriks 12 års fødselsdag den 19. november, og om morgenen stillede sygeplejersken flag på hans bord. Om eftermiddagen fik børnene på stuen chokolade og kage, og der blev sunget fødselsdagssang. Da det blev aften kom far og mor, og Svend Erik fik et lommeur med selvlysende tal. Hvor var han glad for det, han tog om fars og mors hænder og sagde tak, medens han græd af glæde.

- Ja, det er, fordi du er en flink dreng, sagde mor - men der er også en pakke fra Bedste.

Svend Erik åbnede den, der var farveblyanter, tegneblok og malebog. Om natten vågnede Svend Erik mange gange. Hver gang så han på sit nye lommeur, som lå og lyste i mørket, så han kunne se, hvad klokken var.

Efter en halv snes dage blev Svend Erik oppegående og om dagen overflyttet til dagligstuen. Han måtte kun opholde sig på sygestuen i middagspausen, når han skulle sove til middag, og når han skulle i seng om aftenen.

Dagligstuen lå i en anden fløj, og de var en seks-otte børn, der skulle opholde sig her om dagen. Nogle læste, andre spillede forskellige spil,

og de gik ture i haven. En af drengene havde fået et model-samlesæt i pap af den nye lillebæltsbro. Det var købt gennem Familie Journalen. Svend Erik hjalp til med at samle den næsten to meter lange model, som vakte beundring hos læger og sygeplejersker.

Der var også en pige på alder med Svend Erik, som hed Inge. Hende talte Svend Erik meget med, de sludrede mest om deres familier og skolen. Inge havde to mindre søskende, og de boede i en treværelses lejlighed ikke langt fra Fuglebakken.

Når de gik tur sammen i haven, holdt de gerne hinanden i hånden, og de andre børn drillede dem, fordi de ikke ville lege med dem, men kun holde hinanden i hånden. Så råbte de »æh-bæh«. Svend Erik og Inge løb efter børnene for at få dem til at holde op med at råbe. Da børnene igen var samlet i haven, fortalte de grinende historier og vittigheder. Pludselig var der en af børnene, der sagde til Svend Erik og Inge: - Nu da I går, som om I er forlovede, skal I kysse hianden!

Svend Erik kiggede på Inge, og pludselig tog han Inge ind til sig og kyssede hende. Alle børnene jublede og begyndte igen at råbe, medens de løb væk, - æh-bæh, Svend Erik og Inge er forlovet.

Da børnene var gået, tog Svend Erik igen Inge i hånden, og de fortsatte turen i haven og snakkede. Svend Erik kunne godt lide Inge, men hvordan skulle han sige det? Han kom til at tænke på David, der sang kærlighedssange til Yvonne, og Svend Erik standsede op og tog fat om Inges hænder og kiggede hende ind i øjnene, medens han sang: »Lille prinsesse, Svend Eriks prinsesse, kære Inge, jeg elsker dig - til Svend Erik du kommer, med solskin og sommer, de skønneste blomster du får.«

Længere nåede Svend Erik ikke, da børnene kom tilbage og råbte: - Nu skal I lege med os.

Den næste eftermiddag fik Inge at vide, hun skulle hjem dagen efter. Det var et frygteligt regn- og stormvejr, så de måtte blive indendøre i dagligstuen og lege med de mindre børn.

Næste formiddag, da Svend Erik kom over i dagligstuen, havde Inges mor været der og hentet hende. Svend Erik var ærgerlig, han ville godt have sagt farvel. Han tænkte på at skrive til Inge, men opgav det, for der var nok at tage sig til. Juleforberedelserne var i fuld gang, og Svend Erik hjalp til med at lave julestads m.m.

Få dage efter var det Svend Eriks tur til at komme hjem. Svend Erik

havde lovet mor selv at tage hjem. Ved afskeden sagde oversygeplejersken:

- Du har været flink til at lave så meget julestads, så jeg synes, du skulle komme og besøge os en af juledagene, så kan du se, hvor fint vi har det.

Det lovede Svend Erik.

Hverdagen begyndte igen. Svend Erik var henne at tale med Ravn, som var glad for, at han kom tilbage.

- Din skolekammerat har svært ved at komme op om morgenen, så du kan begynde i morgen tidlig, sagde Ravn.

Det var Svend Eriks skolekammerat ikke ked af, han ville meget hellere søge en budplads om eftermiddagen. Mor havde talt med Ravn, da hun syntes, Svend Erik fik alt for lidt for at gå med aviser. De var blevet enige om, at han skulle have 50 øre mere om ugen.

Jul og nytår

Få dage før jul rejste Bedste igen til Århus. Hun skulle blive der lige til påske næste år. Mor havde købt julegaver, som Bedste fik med på århusbåden ved afrejsen. Bedste havde også købt og lavet julegaver til dem alle, og Svend Erik var især glad for de lange vinterbukser, Bedste havde syet til ham. Alle børnene fik nye sko af far og mor og dejligt legetøj. Svend Erik tænkte, at man kunne se på gaverne, at mor tjente flere penge.

Nytårsaften var igen en festlig oplevelse med bål nede i Forlængelsen. Erry havde haft en tøjkat, som var stoppet med træld. Den var gået i stykker og skulle smides væk.

Far sagde: - Nej, den kan vi lave skæg med nytårsaften. Han tog trældskatten med ned i kælderen og lagde den i en bønne med solarolie, så den rigtig kunne trække væde til sig. Nytårsaften tog far den gen-nemblødt trældskat op, og ved 10-tiden satte han ild til katten og smed den midt ud på kørebanen.

Det varede ikke længe, inden det rigtigt brændte og røg.

Pludselig kom der en politibil med to betjente, som stoppede op foran den brændende kat. Den ene betjent steg ud, gloede lidt på katten og sparkede pludselig til den. Det skulle han aldrig have gjort, olie sprøj-

tede op og ned ad hans benklæder og der var et helt fyrværkeri af ild. Betjenten sprang rundt og klaskede sig på benklæderne, medens han bandede og svovlede.

Alle, der stod på fortovet jublede og skreg: - Det lyner, det lyner!

Da betjenten havde slukket ilden i benklæderne, kom han ind på fortovet, og i bøs tone spurgte han, hvem der havde lavet det svineri.

Der var ingen, der svarede. Nogle drenge, der stod lidt borte, kastede kinesere mod betjenten, og der blev igen jublet. Han vendte sig roligt om og gik ud og så på den brændende kat sammen med kollegaen, som var steget ud af vognen. I samme øjeblik kom der en brandbil, der var på vej ned i Forlængelsen. Betjenten stoppede den, og en brandmand steg ud. Med en håndsprøjte fik han ilden slukket. Han tog derefter en skovl, tog og puttede katten ned i en spand på brandbilen. Så kørte brandbilen videre.

Far havde igen lavet hjemmelavede bomber, så det var nogle ordentlige brag, der lød klokken tolv. Det nye år 1936 var begyndt. Det var en rigtig christianshavneraften og -nat.

Rotter

Vinteren gik hurtigt. Svend Erik hjalp som sædvanlig sin far med at save og hugge brænde søndag formiddag. Søndag morgen startede de gerne med, at Svend Erik efter avisturen hentede mælk og sigtebrød hos bageren, medens mor lavede kaffe. Enkelte søndage havde Svend Erik gammelt wienerbrød med hjem, som børnene guffede i sig.

Når kaffen var klar, blev alle kaldt op og satte sig mere eller mindre påklædt rundt om spisebordet. Under morgenmåltidet kiggede de ud ad stuevinduet gennem porten, som altid var fyldt med cykler. De så ud på gaden, da portdøren aldrig var lukket.

Portgangen var af træ, og selve bunden lavet af brede planker. Der var livlig aktivitet i gangen af rotter, som boede under de store planker. Rotterne løb frem og tilbage til skraldebøtterne, hvor der altid flød med affald fra de overfyldte skraldebøtter.

Børnene syntes, det var sjovt at se rotterne lege, men lige så snart rotterne hørte, der kom nogen gående, var de pist væk. De løb ned i de nærmeste revner i plankerne.

- Ja, det kan være meget sjovt at se de unge rotter lege, sagde far. - men de burde udryddes, der er blevet alt for mange af dem siden sidste kattejagt. Vildkattene er med til at holde rottebestanden nede, og den smule rottegift, der bliver lagt ud, hjælper hverken fra eller til. Det er også noget svineri, at voksne og børn ikke tømmer deres skraldespand ordentligt, men lader det halve falde ved siden af, fordi de er bange for at stampe affaldet lidt sammen! Men nu går jeg til viceværten og klager igen, vi må have udryddet rotterne. Så må han indprente lejerne, at de skal tømme affaldet i skraldebøtterne.

Johnna har problemer

Johnnas klasselærerinde havde i et frikvarter fået stjålet sin pung, hvor der bl.a. var 28 kr. i, og selv om alle Johnnas klassekammerater var blevet afhørt, kunne man ikke finde gerningsmanden. Nogle af pigerne var under mistanke, deriblandt Johnna. Årsagen var, at en af Johnnas klassekammerater havde fået 10 øre hjemmefra til mælk, som dog kun kostede 9 øre. Enøren, hun fik tilbage, gav hun Johnna, som samme dag, frøkenens penge var stjålet, gik over til slikmutter i det store frikvarter og købte fire chokoladekugler for 1 øre.

Andre klassekammerater havde sladret til frøkenen, fordi de havde set Johnna snolde og sutte på slik, hvad hun ellers aldrig gjorde, da Johnna aldrig fik penge med i skole. Johnna blev afhørt og fortalte, hvem hun havde fået enøren af, men klassekammeraten, som Johnna ikke altid var lige gode venner med, sagde, at hun aldrig havde givet Johnna penge. Johnna tudede over for inspektøren og sagde, hun talte sandt.

En lærerinde, der gik med over til slikmor, kunne bekræfte, at Johnna kun havde købt for én øre slik.

Der skete ikke flere afhøringer i skolen, men Johnna gik og var bange for, at mor skulle få at vide, hun var mistænkt for tyveri. Hun sagde det til Svend Erik, og han lovede ikke at sladre, men der gik lang tid efter tyveriet, førend klassekammeraterne ikke mere så skævt til Johnna.

Hjemme kunne mor mærke, at der var noget galt med Johnna. Hun kunne dårligt sige noget til hende før hun for op og blev fuldstændig

hysterisk og uligevægtig. Johnna fik mange klø, især når hun langede ud efter mor. Det hændte da også, at mor bad far give Johnna af læderremmen, så hun kunne lære at opføre sig ordentligt.

Johnnas karakterer blev også dårligere og en dag spurgte mor Johnna, om der var noget galt i skolen.

- Nej, det er der ikke, sagde Johnna - men jeg har så meget hovedpine.

- Det er galt, sagde mor - det må jeg tale med farmand om.

De blev enige om, at mor skulle tage Johnna med op til dr. Svejstrup i en aftenkonsultation. Efter lægebesøget sagde mor til far, at dr. Svejstrup havde sagt, at Johnna var overkørt, og hendes nerver var meget dårlige. Hun burde komme på landet, men der var ikke plads på et julemærkehjem før til efteråret. Dr. Svejstrup havde spurgt, om vi ikke havde familie på landet, og mor kom til at tænke på sin søster Thora i Ålborg.

- De har tre børn, og de har bedre boligforhold end vi, og Thora går hjemme hele dagen.

Far og mor blev enige om at skrive til Thora og spørge, om hun kunne have Johnna et par måneder. De fik hurtigt svar, og Thora skrev bl.a., at hun glædede sig til at se sin søsterdatter hos sig, men Johnna kunne ikke komme i skole, da det var for tæt på skoleårets afslutning.

Mor var igen hos dr. Svejstrup, som skrev brev til skolen, at Johnna trængte til at komme hjemmefra et stykke tid. Mor tog selv hen på skolen og talte med inspektøren.

Inspektøren sagde, at Johnna altid havde været flink i skolen, men at klasselæreren havde observeret, at Johnna i den senere tid havde været uligevægtig og uopmærksom i timerne. Inspektøren syntes derfor, det var en god idé, at Johnna kom hjemmefra et stykke tid. Med hensyn til eksamen skulle mor ikke være bange, Johnna kom alligevel op i fjerde klasse fra næste skoleår.

Inden mor gik fra inspektøren, skrev han en ansøgning til Børnenes Kontor, og sammen med mor var hun inde på Børnenes Kontor, hvor hun fik nyt tøj fra top til tå.

Williams tilstand havde dr. Svejstrup også været utilfreds med. Han var stadig vild og uregerlig og kunne stadig ikke holde sig tør om natten. Dr. Svejstrup anbefalede, at William kom en tur på et julemærkehjem i begyndelsen af maj. Næsten samtidig med Johnna kom William af sted til »Lindersvold«.

Svend Erik nød at ligge alene i overkøjen, især var det dejligt, at madrassen ikke mere var våd om morgenen og lugtede væmmeligt. Det var næsten umuligt at få den tør i vinterhalvåret, selv om den blev lagt til tørre i det åbentstående sovekammervindue.

Ved Johnnas afrejse, var det igen Svend Erik, som skulle sørge for, at Erry og Elisa kom på vuggestue, så det var med at blive hurtigt færdig med morgenaviserne, hjem at lave havregrød, pigerne op, og give dem tøj på. Svend Erik slugte selv sin havregrød, fat i skoletasken, pigerne i barnevognen og så af sted! Det eneste, Svend Erik var meget ked af, var, at han ikke mere kunne tage hjem til Ole om søndagen, da han skulle køre pigerne ud og hjem fra Refshaleøen.

Meningitis

Efter at Bedste var kommet hjem fra Århus, havde far lovet at hun skulle med på en sejltur Amager rundt, og en søndag midt i maj startede Svend Erik sammen med Bedste hjemmefra. Bedste kørte barnevognen med pigerne i, og Svend Erik gik ved siden af og lyttede til Bedste, som fortalte om sin datters familie i Århus. Datteren der var gift med en fabrikant, boede i et stort hus, og havde to børn.

- Når jeg bor hos dem, har jeg mit eget værelse. Det er da godt, at nogle af mine børn har fået det godt, sukkede Bedste.

De nåede omsider bådpladsen, og inden de skulle sejle, legede Svend Erik med sine to søstre. De havde det sjovt. De trillede bold til hinanden, og Erry var meget ivrig. Da bolden kom for nær til skråningen, ville hun have fat i den, men gled, faldt og slog sig på stenen i græsset. Erry havde fået en slem hudafskrabning. Mor kom til og tørrede det værste blod af og bandt en klud om knæet.

I mellemtiden havde far gjort »Indianeren« sejlklar. Det var fint solskinsvejr, og far havde taget oversejlet af, så alle rigtig kunne nyde udsigten på vejen. Da de var om bord, startede far motoren. De sejlede først forbi Trekroner ved Kronløbet og fortsatte gennem havneløbet til Sydhavnen. Her blev slusen åbnet, så de kunne sejle igennem og videre til Kalveboderne ved Sorte Rende og rundt om Aflangshage, sydspidsen af Amager. Her kastede far ankeret ud, og den medbragte frokost blev spist. Far startede igen båden, og da de nåede Dragør, var det kaffetid. Far smed igen ankeret ud.

Erry var blevet urolig og klagede over smerter i knæet. Svend Erik tog hende på skødet og prøvede at trøste hende, da hun begyndte at græde og klage over sit ben. Svend Erik vuggede Erry frem og tilbage, medens han sang børnesange. Hun faldt i søvn og vågnede først, da båden lagde til ved Kineserbroen.

Erry begyndte igen at græde og klage over smerter i benet.

Mor tog Erry op og sagde: - Hun er helt varm, der må være gået betændelse i såret.

Henvendt til Svend Erik sagde mor: - Du må skynde dig at køre Erry og Elisa hjem, så kører jeg i forvejen og har sæbevand parat, når du kommer, og du, farmand, må sørge for, at din mor kommer hjem.

Svend Erik var hurtigt hjemme, og mor havde allerede varmt sæbe-

vand klar. Hun tog forbindingen af Errys knæ, det var meget rødt, og Svend Erik holdt Erry, medens mor vaskede knæet. Erry skreg, men mor fortsatte, og bagefter kom hun jod og gazebind om knæet og lagde Erry i seng. Erry græd hele tiden, og hun svedte meget. Da alle var gået i seng ved nitiden, faldt hun i søvn. Svend Erik var meget træt og faldt hurtigt i søvn.

Han vågnede ved, at mor vækkede ham tidligt om morgenen. Mor sagde, hun næsten ikke havde sovet, sådan havde Erry grædt.

- Vi må have fat på lægen, men jeg kan ikke ringe til dr. Svejstrup før efter otte, og jeg er nødt til at gå på arbejde, da jeg ellers risikerer at blive fyret. Husk på, jeg har haft mange fridage, da Johnna og William skulle på landet, så du må blive hjemme fra skolen i dag. Jeg skal nok skrive en seddel til skolen. Når du kommer hjem fra avisturen, skal du blive inde og passe Erry, til dr. Svejstrup kommer. Far kører Elisa på vuggestuen, og hvis du skal hente noget på apoteket til Erry må du spørge fru Pedersen ved siden af, om hun vil se efter Erry så længe.

- Ja, jeg skal nok huske det alt sammen, sagde Svend Erik.

Far var oppe og sad hos Erry, som lå på sofaen i stuen.

Mor cyklede på arbejde, og Svend Erik skyndte sig med morgenaviserne. Da han kom hjem, havde far ordnet Elisa og givet hende morgenmad, og inden han gik, sagde han til Svend Erik:

- Husk nu, hvad mor har sagt og husk, at jeg henter Elisa på vejen hjem fra arbejdet.

Svend Erik satte sig ved spisebordet, Erry sov, men lå og stønnede.

Svend Erik kiggede på sine lektier, de var ved at lære nye regnestykker med brøker. Det skulle læres, inden eksamen begyndte om nogle uger. Erry stønnede mere og mere, vågnede og græd. Svend Erik prøvede at trøste hende, men Erry hørte ligesom ikke, hvad han sagde, hun græd bare stille hele tiden. Endelig ved nitiden kom dr. Svejstrup.

- Hvad er der galt med lillesøster?

- Det ved jeg ikke, hun græder hele tiden, fordi hun faldt og slog knæet, da vi i går var på Refshaleøen, svarede Svend Erik.

Dr. Svejstrup gik ind til Erry, tog dynen af hende, kiggede på hendes ben og tog gazebindet af.

- Det ser ikke godt ud, Svend Erik, Erry har høj feber, fordi der er gået betændelse i såret. Vi må have hende hurtigt på hospitalet, sagde dr. Svejstrup og fortsatte - jeg går ud til bageren og ringer efter syge-

vognen, og den kommer snart. Men kan du sige mig, hvor din mor arbejder, for jeg må ringe og fortælle, at Erry kommer på hospitalet omgående.

Svend Erik fortalte, hvor mor arbejdede.

- Det var godt, men Svend Erik, du må ikke gå i skole i dag, selv om Erry bliver hentet hurtigt. Din mor skal nok få besked fra hospitalet, hvornår du må komme i skole igen, for det kan godt være, at Erry har en smitsom sygdom.

Dr. Svejstrup gik ud og ringede efter sygevognen, og imedens sad Svend Erik på kanten af sofaen og så på Erry. Hun lå helt stille med armene let bøjet bagud langs ørerne. Hun lå og stønnede og smågræd hele tiden. Ansigtet var fuldt af svedperler.

- Jamen, lille Erry, hvad er der i vejen med dig? Svend Erik bøjede sig over Erry, tørrede sveden af hendes kinder og forsøgte at tale til hende, men hun svarede ikke. Hun lå bare helt stille.

Svend Erik var helt ulykkelig.

- Min lille Erry, hvad er der galt med dig, gentog han, og pludselig brød Svend Erik i stærk gråd og lagde sig ved siden af Erry. Han omfavnede hende let: - Lille, elskede Erry, hvad er der i vejen med dig? Han kunne mærke på sin kind, hvor brændende varm og våd Erry var, Svend Erik græd meget voldsomt. Erry lå stadig stille og stønnede svagt. Svend Erik rejste sig, medens han mumlede for sig selv: - Min lille Erry, hvad er der galt med dig?

Pludselig bankede det hårdt på døren, Svend Erik tørrede øjnene, gik ud og lukkede op. Det var ambulancefolkene, der kom for at hente Erry. Den ene havde et uldtæppe over armen, som han lagde om Erry og bar hende ud til sygevognen.

Svend Erik var rastløs resten af dagen. Efter avisturen skrællede han kartofler. Mor kom hjem og var meget ked af det. Hun fortalte Svend Erik, at dr. Svejstrup havde ringet til arbejdet og fortalt, at Erry blev kørt til Blegdamshospitalet, så hun måtte tage en time fri for at tage ind og tale med lægerne på Blegdammen.

- Jamen mor, hvad fejler Erry?

Mor omfavnede grædende Svend Erik og sagde: - Lægerne mener, det er meningitis, og det er en farlig sygdom. Mor fik besked på, at du ikke må gå i skole de første to uger, ligesom Elisa heller ikke må komme på vuggestuen foreløbig. Du må så passe hende om dagen.

- Mor, spurgte Svend Erik, - må jeg godt komme ind og besøge Erry?

- Det ved jeg ikke, jeg skal spørge lægen i aften, svarede mor.

Da far kom hjem, fortalte mor, hvordan det gik med Erry, og da de havde spist, tog far og mor af sted til Blegdamshospitalet. Svend Erik fik besked på at vaske Elisa og lægge hende i seng. Svend Erik var også meget træt og gik i seng, men han prøvede på at holde sig vågen, indtil far og mor kom hjem, for at høre, hvordan det gik med Erry. Men han faldt i søvn og vågnede først, da mor kaldte på ham om morgenen.

På Blegdamshospitalet havde far og mor fået at vide, at det var meningitis, men den var ikke smittefarlig.

Lægerne rådede alligevel far og mor til at blive hjemme fra arbejdet en ugestid, men det sagde far nej til, idet han sagde: - Det koster os mange penge, og dem kan vi ikke undvære.

Det blev igen en lang dag for Svend Erik, han spekulerede hele tiden på, hvordan Erry havde det.

Om aftenen tog far på Refshaleøen, efter at de havde spist, og mor tog på Blegdammen, medens Svend Erik tog sig af Elisa. Da mor kom hjem, fortalte hun Svend Erik, hvor syg Erry var.

- Jamen mor, hvad er det for en sygdom, Erry har?

- Det er en hjernebetændelse, og de fleste børn dør af den. Mange af børnene, der overlever, får som regel et stort hoved og bliver tossede, men skulle det ske med vores lille Erry, må vi hellere miste hende.

Mor græd, og det gjorde Svend Erik også, da han spurgte: - Jamen mor, er det rigtigt, at min lille Erry skal dø?

BANG, sagde det, da mor stak ham en lussing, og det plejede Svend Erik aldrig at lade sig mærke med, men han fik nærmest krampegråd, og mor tog Svend Erik i sin favn og grædende sagde hun:

- Undskyld, Svend Erik, men jeg blev så gal på dig, da du sagde »min lille Erry«, for det er jo vores alles kære Erry. Mor ved godt, at du har passet og plejet Erry, men det har vi alle og ingen ved endnu om Erry dør.

Da Svend Erik var faldet lidt til ro, sagde han: - Mor, må jeg ikke godt besøge Erry?

- Nej, børn har ingen adgang til Blegdammen, hvor Erry ligger, og du vil ingen glæde have af det, da Erry sover hele tiden.

Svend Erik smågræd endnu, da han gik i seng, og lå igen og spekulerede på, hvad der skete med en, når man var død. Svend Erik svedte og fik ondt i hovedet, men faldt omsider i søvn.

Næste aften var far og mor igen på Blegdammen, og da de kom hjem,

var de tavse, og mor græd hele tiden. Far sagde til Svend Erik, at Erry var meget syg.

Næste morgen ved firetiden dundrede det på døren. Svend Erik for forskrækket op. Mor var ved døren og talte med nogen, og Svend Erik kunne genkende bagerens stemme. Da døren blev lukket, kom mor ind i soveværelset, hvor far lå. Far var også vågnet og havde rejst sig. De omfavnede hinanden og græd.

Svend Erik tænkte: »Hospitalet har nok ringet til bageren og fortalt, at Erry er død«. Han var grådkvalt, men tog dynen over hovedet og lod, som om han sov, faldt i søvn, men blev vækket af mor, da han skulle af sted med aviser.

Svend Erik kom ned fra overkøjen, og mor omfavnede ham og fortalte, at lille Erry døde i nat. Svend Erik græd igen, da mor sagde: - Kom nu ind i stuen og drik en tår kaffe, inden du skal afsted, jeg har købt varmt wienerbrød til os.

Da Svend Erik skulle af sted med aviser, sagde mor, at hun blev hjemme fra arbejde, da hun skulle på hospitalet og ordne andre ting.

Den dag Erry skulle begraves, kom Bedste hjem, og Svend Erik tryglede mor om at måtte gå med.

- Nej, det er ikke noget for børn, du må blive hjemme og passe Elisa så længe!

Eksamen

Endelig skulle Svend Erik i skole igen og Elisa på vuggestue. I skolen havde Ole hørt, at Erry var død, men Svend Erik ville ikke tale om det.

Ole sagde: - Du kan tro, vi har lært mange nye svære regnestykker, og om en uge, når vi skal have eksamen, er det med mange af de nye regnestykker, siger Rasmussen. Har du kigget på dem, medens du har været hjemme?

- Nej, jeg har overhovedet ikke kigget på lektier.

- Hvad har du så lavet?

- Det ved jeg ikke, svarede Svend Erik - men du må hjælpe mig med de nye stykker, så jeg kan dem inden eksamen.

- Det skal jeg nok, sagde Ole, - men jeg tror ikke, du kan lære dem alle sammen på den korte tid.

Det blev en dårlig eksamen for Svend Erik. Selv i hans bedste fag hovedregning fik han de dårligste karakterer, han nogensinde havde fået. Men Svend Erik fik alligevel at vide, at han rykkede op i 7. klasse, og skoleferien begyndte.

Ole skulle som sædvanlig på ferie hos sin onkel og tante, mens Svend Erik igen måtte sige nej til ferieplads, da han skulle passe Elisa.

Gravstederne

Bedste var på besøg for bl.a. at fortælle, at hun rejste til Århus sidst i juli måned. Bedste fortalte også, at hun havde købt gravsten til Erry, magen til Pers.

- Men jeg er meget skuffet over, at I ikke holder gravene. De ser forfærdelige ud!

Far blev vred og råbte: - Vi har mistet tre børn, som ikke kommer igen, og jeg bliver syg hver gang, jeg er på kirkegården. Jeg vil hellere være noget for dem, vi har tilbage.

Svend Erik blev sendt ud at lege og hørte ikke mere, men dagen efter spurgte han mor, hvor Erry lå, for han ville gerne ud og lægge blomster.

Mor omfavnede ham og sagde, at Erry lå to gange længere fremme end Per.

- Far og mor er så kede af det, når vi har været på kirkegården, derfor går vi der ikke, men jeg vil være meget glad, hvis du tager derud. Her har du 25 øre til at købe tre bundter lathyrus for, en lyseblå til Per og lyserøde til Inge og Erry.

Som sædvanlig var hele gaden næsten tom for lege- og skolekammerater, og Svend Erik brugte meget af tiden til at gå i byen for naboer og køre med brød for bageren. Det gav gode drikkepenge. Mindst tre gange om ugen kørte Svend Erik ud til Sundby Kirkegård, hvor han lugede og vandede de tre små gravsteder. Når Svend Erik ordnede Per og Errys grave, kunne han ikke lade være med at spekulere på, hvor mange børnegrave, der var kommet, siden Per døde. Han talte dem og kom til over hundrede nye børnegrave efter Pers død for knap to år siden.

En aften havde Svend Erik spurgt far, hvor på Frelsers kirkegård farfar lå begravet.

- Det kan jeg ikke rigtig huske, men jeg tror nok, det er ved den store midtergang, hvor den krydser den store tværvej midt på kirkegården. Jeg har kun set gravstedet, dengang han blev begravet, men det skal du altså ikke begynde at rende rundt efter.

De næste dage vandrede Svend Erik op og ned ad gangene på Vor Frelzers kirkegård for at finde farfars gravsted.

En dag så han graverne, der var ved at kaste jord op fra et stort familiegravsted, og der lå masser af knogler og nogle dødningehoveder, som var lagt for sig selv. Svend Erik stod og betragtede gravningen og så, hvordan graverne samlede knoglestykker op fra gravstedet. Han gik tættere på og spurgte en af graverne, hvor længe knoglerne havde ligget i jorden. Graverne svarede, at de havde ligget der over tyve år.

Svend Erik fortalte, at han havde tre små søskende, som lå på Sundby Kirkegård, og han spurgte, om de også blev til skeletter.

- Ja, det gør de da, men det skal du ikke gå og spekulere på, sagde graveren, og fortsatte: - Hvad laver du her på kirkegården?

- Jeg? Jeg kigger til min farfars grav, svarede Svend Erik og gik tilbage for at lede efter graven, men han kunne ikke finde den. Der var et gravsted med sten på, men teksten var ulæselig. Svend Erik syntes godt, det kunne passe på farfars grav, og han gik hen til affaldsbunken, hvor folk smed visne blomster. Der var mange pæne blomster imellem, og han samlede en pæn buket sammen, fandt et bæger bag gravstenen, som han kom vand og blomster i.

Men inderst inde troede Svend Erik ikke på, at det var farfars grav, og han opgav at gå på Vor Frelzers Kirkegård mere.

Da over halvdelen af ferien var gået, spurgte mor en dag Svend Erik, hvad han fik tiden til at gå med om dagen. Han svarede, at han kørte meget i byen og at han næsten hver dag var på kirkegården. I denne varme tørrede vandet så hurtigt, at blomsterne visnede, hvis ikke vandet blev skiftet hver dag.

- Jamen Svend Erik, sagde mor - du må ikke bruge al din tid til at gå på kirkegården. Far og mor er glade for at du tager ud og ser til gravstederne, men du må også foretage dig andet, ellers risikerer du at blive syg. Nu kommer Johnna og William snart hjem, så får du også andet at tænke på og nogle at lege med.

William kom først hjem, og han lå atter i benenden hos Svend Erik. Det varede ikke længe, før han igen kunne mærke, når William havde tisset i sengen.

Kort tid efter kom Johnna hjem. Nej, hvor var hun blevet jysk. Hun fortalte om de dejlige oplevelser, hun havde haft i Ålborg. Johnna fortalte bl.a. at hun næsten daglig havde været nede at bade i fjorden sammen med sine fætre og kusiner, og de havde haft det noget så skønt.

Mor havde skrevet til sin søster Thora, at Erry var død, og Thora havde igen fortalt det til Johnna, som nu spurgte mor om Erry.

Men mor sagde: - Det taler vi ikke om.

Johnna spurgte også Svend Erik, men han ville heller ikke tale om det. Han sagde: - Vi kan tage ud på kirkegården en af dagene og se på Errys grav, hun ligger ikke så langt fra Per.

Væggelus igen

Der var igen ved at være mange væggelus i lejligheden. Både far, mor og børn blev bidt næsten hver nat, så de havde røde mærker, især på armene. Far gik til viceværten, og nogle dage efter kom der mænd som kiggede alle vegne og sagde, at man både kunne se og lugte væggelusene.

- Det må skyldes, at bagerens ovn støder op til stuen her, for væggelus trives godt, hvor der er varme. Det er mærkeligt at I ikke også har kakerlakker. Vi bruger ikke mere svovl, men giftgas, da det er det eneste, der kan dræbe væggelusene, og I bliver nødt til at flytte fra lejligheden nogle dage. Kan I klare det?

- Ja, det kan vi godt, svarede far - vi tager ud på Refshaleøen, så må nogle sove i båden og resten i klubhuset.

Efter en uge på Refshaleøen tog familien tilbage til den godt udluftede lejlighed. Der var nok at gøre med at få alt klisterpapiret af vindueskarme og -rammer, men det havde hjulpet at få gasset, og de få væggelus, man så rundt omkring i krogene, var alle døde:

William begynder i skolen

Skoleferien var forbi. William skulle begynde i 1. klasse. Svend Erik havde lovet mor at tage med den første skoledag. William var meget

rolig de første dage, men det varede ikke længe, før han igen blev helt vild. Han legede og sloges med store og små, og de drenge, han ikke kunne klare, bed han, så han blev kaldt for grovbider. Ligeledes havde William svært ved at stå stille, når der skulle stilles op i række efter frikvartererne. I timerne kunne han heller ikke sidde stille, og William lærte hurtigt spanskroret at kende.

Svend Erik fik igen Ole som sidekammerat og de blev placeret som nr. otte og ni i klassen. De havde stadig væk den gode klasselærer, som Svend Erik godt kunne lide, selv om han engang imellem fik tre slag af spanskroret.

Mange af lærerne var ellers gået væk fra at bruge spanskroret, da de godt var klar over, at de drenge, der var vant til tærsk, ikke kunne mærke spanskroret, selv om der blev slået til. Mange af lærerne vidste også, at de fleste drenge havde budplads om eftermiddagen, så de gav dem en sveder i stedet for tre slag. Det var en større straf, da drengene så kom for sent til deres budplads.

Når der skulle siddes efter, skrev læreren i en notesblok navn på drengen, der skulle sidde efter, hvorpå han rev sedlen ud af blokken og gav drengen besked på at tage sedlen med til den lærer, han skulle sidde efter hos. Læreren skulle, som garanti for eftersidningen, skrive

Johnna, Elisa og William, 1937.

*Ole og Svend Erik (th.),
aug. 1937.*

sit navn på bagsiden af sedlen, og drengen skulle aflevere sedlen til den lærer, der havde skrevet den.

Flere klassekammerater talte sammen om eftersidningerne, da mange af dem ikke kunne nå deres budplads til tiden, når de fik en sveder. En af dem fik den geniale idé at købe en notesblok magen til lærernes, for derefter at sætte svedersedlen ind i blokken med den blanke side forrest. Han skulle så have fat på den lærer, der skulle være på skolen til klokken tre og bede om hans autograf, idet det var moderne at samle på autografer.

Det prøvede nogle af drengene, også Svend Erik, og de fik lærernes autograf. Denne fidus opdagede lærerne aldrig, og drengene slap for både tærsk og sveder.

Oles fødselsdag

Ole havde fødselsdag den 28. august, og Svend Erik blev igen inviteret til chokolade og lagkage. Han forærede Ole en drengesbog, som han havde ønsket sig. Efter chokoladen gik Svend Erik sammen med Ole ind på hans værelse, hvor de legede med nogle af de gaver, han havde fået. Bagefter måtte Ole ind og give nogle numre på klaveret og papegøjen blandede sig igen i samtalen og skreg på sukker og råbte »Hold kæft« og »Skrub af« og meget andet.

Dårlig ryg

En dag i september var hele familien igen på besøg hos bekendte i Adelgade, hvor børnene legede i soveværelset over porten. De løb op og ned ad de tre trin til stuen, og der var ind imellem fart på, hvilket resulterede i, at Svend Erik snublede og faldt ned ad trappen. Han slog sin ryg mod trappekanten og tabte vejret, men efter at have sundet sig lidt, kom han igen på højkant. Hvor gjorde det ondt.

Svend Erik råbte: - Av, av, jeg kan næsten ikke trække vejret, og det gør ondt!

Mor kom ind og så på Svend Erik: - Hvad er der galt med dig, du kan bare lade være med at være så fjollet.

Svend Erik fik rejst sig, men han kunne dårligt trække vejret.

- Sæt dig på en stol, så skal du se, det går nok over, sagde mor.

Det blev ved med at gøre ondt i ryggen flere dage efter, og Svend Erik jamrede sig. Mor købte Sloans på apoteket og smurte det på det ømme sted, hvorefter hun kom linnedklude og uldstykker på ryggen. Det varmede dejligt.

Mange gange om morgenen, når Svend Erik havde været ude med aviser, havde han så ondt i ryggen, når han kom hjem, at han lænede sig henover en stoleryg, og det var ligesom om smerterne fortog sig.

Far havde tidligere købt koks gennem den faglige klub på arbejdet, men der havde været uregelmæssigheder i regnskabet, og kokssalget var blevet stoppet. Nu blev koksene købt hos grønthandleren, og når kokskassen var tom, tog Svend Erik kokssækken og gik ud og købte en halv hektoliter koks. Når han havde fået sækken på nakken, jog det af smerter gennem ryggen, og Svend Erik var grædefærdig, når han havde fyldt kokskassen.

En dag, da mor kom hjem, og Svend Erik var ved at skrælle kartofler, hang han hen over vasken og jamrede sig. Mor spurgte, hvad der var galt?

Svend Erik svarede: - Hver gang jeg henter koks, gør det så ondt i min ryg. Det gør det også, når jeg har været ude med aviser.

- Det går ikke, Svend Erik, sagde mor. - der må være noget galt. Du må gå med til dr. Svejstrup i morgen aften.

Da far kom hjem, fortalte mor, hvor galt det var fat med Svend Eriks ryg.

- Nå ja, sagde far, - jeg skal nok hente koksene hos grønthandleren for fremtiden.

Næste aften var Svend Erik med mor hos dr. Svejstrup, som efter undersøgelsen sagde: - Der er ikke noget brud at mærke, men vi må hellere få Svend Erik røntgenfotoferet på tuberkulosestationen. Der kan du selv tage ud, og kom så igen om en ugestid, når jeg har fået svar.

Ugen efter var Svend Erik igen med mor hos dr. Svejstrup, som oplyste:

- Vi har nu fået svar fra tuberkulosestationen, og der er gud ske lov ikke noget i vejen med dine lunger. Røntgenbillederne viser ikke noget brud, så det du har ondt af, er slaget på trappen. Det skal du vokse dig fra, men du må passe på ikke at bære eller løfte tunge ting, det første halve år.

Mor spurgte dr. Svejstrup, hvad hun skulle gøre ved Johnna, som havde været meget vanskelig og opfarende i den seneste tid.

- Tag Johnna med herop i næste uge, så jeg kan se på hende, svarede dr. Svejstrup.

Det gjorde mor. Efter undersøgelsen sagde dr. Svejstrup, at Johnna hellere måtte komme på julemærkehjem nu, hvor der var plads.

Johnna nåede lige at holde sin 10-års fødselsdag samtidig med at Svend Erik blev 13, før hun sidst i november måned skulle på Mørkøv julemærkehjem for piger. Det blev igen Svend Eriks tur til at sørge for Elisa om morgenen.

Fagforening

I efterårsmånederne havde far og mor haft mange diskussioner på grund af, at mor var blevet medlem af den faglige kvindeklub på LK. Hun var tillige blevet valgt som suppleant i Kvindeligt Arbejderforbund, afd. 5, hvilket resulterede i, at mor havde deltaget i flere bestyrelsesmøder. Mor fortalte far om alt det, de ville have gennemført på arbejdspladserne, bl.a. på LK, og mor sagde:

- Vi kvinder knokler og pukler ved maskinerne, så vi er helt ødelagte, og akkordbetalingen er dårlig. Der er mænd, der udfører det samme borearbejde som os, og de får næsten dobbelt så meget i løn, som vi kvinder får, bare fordi de har en stump mere forneden end os kvinder.

Det er også forfærdeligt at se arbejdskammerater på den fingerløse afdeling 14 på LK; der sidder kvinderne på akkord ved stansemaskinerne, og næsten hver fjerde har mistet en eller flere fingre i maskinerne. Når de igen er blevet raskmeldt, kan de allernådigst blive genansat til sorteringsarbejde til laveste timeløn. Det må vi have gjort noget ved!

Mor slog i bordet og fortsatte: - Jeg giver vores formand Inger Gamborg ret, når hun siger, at nu er det på tide, vi kvinder står sammen mod udbytterne. Vi skal kræve sikkerhed, bedre løn- og arbejdsforhold, og så skal vi have nedsat arbejdstiden. Mændene på LK, der siger, vi er deres kolleger, er sgu ligeglad med os kvinder, især smedene, der går med næverne i lommerne og dårligt gider se til vore maskiner, når de er i uorden. De ser ned på os og siger, at vi kvinder er født til at arbejde ved maskiner og føde unger. Jeg kan blive aldeles rasende på dem. Mor slog igen hårdt i bordet.

Nu råbte far op: - Ja, det er godt med dig, men pas nu på, du ikke kommer for godt i gang. Husk på, du har arbejde og tjener penge, og du ved, at der er mange af dine kolleger, der har stukket snuden for langt frem. Hvad er der sket med dem? Joh, de blev fyret ved første lejlighed. Har du råd til det? Næh, min ven, hold du op med alt det fagforeningspjank, det skader dig bare. Det tager også meget af din fritid, og der er sgu nok at lave herhjemme.

Mor svarede: - Jeg er ligeglad med, hvad du mener, ligesom jeg vil blæse på de skiderikker, der er i LK's ledelse. Vi kvinder må kæmpe for at få bedre kår. Det er også galt, at vi lige så godt kunne sidde ned til noget af det borearbejde, som vi udfører i vores afdeling. Men nej, de kloge herrer siger, at det arbejde kan kun udføres stående, selv om nogle kammerater mange gange er ved at besvime om dagen. Jeg er sikker på, at der kunne produceres mere, og vi ville få færre sygedage, hvis vi fik lov til at sidde ned under arbejdet. Du kan også se på afd. 14, når der skal fastsættes akkorder, så sidder arbejdskammeraterne ved maskinerne og knokler løs, medens værkføreren står bagved og tager tid. Mange gange er værkføreren så lumsk, at han stiller sig op bag en kasse eller lignende og tager tid på nogle af de hurtigste piger, uden at de ved det. Hvad resulterer det i? Joh, så kommer han frem og med et fedtet grin beder han kollegaen stoppe et øjeblik for at fortælle hende, at akkorden er sprængt. Nu blev den sat ned igen, og hvem går det ud over? Jo, dem der ikke er så hurtige ved maskinerne, de skal knokle endnu mere for at kunne tjene lidt mere end timelønnen. Hvad mener

du om værkføreren, der står og tager tid på os, når vi er på WC? Sådan noget svineri skal vi kvinder finde os i, råbte mor og fortsatte: - Det værste er, at Inger Gamborg ikke må komme på fabrikken og forhandle, bare fordi hun har sagt sin mening til ledelsen. Men vi bliver ved med at kæmpe lige til vi får ordentlige forhold på vores arbejdspladser.

- Ja, ja, sagde far, - jeg kan godt se, du har ret, men pas nu på, for vi har ikke råd til, at du mister dit arbejde!

Fars overarbejde

Far havde som sædvanlig en del overarbejde i vinterhalvåret og skulle derfor have bragt mad og kaffe ud på arbejdspladsen. Før i tiden var det mor, der tog ud med mad og kaffe, men nu var det Svend Erik, der på sin cykel kørte ud til Redmolen. Han syntes, det var spændende at komme på fabriksanlægget, hvor far arbejdede i dunketapperiet. Her så han, hvordan smøreolie blev fyldt på dunke i alle størrelser. Svend Erik fik lov til at fylde olie på énliters dåser, samt sætte låg på og lukke dem på maskine. Ligeledes viste far ham rundt på fabrikken, hvor Svend Erik hilste på mange af fars arbejdskammerater.

Det var ikke på fabrikken, far skulle arbejde over. Det var som vagt- og pejlemænd ved de store tankskibe, der ankom med smøre- og brændselsolie samt ved de store ØK-skibe, der anløb Redmolen for at få fyldt dieselolie på til de store B&W-motorer i maskinrummet.

Når Svend Erik kom hjem, var der meget at fortælle mor og hans søskende om.

Barnepige

Når mor var til møde i fagforeningen eller klubben, og far var på overarbejde, legede Svend Erik med sine mindre søskende, indtil de skulle i seng. Han viste dem bl.a. billeder fra en lille biograf, han selv havde lavet af en skotøjsæske. Heri havde han sat store garntrisser af træ fast med ståltråd ved de fire hjørner, ligesom han havde skåret hul i den ene ende af æsken.

Svend Erik havde klippet tegneserier ud af ugebladene. Der var Knold og Tot, Jens Lyn m.fl., som blev klistret sammen og rullet om trisserne, og når Svend Erik drejede trisserne rundt med ståltrådshåndtag, virkede det som en lille biograf. Mens han drejede, fortalte han om de historier, der hørte med til billederne, og børnene lyttede spændt til disse beretninger.

Svend Erik samlede også på OTA-bøger. I hver havregrynspakke var der en kupon, som man skulle have 15 af for at få en OTA-bog, som enten indeholdt dyrefortællinger eller forkortede beretninger fra danmarkshistorien. Svend Erik havde allerede en snes stykker, idet han fik mange kuponer af naboer og af de damer, han gik i byen for.

Mange gange læste Svend Erik højt for sine søskende.

Spritteren Duus

En dag i sidste skoletime, som foregik i naturhistorieværelset, der lå ud mod Prinsessegade, sad Svend Erik ved vinduesrækken. Pludselig så han noget ske ved Frelsers Kirkes gitter lige over for skolen. En spritter, som alle drengene kendte fra gaden, og som blev kaldt for Duus, havde en mægtig krans med store, rød-hvide bånd på. Duus lagde kransen op mellem spidserne på gitteret og satte sig på fliserne under kransen, hvorefter han tog en spritflaske frem og tog en ordentlig slurk.

Også andre klassekammerater havde set det, og der blev uro i klassen.

Naturhistorielæreren, som var ved at læse op af en bog, så mod vinduesrækken og spurgte: - Hvad er der galt?

En af drengene fortalte, hvad han havde set fra vinduet, og naturhistorielæreren, som hørte til de flinke lærere, gik til vinduet og så ned.

- Ja, ja, sagde han - det er nok en, der har arrangeret sin egen begravelse.

Midterrækken i klassen var urolig, men ingen turde rejse sig, før læreren gav lov.

Læreren vendte sig mod klassen og sagde: - Jeg synes, I alle skal hen og nyde synet, men kun et øjeblik. Vær så god at rejse jer!

Så blev der travlt, alle var hurtigt henne ved vinduerne og snakken gik. Der kom mange bemærkninger, som der blev grinet meget ad, men

nu var læreren igen kommet tilbage til katederet. Han tog spanskkrøret og slog det hårdt i katederet, idet han sagde:- Tilbage til jeres pladser. Nu skal der være ro, og hvis jeg ser nogen af jer fra vinduesrækken kigge ud, så er det en sveder.

Da Svend Erik kom ud i Prinsessegade efter skoletid, var der stort opløb omkring Duus. Det varede ikke længe, før salatfadet kom og fjernede Duus og kransen med de rød-hvide bånd, hvorpå der stod: »Det sidste farvel, din egen Duus«.

Erhvervsvejledning

Julemåneden gik hurtigt, og op til jul blev der sendt julegaver til Johnna. Imellem dem var der en bog fra Svend Erik, som hun havde ønsket sig. Der kom også brev fra Johnna, hvori der lå et bogmærke, hun selv havde syet samt en lille tegning med julenisser. Inden nogen vidste af det, var det nytårsaften. Det nye år 1937 blev fejret på sædvanlig vis.

Johnna kom hjem fra julemærkehjemmet midt i februar måned. Mor sagde, hun kunne mærke på Johnna, at det ophold havde hun haft godt af. Svend Erik var også glad, for nu slap han for at have med Elisa at gøre. Det blev igen Johnnas job.

Svend Erik deltog ikke i de andre børns lege på gaden og havde heller ikke lyst til at gå på volden og kælke, for det var stadig galt med ryggen. Han havde det bedst, når han kunne sidde hjemme og læse i varmen.

I skolen var Svend Erik blevet fritaget for gymnastik, siden han havde haft brev med fra dr. Svejstrup i efteråret.

Da han var hos skolelægen i begyndelsen af marts, sagde lægen til Svend Erik:

- Du er ikke vokset meget det sidste halve år, og du er blevet tyndere. Har du været syg?

Svend Erik fortalte om sin ryg og dr. Svejstrups brev til skolen. Lægen kiggede, følte på ryggen og sagde:

- Det er rigtig nok, hvad jeres læge har sagt. Du skal vokse dig fra dine smerter i ryggen, men det gør du jo ikke. Har du budplads om dagen?

- Ja, sagde Svend Erik - men det er ikke tunge ting, jeg går med. Jeg

går med aviser om morgenen og om eftermiddagen.

Skolelægen skrev en seddel, lagde den i en kuvert og sagde til Svend Erik: - Dette brev skal du aflevere hjemme og bede din mor tage det med op til jeres læge. Vi anbefaler, at du kommer en tur på julemærkehjem, så du igen kan få kræfter.

Svend Erik fortalte mor, hvad skolelægen havde sagt, og hun sagde:

- Jeg kan dårligt undvære dig herhjemme, da jeg ikke rigtig kan stole på Johnna endnu, men vi må se at få dig rask, inden du går ud af skolen.

En aften gik Svend Erik med mor op til dr. Svejstrup, som også anbefalede julemærkehjem.

- Jeg vil gerne til »Lindersvold« igen, sagde Svend Erik.

- Ja, det tror jeg godt vi kan klare, men der kan godt gå en tre-fire uger, inden du kan komme af sted, svarede dr. Svejstrup.

En dag i skoletimen kom inspektøren ind i klassen. Alle rejste sig op og stod ret ved pulten.

- Sid ned, sagde inspektøren, som derefter gik op til katederet og talte kort med læreren. Derpå satte han sig på lærerens plads på katederet.

- Ja, drenge, I går nu i syvende og sidste skoleår, men der er mulighed for at oprette en ottende klasse på Amagerbros skole. Jeg ved, at mange af jer skal i lære efter sommerferien, have heldagsbudplads eller være arbejdsdrenge. I får alle breve med hjem i dag, som I skal vise jeres forældre. I ottende klasse skal I først og fremmest lære tysk, engelsk og samfundsorientering. Der vil blive sluttet af med eksamen, så hvis I har været flittige og får en fin afgangseksamen, vil det gavne jer, når I skal søge læreplads. Jeg kan ligeledes fortælle jer, at hvis der melder sig elever nok fra 7A og 7B, vil den blive slået sammen til en ny 8. klasse. Det vil være en fordel for jer, da I jo kender hinanden.

Da Svend Erik gav brevet til mor sagde hun: - Det har vi tidligere talt om, men du må gå ud af syvende klasse og se at få noget at bestille. Vi må så senere se, om vi kan finde en læreplads til dig, hvis du kan finde ud af, hvad du vil være.

Det var også tiden, hvor fem af Svend Eriks klassekammerater fik tidligt fri et par gange om ugen, da de skulle gå til præst forud for konfirmationen først i april. Flere af dem skulle efter sommerferien begynde som lærlinge på B&W, Refshaleøen, hvor mange af drengenes fædre arbejdede.

Svend Erik havde talt med far og mor om at blive konfirmeret, og de var blevet enige om, at han skulle borgerligt konfirmeres.

Men vi må vente et årstid, da vi gerne skulle have en større lejlighed, så vi kan holde festen hjemme, sagde mor.

Dagen efter, at Svend Eriks skole- og klassekammerater havde haft konfirmationsfest, kom de alle hen på skolen i det store frikvarter. De kom i deres nye, mørke konfirmationstøj med stor butterfly, og mange af dem kom dampende på cigaretter, enkelte med cerut. De fremviste stolt deres cigarettænder, cigaretetui, tegnebog og armbåndsurs, som de fleste havde fået.

I Svend Eriks klasse blev der jubel, da de fleste konfirmander havde store æsker med kokosboller med og alle smovsede.

På vej hjem efter et af de ugentlige brusebade i Sofiegade fulgtes Svend Erik med tre af sine klassekammerater, da en af dem pludselig sagde: - Hvad med en smøg? Han tog cigaretterne frem og lod dem gå rundt. Da de nåede til Svend Erik, tog han en cigaret, selv om han ikke brød sig om at ryge.

Cigaretterne blev tændt og de sludrede løs, men efter kort tid sagde Svend Erik: - Jeg må løbe, jeg skal være på min budplads om et kvarter.

Han gik om hjørnet, slukkede cigaretten og lovede sig selv aldrig at blive ryger!

Seksualvejledning

Klassens stærke dreng, Jakob, der nu var fyldt fjorten år, vakte en dag stor opmærksomhed i klassen, da han, inden læreren kom, viste et kondom frem, som han sagde, han havde købt på apoteket.

Jakob pralede med at sige: - Det skal jeg bruge, når jeg skal kneppe en dame, jeg kender.

Mange af klassekammeraterne fniste, og alle kom til for at se kondomet, som lå rullet sammen i en lille pakke. Svend Erik havde tit set kondomer i vandet, når de var ude at sejle, men da var de rullet helt ud. Svend Erik havde for mange år siden spurgt mor, hvad det var for noget, der lå i vandet.

Åh, det, sagde mor - det skal du ikke spekulere på, men du må ikke samle det op.

Fra samtaler i skolegården vidste Svend Erik godt, at det brugte mændene for ikke at få børn, men det var første gang, han og klassekammeraterne så et ubrugt kondom.

En af klassekammeraterne råbte: - Augh, det må vel nok være en stor pik for at man kan trille pikhylstret på.

Jakob grinede: - Ja, når I engang får hår på pikken, så vokser den og bliver lige så stor som min og jeres fars. Har I aldrig set den?

Mange klassekammerater og heller ikke Svend Erik havde set deres far nøgen, men de havde set Jakob nøgen, når de var i brusebad eller på badeanstalten. Han havde fået hår forneden, og hans tissemand var større end de andre drenges, så der var nok for Svend Erik og de andre at gå og spekulere på ...

»Lindersvold« endnu engang

Der kom brev fra julemærkekomiteen, at Svend Erik skulle på »Lindersvold« midt i april måned. Mor gik med ham til inspektøren på skolen og spurgte, om Svend Erik kunne få afgangsbrev for 7. klasse, da mor ønskede ham ud af skolen. Det var der ikke noget i vejen for.

Dagen oprandt, da Svend Erik skulle tage afsked med skolen, klassekammeraterne og lærerne. Han var også ovre og sige pænt farvel til inspektøren, som ønskede Svend Erik held og lykke fremover, og »pas godt på dig selv«. Svend Erik sagde tak, og bukkede pænt.

Dagen før Svend Erik skulle rejse, var han hjemme hos Ole, som lovede at skrive til ham. Da han gik, fik han en krone af Oles mor til at snolde for.

Svend Erik havde også taget afsked med sin budplads. Ravn takkede

ham, fordi han altid havde været en flink dreng og gav Svend Erik to kr. med til rejsen.

Svend Erik købte selv tandbørste og tandpasta, og han sagde til mor:

- Jeg kan selv køre med linie 9 ud til bussen ved Roskildevej.

- Det er godt, min dreng, for ellers skal mor tage fri et par timer, og det har vi dårligt råd til. LK kan heller ikke lide, vi tager fri fra arbejdet.

Om morgenen, da Svend Erik skulle af sted til »Lindersvold«, tog han afsked med sine søskende og lovede dem at have noget med hjem til dem.

Svend Erik kom op i bussen, som skulle køre til »Lindersvold«, og satte sig ved en vinduesplads. En jævnaldrende dreng satte sig ved siden af ham, og de sludrede. Han hed Lasse, var tolv et halvt år, og boede på Vesterbro. Det var første gang, han skulle på julemærkehjem.

Lasse fortalte Svend Erik, at der var en frygtelig ballade hjemme, fordi hans far drak, og når han kom fuld hjem, fik de alle øretæver, også mor. Hvis ikke min storebror på femten og søster på seksten år havde hjulpet mor, tror jeg nok, far havde slået hende ihjel. En skønne dag kom far ikke mere hjem, fordi han var flyttet sammen med en anden dame, og nu skal far og mor skilles. Mor har fået arbejde på Glud og Marstrand, og jeg er næsten altid alene hjemme.

Bussen satte sig i bevægelse, og turen til »Lindersvold« begyndte. På vejen fortalte Svend Erik Lasse om alt, det han havde oplevet, sidst han var på »Lindersvold«. Da bussen drejede op foran hovedbygningen, kiggede Svend Erik spændt på dem, der modtog dem, men han genkendte kun sygeplejersken Frk. Madsen og forstanderparret. Alle andre var nye.

Da Frk. Madsen så Svend Erik, omfavnede hun ham og bød ham velkommen igen og sagde: - Nej, hvor er du bleg og tynd, har du været syg?

- Næh, svarede Svend Erik - jeg har kun haft ondt i ryggen.

Frk. Madsen smilede og sagde: - Når du har været her nogle måneder, så har du nok fået sul og farve på kroppen. Du skal nok blive vejet hver uge.

Efter indskrivningen, hvor Svend Erik afleverede de fem kr., han havde med, kom han i bad, blev vejet, og fik sine korte bukser og stribede jakke. Han skulle igen sove i den store sovesal og glædede sig til at ligge alene i den store seng.

Imellem de nyankomne drenge var der to, som var fjorten et halvt

og femten år gamle. De var meget store, syntes Svend Erik, og da de var i bad, så han også, at de havde meget hår forneden og under armene.

Da de skulle have udleveret tøj, havde man ikke korte bukser, der kunne passe, og den nye mandlige lærer Rasmussen sagde til de to store drenge: - Jeg må tale med forstanderen, om vi ikke kan få syet nye lange flonelsbenklæder til jer i en fart samt en mørk ensfarvet jakke, skjorte og slips. I mellemtiden kan I gå i jeres egne benklæder

Efter middagen havde de fleste nyankomne travlt med at skrive kort hjem, Svend Erik skrev til far og mor samt Bedste og Ole. Resten af dagen gik hurtigt, og om aftenen, da de skulle i seng, var det lærer Rasmussen, der sørgede for at alle blev vasket og fik børstet tænder, inden de gik til ro.

- Så skal der være stille, sagde Rasmussen - jeg sover inde ved siden af, så jeg kan høre alt.

Svend Erik undrede sig over, at man ikke mere sang godnatsang, men han var træt og faldt hurtigt i søvn.

Efter morgenmaden fik hver af drengene at vide, hvad de skulle hjælpe til med om formiddagen. Svend Erik skulle hjælpe med at rydde bordene og med at vaske op i køkkenet samt hjælpe gartneren med lugning og rivning af de store gange i parken. Lasse, som Svend Erik var gode venner med, skulle hjælpe til i hønsegården og gartneriet, og det var han meget glad for.

Svend Erik blev hurtigt gode venner med køkkenpigerne, der var imponeret over den fart, han havde på, når han tørrede af.

- Det har du vist prøvet før?

- Ja, sagde Svend Erik og fortalte om sin far, mor og søskende, skole og budplads m.m

En af pigerne sagde: - Der sker noget i København, men jeg tror ikke, det er godt for børnene.

Der var også gensynsglæde, da Svend Erik hilste på gartner Jensen.

Jensen sagde: - Kom ned og se den nye grøntsagshave, vi har lavet lige bag liggehallen.

Svend Erik gik med og så den store forandring, der var sket, siden han sidst havde været her. Nu var der dels anlagt store bede med jordbærplanter og rabarber, dels store arealer, som var klar til såning og plantning af grøntsager, når jorden blev tilpas varm. Bagefter viste Jensen de gange og stier, der skulle skuffes og rives.

- Men de store gange i parken tager vi om lørdagen, så de er fine, når drengene får besøg om søndagen. Jeg kan ikke gå og passe på jer alle sammen på en gang, så du må se efter, at de andre fire drenge, der skal hjælpe dig, gør det ordentligt! Det lovede Svend Erik.

Om eftermiddagene, efter at de fleste havde sovet til middag, blev der rigtig leget. Rasmussen lærte dem at spille pind. Han gik også orienteringsture med de største drenge i den nærliggende skov, og der blev spillet fodbold på den nye boldbane. Svend Erik kunne se, at de fleste var vant til at spille fodbold. Selv havde han næsten ikke spillet, og det kneb meget med boldbehandlingen, men Svend Erik kastede sig med iver ind i kampene. Han fik ofte skældud af de andre drenge, når han ikke ramte bolden ordentligt.

Svend Erik og Lasse var uadskillelige venner. De gik tit ture sammen og snakkede om deres oplevelser, og de plejede at tage hinanden om skulderen, når de gik. Lasse var meget glad for arbejdet i hønsegården, og han måtte tit ud og finde de liggegale høns, som lagde deres æg rundt omkring. Mange gange kunne Lasse finde op til en snes æg uden for hønsegården.

Påfugleparret Hans og Grete var der stadig, og Rasmussen sagde, at sidste år havde Grete fået udruget unger, men måren havde bidt dem ihjel.

En sen eftermiddag sad Svend Erik sammen med Lasse i opholdsstuen og skrev breve. Svend Erik skrev til Ole og fortalte, hvor dejligt han havde det. Han skulle også have skrevet hjem, men opgav det og spillede bob med Lasse i stedet for.

Efter tre ugers forløb fik Svend Erik pludselig høj feber, og blev lagt ind på sygeværelset ved vinduet. Her lå der en anden dreng, som hed Jørgen, han havde også føj feber. Frk. Madsen spurgte Svend Erik, om han havde ondt i halsen.

- Nej, det har jeg ikke haft siden jeg fik opereret mandlerne.

Lægen kom, og drengene blev undersøgt. Lægen sagde, det var en stærk influenza, som ville gå over i løbet af en uges tid.

- Men I må holde sengen, indtil I har været feberfri i tre dage.

Da lægen var gået, sagde Svend Erik til Frk. Madsen, at det var længe siden, han havde skrevet hjem.

- Ja, men det kan du ikke klare nu, jeg skal nok skrive hjem til din far og mor og fortælle, at du ligger i sengen med influenza. Bare du giver mig adressen.

- Åh, det var godt, sagde han og gav Frk. Madsen adressen.

Det hele sejlede for Svend Erik, og han svedte meget. Jørgen havde det ikke bedre. Den anden nat kunne Svend Erik ikke falde i søvn, medens Jørgen sov som en sten. Pludselig gik døren op, og ind kom Klaus i sin natskjorte. I højre hånd havde han en dolk, og Svend Erik blev helt desorienteret. Der var ingen der måtte gå med dolk. Klaus stoppede op ved Jørgens seng, løftede højre hånd, hvori han havde dolken, men tog den ned igen. Han gik bag om sengen over mod Svend Erik, som følte sveden perle på sin pande, samtidig med at han var meget svimmel af feber. Svend Erik blev klar over, at Klaus gik i søvne, da han nærmede sig hans seng. Fra det svage lys fra natlampen kunne han se Klaus' åbne, men tomme øjne. Svend Erik lå som fastnaglet og følte, han ikke kunne røre sig, medens Klaus kom nærmere. Han havde sin højre hånd med dolken hævet, da han stod stille og stirrede tomt på Svend Erik, som følte, han var drivende våd. Pludselig vendte Klaus rundt og gik med hænderne foran ud af sygestuen. Svend Erik følte han skulle kaste op. Skal jeg ringe på Frk. Madsen? tænkte han, de måtte kun ringe, når det var nødvendigt. Svend Erik besluttede sig til at ringe, og Frk. Madsen kom i sin house-coat. Svend Erik gjorde tegn, at det var ham, der havde ringet, og fortalte sagte, hvad der var sket. Han havde også ondt i maven og skulle kaste op.

- Nu skal jeg hente et glas vand, og så får du en pille, så skal det nok gå over, og du vil falde i søvn.

Frk. Madsen tog også en våd vaskeklud og tørrede Svend Eriks ansigt, og det varede ikke længe, før han faldt i søvn.

Om morgenen fortalte Svend Erik Jørgen, hvad der var sket om natten, og Jørgen sagde: - Det var godt, jeg ikke var vågen.

Efter godt en uges tid var Jørgen og Svend Erik oppegående, men de skulle opholde sig indendøre nogle dage.

Der kom brev hjemmefra til Svend Erik, og han læste:

Kære Svend Erik.

Hvor er det længe siden, mor har hørt fra dig, hvordan går det med dig. Mor er så ked af, at du stadig bliver syg, når du kommer på landet, er du nu blevet helt rask igen. Mor er så træt, når mor går på natarbejde, vi har nemlig fået ny mødetid fra kl. 6-3 og fra 3-12 nat, det er 8½ time hver dag, men så går vi om lørdagen fra 6-12 middag og fra 12 middag til 6 aften.

Du kan tro mor savner dig til at hjælpe herhjemme, Johnna er nok flink, men ikke sådan som du, ikke helt endnu, men det kommer nok.

Du skal få en pakke i næste uge sendende med lidt knas i, og et par kroner. Har du ellers fået have nu, og hvordan går det.

Nu må du skrive, hvis du kan så hurtigt som muligt, mor vil gerne vide, hvorledes det går med dig.

Nu til slut rigtig mange kærlige hilsener og kys fra os alle herhjemme mor.

P.S. Jeg skal hilse dig fra Bedste og fru Petersen ved siden af, samt fra mors arbejdskammerat fru Rasmussen.

Svend Erik tog skrivepapir frem. Han skrev hjem og fortalte, der var sket så meget, derfor havde han ikke skrevet, ligeledes skrev han, at de først fik haver i næste uge, da det nye areal ikke var færdigbehandlet endnu.

Svend Erik skrev også brev til Ole og fortalte, at han nu spillede så godt bob, at han var sikker på at kunne slå ham næsten hver gang, når han kom hjem. Det varede kun en ugestid, så kom der brev fra Ole som skrev:

11. maj 1937.

Kære Svend Erik.

Tak for brevet du sendte mig, og undskyld at mit brev har ventet så længe, men her »ist er« dumt ikke? Nå, jeg har udsat det fra den ene dag til den anden. Hvordan har du det ellers, jeg sidder så alene ved skolebordet og længes efter dig, men det skal du ikke bryde dig om, jeg dør nok ikke af kedsomhed alligevel, men hvis jeg ikke alligevel er død af det, så er jeg ligeved det, men sjov til side og lad det vente, men i lørdags gik det varmt til kan du tro. Religionslærerens humøret var 42°, hvordan er vejret hos dig, her hos os kan man godt trænge til en stormsnor til hatten. Vi har haft børnehjælpsdag »den var god kan du tro«, jeg fik lov til at trække tre numre, altså 75 øre, første nummer en skrueblyant, som jeg kan købe til 10 øre, et spil som også koster 10 øre i forretningen, og et puslespil, som ligesom de to andre ting kostede 10 øre i forretninger, optøget fik vi ikke at se, vi troede det var kl. tre, og ventede til kl. fem, og fik så at vide det var gået forbi kl. to, jo tak.

Nå et andet emne, vores papegøje har en dag (da fru Jansen var hos

os med sin lille dreng) råbt op, du skulle høre hvordan den knævrede »jeg går der op, ha, ha, ha - så vi enige«, fru Jansen kigger op og bryder ud i latter og siger »hvordan har du det«, »hvorfor«, siger papegøjen, lidt efter siger den altså »hvad glør du på« ha, ha, ha, »hold kæft«, siger den frække fugl. Fru Jansen skal omsider gå, og da de skal ud af døren siger papegøjen, »gå, gå, gå«.

Jeg læste noget om at du skrev i brevet, at du nu kunne tage hjørnerne på bobspillet, nu må jeg så snart få øvet mig at du ikke slår mig helt ud. Nu må jeg desværre slutte mit brev.

Kærlig hilsen fra min fader, moder, onkel og tante og sidst fra Ole og papegøjen.

Pinselørdag kom der en dejlig pakke hjemmefra til Svend Erik med slik, brevpapir, frimærker og to kroner til hjælp til blomster i haven.

Der var mange besøgende i pinsedagene, men Svend Erik vidste, han ikke fik besøg, medens han var på »Lindersvold«. Mor havde sagt: - Det har vi ikke råd til, men i stedet vil vi sende dig en pakke en gang imellem.

Lasse fik besøg af sin mor og storebror. Bagefter fortalte Lasse Svend Erik, at hans mor havde talt med forstanderen, fordi hun ville have Lasse hjem med næste hold, og det havde forstanderen lovet. - Så jeg skal rejse hjem på lørdag.

Svend Erik var meget ked af, at Lasse skulle hjem. Da han tog afsked med ham om lørdagen, omfavnede de hinanden til farvel, og Lasse lovede at skrive til Svend Erik.

Besøgende på »Lindersvold«

Rasmussen foreslog en dag drengene, at man skulle lave en flot opmarch, når der kom besøg om søndagene. Det var drengene meget begejstrede for, så Rasmussen gik straks i gang med at lære dem at marchere og gå i marchkolonne.

Næste gang, der kom besøgende, stillede drengene sig op i geled ved indkørselen til »Lindersvold«, og da bussen med besøgende var kørt ind foran hovedbygningen kom drengene marcherende i række rundt i indkørselen, medens de sang »Lindersvoldsangen« med omkvædet: »Vi

er de raske lindervoldske drenge« osv. Da de kom over til de besøgende, var sangen færdig og Rasmussen råbte: - På række, og drengene marcherede i enkeltrække. - Rør og ret ind! råbte Rasmussen. - Alle ret! Og Rasmussen råbte - »Lindersvold« længe leve!

Alle drengene råbte et trefoldigt hurra, dirigeret af Rasmussen, medens alle de besøgende klappede. Til slut råbte Rasmussen: - Rør, I er fri!

Herefter fandt drengene deres forældre, og der var hjertelig gensynsglæde.

På disse besøgsdage gik Svend Erik gerne ned i sin have, hvor en anden dreng, Peter, som heller ikke fik besøg, opholdt sig. Peter var også meget glad for sin have. Svend Erik fortalte Peter, at sidst han var på »Lindersvold«, havde han fået førstepræmie for haven.

- Men det får jeg nok ikke denne gang, for når præmierne skal uddeles er jeg rejst hjem.

Svend Erik spurgte Peter, om han ikke skulle købe blomster til sin have.

- Jo, det skal jeg, svarede han.

- Jamen, så kan vi følges ad, der ligger en gartner i Roholte, han er ikke så dyr. Vi kan gå ad stien over engen, sagde Svend Erik, og de fulgtes ad.

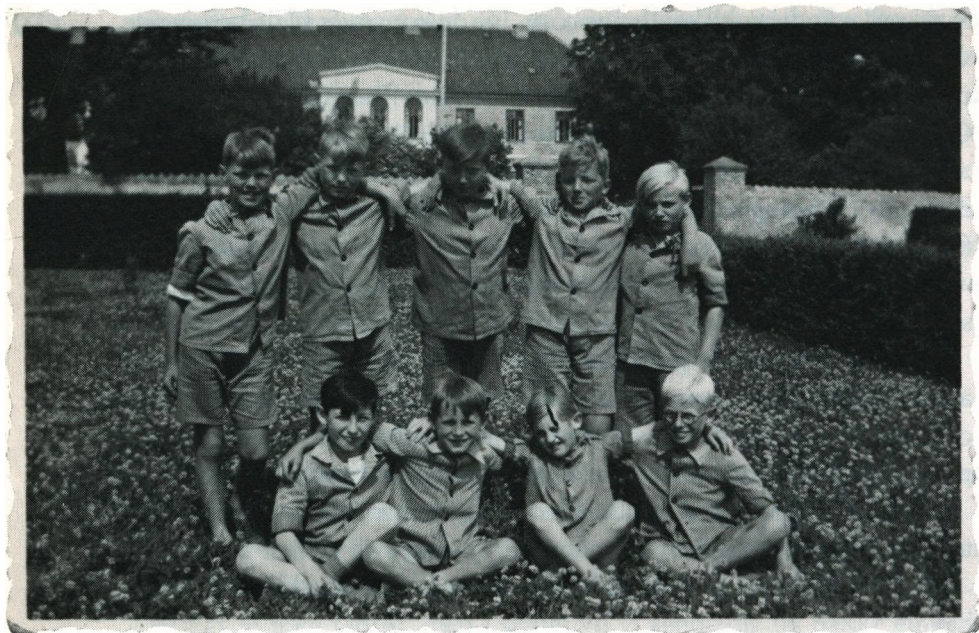
På vejen fortalte Svend Erik om den hvide dame, som gik igen. Hun havde boet på »Lindersvold« og lå begravet i Roholte kirke. Svend Erik fortalte Peter alt det, som gartner Jensen havde fortalt om den hvide dame, sidste gang han var på »Lindersvold«.

- Orv, mand, sagde Peter, - den løngang må vi prøve at finde!

- Ja, det kunne være spændende, svarede Svend Erik - men det bliver nok svært, for vi må jo ikke komme i kælderen, og jeg tror løngangen går fra en af kældrene.

- Den kan også være ved et træ, sagde Peter, - der er en lem ved hønsehuset med lås på.

- Nej, afbrød Svend Erik - den har jeg set åben, den er kun til affald. Låsen er sat på, så ingen kan falde i.

Kammeraterne på Lindersvold. Svend Erik står som nr. to fra højre. 1937.

Turen til Roholte

Det var først i juni, og det var meget varmt og tørt, da Svend Erik og Peter gik til Roholte.

Da de kom til Roholte, sagde Svend Erik: - Skal vi ikke gå ind på kirkegården og se, om vi kan finde den hemmelige gang til »Lindersvold«.

- Jo, lad os det.

De gik op ad bakken mod Roholte kirkegård. Herfra havde de en pragtfuld udsigt og kunne se »Lindersvold« langt nede bag engene, hvor køerne gik og gnavede i græsset. De gik ind på kirkegården og rundt om kirken, men kunne ikke finde nogen nedgang til løngangen. Da de var på vej ud ad en sidegang, skete der noget mærkeligt, som fik hårene til at rejse sig på deres hoveder. Få meter fra dem lød der pludselig et »dump«, og de så jorden på en grav synke et stykke, og det støvede. De var stive af skræk. Pludselig kom en sød-syrlig duft dem

i møde; de kiggede på hinanden og styrtede ud fra kirkegården.

Peter var helt rædselsslagen og sagde: - Jeg har tisset i bukserne, så bange blev jeg.

Det kunne Svend Erik ikke undgå at se, og han sagde: - Jeg tror, det der skete var, at kisten brød sammen og den væmmelige lugt må være fra den døde.

- Du må ikke tale om det, sagde Peter - jeg vil hjem.

- Jamen, vi skal da først have købt planter, sagde Svend Erik.

- Så må du gå ind og købe, jeg vil ikke med, for man kan se, jeg har tisset i bukserne.

På vejen hjem gik Svend Erik ind og købte blomster til deres haver, og da de kom hjem gik Peter op i sovesalen, hvor en af frøknerne var så flink at give ham et par rene bukser.

Dagen efter fortalte Svend Erik og Peter nogle andre drenge om deres oplevelse, men mange af dem ville ikke tro på det, de havde oplevet på Roholte kirkegård.

Fodbold

Forstanderens to voksne sønner, Bent Kragh-Müller og Carl Christian Kragh-Müller, var nyuddannede lærere. Efter lærereksamen boede de hjemme hos deres forældre på »Lindersvold« og underviste på skoler i nærheden. Til daglig så drengene dem ikke, men det var en begivenhed hver søndag, når Carl Christian og Bent i fodboldtøj skulle køres til Fakse. Forstanderen kørte sin Chevrolet ud af garagen, og nogle drenge hjalp til med at lukke porten til garagen. Når de kørte, vinkede alle farvel. Det var spændende for drengene at høre, hvordan kampen var gået, når de kom tilbage.

Nogle gange satte Carl Christian sig på stentrappen ved hovedbygningen og sludrede med dem.

Det hændte også at Carl Christian og Bent tog med til boldbanen og spillede fodbold med drengene. Carl Christian var høj og tynd, men skød meget hårdt til bolden. Bent var ikke så høj, men kraftig bygget. Han var hurtig og dribblede godt.

Det var ikke altid, Svend Erik var med til at spille fodbold, for når

der skulle vælges hold, kunne han ikke bruges, da han ikke spillede særlig godt. Men en søndag, da Carl Christian og Bent skulle spille med, var det de to største drenge, der valgte hold. Der var ikke mødt flere, end der skulle bruges, og Svend Erik blev valgt til højre wing på det ene hold.

Da kampen skulle begynde, kom der nogle drenge løbende, som ville spille med, og en af de store drenge sagde til Svend Erik:

- Vi kan ikke bruge dig, nu hvor en af de dygtigste fodboldspillere er kommet.

Svend Erik tog sine fodboldstøvler af, og tog gummiskoene på. Han var ked af det, da han havde glædet sig til at være med. Han gik bag om fodboldbanen ind bag muren til køkkenhaven, stod stille og begyndte at græde. Han tænkte: »Nu havde jeg lige glædet mig, til at være med, men det er det sædvanlige. De kan ikke bruge mig, selv om jeg spiller lige så godt som andre drenge, for jeg fedter ikke for de store drenge og giver dem ikke slik!«

Pludselig var der en, der tog om Svend Eriks skulder. Det var Carl Christian:

- Hvad er der galt med dig, er det fordi du ikke skal spille fodbold?

- Ja, fremstammede Svend Erik.

- Jamen, du var jo valgt, og så skal du være med, bare kom med mig.

Carl Christian fik fat på den store dreng, der havde sendt Svend Erik bort, og forklarede ham, at man ikke først kan vælge for bagefter at sige, at det ikke gælder. Svend Erik skal spille højre wing, så må den anden dreng, der kom for sent, vente til næste gang.

Kampen kom igang igen, og Svend Erik var lykkelig. Det gik godt, og han syntes, han aldrig havde spillet bedre.

Skt. Hans

Skt. Hans nærmede sig, og Rasmussen ville have, at drengene skulle opføre et lille skuespil i parken, hvor Skt. Hansfesten skulle holdes. Han udpegede ti drenge, derimellem Svend Erik. Drengene syntes, det var spændende og der blev holdt læseprøve i dagligstuen i middagspausen. Svend Erik skulle spille læge, og hans rolle bestod i, at en af de andre optrædende faldt om, og en anden råbte: »Vi må have fat på

en læge hurtigt.« Han lod samtidig som om han ringede til lægen: »Er det hos doktor Ebbesen? De må komme hurtigt, der er en mand, der er faldet omkuld«. Svend Erik (dr. Ebbesen) skulle vente på østsiden, indtil der blev givet tegn, så steg han op i den store legevogn, og to drenge løb af sted med vognen og råbte »Ba-bu, ba-bu«. Svend Erik måtte holde sig godt fast for ikke at falde ud af vognen, men så var de ved terrassen, hvor den syge lå. Svend Erik løb i sin hvide kittel hen til den bevidstløse, kiggede på ham, løftede den ene arm i vejret, men den ville ikke falde ned af sig selv, og han gav den et puf, så armen igen faldt ned. Det samme gentog sig med den anden arm og begge ben. Derefter tog Svend Erik et stort henkognitionstermometer op af lommen og foregav at tage temperatur, tog en stor tragt frem fra den anden lomme og lyttede til hjerte og bryst og rystede på hovedet. Svend Erik tog termometret op, kiggede på det, tog sig til panden og råbte: »4711, ham må vi have på hospitalet med det samme«. De to drenge, der kørte, bar den syge op på vognen, Svend Erik satte sig ved siden af og tog patientens arm for at tage pulsen, medens drengene i fuldt trav løb om på østsiden.

De havde mange prøver, og Skt. Hansaften, da det gik løs, var der mange gæster. Der var vild jubel, da Svend Erik som dr. Ebbesen undersøgte den syge. Efter forestillingen blev de optrædende klappet frem af publikum, og de fik ros af forstanderparret for den gode optræden.

Bagefter var der sodavand, varm chokolade og hjemmebagt brød, og det blev en uforglemmelig aften, der sluttede med stort bål nede ved engen.

Alle sang med på Midsommervisen.

Den underjordiske tunnel

Peter havde ikke glemt turen til Roholte kirkegård eller historien om den hvide dame, som gik igen, og den hemmelige gang. Han spurgte Svend Erik, om de ikke skulle prøve at finde indgangen til den underjordiske tunnel.

Også Jørgen, som de legede meget med, sagde: - Ja, Svend Erik, du er jo i køkkenet, og en gang imellem skal I jo i kælderens efter mel og

gryn, så må du se, om du ikke kan finde, hvor gangen er!

- Jeg skal nok prøve, sagde Svend Erik.

En af de første dage, da køkkenpigen Gerda skulle i kælderen, spurgte Svend Erik, om han ikke skulle hjælpe.

- Jo, det kan du godt, og Svend Erik gik med ned i kælderen:

- Sikke mange døre her er, hvor fører de hen? spurgte Svend Erik.

- Der er grøntsagsrum, viktualierum, mælkerum o.m.m., svarede Gerda.

- Er de lige så store som denne kælder? spurgte Svend Erik.

- Ja, nu skal jeg vise dig dem. Gerda lukkede op til de andre mørke kældre, som lå lidt dybere. Der var elektrisk lys i alle kældrene.

- Jeg skal forresten også have mel med op, kan du ikke bære det? sagde Gerda - så slipper jeg for at gå en gang til.

- Ja, sagde Svend Erik lidt uinteresseret, da han havde fået øje på en stor lem i væggen, som kunne føre ud under parken.

- Hører du efter?, spurgte Gerda.

- Nå ja, jeg kiggede mig bare omkring. Nej, hvor er her mange hylder!

- Kan du tage den lille sæk med mel?

- Ja, det ordner jeg, sagde Svend Erik og smed sækken op på ryggen. Den var gud ske lov ikke så tung som kokssækkene hjemme, tænkte han. De fulgtes ad op, og Svend Erik så, hvor Gerda hængte nøglen på et nøglebræt ved kælder døren.

Dagen efter holdt Svend Erik, Peter og Jørgen krigsråd, hvor Svend Erik berettede, hvad han havde set.

- Hvornår kan vi gå i kælderen? spurgte de andre og Svend Erik svarede:

- Vi må være meget forsigtige, at vi ikke bliver opdaget, for så bliver vi sendt hjem omgående, men vi kunne tale med Rasmussen.

- Nej, afbrød Jørgen - han skal ikke vide noget, for så får vi ikke lov at se løngangen, og så er det hele ødelagt.

- Jeg har det, sagde Peter, - Når Svend Erik er færdig med at hjælpe til med opvasken efter middagen, må du prøve at få fat i nøglen, inden du går. Så lader vi være med at sove til middag, og vi mødes ved kældernedgangen. Jeg har lommelygte, så vi kan se i tunnelen.

- Ja, det lyder godt, sagde Svend Erik og Jørgen i munden på hinanden.

- I må hjælpe mig med at huske på, at nøglen bliver hængt på plads,

sagde Svend Erik, og vi må sværge, at vi ikke fortæller det til nogen.

De rakte alle tre deres ringfinger og langemand mod hinanden og sagde i kor: - Jeg sværger, at jeg ikke sladrer.

De blev enige om at prøve næste dag og sagde til Rasmussen, at de i morgen ville gå en tur i skoven for at finde uleglyp og se på rævehuler i stedet for at sove til middag.

- Det er i orden, sagde Rasmussen, - men opfør jer ordentlig og sørg for at være samlede hele tiden.

- Ja, det skal vi nok, svarede de i kor.

De løb ned i parken og Peter råbte: - Ju-bi.

- Så, så, sagde Jørgen, - ingen må mærke noget på os.

Næste dag blev Svend Erik længe i køkkenet og hjalp til, hvor han kunne.

- Skal du ikke hvile dig, spurgte Gerda.

- Nej, sagde han - når klokken er et, skal jeg sammen med Peter og Jørgen i skoven.

- Nå, men kan du ikke hjælpe mig med at bære svinetønden udenfor?

De bar den udenfor, og da de gik tilbage til køkkenet, gik Svend Erik langsomt bagefter, og han så sit snit til at snuppe kældernøglerne. Svend Erik råbte til Gerda: - Nu går jeg ud og møder Peter og Jørgen! Han løb ud til dem ved grantykningen bag køkkenet.

- Der er først ro om en halv times tid, så lad os gå en tur, så ingen får mistanke, sagde Svend Erik.

Efter den halve time sneg de sig langs muren til kældertrappen. De gik ned i kælderen, og Svend Erik lukkede døren op.

- Ja, det må være den lem i væggen, sagde han, og de klatrede hen over nogle tønder, der stod foran lemmen. Der var en almindelig slå for. De tøvede lidt, men så tog Jørgen fat, men slåen sad fast og han måtte slå til den med hånden. Pludselig var den slået af, Jørgen åbnede forsigtig lemmen, der peb.

- Forsigtig, sagde Svend Erik sagte.

- Ja, men vi skal sgu ha' den op, svarede Jørgen.

Op kom den, og de så ind i det bare mørke. Peter tændte lommelygten og lyste ind i gangen. De var lige ved at juble højt.

- Ja, du havde ret, Svend Erik - der er sgu en gang og den går lige ind i parken, sagde Peter.

- Hvem går derind? Svend Erik var ikke meget for det, han kunne ikke lide mørke gange og kom uvilkårligt til at tænke på kælderens hjemme.

- Jeg går derind, sagde Peter.

- Og jeg følger efter, sagde Jørgen - så kan du holde vagt, Svend Erik. Peter kravlede ind i tunnelen, som var ca. én meter på hver led.

- Åh, sagde Peter - her er museskeletter, og da han var en ca. ti meter inde, råbte han: - Gangen bliver mindre, den er næsten brudt sammen og den drejer til højre.

Et øjeblik efter råbte Peter igen: - Nu kan jeg ikke komme længere, og så kravlede Jørgen og Peter tilbage og var igen i kælderen.

- Det var en fuser, sagde Jørgen.

- Jamen, jeg tror, det er den gamle, hemmelige gang, sagde Peter, - selv om den drejer til højre, kan den da godt gå ligeud igen, men den er brudt helt sammen.

- Jamen, det var da spændende, sagde Svend Erik, - nu må vi have vasket al jorden og støvet af vore ben og sko, og vi må hellere komme af sted. Vi kan løbe over til hønsegården, der er en vandhane, og så må vi hellere forsvinde, så de ikke ser os før ved tretiden.

De lukkede lemmen og fik sat slåen for igen. Forsigtigt listede de op og over til hønsegården, hvor Peter og Jørgen fik vasket sig og børstet det værste snavs af tøjet. Derefter gik de langs hækkene ud til vejen, og en tur langs markerne, før de vendte tilbage.

- Husk vi har sværget, sagde Peter.

Da de var tilbage, gik Svend Erik ud i køkkenet og fik hængt nøglerne på plads, uden at nogen opdagede det.

Hjemkomst

Tiden nærmede sig, da Svend Erik skulle hjem. Han havde fået flere breve, og i det sidste brev skrev mor, at hun ville hente ham ved bussen, da hun var på nathold den uge. En af de nye drenge, Søren, havde været på »Lindersvold« ca. 14 dage. Han ville meget gerne ha' en have, men der var ingen ledige, og Svend Erik sagde til Søren:

- Du kan få min have, når jeg rejser, men du må gerne hjælpe mig i mellemtiden.

Søren blev også gode venner med Peter, men Peter sagde:

- En ting lover jeg dig, Søren, førstepræmien for haver får du ikke, den vil jeg ha'.

Svend Erik havde også set, at Peters have altid var meget fin, og han havde hørt Rasmussen sige, at den var lagt fint an.

I juli kom dagen, da Svend Erik tog afsked med »Lindersvold«. Han sagde pænt farvel til Frk. Madsen, som sagde: - Hvad sagde jeg til dig, da du kom, at du ville få det godt. Du har taget næsten seks kilo på, og du er dejlig solbrændt denne gang. Farvel og ha' det godt!

Svend Erik fik også sagt farvel til forstanderen og Rasmussen, og til slut omfavnede han Peter, som havde været en god kammerat. Da alle var kommet op i bussen, kørte den, og de sang afskedssangen.

På vej hjem i bussen kunne Svend Erik ikke lade være med at tænke på, hvordan det gik Lasse. Han havde lovet at skrive, men det havde han ikke holdt. Gud ved om der var noget galt, siden hans mor ville have ham hjem. Det var i hvert fald den bedste ven, han nogen sinde havde haft.

Mor stod ved bussen, da den holdt på Roskildevej ved Pileallé, og der var gensynsglæde. Hun omfavnede og kyssede Svend Erik:

- Nej, hvor er du solbrændt, og du har også taget på.

- Ja, jeg har taget seks kilo på, så mor kan tro, at Frk. Madsen var glad, da jeg blev vejet i går, sagde Svend Erik.

De gik over og tog linie 6 til Christiansborg og otteren til Prinsessegade.

På vejen hjem sagde Svend Erik: - Jeg har fem kr. tilbage, og jeg har lovet at købe noget til Johnna, William og Elisa. Nede på »Lindersvold« kunne vi ikke købe noget.

- Du kan købe bolcher og chokolade hos »sukkermor«, når vi er hjemme, det ved jeg, de vil blive glade for, sagde mor.

Da de kom hjem, syntes Svend Erik pludselig, at gården så så lille og mørk ud, og da han kom ind i stuerne, syntes han også, der var meget småt og mørkt, men der var gensynsglæde og jubel, da Svend Erik delte chokolade ud.

Johnna sagde: - Jeg trode, du havde påfulgefjer med hjem igen.

- Nej, Hans' fjer var ikke så lange og pæne, og de få, der var havde lærer Rasmussen taget.

Da Svend Erik gik ind i soveværelset, kunne han lugte den tissetunge madras, som lå til tørre i det åbentstående vindue. Madrassen var helt

sort, der hvor William havde tisset næsten hver nat.

Mor kom ind og sagde: - Vi kan altså ikke holde William tør hver nat, men det plejer at tørre godt på madrassen, og til aften skal I nok få rent sengetøj på. Du må så være med til at passe på, at William kommer op og tisser om natten, inden han gør det i sengen.

Der var også gensynsglæde; da far kom hjem. Under aftensmaden fortalte far, at han havde fået byttet sin ferie, så han kunne holde ferie samtidig med mor fra næste uge.

- Ja, det havde jeg også regnet med, du fik ordnet, sagde mor.

- Skal vi så til Saltholm, som vi har snakket om? spurgte Johnna.

- Ja, hvis vi kan få lejet et telt, sagde far - men det tror jeg nok, vi kan. Jeg har hørt at Weillbach i Niels Juelsgade lejer telte ud, så der tager jeg over på vejen hjem fra arbejde på mandag.

Mor sagde: - Jeg skal ind til byen og købe tøj til børnene, inden vi skal af sted, så kan Svend Erik tage med. Inden Svend Erik gik med mor i byen, sagde hun:

- Du må tage dine plusfours på, dine korte bukser er alt for små. Vi skal købe nyt tøj til dig og William, dine skjorter er også ved at blive for små.

De tog linie 8 til Stormgade og gik ind til Daells Varehus, hvor mor købte tøj til børnene, bl.a. korte, ensfarvede bukser til Svend Erik og William. Dertil skulle købes livrem.

- Åh, mor, sagde Svend Erik - må vi ikke nok få spejderbælter?

- Jamen, de er alt for dyre. Nå, skidt, det får I, det har William ønsket sig længe.

Der blev også købt undertøj, strømper, skjorter og kjole til Johnna. Svend Erik bar pakkerne, og de gik ned til Købmagergade og Højbro plads, hvor mor sagde: - Vi går op og drikker en kop kaffe i kaffebaren oven over Frederiksens fiskehandel.

Da de kom op, spurgte mor Svend Erik, hvad han ville have til. Svend Erik var lækkersulten og valgte et stort stykke wienerbrød. De satte sig ved vinduet, og der var næsten ingen i lokalet. Medens de sad der, sagde mor:

- Svend Erik, der er noget, jeg godt vil fortælle dig.

Han kiggede på mor.

- Ja, du ved nok, at far ikke er din rigtige far, du har jo ikke hans efternavn. Din rigtige far bor i Ålborg, og det er hans fødselsdag i dag.

Svend Erik kiggede på mor og nikkede svagt, men sagde ikke noget.

Mor tog Svend Eriks ene hånd og fortsatte:

- Jeg var meget ung og holdt meget af din far, men da jeg skulle have dig, ville han ikke kendes ved mig, og han ville heller ikke betale børnepenge. Han søgte kommunen om fritagelse, og fik lov at slippe, derfor fik mor ingen penge. Det var også årsagen til, at du måtte være så længe på børnehjemmet.

Svend Erik vidste ikke rigtigt, hvad han skulle svare, han havde ikke tænkt meget over dette problem, men mor trykkede ham i hånden, og Svend Erik svarede:

- Jeg er meget glad for far, og jeg har slet ikke tænkt videre på det andet.

- Det er mor glad for at høre. Du er nu ved at blive voksen, derfor fortæller mor dig om din rigtige far, men du skal ikke gå og spekulere på det. En anden ting er, at når vi har været på Saltholm, må du se dig om efter en budplads, så må vi senere se om vi kan få en læreplads til dig.

- Jeg vil gerne ud at sejle og være koksmat, jeg kunne godt tænke mig at blive skibskok, svarede Svend Erik.

- Ja, ja, men du skal være fyldt fjorten år, så det kan vi tale om til den tid, sagde mor.

Ferieturen til Saltholm

Et par dage før de skulle sejle til Saltholm, tog Svend Erik med far over til Weilbach og hentede det store seks-mandstelt, som far havde lejet. Det var så stort, at far måtte lægge det over styret og trække hjem.

Mor havde skrevet en stor dosmerseddel til købmand, slagter og grønthandler. Svend Erik hentede varerne, der skulle bruges den halve snes dage, de skulle være på Saltholm. Her kunne der ikke købes mad, ikke engang ferskvand var der.

Da Svend Erik gik sidste gang efter varer, var mor ved at pakke tøj sammen, og de gik alle tidligt i seng.

Søndag morgen var Svend Erik ude at købe brød og fem liter mælk.

- Så har vi til en tre-fire dage, sagde mor, - far skal alligevel hente frisk vand, når der er gået en fire-fem dage, så kan han købe mælk i Kastrup samtidig.

Efter morgenmaden kørte far til Refshaleøen for at sejle »Indianeren« til Bodenhoffs Plads. Svend Erik hjalp mor med at pakke det sidste ned og slæbe det ud i barnevognen, hvorefter han kørte den til Bodenhoffs Plads.

De forskellige ting blev læsset af ved gangbroen, hvor Nyhavnsfærgen lagde til. Johnna skulle blive og passe på, medens Svend Erik kørte hjem efter dyner og tæpper. Ved nitiden lagde far til med »Indianeren«, og de fik hurtigt alt stuvet om bord. Svend Erik hjalp far med nogle helt nye 25-liters zinkdunke, som skulle fyldes med ferskvand. Til sidst kom mor med William og Elisa, og da alle var om bord, sejlede far til Refshaleøen, hvor dynerne blev pakket ned i skydeprammen. Med prammen på slæb startede ferien på Saltholm.

Skydeprammen med bagagen til ferien på Saltholm, 1937.

Det begyndte at blæse op, og far sagde: - Vi må hellere sejle langs Amager.

Da de kom til Kilometerbroen, lagde far til, idet blæsten tiltog.

- Jeg håber, den flover af i løbet af et par timer, sagde far, og mor måtte pakke noget af maden ud og smøre nogle stykker mad. Ved to-tiden flovede vinden af, og far startede igen »Indianeren« og fortsatte mod Kastrup for derefter at rette båden op og sætte kursen direkte mod Saltholm.

Det havde været meningen, at de skulle være sejlet syd om Saltholm til Svaneklapperne, men da de nærmede sig Saltholm, sagde far:

- Der er nogle sorte skyer over Sverige, og de trækker denne vej. Jeg er bange for, at det igen bliver stærkt blæsevej, så vi må hellere gå i land ved Kråsebækkenerne.

Far sejlede langsomt mod land, ud og ind mellem de små holme. Da de var ved at være ved selve Saltholm, fik Svend Erik, Johnna og William besked på at tage badetøjet på. Far ankrede op, Svend Erik og Johnna sprang i vandet og trak skydeprammen ind til land, hvor den blev tømt for dyner m.m. Så gik turen frem og tilbage, indtil alt og alle var kommet i land.

Klokken var efterhånden mange, og man gik hurtigt i gang med at få rejst teltet.

- Nej, hvor er her roligt og fredeligt, sagde mor - vi skal rigtig nyde det.

- Ja, sagde børnene i kor - det bliver vel nok spændende.

Svend Eriks lille spidstelt blev brugt som køkkentelt, og da han havde rejst det, sagde mor:

- Kan du ikke tænde primussen, så vi kan få sat kartofler på, og du, Johnna, må gå ned til stranden og hente en spand vand til at koge kartoflerne i. Vi skal spare på ferskvandet, så når I skal vaskes, må I hente vand ved stranden.

Medens Svend Erik pillede kartofler, stegte mor nogle tykke skiver røget flæsk. Efter aftensmaden var alle meget trætte og de gik til ro. Johnna og William skulle ligge inderst derefter Svend Erik, mor og Elisa, medens far lå ved udgangen.

Svend Erik lå og kiggede op i teltdugen og teltpælene og så flere ørentviste, men faldt omsider i søvn og vågnede, da det begyndte at lysne ved tretiden. Han så, at der var hundredvis af ørentviste, og de kravlede også på tæpperne. Mor sov heller ikke.

- Ih, hvor er der mange ørentviste, hviskede Svend Erik til mor og tilføjede: - Jeg kan ikke sove mere.

- Ja, det er frygteligt, sagde mor, - de har kravlet på mine arme, de må også have bidt mig, det klør ligesom væggelusstik. Men luk nu dine øjne, det er alt for tidligt at stå op, så vækker vi bare de andre.

Ved femtiden stod Svend Erik, far og mor op, og Svend Erik blev sendt efter vand til at vaske sig i. Da han kom tilbage fra stranden, hørte han far sige:

- Det er fandens så mange ørentviste her er, jeg må nok tømme teltet, når vi har fået morgenmad. Svend Erik tændte primussen og lavede

kaffe, medens mor vaskede sig selv og Elisa. Børnen fik rå havregryn med mælk på og bagefter sigtemadder med ost.

- Nå, vi må se på de ørentviste, sagde far.

Teltet blev tømt, dyner, tæpper m.m. blev rystet.

Mor udbød: - Der må være millioner af ørentviste.

- Ja, jeg må prøve med petroleum, sagde far og tog petroleumsdunkene, som stod bag teltet i femliter dunke, pakket ind i brunt karduspapir, som var gennemvædet af petroleum. Far tog papiret af en af dunkene. Nej, sagde han, de er fyldt med ørentviste, så kan det ikke nytte at bruge petroleum.

Ved siden af petroleumsdunkene var der to store blikdåser, gamle fem kg tobaksæsker, som der var rugbrød i. Far tog dem frem og sagde:

- Det er da godt de æsker lukker tæt til, og han lukkede en af dem op.

- Nej for fanden, den er fyldt med ørentviste, hvordan fanden kan de komme ned gennem så tætlukket et låg?

Far endevendte dåserne, og med hånden skrabede han ørentvistene af brødet, idet han sagde: - Vi bliver nødt til at skære skorperne af, før

Ferie på Saltholm i 1937. Johnna, Svend Erik, Elisa, William og mor.

vi spiser af dem, men først og fremmest skal vi af med ørentvistene.

Ja, sagde mor, - for jeg vil ikke sove en nat til i teltet, før ørentvistene er væk.

- Der er nok ikke andet at gøre, end at tage teltet ned og så hælde petroleum ud over et stort areal og sætte ild til, sagde far.

Som sagt, så gjort. Teltet blev taget ned, og der blev hældt petroleum ud og far satte ild til, idet han sagde. - Det er stille vejr og dejligt solskin, så kan vi holde ilden nede.

Efterhånden som ilden bredte sig, vrimlede det frem med ørentviste, far hældte mere petroleum på, medens Svend Erik og Johnna stod vagt med nogle våde klude og flere spande vand. Efter et par timer var der ikke mere levende, hvor teltet skulle stå, og det blev igen rejst. Far lagde en stor presenning i bunden, og de følgende nætter var der kun ganske få ørentviste.

Den første eftermiddag tog Svend Erik og William med far i skydeprammen, og far padlede sydover mod nogle små holme. De gik i land.

- Tænkte jeg det ikke nok, sagde far - her går nogle store klodsmå-

Ferie på Saltholm. William og far fotograferet i teltåbningen. 1937.

geunger, dem skal vi fange nogle stykker af.

Far tog en sæk frem og fik hurtigt fanget en halv snes stykker, som han puttede levende ned i sækken.

- Hvad vil du med dem? spurgte Svend Erik og William i munden på hinanden.

- Joh, sagde far - vi kan lige så godt lave en kravlegård til mågeungerne, så kan de spise køkkenaffaldet og blive fede. Når der er gået en uges tid, vrider jeg halsen om på dem, og så æder vi dem.

Da de kom tilbage til teltpladsen, lavede far en løbegård til mågeungerne af nogle fiskekasser, som var drevet i land, og ungerne blev sat ud. De forsøgte at gemme sig i græsset, men blev meget hurtigt tamme, når de fik mad. Især William legede meget med dem, han tog dem op og kælede for dem.

Næste formiddag tog Svend Erik med far i skydeprammen, vejret var helt stille, og far havde en lille ålestage med.

Han sagde til Svend Erik: - Vi skal se, om vi ikke kan blege* nogle fisk.

Far fik hurtigt øje på enkelte skrubber, men de var for små. Der kom en ål, tju, så var den stangt, ligeledes et par store skrubber. Pludselig stangede far, tju, fisken kom op af vandet. Svend Erik blev helt forskrækket, sådan en fisk havde han ikke set før. Det var en stor pighvar, som vejede et par kilo, og far udbrød:- Så er aftensmaden reddet.

Børnene elskede at gå i vandet, men Johnna og William havde fået besked på, at de kun måtte gå ud i vandet, når Svend Erik var med. Så kunne de også bade og pjatte i timevis. En af dagene var far og mor med. Der var meget lavvand, og de skulle gå et hundrede meter ud, før de kunne svømme ordentligt. De havde det dejligt og legede ti-tyve-tredive. Svend Erik havde en badebold, som de alle legede med. Mor viste sit glansnummer med at ligge på ryggen og flyde, medens hun tog fat om sine storetæer uden at synke, selv om Svend Erik og Johnna sprang op på maven af mor og prøvede at presse hende under vandet.

Femtedagen sejlede far alene i »Indianeren« til Kastrup efter frisk mælk og ferskvand.

*blege: når vandet er spejlblankt på lavt vand, kan man tydeligt se fiskene i sandet på det lave vand og stange dem med ålestagen.

Mor råbte: - Husk nu også rugbrød, vi har næsten ikke mere, fordi vi måtte skære skorperne af.

Medens far var væk, gik Svend Erik og William en tur langs stranden, hvor de fandt flere reder med andeæg. De fandt æg fra skeand, brunnakke og gråand. I en af dem var der tolv æg, og mange af dem var ved at være udklækkede. De lagde sig på maven og så, hvordan ællingerne kæmpede sig ud af skallen. Det varede kun en god times tid, før æggene var udklækkede.

I mellemtiden havde andemor på afstand skræppet op, og da Svend Erik og William rejste sig og gik, kom hun hen til ællingerne. Det varede ikke længe, før hun stolt førte dem ned til strandkanten og ud i vandet. William var helt vild med at ligge og kigge på æg, han kunne ligge på maven i timevis for at se forskellige ællingearter blive udklækket.

Far kom tilbage og havde bl.a. købt en dejlig wienerbrødsstang, som blev nydt til eftermiddagskaffen. Rejsegrammofonen kom frem, og Johnna og Svend Erik dansede til de populære melodier, medens William dansede for sig selv. Far havde også købt ugeblade, så der var noget at læse i, når det var dårligt vejr.

Dagen efter slog far klodsmågeungerne ihjel, flåede dem og lagde dem i eddikevand, og der var middagsmad til et par dage.

Der var mange flyvende insekter, deriblandt store oksebremser, og far fortalte, at det var fordi, der var så mange kreaturer på Saltholm.

En af de sidste dage på Saltholm blev mor stukket i knæet af en oksebremse, og i løbet af et par timer var der en bule så stor som et hønseæg.

- Nej, hvor gør det ondt, sagde mor, og hun badede det med sprit og eddikevand, men det hjalp ikke meget.

Der gik betændelse i det, hvorefter mor med fars skarpe lommekniv skar hul i den store bule og trykkede, så betændelsen flød ud. Mor sagde: - Jeg må se, om jeg ikke kan klare den, til vi skal hjem.

De sidste dage gik hurtigt, og det var med vemod, de tog afsked med Saltholm efter ti dejlige dage.

Efter at være kommet hjem fra Saltholm måtte mor til lægen og have skåret i den store bule, så al betændelsen kunne komme ud. Der blev smurt salve på, og der blev lagt gazebind om knæet, og det varede kun få dage, så gjorde det ikke ondt mere; mor havde ellers været bange for ikke at kunne møde på natholdet efter ferien.

Andejagt

Far tog på arbejde, dagen efter de kom hjem fra Saltholm, da han ville gemme de sidste tre dage til jagtsæsonen begyndte 1. august.

Svend Erik havde plaget far for at komme med på andejagten.

- Det må vi tale med mor om. Det var jo meningen, du nu skulle søge dig en budplads.

Far og mor blev enige om, at Svend Erik skulle med. - Men når du kommer hjem, skal du søge dig en budplads, sagde mor.

De sidste dage inden 1. august gik hurtigt, og da far kom fra arbejdet lørdag den 31. juli, blev maden pakket ned, og Svend Erik og far cyklede ud til bådpladsen, hvor alt jagtgrejet var pakket ned. Fars jagtkammerat Aksel var også klar med sin båd og skydepram. »Indianeren« blev startet, og med skydeprammen på slæb gik turen igen til Saltholm.

Svend Erik fik lov at holde rorpinden det meste af turen, indtil de nåede sydspidsen af Saltholm, da overtog far den det sidste stykke. Der var mange store sten at passe på i vandet. Nogle sten ragede op over vandoverfladen, andre kunne man ikke se, selv om de lå lige under overfladen. Svend Erik gik ud i stævnen og holdt udkig efter stenene og råbte til far:

- Sten forude, sejl bagbord! Og lidt efter: - Sejl styrbord!

Da de var kommet helt ind mellem holmene, blev ankeret kastet ud på det lave vand. Aksel måtte med sin større båd og køl ligge længere ude, hvor der lå mange andre både med jægere om bord.

Medens Svend Erik lavede kaffe og dækkede op, skar og smurte far nogle humpler sigtebrød med ost. Aksel lagde til med sin skydepram og kom om bord, idet de var fælles om kosten. Efter maden så far og Aksel deres jagtgeværer efter og samlede patroner sammen i små æsker. Aksel sejlede tilbage, og de gik til ro, da de skulle tidligt op.

Svend Erik sov tungt, da far ruskede i ham ved tretiden.

- Ja, hvad er der?

- Du skal op og lave kaffe til os, sagde far.

Svend Erik gned øjnene, tog tøj på og fik tændt primussen, smurte nogle skiver rug- og sigtebrød, medens far gjorde skydeprammen klar. Skydesejlet blev sat fast, lokkeænderne taget frem, og geværet lagt parat.

Da morgenkaffen var drukket steg far og Aksel ned i deres skydepramme og sejlede ind til land, hvor de dængede en masse tang hen over stævnen på skydeprammen. Så af sted ind mellem holmene.

Svend Erik havde fået besked på, at den første dag måtte han ikke komme med, det var alt for farligt, da der var så mange jægere ude den første jagtdag. Det hændte ofte, at nogen skød helt vildt, så de ramte andre jægere.

Det varede ikke længe, før det blev lyst. Så brød der en kanonade løs fra alle verdenshjørner. Svend Erik så mange opskræmte fugleflokke, især ænder. Skuddene bragede og han kunne se mange ænder styrte ned i vandet, efter at de var blevet ramt af hagl.

Svend Erik tænkte tilbage på en sejltur sidste efterår med far, hvor han havde fået lov til at skyde med fars dobbeltløbede jagtgevær. Far havde vist, hvordan han skulle holde geværet meget fast til skulderen, inden han trykkede på hanen. Svend Erik havde sigtet på nogle måger, som sad på et stengærde og trykkede. Bang! Selv om han holdt godt fast på geværet, var han lige ved at falde bagover. Far havde grinet:

- Ja, det skal du nok få lært, når du bliver noget ældre.

Svend Erik var imponeret over fars træfsikkerhed, når en fugl kom flyvende, tog han geværet og fulgte den i farten. Bang! og fuglen slog en kolbøtte, inden den styrtede ned på vandoverfladen. Svend Erik kunne også huske, at far havde fortalt, at han med sit gamle, forlængede enkeltløbede jagtgevær havde skudt 30 ryler i ét skud, hvilket var rekord blandt jægere på Saltholm.

Far og Aksel kom tilbage op ad formiddagen, da havde de skudt seks ænder, og det var Aksel meget utilfreds med. Han sagde, der var alt for mange jægere i år, fordi 1. august faldt på en søndag.

- Ja, det er sgu søndagsjægere, replicerede far, - de aner ikke engang, hvordan man skal forholde sig roligt mellem sivene, så man ikke skræmmer ænderne op.

- Ja, sagde Aksel, - og de skyder sgu på alt, hvad de ser, også det vildt, der er langt væk. Jeg håber det bliver bedre i morgen, så er det hverdag igen.

Efter frokost var de igen på jagt, men kom hurtigt tilbage og sagde, det var umuligt at jage mere i dag. Med sig havde de nogle jagtvenner. Svend Erik lavede kaffe, og far tog snapseflasken frem til en kaffesort.

En af jagtvennerne, Børge, havde en halvautomatisk 9 mm riffel med, han sagde til far:

Far i »Indianeren« på vej hjem fra jagt på Saltholm, med skydeprammen på slæb.

- Tror du ikke, det var noget for Svend Erik at låne denne riffel i morgen, så kan han prøve, hvordan det er at være rigtig jæger?

- Vil du godt, Svend Erik? spurgte far.

- Ja, det vil jeg meget gerne.

Børge instruerede Svend Erik i, hvordan riflen blev ladet, og hvordan han skulle trække ladegrebet, så det tomme patronhylster automatisk blev kastet ud. Til sidst gav Børge ham en æske med 25 patroner i. Svend Erik var allerede meget spændt.

Næste morgen sejlede Svend Erik med far ind til en af de små holme, hvor han gik i land, og far sagde:

- Vær nu forsigtig og lad være med at skyde, hvis der er både i nærheden, vi kommer og henter dig på tilbagevejen.

Svend Erik så sig omkring på den lille ø, hvor der ikke var mange fugle i nærheden, men i løbet af en times tid gik der nogle måger i strandkanten på den modsatte side.

Svend Erik lagde sig på maven og kravlede langsomt frem mod mågerne; nu var han inden for skudvidde. Han ladede og et par måger fløj væk ved lyden, men der gik endnu et par stykker, og han kunne

se på de lyse ben, at den ene var en ung fugl. Den kom nærmere og Svend Erik sigtede. Mågen havde ryggen til, det var ikke godt, men den vendte sig og pikkede i stenene. Da den stod stille, havde Svend Erik den i sigtekornet, lige på brystet under halsen, og han trykkede af. Bang! De andre måger fløj op, Svend Erik havde ramt plet. Mågen var død på stedet, han samlede den op, lagde sig igen ned, og da far og Aksel kom tilbage, havde Svend Erik skudt tre måger på fire skud.

- Det var flot, sagde far - selv havde de skudt tolv ænder.

Da de sejlede hjem tredjedagen om eftermiddagen var far og Aksels høst 33 forskellige slags ænder og 8 måger. De var godt tilfredse. De fleste af ænderne blev solgt til en vildthandler, men de næste dage stod den på ande- og mågesteg!

Første budplads

Dagen efter købte Svend Erik »Berlingeren« og så efter budplads. Det var især de firmaer, som ikke lå alt for langt væk, der havde hans interesse. Der var en annonce fra et bogbinderværksted i Løvstræde 4 i bageste baggård, hvor lønnen var 17 kr. om ugen og arbejdstiden fra syv til halv fem. Det var nærved og også godt betalt. De fleste gav kun 12-16 kr. om ugen.

Svend Erik kørte ind og talte med bogbindermesteren, der spurgte, hvor gammel han var.

- Jeg bliver 14 til november, svarede han.

- Du er ikke særlig stor, men du ser rask ud, det er det vigtigste. Jeg vil godt tage dig.

Nielsen forklarede, at han skulle gøre rent på værkstedet og samle papirstrimler i sække. - Nede i gården står der en lille trækvogn, som du skal bruge, når du skal ud med varer, ligeledes står der en lille, gammel ladcykel, som du kan bruge til småærinder. Du kan begynde i morgen klokken syv for vores sidste bud er blevet væk.

- Jamen så kommer jeg i morgen tidlig, sagde Svend Erik, bukkede og sagde pænt farvel.

Mor var på nathold og var lige stået op, da Svend Erik kom tilbage, og han fortalte hende at han havde fået budplads til 17 kr. om ugen.

- Det er godt, min dreng, men husk nu at opføre dig ordentligt og

vær høflig, ligesom du skal gøre, hvad der bliver sagt til dig.

- Ja, det skal jeg nok, mor.

Næste morgen var Svend Erik på arbejde lidt i syv. Nielsen var kommet, og Svend Erik blev præsenteret for hans datter, fru Kock, og fem andre damer, som arbejdede på værkstedet. Nielsen sagde til fru Kock:

- Du kan sætte Svend Erik i sving og vise ham, hvad han skal lave. Hun viste ham, hvor kost, støvekost og fejeblad stod i den store korridor, hvor der også stod fyldte affaldssække.

- Her er de tomme sække, du skal putte papiraffaldet i, sagde fru Kock, og fortsatte: - Når du har en ledig stund, skal du samle papirstumperne op fra gulvet i værkstedet og de fyldte sække skal stå her. En halv time før fyraften skal du feje under alle maskinerne, så der ikke ligger noget papir og flyder efter fyraften.

Svend Erik nikkede, og fru Kock fortsatte: - Om dagen skal du køre varer på trækvognen eller på ladcyklen. Hver dag skal du over til min onkel, som har et trykkeri i Helsingørsgade. Der skal du hente tryksager på trækvognen, som vi skal bruge her på værkstedet. Hver formiddag ved halvellevetiden skal du køre hjem til min mor, der bor på Sønder Boulevard, og hente fars madpakke.

Nielsen kom og sagde: - Vi har en del pakker, der skal bringes ud. Han hjalp Svend Erik med at læsse trækvognen.

Svend Erik kørte til Dronningens Tværgade og Store Kongensgade med varer, men de fleste kunder boede i nabolaget. Da Svend Erik kom tilbage, skulle han ud med en mindre pakke til Nørrebrogade, og Nielsen sagde: - Kom, så skal jeg vise dig, hvor cyklen står.

De kom ned i gården og Nielsen viste Svend Erik ladcyklen, idet han sagde: - Ja, den er meget rusten, men vi bruger den heller ikke så meget. De andre bude, jeg har haft, brugte deres egen cykel, når det var små pakker.

- Jamen, sagde Svend Erik, - der mangler klokke og katteøje.

- Ja, hvad så, det er der ingen, der har gjort vrøvl over, sagde Nielsen, idet han gav Svend Erik pakken og sagde: - Men husk og stig af cyklen, inden du kører ud af porten, og skynd dig, du skal hente min madpakke, når du kommer tilbage.

Svend Erik kørte den rustne cykel gennem de to gårde, steg af, gik over fortovet og kørte derefter til Nørrebrogade. Det var da en værre rusten ged, tænkte Svend Erik, men den er gud ske lov ikke for høj at

sidde på. Det var væmmeligt, at der ingen klokke var på.

Da Svend Erik kom tilbage, tog han sin egen cykel og drøede ud på Sønder Boulevard, hvor Nielsen boede. Han ringede på. Niensens kone lukkede op, og Svend Erik bukkede og sagde: - Jeg skal hente Niensens madpakke.

- Nåh, du er den nye, lige et øjeblik, så skal jeg hente madpakken.

Da Svend Erik kom tilbage, blev han sendt efter mælk, sodavand og wienerbrød til personalet. I frokosten satte Svend Erik sig hen i et hjørne og spiste sin madpakke. Nielsen og fru Koch sad på kontoret, medens pigerne sad ved nogle arbejdsborde. En af pigerne lavede kaffe til alle, Svend Erik hentede sin kop og satte sig tilbage i hjørnet.

Efter frokost samlede han papir sammen, og ved fyraftenstid fejede han under maskinerne. Der var en enkelt som kørte, og han stod og så på el-motoren, som var monteret fast på gulvet. Den spruttede af gnister, og ved siden af gik drivremmen. Hver gang samlingen på drivremmen nåede akselen på el-motoren, lød der et smeld.

Ved aftensmaden hjemme fortalte Svend Erik om den første dag.

- Det lyder ikke godt, sagde mor - vær nu lidt vågen de første dage.

- Og det er forkert, at du bruger din egen cykel til at køre i byen med, sagde far, - skal du fortsætte med det, skal du have cykelpenge, det skal du bare sige til Nielsen.

Den tredje dag blev Svend Erik sendt til hovedbanen med en kuffert fuld af tøj, som skulle sendes til en søn i provinsen. Inden han skulle køre med ladcyklen, sagde Svend Erik til Nielsen:

- Jeg må nok hellere få et bånd og binde kufferten fast.

- Det behøves ikke, sagde Nielsen, du kan bare køre forsigtigt, så falder kufferten ikke af.

Svend Erik tog kufferten og lagde den på ladcyklen, kørte ad Løvstræde og skråt over Gråbrødre Torv, ned ad Skindergade og rundt ved Dyrkøb, der var ved at komme fart på cyklen. Svend Erik kunne mærke, det havde hjulpet, at han havde smurt den med olie, nu skulle han lige runde Nørregade og ned ad Studiestræde. Der var fri passage, mere fart på, men idet Svend Erik skulle svinge ned ad Studiestræde, faldt kufferten af midt i Nørregade. Han bremsede og bang! Gud, hvad er der sket? Svend Erik stod af cyklen, og ud af en bil kom en mand og råbte: - Din mægunge, kan du ikke køre ordentligt?

I det samme kom to andre bilister, som var kørt op i hinanden. Svend Erik var helt forstumlet, medens skældsordene hagtede ned over ham.

Men så kommer der en betjent, og henvendt til Svend Erik sagde han:

- Er det din kuffert?

- Ja, jeg skulle ind på hovedbanen.

- Så hent den, sagde betjenten, og medens Svend Erik hentede kufferten, som lå midt på Nørregade, gav betjenten bilisterne besked på at køre ind til siden.

Da Svend Erik igen stod ved betjenten, sagde denne: - Er du kørt på den cykel? Ja, du ved vel, at der mangler klokke og katteøje, og sikke rusten den ser ud. Kan den bremse? Før Svend Erik kunne svare, havde betjenten taget fat i ladcyklen, og han løftede baghjulet, trådte til på pedalen og bremsede.

- Ja, den er i orden, hvor arbejder du?

Svend Erik svarede, og betjenten spurgte igen: - Ved din mester, at der mangler klokke og katteøje? Hvor gammel er du? hvor bor du? har din far arbejde?

Og Svend Erik svarede på spørgsmålene, medens betjenten skrev ned i en notesbog. Da betjenten skulle tale med bilisterne, sagde han til Svend Erik:

- Du kan godt køre, men du skal sørge for at få klokke og katteøje på cyklen til i morgen og du kan hilse mester og sige, at han får en bøde. Husk at fortælle hjemme, hvad der er sket, for du bliver indkaldt til møde på Nytorvs politistation, og så skal din far eller mor med.

Ja, sagde Svend Erik grådkvalt og kørte til hovedbanen og fik afleveret kufferten til forsendelse. Den havde gud ske lov ikke taget skade ved faldet fra ladcyklen.

Det var en sagtmodig Svend Erik, der kom tilbage til Nielsen, lavmælt fik han fremstammet, hvad der var sket.

- Hvad fanden, sagde jeg ikke til dig, du skulle køre forsigtigt, du skulle faneme have lov til at betale den bøde, jeg får!

Svend Erik blev helt rød og ør i hovedet.

Fru Kock stod ved siden af, og pludselig udbrød hun - Har jeg ikke sagt, du skal lystre? Hendes øjne lynede.

Da Svend Erik kom hjem, kunne far og mor godt se, der var noget galt, og han måtte fortælle, hvad der var sket.

- Det skal du ikke tage dig noget af, sagde mor, det har han sgu godt af. Bøden han får, kan han ikke kræve dig for, for så går jeg til politiet.

Et par dage efter kom der en tilsigelse fra Nytorvs politistation, og far måtte tage fri fra arbejdet. Han mødte Svend Erik ved tre-tiden. Far

sad ved siden af, medens Svend Erik blev afhørt af en politibetjent.

Bagefter sagde betjenten til far: - Svend Erik får ikke bøde, han er ikke så gammel, og han har kun gjort, hvad han har fået besked på af sin mester. At han så har kørt rask til på den rustne cykel, sker der ikke noget ved, men mester får en bøde.

Svend Erik var meget lettet, da han sammen med far kørte hjem.

Svend Erik havde kørt med trækvognen hver eftermiddag over til Niensens bror i Helsingørsgade. Han havde gerne et par småpakker med, men når han skulle hjem, kom der altid tunge pakker på trækvognen. Der var en stor læredreng, der hjalp til med at læsse den. Han var flink og sagde hver dag: - Nu får du ikke flere pakker, for så kan du ikke trække den, men du kan komme igen.

Svend Erik måtte sande, at papir var tungt, især var det galt det sidste stykke ad Gothersgade, inden han skulle svinge rundt ad Chr. IX's gade. Det var op ad bakke, puh, hvor han svedte. Når han kom hjem, kom Nielsen ned og hjalp til med at bære de tunge pakker op til værkstedet.

Niensens bror var en sur rad. Hver dag, når Svend Erik havde fået læs på, sagde han: - Det er ikke meget, du kan køre med, du er vel ikke doven?

- Nej, sagde Svend Erik - men kommer der mere på, kan jeg ikke komme op ad bakken ved Chr. IX's gade.

En dag Niensens bror var i særlig dårligt humør, var der meget, Svend Erik skulle køre hjem til værkstedet. Han var godt klar over, at han ikke kunne nå at køre det hele hjem inden fyraften.

Da lærlingen havde læsset trækvognen til anden tur, og Svend Erik skulle til at køre, kom Niensens bror ud på gaden, kiggede på læsset og sagde:

- Du bliver sgu nødt til at ha' flere pakker på, og så gik han ind og tog yderligere fire pakker papir og lagde dem på trækvognen, idet han sagde: - Du kan bare tage ordentlig fat om trækvognen.

Lærlingen måtte skubbe bagpå, for at Svend Erik kunne komme i gang, og Svend Erik tænkte hele tiden på bakken. Han rundede Helsingørsgade, ned ad Adelgade, til højre ad Gothersgade, hvor han placerede sig midt på kørebanen. Han lå parat til at dreje til venstre ved Chr. IX's gade, men en ca. 20 meter fra krydset kunne han ikke mere. Han stod stille og pustede et øjeblik og prøvede at komme i gang igen, men han kunne ikke rokke trækvognen.

Han bandede: Satans osse, jeg skal ha' den i gang. Men det var umuligt, og han var lige ved at tude, da der pludselig stod en betjent ved siden af ham.

Betjenten smilede og sagde: - Den kan du ikke klare, lad mig hjælpe.

Betjenten tog fat om trækvognen, og i løbet af et øjeblik var han på vej ned ad Chr. IX's gade, hvor han holdt ind til siden og spurgte Svend Erik: - Hvor gammel er du?

- Jeg bliver 14 til november.

- Det vil sige, du kun er 13 år, sagde betjenten. - Ja, så må du ikke køre med trækvogn. Hvor arbejder du?

Svend Erik svarede, og betjenten fortsatte: - Ved din mester at du kun er 13 år?

- Ja.

- Nåh, så vil jeg hjælpe dig hjem med læsset, og så må jeg op og tale med din mester.

Klokken var næsten blevet fire, og det kan nok være der blev ballade.

Medens betjenten talte med Nielsen, råbte og skreg fru Kock: - Din dovne unge, se og få gjort rent. Mere fart på, du skal være færdig inden fyraften! Det er din skyld, at min far nu igen får bøde.

Mange af maskinerne kørte, og Svend Erik kunne stadig ikke lide motorerne og drivremmene, når han skulle ligge på knæ og feje under maskinerne.

- Hvad bliver det til, skreg fru Kock, - bare se og rub neglene!

Svend Erik blev færdig med at gøre rent, og betjenten talte stadig med Nielsen. Klokken var nu halvfem, og det var fyraften. Svend Erik tog sin trøje på og skulle til at gå, da betjenten kom ud.

- Nå, vi kan følges ad, jeg skal tale med dig.

Svend Erik gik med, og han var lykkelig for, at han ikke skulle stå skoleret over for Nielsen og fru Kock, som gloede ondskabsfuldt efter ham, da han gik med betjenten.

Da de kom ned i gården, sagde betjenten til Svend Erik: - Du må altså ikke mere køre trækvogn. Der sker ikke dig noget, men din mester får en bøde, og inden vi skilles, skal jeg lige have dit navn og din adresse.

Mor var på nathold, og Svend Erik hjalp med middagsmaden. Medens de spiste, fortalte Svend Erik, hvad der var sket i dagens løb.

- Fru Kock er altid efter mig, og nu må jeg ikke mere køre med trækvogn.

Far spiste sin mad, og da han var færdig, sagde han: - Du går ikke på arbejde i morgen, for du skal overhovedet ikke være hos bogbinderen længere. Har du penge til gode?

- Ja, jeg har kun fået én ugeløn, og jeg skulle have den anden i morgen, svarede Svend Erik.

Far fortsatte: - Hvad telefonnummer har han?

Svend Erik svarede.

- Godt, så ringer jeg til bogbinderen i morgen tidlig og siger, at du ikke kommer mere. Jeg tager en time fri og henter det, du har til gode.

Næste formiddag var Svend Erik hjemme, og han fortalte mor alt, hvad der var sket.

- Ja, du har været uheldig, Svend Erik. Jeg tror ikke, du har været doven, som fru Kock siger, men nu må du i morgen købe »Berlingeren« og se, om du har bedre held næste gang.

Da far kom hjem, havde han været inde og hente Svend Eriks løn:

- Men han ville ikke give mig noget i første omgang, for Nielsen sagde, at du ikke havde lov at blive væk, men så blev jeg gal i hovedet og skældte ud, og så fik jeg pengene. Dem lægger jeg til mor, så kan hun se, vi har fået dem, når hun kommer hjem i nat.

Ny budplads

Næste morgen, da Johnna havde ordnet Elisa, var gået til vuggestue og i skole, hentede Svend Erik »Berlingeren«, og gennemgik annoncerne. Der var ikke mange spændende pladser, men den bedste lød: Bud søges kl. 8-18, løn kr. 16. Konfektoreforretningen »Agnete«, Bredgade 43.

Konfektur, tænkte Svend Erik, mon det er noget med tøj? Det er ikke langt væk, men det er helt til klokken seks. Svend Erik betænkte sig lidt, mor sov endnu, men ved titiden kørte han alligevel en tur til Bredgade 43. Hvad søren, det er ikke tøj, det er en chokoladeforretning. Den var meget fin at se på. Svend Erik stillede cyklen på den modsatte side, og gik over til »Agnete«, kiggede ind ad vinduet, imedens han tænkte: Gud ved om pladsen er optaget. Det ser meget godt ud.

Han gik ind i butikken, der stod en dame i hvid kittel bag disken. Svend Erik gik frem og bukkede pænt og sagde: - Jeg kommer for at søge budpladsen.

- Lige et øjeblik. Hun råbte: - Larsen.

Der kom en mand med stor cigar i munden, og han sagde: - Du kan gå med ind på kontoret.

Det lå til højre for indgangen, og det var kun et lille kontor. Larsen trak skydedøren for og satte sig ned i stolen.

- Goddag, mit navn er Larsen, hvad hedder du, hvor gammel er du, har du haft budplads før?

Svend Erik svarede, men løj, idet han sagde: - Nej, jeg er lige gået ud af skolen, og det er første gang jeg søger budplads.

- Kender du byen? spurgte Larsen.

- Nej, ikke så godt.

- Nå, det finder vi nok ud af, du ved lønnen er 16 kr. om ugen?

- Ja.

Nå, men så er du antaget, nu skal jeg kalde på fru.

Han trak skydedøren til side, kaldte og ind kom en høj, smilende dame.

- Ja, det er fru Wehnert, som ejer forretningen.

Svend Erik bukkede og sagde goddag.

Fru Wehnert spurgte: - Hvor bor du?

- Prinsessegade 65.

- Nå, det er ikke langt væk, kan du begynde i morgen?

- Ja, det kan jeg godt.

- Det er i orden, nu kan Larsen vise dig til rette, farvel og på gensyn i morgen. Du har vel fået at vide, at lønnen er 16 kr., og der er gode drikkepenge mange steder!

Fruen gik, og Larsen sagde: - Vi har en næsten helt ny cykel, som står omme i gården, men den må du ikke tage med hjem. Du kan komme med mig, så skal jeg vise dig lokalerne.

Svend Erik blev præsenteret for en ekspeditrice i butikken. Derefter gik de gennem en korridor, hvor fru. sad og pakkede chokolade ind i guldpapir, videre ud i et stort lokale, som var bygget ud fra ejendommen med store overlysvinduer. Lige indenfor til venstre stod et spisebord, og lige over for var køkkenkrogen med gasblus og en meget stor porcelænsvask. Til højre var der et stort marmorbord ca. tre gange halvanden meter, hvor der sad tre damer som alle havde hvide kapper på hovedet. Svend Erik blev præsenteret. Så gik de ud ad bagdøren og ind i gården.

- Ja, her står cyklen.

Den var sort, og under tværstangen var der et metalskilt, hvor der stod: »Agnete«, hjemmelavet konfekt, Bredgade 43.

- Jeg skal vise dig låsen i morgen, men husk nu at møde til tiden, for du skal vaske facaden hver morgen.

- Ja, det skal jeg nok, svarede Svend Erik.

- Nå farvel og på gensyn. Larsen gik ind, og Svend Erik gik ud gennem porten og over gaden, tog cyklen og kørte hjem i godt humør.

Mor var stået op og havde lavet kaffe. - Du kan selv tage en kop, men kan du ikke hente os to stk. 5 øres wienerbrød, så kan du fortælle mor alt bagefter?

- Jo, og en-to-tre var Svend Erik tilbage igen. Han fortalte mor, at han havde troet, det var en tøjforretning. - For jeg har aldrig hørt ordet konfekture. For øvrigt siger de »konfektyre«. Du kan tro, de var flinke.

- Det er godt min dreng, men husk hvad mor har sagt. Du skal gøre, hvad de beder dig om, og vær altid høflig, det betaler sig.

- Larsen sagde også, der var gode drikkepenge.

- Jamen, så kan du godt nøjes med en krone om ugen i lomme penge, husk på, vi skal bruge mange penge, hvis vi får en større lejlighed.

- Åh, skal vi flytte? spurgte Svend Erik.

- Ja, det håber jeg, far og mor har talt om det, her er efterhånden ikke meget plads til seks personer. Far har noget i kikkerten, men det bliver nok ikke før til vinter.

Lidt i otte næste morgen var Svend Erik på pletten. Larsen tog ham med til baglokalet, hvor der igen var et lokale til venstre, som blev brugt til råvarelager, der var også varelager til venstre i korridoren.

Larsen sagde: - Tag de to spande der under vasken, der er brun sæbe her, og der er varmt vand i hanen. Kan du lave en spand sæbevand?

- Ja.

- Godt, tag den med og kom ud til indgangen, så skal jeg vise dig, hvad du skal lave hver morgen.

Ved indgangsdøren var der en stor gummimåtte, hvor der på skrå stod »Agnete«.

- Måtten skal du tage ud til kantstenen, ryste snavset i rendestenen, hvorefter du skal dyppe denne skrubbe i sæbevandet og skrubbe måtten ren. Så fylder du den anden spand med varmt vand og skyller måtten godt, hvorefter du vasker facaden på hver side af indgangsdøren, og det store vindue med denne svaber.

Så skal du skylle efter, og til sidste tager du en spand rent vand og

kaster op ad butiksvinduet. Det skal du gøre meget præcist, ellers skal du hente mange spande vand. Larsen kastede den første spand skråt mod vinduet. - Så nu kan du prøve?

Svend Erik tog spanden og tju, det gik fint.

- Derefter tager du denne gummiskraber, som sidder på et kosteskæft, og skraber ruden ren for vand.

Larsen viste, hvordan det skulle gøres, hvorefter Svend Erik prøvede.

- Ja, det skal du nok få lært sagde Larsen, - men når du kommer ned i armhøjde, kan du tage skraberen af skæftet, og husk, inden du lægger gummimåtten på plads, skal du tørre den tør med denne gulvklud. Du skal også tørre vandet op foran døren, inden du lægger måtten på plads. Tror du nu, du kan huske det i morgen?

- Ja, det tror jeg nok, svarede Svend Erik, og til sidst sagde Larsen: - Du skal gøre det ordentligt, jeg skal nok kigge efter hver dag.

Da Svend Erik var færdig, var klokken næsten ni, og da han kom ind, sagde fruene: - Så er der formiddagskaffe!

Det var eleven, der havde lavet kaffe, og hun serverede den for pigerne ved arbejdsbordet.

En af dem sagde til Svend Erik: - Du kan sidde for bordenden. Han satte sig og så på, hvordan chokolade blev overtrukket. Bagefter blev han kaldt til kontoret.

Larsen sagde: - Du skal lige et par byærinder. Du skal på Toldbodvej og i Kristianiagade med pakker, ved du, hvor det er?

- Jeg ved ikke, hvor Kristianiagade ligger.

Larsen tog Kraks vejviser. - Her er vi, og der ligger Kristianiagade, men du lærer hurtigt gaderne at kende, for det er næsten de samme steder, vi kører hver dag, og i eftermiddag skal du til Hellerup og Ordrup.

Det ene sted skulle Svend Erik have penge.

- Her er regningen og byttepenge. På tilbagevejen skal du i Store Kongensgade hos »Mathilde Kristensen« og hente de varer, der er bestilt til »Agnete«. Dem skal du betale, her er 15 kr., så kan vi ordne regnskab, når du kommer hjem.

Pakkerne stod på skrivebordet, og Larsen tog en mindre spånkurv, som stod under skrivebordet, idet han sagde: - Den bruger vi til pakkerne, der er som regel ikke flere, end der kan være i den. Nu skal jeg gå med dig og vise dig låsen på cyklen.

Den var meget nem, og Larsen fortsatte: - Jeg har sat sadlen helt ned,

du er jo ikke så stor.

Alligevel er det en høj cykel, tænkte Svend Erik, og da han kørte, måtte han vrikke hele tiden for at nå pedalerne. Svend Erik kørte først til Kristianiagade, hvor der var regning med, og han fik 25 øre i drikkepenge. Han bukkede pænt og sagde tak. Så kørte han på Toldbodvej og afleverede en pakke, for derefter at køre til »Mathilde Kristensen« i Store Kongensgade 5. Nej, hvor var det en fin og stor viktualie- og slagterforretning, sådan en havde Svend Erik aldrig set før. Der kunne bestilles smørrebrød, og der var ti damer til at ekspedere. De så meget fine ud og var meget flinke, og alle havde kappe på hovedet.

Da Svend Erik kom tilbage, afregnede han med Larsen, og blev sendt til ismejeriet efter øl, mælk og sodavand, hvorefter det var frokost. Yngste elev dækkede bord, og alle satte sig ved spisebordet i baglokalet. Pigerne tog deres taburetter med, Svend Erik tog også en taburet. Nærmest døren sad ekspeditricen og fruene, som måtte rejse sig, hver gang brummen lød, når butiksdøren gik op.

Bagefter blev der serveret kaffe, og efter frokost bad Larsen Svend Erik vaske op.

- Det har du vel prøvet før?
- Ork ja.
- Når du er færdig, kommer du ud til mig.
- Det skal jeg nok, svarede Svend Erik. Det varede ikke længe, før der var vasket op.
- Det kan man se, du har prøvet før, sagde den ældste af pigerne.
- Ja, jeg vasker op hjemme hver aften, for vi har alle vores pligter.
- Ja, det er ingen skade til, sagde den anden pige.

Svend Erik gik ud på kontoret, og Larsen sagde: - Nu skal du på en større tur! Ryvangs Allé, Mosgårdsvej, Ordrupvej og Strandvejen ved Charlottenlund. Du får Kraks vejviser med, men først skal du se, hvor vejene ligger, så du følger den rigtige rute. Når du er færdig, skal du tage denne pakke med hjem til privaten på Strandvej 14, 3. sal t.v. Fruens mor er hjemme, hende kalder vi for Bedste. Her er regninger og byttepenge, kurven har jeg pakket, og pakkerne ligger efter tur, men husk, jeg ved, hvor lang tid turen tager, så der er ikke noget med at drive den af.

Det gik nemt for Svend Erik at finde vej og få afleveret pakkerne, og så gav det ialt 60 øre i drikkepenge. Nu var der kun privaten tilbage, Strandvej 14. Nej, hvor var det en flot bygning. Svend Erik gik ind i

opgangen. Der var en stor trappe, men der var også elevator, det var mere spændende. Svend Erik kørte til tredje sal og ringede på døren. En ældre, hvidhåret dame lukkede op.

- Næh, goddag, du må være vores nye bud, hvad hedder du?

Svend Erik svarede, og Bedste sagde: - Kom indenfor, og han gik ind i en stor hall.

- Ja, vi skal ud til køkkenet, giv mig kurven, så skal jeg tømme den.

Da kurven var tømt, ville Svend Erik tage den under armen.

- Har du travlt?, sagde Bedste.

- Næh, men Larsen sagde, jeg skulle skynde mig.

- Åh, ham skal du ikke tage dig noget af, vil du ikke have et glas varm saft og hjemmebagt kage?

- Jo, tak.

- Så sid ned, medens jeg laver det.

Svend Erik satte sig ved et lille bord, der stod i køkkenet, og kiggede sig omkring. Det var et stort køkken, og der var både komfur og køleskab. Medens Svend Erik spiste plumkage og småkager, sagde Bedste:

- Vi ses hver dag, for min datter køber middagsmad inde i byen, og når du er gået, skal jeg tilberede maden, så den er klar til klokken halv syv. Spis noget mere, min dreng.

- Åh, hvor er hun sød og flink, tænkte Svend Erik, og selv om han næsten ikke kunne få mere ned, røg der alligevel et ekstra stykke.

- Jeg har en lille pakke, du skal have med tilbage, og kald mig så for Bedste, det gør alle.

Svend Erik tog kurven, og medens de var på vej til hoveddøren, sagde Bedste: - Du er ikke ret stor, jeg er lige ved at være større end dig, hvor gammel er du?

- Næsten fjorten.

- Ja, så må du til og vokse, nå, vi kan snakke videre i morgen, så skal du få kage igen.

Svend Erik skyndte sig tilbage til »Agnete«.

- Det var godt du kom, sagde Larsen, du skal på posthuset med nogle pakker. Det ligger i Palægade, så du kan gå derhen. Her er kvitteringsbogen, som du skal have underskrevet ved pakkeposten, men husk at få den med tilbage.

Svend Erik tog de fem pakker og så af sted, to af pakkerne var til

London og Paris. Nej, tænkte Svend Erik, sender man chokolade til udlandet?

Da han kom tilbage, blev han sat til at hjælpe med at vaske op, og da pigerne var gået klokken fem, sagde Larsen:

- Så er der lige to pakker til Østerbro, du kan godt tage din egen cykel og køre lige hjem, når du har afleveret pakkerne, jeg har ikke mere til dig i dag, men husk at tage kurven med i morgen tidlig.

Fruen kom i det samme. - Er du ved at gå. Vent lige et øjeblik, du skal have en pose chokolade med hjem.

Der var meget at fortælle hjemme. Johnna havde kogt kartofler og medister, far stegte den og lavede sovs. Da de havde spist, fik de hver et stykke chokolade.

- Ih, hvor smager det dejligt, sagde alle, og de var enige om, at sådan chokolade havde ingen af dem smagt før. - Skal vi ikke gemme posen, til mor kommer hjem? sagde far, og han tog posen og gemte den væk.

- Nå, sagde far - jeg kører en tur på øen, sørg for at Elisa kommer i seng, og husk selv at gå i seng ved ottetiden.

Da Svend Erik mødte næste morgen, sagde Larsen: - Fruens voksne søn så dig på gaden i går, og han sagde, du ikke sad godt på cyklen fordi den var for høj til dig. Hvorfor sagde du ikke det i går? Nå, men inden du starter med at vaske facaden, kan du lige køre over til cykelsmeden i Store Kongensgade og få sat trækodser på pedalerne. Jeg har talt med ham. Det er lige over for Marmorkirken.

Det blev Svend Erik glad for, for nu havde han mere kontrol over cyklen, og han kunne køre hurtigere.

Det var en ny og spændende verden for Svend Erik at være hos »Agnete«. Alt var så fint og pænt, og de steder, han kom med pakker, var for det meste i store villaer og lejligheder. Mange steder skulle han benytte køkkentrappen, og det fik han også besked på af Larsen den dag, han skulle til Svanemøllevej 25 hos Hendes kongelige Højhed prinsesse Helena. Men da Svend Erik kom til den store, hvide villa, kunne han ikke finde døren til køkkentrappen. Ingen af dørene i den hvide mur, der lå i forlængelse af hovedbygningen, kunne lukkes op, og han besluttede at gå op ad den brede hovedtrappe.

Svend Erik gik op ad de mange trin og stod foran den store egetræs-dør med den fine, skinnende messing-dørhammer og klokke i karmen. Han tog mod til sig og trykkede på knappen, han kunne ikke høre det ringe, men pludselig gik døren op, og der stod en lakaj i rød uniform.

Han kiggede på Svend Erik og sagde: - Hvad vil du?

Inden han nåede at svare, så Svend Erik, at der for enden af trappen i hallen stod en dame i en lang lyseblå kjole. Det var Hendes kgl. Højhed prinsesse Helena. Hun råbte: - Hvem er det?

Det er fra »Agnete«, fremstammede Svend Erik.

- Har du ikke fået besked på at benytte køkkentrappen?

Inden han kunne nå at svare, havde lakajen lukket døren for næsen af Svend Erik. Han gik tilbage og prøvede dørene i muren og skubbede til dem, pludselig var der en dør, der gav sig. Den bandt meget, men det var gud ske lov den rigtige, for Svend Erik kunne nu se køkkentrappen. Han ringede på, en stuepige lukkede op.

- Det er en pakke fra »Agnete«, jeg har regning med på 4,50 kr., og jeg har byttepenge.

- Et øjeblik, hun gik, men Svend Erik kunne høre Helenas skarpe stemme: - Sig, jeg selv kommer ind og betaler.

Han fik beskeden og kørte hjemad og afleverede den ubetalte regning til Larsen, som sagde: - Det er det sædvanlige med hende, hun har aldrig nogen penge.

En anden dame, som var meget flink, var fru Sthyr, som boede Toldbodvej 5 i en kæmpe lejlighed. Når Svend Erik ringede på køkkendøren, var det som regel en af køkkenpigerne eller en stuepige, der lukkede op. Han afleverede pakken, men blev ofte budt ind i anretterværelset eller køkkenet til en tår kaffe eller chokolade, medens stuepigen gik ind til fru Sthyr med pakken og regningen. Der var både køkkenpige, stuepige, kogedame, tjener m.fl., Svend Erik prøvede at tælle, hvor mange de var, men det var svært, for de for ud og ind ad dørene, men en seks-syv stykker skulle der nok være.

En dag havde Svend Erik fået besked på, at han skulle hente bestillingssedler og gavekort hos fru Sthyr, idet hun skulle have sendt 25 stk. halvpunds æsker fyldt chokolade, som Svend Erik skulle ud med senere. Til hver enkelt æske chokolade skulle han have en seddel på, hvad der skulle være i den af chokolade, marcipan, nougat, fondant, likørflasker og lignende og Svend Erik havde hørt, at fru Wehnert hadede disse ordrer, da de tog al for lang tid at pakke.

Svend Erik ringede igen på hos fru Sthyr, og da stuepigen lukkede op, sagde han:

- Jeg har en regning, og jeg skal have sedler og gavekort med tilbage.

Svend Erik blev igen budt indenfor, men nåede ikke at drikke sin

kaffe, før pigen kom tilbage. - Jeg skulle bede dig gå med til fru.

Han blev rød i hovedet og kiggede på sine beskidte gummistøvler.

- Kom så.

Svend Erik gik med, gennem lange gange, og pludselig trådte de ind i en stor stue med tykke gulvtæpper. Han følte det, som om han sank dybt ned i tæppet.

- Her er »Agnetes« bud, sagde stuepigen og gik igen.

- Goddag min dreng, sagde fru Sthyr, - jeg har kaldt dig ind, for der er noget, jeg vil have, du skal spørge fru Wehnert om, og det er, om du ikke må aflevere pakkerne i den rækkefølge, jeg har skrevet op på et stykke papir.

- Jo, det skal jeg nok, svarede han.

- Jeg er lige straks færdig med listen, og medens fru Sthyr skrev, kiggede Svend Erik sig omkring. Hvor var der flot, sikken stor stue, der var en syv-otte store lænestole, sofaer og store mahogniskabe med masser af porcelænsfigurer ovenpå. I et hjørne stod et stort flygel. Svend Erik vidste, at kong Chr. X og dronning Alexandrine kom på besøg her, for så bestilte fru Sthyr speciel chokolade. Fru Sthyr var færdig og sagde til Svend Erik:

- Kan du ikke også sige til fru Wehnert, at jeg ønsker æskerne pakket i den rækkefølge, jeg har skrevet.

- Jo, det skal jeg nok!

- Her er så listen, og gavekortene har jeg puttet i den store kuvert, lov mig at passe godt på dem!

- Ja, det skal jeg nok.

- Her er pengene, pas godt på dem, og her er 2 kroner til dig.

Svend Erik bukkede og sagde tak. Fru Sthyr trak i klokkestrengen, og stuepigen viste Svend Erik tilbage til køkkenet, Kaffen var halvkold, så den var hurtig drukket, og så tilbage til »Agnete«.

Medens Svend Erik vaskede facade og vindue om morgenen, lavede pigerne dagens specialiteter, som skulle være færdige senest halvti, hvorefter de på store forsøvede fade og glasskåle, blev stillet på de forreste opsatser i vinduet. Det var først og fremmest fondantbrød i forskellige farver, med mandler, nødder eller frugt ovenpå. Der var friskkogt ananas, som var skåret i halve skiver, tørret i klæde og derefter overtrukket med chokolade. Chokoladetrøffelhorn var marcipan lavet som horn, overtrukket halvt op med chokolade og fyldt med chokolade, som lunkent var rørt sammen med piskefløde. Rokoko-

stænger var hule, runde, aflange chokoladestænger, som blev fyldt med marcipanblanding med forskellig smag. Det kunne være pistacie, hindbær eller citron og farven passede til smagen. Alt, hvad der blev brugt, var rene og ægte varer, og mange af de råvarer, der blev brugt, havde Svend Erik aldrig smagt før. Det gjaldt bl.a. nougat, ingefær m.m.

Blomme i madeira og rom blev også fremstillet hver dag, og det var selvfølgelig også ægte varer, der blev brugt. Svend Erik var en gang om ugen hos vinfirmaet Mønsted i Niels Juelsgade for at hente rom og madeira, som blev brugt ved fremstillingen af konfekt.

Svend Erik hjalp også til, når der blev lavet brændte mandler i en stor kobbergryde. Når sukkeret var smeltet og brunet, kom de smuttede mandler op i gryden, og når de var færdige, blev de hældt ud på marmorbordet, hvor alle hjalp til med at skille dem ad, inden de stivnede. Man skulle være hurtig for ikke at brænde fingrene og passe på, at det flydende sukker ikke satte sig fast på dem. Svend Erik lærte også at pakke chokolade til forsendelse. Der blev brugt små trææsker, som der havde været råvarer i, og æsken blev foret med hvidt træuld og bølgepap, inden låget blev sømmet fast. Til indlandet nøjedes man som regel med svære kartonæsker.

Mange gange om formiddagen stod Svend Erik ved det lille kontor ved indgangen til butikken og ventede på, at Larsen fik skrevet regninger, men han blev ofte afbrudt af telefonen. Så stod Svend Erik og lukkede døren op for kunder, der kom og gik. Der kom mange kendte personer bl.a. dronning Alexandrine og kronprinsesse Ingrid. Der kom også mange kunstnere. Om formiddagen var det gerne operasangere fra Det kgl. Teater. De skulle købe blommeingefær, som stod på disken i en stor glasbowl fyldt med ingefær i saft. Når de bestilte et stykke, tog ekspeditricen en lille papbakke, hvori hun lagede et stykke olieret papir. Med tang tog hun et stykke blommeingefær og lagde i bakken og satte den på vægten. Prisen varierede fra 35-45 øre pr. stk. Derefter tog ekspeditricen en lille engangs minitang af metal og gav det til operasangeren, som derefter tog ingefæren med den lille tang og spiste den. Når han var færdig, stillede han den lille bakke på disken og gik. Også Poul Reumert kom der ofte, og når han bestilte varer til udbringning, var der altid gode drikkepenge.

Den sjoveste var Ib Schønberg. Når han kom ind i butikken var det gerne med ordene: - Goddag, goddag Agnete, ja, jeg skulle have en lille æske chokolade, men åh, hvad ser jeg dagens specialitet, jeg tager lige

et stykke, medens De pakker æsken, nej Agnete, De frister en over evne, det er godt, man ikke skal stå i en chokoladebutik hele dagen, jeg må også lige smage et fondantbrød, uhm, hvor er det dejligt, og kandiseret valnød, så ikke mere, hvor meget har jeg snodet for?

Herefter rodede han i sine lommer efter penge, og når Svend Erik åbnede døren for ham, tog han med den ene hånd på Svend Eriks hoved og sagde: - Tak skal du ha', min lille ven.

Mange gange om formiddagen mødte Svend Erik rundt omkring i byen kong Chr. X, der kom ridende på sin hest. Svajerne plejede gerne at køre op på siden af hesten og råbe: - Dav konge! Kongen plejede at vinke eller gøre honnør og smile.

En dag, Svend Erik kom fra Kgs. Nytorv mod Bredgade, så han kongen til hest i Bredgade, og han kørte langsomt op ved siden af kongen og råbte: - Dav konge.

Kongen kiggede ned og smilede, bukkede sig fremover og sagde: - Jeg kan se på skiltet, at du er fra »Agnete«, men hvor har du gjort af Havmanden?

- Han er derhjemme, svarede Svend Erik frejdigt og grinede. Kongen rettede sig op og vinkede farvel.

En dag, Svend Erik skulle til Amalienborg med en stor æske chokolade, som dronning Alexandrine havde bestilt, til at have med på et børnehjem, ringede han på ved porten i palæet. En lakaj lukkede op og viste Svend Erik vejen til køkkenregionerne, hvor pakken skulle afleveres. Han gik ned ad trinene og hen ad den lange, hvide gang med det buede loft. På vejen mødte Svend Erik kong Chr. X. Nej, hvor er han høj, tænkte Svend Erik. Kongen stoppede op foran ham og smilede:

- Nåh, der har vi jo Agnete, har du fundet Havmanden?

Svend Erik blev helt rød i hovedet og kunne ikke sige noget. Kongen smilede og gik videre.

Svend Erik tjente godt med drikkepenge og Larsen foreslog, at han skulle sætte nogen af dem i banken.

- Dem kan du få brug for, når du skal i lære, og Svend Erik satte ca. seks kr. i banken hver uge. Han var daglig i Handelsbanken på hjørnet af Dr. Tværgade og St. Kongensgade, og der havde han også sin bankbog.

Larsen havde spurgt Svend Erik, om han ikke skulle i lære.

- Jo, men min mor siger, jeg skal vente et års tid endnu, jeg skal konfirmeres først. Det eneste jeg kunne tænke mig er at komme ud og

sejle som koksmat, så kan jeg senere blive hovmester.

- Det lyder godt, sagde Larsen og fortsatte: - Har du tænkt på, hvem du vil ud og sejle med?

- Næh, det har jeg ikke, svarede Svend Erik.

- Men hvis du vil, kan fru Wehnert og jeg godt hjælpe dig, vi kender nogle, der arbejder i ØK. Der vil du kunne få en god uddannelse som kok, så du senere måske kan blive hovmester.

- Tak, det vil jeg gerne, jeg skal nok tale med mor om det, svarede Svend Erik.

Hjemme var der hverken plads eller mulighed for at blive vasket ordentligt, derfor snød Svend Erik tit med at vaske sig grundigt på kroppen. En dag spurgte fru Wehnert ham, om han nogensinde kom i bad.

- Nej, vi har kun det lille køkken hjemme, og på badeanstalten er der altid lang kø om søndagen. Den dag hjælper jeg også gerne far med at save og hugge brænde.

- Jamen, ved du hvad, sagde fru Wehnert, - når du kommer hjem til Bedste i eftermiddag, har hun bad parat til dig, og det kan du få hver uge.

- Jah, tak.

Om eftermiddagen, da Svend Erik kom hjem til Bedste, var badet parat.

- Så Svend Erik, nu skal du i bad, gå ind i badeværelset og klæd dig af og hop i badekarret, så skal jeg komme og skrubbe dig på ryggen.

Svend Erik nød at ligge i badekarret, han begyndte at vaske sig. Bedste kom, og med blød hånbørste skrubbede hun Svend Erik på ryggen.

- Det var dejligt, Bedste, sagde Svend Erik.

- Ja, men kan du ikke bede din mor om at få rent undertøj med hver onsdag, når du skal i bad?

- Jo, det skal jeg nok.

Da de var færdige, sagde Bedste: - Jeg har dejlig, varm chokolade parat. Svend Erik nød det.

En eftermiddag, Svend Erik var tidlig hos Bedste, opdagede han, at Bedste havde en tallerkenfuld smørrebrød i køkkenet. Et øjeblik efter ringede det på køkkendøren. Bedste lukkede op, og udenfor stod en lidt laset klædt mand.

- Ja, her er Deres frokost, sæt Dem på trappen og spis, så skal De

få en kop varm kaffe om lidt.

Bedste lukkede døren og smilede. - Denne arbejdsløse kommer hver-anden dag, jeg smører nogle stykker af det pålæg vi har i overskud. Han spiser op hver gang, men du skal ikke sige noget til min datter.

Bedste lavede kaffe og gav den arbejdsløse en kop samt et stykke kage. Da han var færdig, tog han Bedste i hånden og sagde tak.

Disse 20-30 minutter hver eftermiddag hos Bedste var de bedste minutter for Svend Erik. Han fortalte meget om sin familie, og om hvad han ville være og Bedste fortalte, at hendes mand havde været brugs-uddeler i Sunds, men forretningen gik dårligt, hvorfor de flyttede til København. Her fik han arbejde som kirkebetjent og afløste kordegnen under ferie og sygdom, men da de skulle på pension, havde datteren tilbudt at have dem boende.

- Jeg er 75 år og min mand døde for få måneder siden, men jeg har et godt helbred, det er godt, sagde Bedste.

Mors arbejde

Det var ikke tit, der blev snakket med mor hjemme, hun var som regel træt og havde ofte ondt i sine tykke ben. Det var især åreknuderne, det var galt med. Når mor var på aftenhold fra kl. 15-24 hentede far hende altid på lønningsdagen. Svend Erik spurgte far, om han ikke måtte komme med ud at hente mor på LK.

- Jo, hvis du kan holde dig vågen så længe, men du ved du skal op og på budplads i morgen, kan du klare det?

- Ja, det kan jeg godt.

Da børnene var gået i seng, sad Svend Erik sammen med far og hørte radio. Ind imellem hvilede han sig i lænestolen.

- Skal du sove, kan du lige så godt gå i seng, sagde far.

Svend Erik rettede sig op, og endelig blev klokken halv tolv. De fik fat i cykellygterne, og det varede ikke længe, før de var ved Haraldsgade 53.

Et par minutter over midnat var der et mylder af cyklister på vej ud fra fabrikken.

- Der er mor, råbte Svend Erik.

- Ja, ja, sagde far og vinkede, mor stoppede og kyssede far og Svend Erik.

- Åh, hvor er det dejligt at se jer, nu skal det gøre godt at komme hjem og få en tår kaffe.

Far og mor kørte foran med hinanden i hånden, medens Svend Erik kørte lige bagefter.

Da de kom hjem, sagde Svend Erik: - Jeg skal nok lave kaffe og smøre sigtemadder med ost.

Far dækkede bord, og det varede ikke længe, førend de sad om spisebordet.

Da de første mundfulde var taget, sagde mor: - Vi har stadig vrøvl med vore akkorder på afd. 14.

Mor var frivillig blevet overflyttet til stansesafdelingen for et halvt år siden.

- Vi knokler og pukler, men mange penge bliver det ikke til, de står stadig væk med deres stopur og lurer i krogene.

Far spurgte, hvordan det gik med afd. 5's generalforsamling.

- Jo, den er gået godt, sagde mor og fortsatte: - De, der var med, sagde, at Inger Gamborg var mægtig, og hun blev genvalgt med stor akklamation, men hun må stadig væk ikke komme på LK. Direktionen siger, hun er fræk og uforskammet, men det er hun sgu nødt til at være, ellers får hun ikke noget gennemført. Direktionen skal ikke ha' det med fløjshandsker, så fupper de os bare, nej, de skal ha' kniven.

- Blev du genvalgt til suppleant, spurgte far.

- Nej, men det er også lige meget, så længe jeg går på natholdet kan jeg ikke deltage i møder, og du bryder dig jo heller ikke om, at jeg er i den bestyrelse. Men jeg lader mig genvælge til vores klubbestyrelse, selv om jeg ikke kan komme til alle møderne, for vi skal have en repræsentant for vores afdeling, der kan sige noget, ellers får vi ikke noget gennemført.

Derefter snakkede far og mor om børnene, og mor sagde: - Jeg må nok gå hen og tale med Williams klasselærer, hans karakterbog er ikke særlig god, og hans opførsel er meget dårlig. Vi må holde mere øje med William, jeg kan ikke li', han går og fjøtter rundt efter skoletid. Ingen ved, hvad han går og laver af ulykker, men det er umuligt at få en plads på fritidshjem til ham.

Svend Erik var ved at trille ned af stolen af træthed. - Gå i seng med dig.

- Ja, mor, og så kyssede han far og mor godnat og gik ind og klædte sig af og sprang op i overkøjen til William.

Når Svend Erik havde lange byture til Klampenborg og Holte, tænkte han altid på mange ting, medens han cyklede.

Det var dejligt, det far og mor sagde i går. De fortalte at de havde fået en treværelses lejlighed i Bådsmadsstræde 4, 2. tv. Det var en gammel ejendom, men der var toilet i lejligheden, og det var der kun i få af dem. Det bliver skønt.

På torsdag bliver jeg 14 år, og fødselsdagen skal fejres sammen med Johnnas, men på søndag er Ole inviteret til chokolade om eftermiddagen. Det er første gang Ole skal besøge os, og senere på eftermiddagen skal vi i biografen. Gud ved, hvad jeg får i fødselsdagsgave. Jeg har ønsket mig et par fedtlæderstøvler, de er gode at have på i al slags vejr på cyklen, men det får jeg nok ikke, de er meget dyre.

Fjorten år - hvad er der ikke sket! Jeg er så glad for at være hos »Agnete«, men hvad har jeg egentlig oplevet? Ja, det er jo ikke længe siden vi alle var på Saltholm, hvor vi havde en dejlig ferie, og på »Lindersvold«, hvor der var nogle gode kammerater. Gud ved, om det var løngangen til Roholte kirke vi fandt?

Lille Erry, nej, det vil jeg ikke tænke på, men børnehospitalet Fuglebakken, hvor jeg forelskede mig i Inge, hun var nu sød. Så var der »Lindersvold«, jo, det var i 1934, jeg var syg og lille Per druknede. Jeg kan ikke lade være med at tænke på, når han stod ved fars cykel, og skulle køres til Refshaleøen. Han holdt i den og sagde: »Min cykel, min cykel«. Og så den forbandede »tykke Olsen«, for satan, hvor han slog hårdt. Nå ja, der var også Bæk Sørensen med »die, der og das-skuffen«, ham fik jeg sgu rigtig ram på.

Da far byggede båd, og den skøre kugle til Jakob, der ville slå Johnna ihjel, og så ham der gjorde mig bange i kælderen, nej hvor var det uhyggeligt! Jeg får gåsehud hver gang jeg tænker på det. Fars fængselsophold. Hvor var vi fattige dengang!

Skolen igen, kløene af spanskørret og øretæverne af den modbydelige »Nimmerbasse«, der sagde: »Nåh min lille dengsebasse«, eller når han bad en af drengene trække bukserne ned og a'ede deres numse med spanskørret: »Nåh, skal den lille numse ha' smæk« og så TJU!

Blindtarmsbetændelsen, hvor var de flinke på hospitalet, men næh, hvor mor kneb mig, fordi jeg ikke ville med hjem. Og da jeg så far

første gang. Selv om jeg har fået mange tærsk, så har han altid været retfærdig. Og mor, jeg glemmer aldrig, da jeg så mor første gang, nej, hvor jeg græd af glæde. Og børnehjemmet, det er ikke meget jeg husker, men jeg kan huske Leif med de tissevåde bukser, det var en underlig idé. Gud ved, hvor han er henne? Så Lars, han var altid så bange og ville sove hos mig, fordi han frøs og var bange, når der rendte mus over gulvet en sjælden gang. Frøkenen, der kom, hvor var hun modbydelig, hende var Lars bange for! Jeg glemmer aldrig de lussinger, jeg fik af hende, fordi Lars sov hos mig. Hun slog så det sang i kraniet.

Åh, ja, nu er jeg snart fjorten år. Så er man ikke barn længere ...

Efterskrift

Knud Thomsen (Svend Erik) blev konfirmeret i april 1939. En verdenskrig truede, og han kom ikke ud at sejle.

I stedet blev han arbejdsdreng på Kastrup Glasværk. Hyttedreng, kaldte man det, og meningen var, at han skulle i lære efter et års tid. Men da han led af kronisk mavekatar, frarådede lægen ham at blive glasmager.

Knud Thomsen var tit syg. Han var også tit arbejdsløs, og når han fik arbejde, var det sjældent noget, han var særlig vild med.

Men han gik meget på aftenskole. Dansk, rengøring, forskellige kontor-fag, folkeuniversitetet og efterhånden også fagforeningskurser.

I 1963 blev han ansat som arkivar i LO's arkiv. For første gang oplevede Knud Thomsen, at hans evner blev udnyttet. Ti år senere blev han arkivar i Danmarks største fagforbund, SID, og der er han endnu.

Knud Thomsens mor døde oktober 1973 af kræft.

En arbejdersøn har skrevet en bog om sin barndom og første drengear på Christianshavn i 30ernes krise- og arbejdsløshedsår.

Måske næppe nogen sinde før har en forfatter herhjemme fortalt om sig selv i et så enkelt sprog. Gennem hans fremstilling lever man med i alt det, han nåede at opleve og blive udsat for indtil det 14. år. Det er ikke så lidt.

De livsvilkår og det slidsomme miljø Svend Erik levede under dengang, blev anset for selvfølgeligt eller i hvert fald rimeligt for de små i samfundet.